imburgs agblad

Zalig Kerstfeest

insdag 24 december 1991 · 73e jaargang nr. 303.

itgeversmaatschappij Limburgs Dagblad B.V. – Postbus 3100, 6401 DP Heerlen – Telefoon 045-739911 – Hoofdredacteur Ron Brown – Losse nummers ƒ 1,50

Tijdje Vrij met tips voor de kerstdagen
PAGINA 17

Consument: Oliebollen en borrelhapjes
PAGINA 19

Maas van statige dame tot wilde furie
PAGINA 15

Tien pagina's boeiende interviews en reportages, plus een kort verhaal van Ethel Portnoy.
PAGINA 21 t/m 32

Het grote gevecht van Sigi Lens
PAGINA 33

Ingrid Haringa, de onbekende kampioene
PAGINA 35

Didi Thurau, topper in zakenwereld
PAGINA 36

● Sigi Lens

Kijkersrecord Vijf Uur Show
PAGINA 7

Programma's voor vandaag en voor de kerstdagen
PAGINA 9, 10 en 11

Drie woningen in Hoensbroek prooi van vlammen

HOENSBROEK – Bij een uitslaande brand in de Juliana van Stolbergstraat in Nieuw-Lotbroek in het Heerlense stadsdeel Hoensbroek zijn vanochtend rond één uur drie woningen een prooi van de vlammen geworden. Eén huis werd geheel verwoest.

Er deden zich geen persoonlijke ongelukken voor. Een agent liep bij de hulpverlening een lichte rookvergiftiging op, maar kon na behandeling naar huis. In de zwaar getroffen woning woonde een ouder echtpaar dat zich in veiligheid kon stellen. De man rook een vreemd luchtje en ging beneden een kijkje nemen. Daar ontdekte hij de brand en sloeg meteen alarm.

Over de oorzaak van de brand kon in de vroege morgen nog niets worden gemeld. De schade loopt in de tonnen. De brandmelding kwam rond kwart voor een bij de Heerlense brandweer binnen.

Sovjetleider stelt Britse premier Major gerust over controle kernarsenaal

Gorbatsjov hakt morgen knoop door

Van onze redactie buitenland

MOSKOU – Sovjetpresident Michail Gorbatsjov, die naar algemeen verwacht wordt binnenkort zal aftreden, heeft gisteren gezegd dat hij zijn beslissing binnen twee dagen bekend zal maken. Dat heeft het onafhankelijke persbureau Interfax gemeld. Gorbatsjov zou de opmerking gemaakt hebben in een telefoongesprek met de Britse premier John Major, aldus Interfax.

De televisietoespraak die de Sovjetleider gisteravond zou houden werd zonder verdere verklaring uitgesteld. Een medewerker van de televisiezender vertelde dat er op verzoek van het kantoor van de president vanaf 14.00 uur 's middags (plaatselijke tijd) een televisieploeg klaarstond om de rede op te nemen, maar dat het telefoontje van het Kremlin niet kwam.

Gistermiddag sprak Gorbatsjov bijna acht uur met de Russische president Boris Jeltsin. Een naaste medewerker van Jeltsin zei dat zij onder meer de overdracht van het bevel over het kernwapenarsenaal van de Sovjetunie bespraken. Gorbatsjov en de Russische president zouden ook de machtsoverdracht voorbereid hebben, zo meldde Interfax onder aanhaling van medewerkers van de Sovjetpresident.
Gorbatsjov onderbrak de besprekingen voor het telefoongesprek met Major. Hij verzekerde de Britse premier dat de Sovjetkernwapens onder strikte controle blijven. Het was gisteravond niet duidelijk of Gorbatsjov de verantwoordelijkheid voor de kernwapens had overgedragen aan Jeltsin.

Gorbatsjov zei tegen Major dat hij al het mogelijke zal doen om de Gemenebest werkelijk levensvatbaar te maken zodat 'Joegoslavische toestanden' voorkomen kunnen worden. Major gaf hem daarop de garantie dat 'in het Westen de wil en de wens bestaan om u te helpen'.
De Sovjetkrant Izvestija meldde gisteren dat Gorbatsjov na zijn aftreden voorzitter zal worden van de 'Gorbatsjov Stichting', die politieke analyses opstelt voor de hoogste machtsorganen van het land. Een woordvoerder van de stichting vertelde dat de Sovjetpresident al heeft toegezegd dat hij in 1992 het voorzitterschap op zich zal nemen.

Erkenning

Het Witte Huis in Washington kondigde na een telefoongesprek tussen president George Bush en Jeltsin aan dat de Verenigde Staten deze week nog Rusland zullen erkennen. Washington is er voor dat Rusland de permanente zetel van de Sovjetunie in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties overnemen.
De EG doet voortaan zaken met de Russische Federatie. Erkenning van de andere republieken is pas mogelijk als de EG de zekerheid krijgt dat zij zich houden aan de door de voormalige Sovjetunie gesloten wapenakkoorden en de kernwapens onder een centraal commando geplaatst worden.

Iraniër van 153 heeft 211 kleinkinderen

TEHERAN – Een van de oudste Iraniërs is 153 jaar oud en voor de zevende keer getrouwd met een vrouw die een eeuw jonger is. Hij mag zich in een uitstekende gezondheid verheugen. Dit heeft de krant Salam gisteren geschreven.

Malek Aran, een smid in de zuidwestelijke provincie Khoezestan aan de Perzische Golf, is tien jaar geleden nog vader van een dochter geworden. Bij elkaar heeft de Iraanse Methusalem 211 kleinkinderen. Zijn opazeggers kunnen niet op één foto.
De krant onthult het geheim achter zijn lange leven: hard werken en een dieet waarin dierlijk vet overheerst.

max. 6° C

min. 2° C

KOUDER
Met een matige tot vrij krachtige, bij vlagen eerst nog harde tot stormachtige noordwestenwind stroomt vandaag koude poollucht over onze streken. Er is een wisselende bewolking en er vallen enkele regen-, hagel-, of natte sneeuwbuien. De temperatuur, die vanochtend circa 2 graden is, loopt vanmiddag op tot ongeveer 6 graden. Vanavond en vannacht daalt het kwik bij heldere hemel en bij afnemende wind tot circa 2 graden. Morgen, Eerste Kerstdag, zijn er zonnige perioden en blijft het droog. De temperatuur wordt dan ongeveer 5 graden. Op Tweede Kerstdag neemt de bewolking toe, later gevolgd door regen. Mogelijk dat de regen wordt voorafgegaan door natte sneeuw.

Voor verdere informatie betreffende het weer in Limburg kunt u bellen 06-91122346.

VANDAAG:			
zon op:	**08.47**	**onder:**	**16.31**
maan op:	**20.53**	**onder:**	**10.44**
MORGEN:			
zon op:	**08.47**	**onder:**	**16.31**
maan op:	**22.19**	**onder:**	**11.05**

Schapen in problemen

● *Door de hoge waterstand van de Maas zijn op verschillende plaatsen in de uiterwaarden dieren in moeilijkheden gekomen. In Beesel moest de brandweer uitrukken om een kudde schapen veilig op het droge te brengen. Enkele dieren raakten in paniek en verdronken. De ergste wateroverlast lijkt overigens voorbij. In de loop van de dag daalde het peil van de Maas met bijna een halve meter. Volgens Rijkswaterstaat zal de daling zich de komende dagen voortzetten.*
Foto: JAN-PAUL KUIT

Vietnamezen in Echt beëindigen hongerstaking

ECHT – De dertien overgebleven hongerstakende Vietnamezen in het asielzoekersopvangcentrum (AZC) in Echt hebben gisteren na 25 dagen hun actie beëindigd.

Twee hongerstakers namen afgelopen weekend al het besluit te stoppen. Het duo is elders ondergedoken om uitzetting te voorkomen. De drie landgenoten in het AZC te Spaubeek zetten de hongerstaking voort.

De Vietnamezen in Echt wilden geen officiële verklaring afleggen over de aanleiding weer voedsel tot zich te nemen.

Volgens de directie van het AZC Echt zou het feit dat het aantal actievoerende Vietnamezen in korte tijd gehalveerd is, ook wel eens een rol kunnen spelen bij het beëindigen van de actie. De hongerstakers zouden namelijk vorige week gezegd hebben dat voorzetten zinloos was als het aantal deelnemers landelijk onder de tachtig zou dalen. Het aantal is binnen een week gezakt van honderdzestig naar zeventig.

Door directie en medewerkers van het AZC Echt is gisteren opgelucht gereageerd op het hervatten van het eten. Het was de langste hongerstaking waarmee het centrum geconfronteerd werd. „Deze mensen leken bereid door te gaan tot het bittere einde."

De begeleidende medici hebben de actievoerders geadviseerd de komende vier dagen slechts licht verteerbaar voedsel tot zich te nemen.

Oppositie eist aftreden Gamsachoerdia

Burgeroorlog in Georgië escaleert

TBILISI – Het conflict in Georgië tussen aanhangers van president Zviad Gamsachoerdia en de oppositie is gisteren volledig uit de hand gelopen. Volgens het persbureau TASS varieerde het dodental gisteravond al tussen de 30 en 50, terwijl het aantal gewonden al rond de 200 zou liggen. Eerder op dag verklaarde de Georgische vertegenwoordiger in Moskou, Zaour Messablitsjvili, dat er 18 doden waren gevallen.

De Georgische oppositie blijft bij haar eis dat president Gamsachoerdia moet aftreden. „Wij zijn bereid tot een gesprek, maar onze eis is niet veranderd", zei oppositieleider Tengiz Sigua in gesprek met TASS. „Wij willen het aftreden van president Gamsachoerdia."

De oppositie lanceerde gistermorgen bij de parlementsgebouwen een nieuw gewapend offensief tegen de president en zijn strijdkrachten, nadat daar zondagmorgen al eerder fel gevochten was. In de loop van maandag verminderden de vijandelijkheden.
De oppositie, onder leiding van de voormalige premier Tengiz Sigua en de rebellerende leider van een deel van de Nationale Garde, Tengiz Kitovani, verwijt Gamsachoerdia een dictatoriaal beleid te voeren en politieke en economische hervormingen te blokkeren. Daarnaast pleit de oppositie voor vrijheid van pers en demonstratie en de vrijlating van politieke gevangenen.
President Gamsachoerdia is echter niet van plan om af treden, zo maakte hij in de nacht van zondag op maandag bekend.
Het persbureau RIA meldde dat de oppositie de parlementsgebouwen bestormde en daarbij gebruik maakte van granaten, raketten en gepantserde voertuigen. Ook voerde de oppositie artilleriebeschietingen uit. Volgens Radio Moskou waren bij de gevechten aan beide zijden 'duizenden personen' betrokken.
Ook in het omstreden gebied Zuid-Ossetië werd gisteren gevochten tussen Georgische troepen en Zuid-Ossetiërs die zich bij Noord-Ossetië – dat in Rusland ligt – willen aansluiten.

Duitsland erkent officieel Kroatië en Slovenië

BONN – Duitsland heeft Slovenië en Kroatië officieel erkend. Dit heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken in Bonn gisteren meegedeeld. President Richard von Weizsäcker tekende de erkenningsoorkonden de twee republieken die zich van Belgrado hebben afgescheiden.

Duitsland zal half januari diplomatieke betrekkingen met de twee republieken aangaan. Het ministerie van Buitenlandse Zaken zei in een verklaring dat Slovenië en Kroatië aan de voorwaarden voor erkenning voldoen die de Europese Gemeenschap heeft opgesteld. Deze voorwaarden behelzen een democratisch bestuur en het respecteren van de rechten van minderheden en stabiele grenzen.

Duitse functionarissen zeiden dat de erkenning van de twee republieken in overeenstemming is met afspraken die eerder in EG-verband zijn gemaakt. De diplomatieke betrekkingen met Slovenië en Kroatië zullen op 15 januari ingaan.

EG

EG-voorzitter Nederland is 'niet verrast' door het besluit van Duitsland. Dit heeft de woordvoerder van Buitenlandse Zaken in Den Haag verklaard. De Duitse minister van Buitenlandse Zaken Genscher, had al vorige week laten blijken zich niets te zullen aantrekken van het oordeel van de arbitragecommissie van de Haagse Joegoslavië Conferentie.

In Den Haag werd met enige bitterheid geconstateerd dat de waarschuwingen tegen erkenning door president Bush, VN-secretaris-generaal Perez de Cuellar en de voorzitter van de Joegoslavië Conferentie Lord Carrington, precies zijn uitgekomen. Het geweld is toegenomen, een politieke oplossing van het conflict lijkt verder weg dan ooit.

Nadat de regering van Bosnië-Hercegovina de EG om erkenning als onafhankelijke staat had gevraagd, hebben de Servische parlementariërs in Bosnië aangekondigd dat zij vóór 13 januari een eigen republiek zullen uitroepen. In Oost-Slavonië hebben de in dit deel van Kroatië in de meerderheid zijnde Serviërs de republiek Krajina uitgeroepen.

Strafpunten in 't verkeer

Verdachte van viervoudige moord mogelijk in ons land

BONN – De recherche in Bonn is via een tip op het spoor gekomen van de 22-jarige C. M., een Roemeense asielzoeker die verdacht wordt van een viervoudige moord op een moeder en haar drie kinderen.
Een getuige zag de man die voldeed aan het signalement van de dader zaterdagochtend in de trein naar Amsterdam. De lichamen van een 21-jarige moeder en haar drie kinderen van twee, vier en zes jaar werden afgelopen woensdagavond door de echtgenoot en vader dood aangetroffen in hun woning. Er verdween een geldbedrag van 9000 D-marken en voor 2000 marken aan sieraden uit de woning.

Polo de Haas, dertig jaar concertpianist

'Synthesizer beperkt in zijn onbeperktheid'

DOOR ELS SMIT

[illegible]

● *Polo de Haas: „Ik ga weer recitals geven."*

Duivelskunstenaar

[illegible]

Accent

[illegible]

[illegible] ling van Moessorzki weer gespeeld."

„Daarnaast [illegible] jazz is een hobby die ik vanaf [illegible] school heb. Jaren [illegible], wat wil je. Toen maakten we sessies met Miles Davis, Charlie Parker, Chet Baker, Dizzy Gillespie: nooit gehoorde muziek, ongehoorde klanken. Die muziek heeft op generatiegenoten zo'n indruk gemaakt. We zijn elkaar weer tegengekomen. De basis was er en van daaruit zijn we doorgegaan met aanvulling van nieuw talent zoals Leoni Jansen en Egon Kracht."

„Verder ben ik druk met het instuderen van The Rhapsody in Blue. Op 15 februari bestaat namelijk het Amsterdams Lyceum 75 jaar. Een gekke school. Die blijkt een groot aantal beroemd geworden mensen te hebben afgeleverd: Hir en Ballin bijvoorbeeld, burgemeester Van [illegible], Rudy Kousbroek. Op het jubileumprogramma staat ook een uitvoering van The Rhapsody in Blue. En het begeleidend orkest, oud-leerlingen, bestaat voor 80 procent uit beroepsmusici. De concertmeester is Theo Olof, ook een oud-leerling."

Kinderen ingewijd in danstaal

van onze correspondente
MYA MAAS

MAASTRICHT — Koningskinderen 'Ze konden bij elkander niet komen, het water was veel te diep'. Aan deze klassieke dichterlijke tekst moet de titel zijn ontleend die Danscompagnie Limburg haar eerste produktie voor kinderen meegaf. In het CCV Maastricht brachten de dansers Moos d'Herripon en Harry Piekema een choreografie van Wies Merkx. Merkx werd in 1990 bekend met de kinderopera 'Nijntje'.

Twee kinderen zien het op hun ouders niet meer zitten, ze willen onafhankelijk zijn en lopen weg van huis. Ze beleven avonturen, beveechten gevaren, leren de angst kennen, worden moe, vallen en staan weer op, krijgen ruzie, raken uitgeput. Om tenslotte te ontdekken dat ze niet onafscheidelijk zijn, zoals iedereen, en ook zijzelf, hadden gedacht. De jongen wil terug naar huis, het meisje wenst verder haar eigen weg te zoeken.

Deze lijn werd in de danstaal, ondersteund door de meest noodzakelijke tekst en de onmisbare muziek, duidelijk zichtbaar gemaakt. Dat gebeurde met charme, dynamiek en humor, maar vooral met de nodige ernst. Terecht werden kinderen serieus genomen. Het maakt dan ook niet zoveel uit als kinderen tussen zeven en tien jaar niet alle details 'oppikken'. Het zal blijven nawerken in hun hersentjes, hoe meer ze met dans vertrouwd raken, hoe sterker hun inzicht zal groeien. Als volwassen danslielhebber konden wij in de bewegingen de intentie duidelijk onderkennen. Tegelijkertijd werden wij teruggevoerd in de tijd, we genoten ervan als het kind, dat iedereen, op elke leeftijd, met zich mee blijft dragen.

recensie

Het was en levendige voorstelling, vanuit een grote betrokkenheid tot stand gekomen, heel puur ook. Ze bevatte velerlei attractieve elementen, daar hoorden ook de tedere momenten bij. Het gebeurde gelukkig niet nadrukkelijk vormend, maar heel spontaan. Schoolvoorstellingen bieden dan ook de beste gelegenheid om dans bij kinderen ingang te doen vinden.

De toegangsprijs van ƒ 7,50 voor volwassenen en voor kinderen van den ouders voor een drie kwartier durende voorstelling vaak wel te hoog.

Kerstconcert Cantus ex Corde

[illegible]

Cantatencyclus Musica Mosana

MAASTRICHT — [illegible]

[illegible]

verder in

SITTARD — In Theater Sirkel aan de Paltstraat 24 geeft Marie van Erp tweede kerstdag vanaf 14.30 uur een solovoorstelling. Het betreft een kindermatinee geschikt voor kinderen vanaf vier jaar.

In hetzelfde theater staat oudejaarsavond een swing soulavond met Soulshake op het programma. Aanvang 00.00 uur.

KERKRADE — In de Abdijkerk Rolduc geven organist Thijen Zeijen, sopraan Yvonne Nijsten en celliste Josine Zeijen komende donderdag vanaf 15 uur een kerstconcert. Op het programma staan werken van Claude Balbastre, Vivaldi, Bach en Hugo Wolf.

MAASTRICHT — In de St. Servaaskerk wordt eerste kerstdag om 11 uur de plechtige hoogmis opgeluisterd door de Cappella Sancti Servatii. Het koor brengt de Messe St. Nicolai van Haydn. Solisten zijn José Kalthoff, sopraan, Cecile Schouten, alt, Hans Timmermans, tenor, en Peter Nievelstein, bas. Het geheel staat onder leiding van Peter Serpenti. Hub Wolfs bespeelt het orgel.

Tweede Kerstdag voert het koor in dezelfde kerk tijdens de hoogmis van 11 uur de Missa Festiva van Alexander Gretsjaninow uit.

Oplossing van gisteren

[illegible]

puzzel van de dag

Horizontaal: 1. [illegible]; 7. vrucht; 11. kweker; 12. [illegible]; 14. staatsbedrijf; 16. getijde; 17. Franse NV; 18. meervoud; 19. [illegible]; 21. kalmerings slaapmiddel; 24. Eng. bier; 25. gewicht; 27. soort stof; 28. scheepsruimte; 31. sporttrap; 32. eerwaarde vader; 33. muziekinot; 34. vruchtbare plaats; 35. drukpers; 37. uitroep van pijn; 39. Techn. Hogeschool (afk.); 40. [illegible]; 42. deel van Z.Afrika; 45. [illegible] stuk; 45. slotwoord; 48. [illegible]; 49. verhoogde plaats; 53. Spaanse uitroep; 54. voegwoord; 55. deel v.d. bijbel; 56. [illegible]; 58. uitroep van pijn; 59. stok handgreep; 60. verbindingsbalk molenraderen; 62. salonheld; 63. smalle opening.

Verticaal: 2. deel v.d. bijbel; 3. riv. Schotland; 4. Frans eiland; 5. zangstuk; 6. tegen; 7. houding; 8. tijdperk; 9. uitgave; 10. reus; 13. plaats; 15. man. dier; 18. wolvlokje; 20. oude lengtemaat; 22. meestal; 23. later; 24. voertuig; 26. militair; 27. groente; 29. telegramterm; 30. nummer (afk.); 36. soort stof - weefsel; 38. Ver. Naties; 39. te voren (afk.); 41. welpenleidster; 43. het zij zo (Lat.); 44. toets alleen; 46. soort onderwijs; 47. deel v.h. hoofd; 49. voedsel; 50. vertaler; 51. voertuig; 52. tafelgast; 55. zuiver gewicht (afk.); 57. afslagplaats bij golf; 59. muzieknoot; 61. pers. vnw.

de tootootjes

panda en de weldader

recept

door huub meijer

Macaroni met gehakt-groentesaus

Benodigdheden voor 4 personen: 400 g runder- of lamsgehakt, 2 kleine aubergines, 3 groene paprika's, 50 g boter, 3 teentjes knoflook, 2 tl paprikapoeder, 1 tl gemalen komijn, 1 el chilisaus, 400 g pijpjesmacaroni, 2 el fijngehakte peterselie, 150 g geraspte oude Goudse kaas.

Was of schil de aubergines en snijd ze in dobbelsteentjes. Was de paprika's, snijd ze doormidden en verwijder de zaadlijsten. Snijd vervolgens het vruchtvlees in stukjes.

Verhit de boter en bak het gehakt met een vork rul. Pers de gepelde teentjes knoflook erboven uit en bak de groenten even mee.

Voeg ca. 1 tl zout, de paprikapoeder, de gemalen komijn en de chilisaus toe en laat het geheel met het deksel op de pan nog ca. 10 minuten zachtjes stoven.

Kook de pasta volgens gebruiksaanwijzing. Roer de peterselie en de helft van de geraspte kaas door de gehaktsaus en voeg naar eigen smaak zout en peper toe. Voeg dit toe aan de pasta. Serveer de rest van de geraspte kaas erbij.

UITGEVERSMAATSCHAPPIJ
Limburgs Dagblad BV

Directie:
mr. F.A.M. van Hellemondt
K.J. Verwer

Hoofdkantoor:
In de Cramer 37
6411 RS Heerlen

Telefoon:
Abonnementen 045-739881
Advertenties 045-739886
Piccolo-advertenties 045-719966

Fax:
Redactie 045-739264
Advertenties 045-739204
Algemeen 045-739364

Telex:
Redactie 56123

Banken:
ABN Bank Heerlen 57 75 35 935
Postbank 10 35 100

Rayonkantoren:
Brunssum 045-256363
Geleen 046-746868
Heerlen-Centrum 045-717719
Kerkrade 045-452932/455506
Maastricht 043-254477
Roermond 04750-18484
Sittard 046-515577
Valkenburg 04406-15045

Abonnementsprijzen:
Bij vooruitbetaling te voldoen
per kwartaal ƒ 79,20
per maand ƒ 26,40
losse nummers ƒ 1,50
Btw. 29

Situatie in Alpen beter

DEN HAAG – De belangrijkste doorgaande wegen in het Alpengebied zijn weer voor het autoverkeer toegankelijk. Alleen de Gotthardpas en kleinere verbindingswegen zijn nog afgesloten. Volgens de ANWB zijn de meeste wintersporters op hun plaats van bestemming gekomen. Afgelopen weekeinde moesten duizenden wintersportgangers noodgedwongen de nacht in de auto doorbrengen, omdat zij door de zware sneeuwval niet verder konden.

„Na het turbulent weekeinde in de Alpen is de situatie nu enigszins verbeterd. De meeste grote doorgaande wegen zijn weer berijdbaar", aldus woordvoerder D. Diepenhorst van de ANWB. Volgens hem zijn nu, behalve de Gotthardpass, alleen nog de kleine hoger gelegen passen afgesloten, alsmede enkele provinciale wegen in Zuid-Duitsland. Dit laatste als gevolg van zware regenval.

De alarmcentrale van de ANWB heeft dit weekeinde ruim 150 verzoeken om hulp gekregen van Nederlanders. In de meeste gevallen ging het om mensen die problemen met hun auto hadden.

Een woordvoerder van het Zwitsers verkeersbureau in Nederland meldt dat in Zwitserland goede skimogelijkheden zijn. In Oostenrijk is alleen op enkele gletsjers door het lawinegevaar geen wintersport mogelijk. Maar volgens H. Goud van het Oostenrijks verkeersbureau wordt hier door Nederlanders nauwelijks geskied. Door het inzetten van groot materieel zijn vele wegen sneeuwvrij gemaakt en zijn plaatsen als Schruns en Waidring die waren ingesneeuwd weer bereikbaar.

Extreem-rechtse blanken in Zuid-Afrika beramen aanslagen

Mandela en De Klerk staan op dodenlijst

Van onze redactie buitenland

…HANNESBURG – Ex…em-rechtse blanken in …id-Afrika zijn van plan …esident Frederik de …erk en ANC-leider Nel…n Mandela te vermoor…en. Dat heeft de Zuidafri…anse politie gisteren …egedeeld. Een woord…erder van het ministerie …n Wet en Orde verklaarde …t de autoriteiten weten …n het bestaan van de do…enlijst waarop beide na…en voorkomen.

…ij nemen het gevaar van rechts…tremisme zeer ernstig", aldus de …ordvoerder. Het begin van de on…rhandelingen over een non-racia… grondwet voor Zuid-Afrika dit …ekeinde lijkt het blanke extre…sme een impuls te hebben gege… om in actie te komen tegen de …oogde politieke hervormingen, zo …rklaarde de woorvoerder van het …inisterie van Wet en Orde.

…evaarlijker

…aar zijn zeggen zijn de extreem…chtse groepen in potentie gevaar…ker dan de gewapende vleugel …n het ANC. Het is maar een klei… stap van het opblazen van lege …ebouwen naar aanslagen op ge…ouwen met mensen. Extreem…chtse groepen worden ervan ver…cht de afgelopen dagen vijf bom…nslagen te hebben gepleegd. …aarbij vielen geen slachtoffers, …aar werd wel grote materiële scha… aangericht.

…iterst rechtse blanken in Zuid…frika die een onafhankelijke afri…anerstaat eisen, namen niet deel …n de besprekingen over een toe…omstig non-raciaal Zuid-Afrika.

Chauffeur raakt 32.000 mark kwijt

DEURNINGEN – Een vrachtwagenchauffeur uit Leiderdorp is op de parkeerplaats van een truckerscafé in het Twentse Deurningen 32.000 Duitse marken kwijtgeraakt. Het geld zat in een tas met kleding en toiletartikelen die uit zijn wagen werd ontvreemd. Een portierraam van de vrachtwagen, eigendom van een transportbedrijf uit het Zuidhollandse Valkenburg, werd ingeslagen.

Rechter geeft Russisch-joodse gezinnen respijt

UTRECHT – De rechtbank in Den Bosch heeft gisteren bepaald dat twee Russisch-joodse gezinnen niet voor 1 februari naar Israël mogen worden uitgezet. De gezinnen willen terug naar de republiek Rusland.

Omdat betrokkenen per se niet terug willen naar Israël, het land dat zij na een verblijf van ruim anderhalf jaar zijn ontvlucht, hebben zij besloten in Nederland opnieuw het Russisch staatsburgerschap aan te vragen. Zij waren dat kwijtgeraakt, nadat zij in januari 1990 vanuit de Sovjetunie naar Israël vluchtten.

Het kan nog geruime tijd duren voordat de Russiche autoriteiten op de aanvraag hebben beslist.

Bommen leggen metro stil

● *Alle stations van de metro in Londen zijn gisterochtend gesloten na de ontdekking van 'een zeker aantal brandbommen'. Dat hebben functionarissen van de 'Ondergrondse' in Londen meegedeeld. De sluiting van de stations werd kort voor acht uur lokale tijd (negen uur onze tijd) bekendgemaakt. De functionarissen ontkenden dat er een of meerdere bommen zouden zijn afgegaan. Op de vroege maandagochtend exploideerde wel een brandbom in een lege trein, die op een rangeerterrein in Ilford in het noordoosten van Londen stond. Volgens de politie raakte niemand gewond en was de materiële schade gering.*
Het Ierse Republikeinse Leger (IAR) heeft gisteren aangekondigd dat het tijdens de Kerst een driedaags staakt-het-vuren in acht zal nemen. Foto: EPA.

Onderzoek legt gebreken bloot

'Begeleiding bij Aids moet beter'

UTRECHT – Er valt aan de begeleiding van Aids-patiënten nog heel wat te verbeteren. Zeker bij de psychosociale opvang. Veel patiënten zijn ontevreden over de manier waarop de arts meedeelde dat er sprake was van Aids en/of seropositiviteit. In de praktijk hebben artsen vaak niet de tijd, kennis en ervaring om een goede begeleiding te bieden voor en na het testen op de aanwezigheid van het virus of na het meedelen van de diagnose.

Dat blijkt uit een onderzoek dat het Nederlands Centrum Geestelijke Volksgezondheid (NCGV) heeft laten verrichten onder nabestaanden van 52 Aids-patiënten over de verwerking van de ziekte, de hulpverlening, de omstandigheden rond het overlijden en de verwerking van de rouw.

Tussen 1982 en 1989 zijn in Nederland ruim 500 mensen aan de gevolgen van Aids overleden. Uit het onderzoek van het NCGV blijkt ondermeer dat bijna driekwart van de patiënten psychosociale hulp heeft gezocht. In het ziekenhuis wordt vooral gebruik gemaakt van Aids-consulenten en geestelijke raadslieden, daarbuiten vooral van de hulpverlening voor homoseksuelen en in mindere mate van RIAGG of algemeen maatschappelijk werk.

Opnameduur

Door de verbeterde behandelmogelijkheden leven mensen na de Aidsdiagnose langer dan een aantal jaren geleden en neemt het aantal dagen per ziekenhuisopname af.

Een van de gevolgen hiervan is dat de thuiszorg steeds belangrijker wordt. Bij homoseksuele mannen komt die thuiszorg vooral neer op de partner. Als die ontbreekt zijn het vooral de moeder, vrienden en geselecteerde familieleden die de thuiszorg op zich nemen. Vaak wordt overigens de familie niet ingeschakeld omdat die de homoseksualiteit of het gebruik van drugs niet accepteerde. Thuiszorg in de laatste fase van de ziekte is moeilijk en intensief. In bijna de helft van de gevallen wordt daarom gezinszorg of vrijwilligershulp ingeschakeld (buddy's), over het algemeen naar tevredenheid.

EG: ontwerp GATT niet aanvaardbaar

BRUSSEL – Het ontwerpakkoord dat GATT-topman Arthur Dunkel zaterdag op tafel heeft gelegd is op landbouwgebied onaanvaardbaar en moet worden aangepast. Dat hebben de ministers van Landbouw en Buitenlandse Handel van de EG gisteren in Brussel geconcludeerd.

Dunkel heeft wel enige positieve voorstellen gedaan, maar er zit geen evenwicht in het totale pakket. De Europese Commissie zal voor de EG verder onderhandelen om het resultaat te verbeteren.

De twaalf lidstaten van de Europese Gemeenschap kwamen gisteren in Brussel bijeen om te praten over het lot van de GATT (Algemene Overeenkomst over Tarieven en Handel, waarvan het slagen nu, vijf jaar nadat ze begonnen, aan een zijden draad hangt; ook vorige week mislukte het voor een nieuw GATT-akkoord cruciale overleg over de Europese landbouwsubsidies tussen de Verenigde Staten en de EG.

„De economische groei en de werkgelegenheid staan op het spel", aldus de Duitse minister van Economische Zaken Jürgen Möllemann. Hij verklaarde dat binnen de EG het gevoel heerst dat 'er iets uit de GATT-onderhandelingen moet komen en dat daarvoor het rapport van direkteur-generaal Arthur Dunkel van de GATT (Algemene Overeenkomst over Tarieven en Handel) als basis kan dienen.

Dunkel presenteerde vrijdag een compromisplan om de nagenoeg vastgelopen besprekingen in de zogenaamde Uruguay Ronde - genoemd naar de plaats waar de onderhandelingen in 1986 begonnen - toch succesvol te kunnen beeindigen. Dunkel stelt voor dat de EG de komende zes jaar de landbouwsubsidies met 20 procent afbouwt; de exportsubsidies op landbouwprodukten zouden buiten schot kunnen blijven, aldus het compromisplan.

De GATT-besprekingen moeten uiteindelijk leiden tot een verlaging van de handelsbarrieres op velerlei gebied, waaronder landbouw, textiel, fabrieksgoederen en diensten. Dunkel heeft de 108 deelnemende landen tot 13 januari de tijd gegeven over zijn compromis te beslissen.

Stoffelijke resten ex-gijzelaar geïdentificeerd

Lijk vrijwel zeker van kolonel Higgins

BEIROET – Het is voor 99 procent zeker dat de stoffelijke resten die zich sinds zondagavond in het mortuarium van de Amerikaanse universiteit in Beiroet bevinden, van de Amerikaanse kolonel Higgins zijn, zo is gisteren vernomen in ziekenhuiskringen in de Libanese hoofdstad.

De Libanese gerechtelijke geneeskundige die gisteren het onderzoek van het half gebalsemde lijk hervatte, zei dat er grote overeenkomsten zijn tussen de resten en een foto van de Amerikaan die in 1988 werd ontvoerd. Higgins' ontvoerders zeiden dat zij hem in 1989 hadden geëxecuteerd.

Volgens de directeur van het ziekenhuis is het vrijwel zeker dat de stoffelijke resten van Higgins zijn.

De Verenigde Naties bevestigden evenwel dat het de stoffelijke resten van Higgins zijn. De speciale afgezant van VN-secretaris-generaal, Javier Perez de Cuellar, voor de gijzelaarskwestie, Giandominico Picco, heeft dat aan het hoofdkwartier van de VN in New York meegedeeld, aldus één van de woordvoerders van Perez de Cuellar.

In ziekenhuiskringen in Beiroet is vernomen dat Higgins stoffelijk overschot naar de Amerikaanse ambassade was overgebracht. De kist waarin het lijk van de Amerikaan werd vervoerd, was bedekt met de Amerikaanse vlag.

Veel meisjes ontevreden over opleiding

DEN HAAG – Eén op de drie meisjes vindt dat ze niet de goede hulp en informatie heeft gehad om te bepalen voor welke beroepen ze geschikt zou zijn. Eén op de vier meisjes had achteraf bezien een andere opleiding willen volgen. De gekozen opleiding bleek te weinig mogelijkheden te bieden op de arbeidsmarkt.

Dit staat in een onderzoeksrapport dat staatssecretaris Ter Veld (Sociale Zaken) heeft aangeboden aan de Tweede Kamer.

De behoefte aan betere voorlichting en begeleiding bij keuze van opleiding en werk, hangt nauw samen met de visie die meisjes en jonge vrouwen hebben op hun toekomst. Ze willen voor een deel blijven werken als er kinderen komen en ze willen samen met hun partner de taken delen.

Krant meldt mislukte coup in Libië

MANAMAH – De in Londen uitgegeven Arabische krant Al-Hayat heeft gisteren gemeld dat eind november in Libië een staatsgreep tegen Muammar al-Gaddafi is mislukt.

De pro-Saoedische krant beriep zich voor het bericht op betrouwbare bronnen in de Britse hoofdstad. De staatsgreep van de opstandelingen, voornamelijk officieren uit middenrangen, zou op 30 november enkele uren voor het beoogde begin zijn verijdeld.

Libische inlichtingendiensten zouden op 29 november lucht hebben gekregen van de coupplannen en vervolgens tientallen mensen hebben gearresteerd. Door bekentenissen van een aantal arrestanten kon de coup worden verijdeld, aldus de krant.

Kerst levert winkeliers 9 miljard op

RIJSWIJK – De Nederlanders hebben dit jaar in het kader van de kerstgedachte voor ongeveer negen miljard gulden aan cadeaus, lekkernijen en versieringen ingeslagen. Dit blijkt uit een onderzoek onder driehonderd winkeliers van het Nederlands Christelijk Ondernemers Verbond (NCOV).

De winkeliers denken de grootste slagen gisteren en vandaag te slaan, maar konden toch al aangeven dat er vooral duurdere artikelen onder de boom en naast de stal worden gelegd.

Glaswerk, servies, zilver, parelsieraden, computerspelletjes, keukenapparatuur, videocamera's en kleding blijken erg populair. Veel geld wordt ook gespendeerd aan versiering, compact discs, videobanden, audiosets voor kinderen en zeep en andere badkamerartikelen. De poeliers doen goede zaken en verkopen een grote variatie aan wild. De banketbakkers kunnen de kransen en kransjes maar amper aanslepen.

punt uit

● Kabinet Polen

Het Poolse parlement heeft gisteren ingestemd met het door premier Jan Olszewski gepresenteerde kabinet en regeringsprogramma. Olszewski kreeg de steun van 235 afgevaardigden; 60 parlementariërs stemden tegen en 139 vertegenwoordigers onthielden zich van stemming.

● Bankroof

Werknemers van een bank in het Zweedse Taby bij Stockholm keken gisteren verrast op toen zij bezoek kregen van twee kerstmannen. Al snel bleek dat de twee geen geschenken kwamen brengen, maar dat het boeven waren die de kas eisten. Bij de opening van de bank keken de employés in de loop van de pistolen die de pseudo-kerstmannen op hen richtten. De twee hadden zich in afwachting van de komst van het personeel in de bank verborgen gehouden.

● Verhuizing

De ambtenaren hebben vrijaf gekregen, maar desondanks is het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen in Zoetermeer de komende twee weken druk bevolkt. Een bataljon verhuizers haalt momenteel het hele departement ondersteboven. In het kader van de inkrimping van de rijksoverheid is het ministerie drastisch gereorganiseerd. Het departement is daarom tot en met 3 januari gesloten. Alleen enkele voor het publiek essentiële diensten (zoals voorlichting) blijven bereikbaar.

● Mijnen

Twee jaar na de Duitse e… …wording worden in het voorm…ige niemandsland aan de Oostduitse kant van de interduitse grens nog mijnen gevonden. Wandelaars hebben een verdacht voorwerp ontdekt, dat bij nader onderzoek een nog actieve landmijn bleek te zijn.

● Oefenterreinen

De Waddenvereniging en de stichting Natuur en Milieu hebben teleurgesteld gereageerd op de onlangs gepresenteerde overheidsnota over militaire oefenterreinen. Volgens de organisaties is de nota strijdig met moties van de Tweede Kamer waarin de regering gevraagd is het defensiebeleid af te stemmen op het natuurbeleid. Volgens de Waddenvereniging worden in de nota 'slechts marginale voorstellen' gepresenteerd, die zeker geen drastische vermindering van de overlast in het waddengebied betekenen.

● Aanslag

Bij een bomaanslag op een bus met joodse emigranten in Boedapest zijn gisteren vier Sovjetjoden en twee Hongaarse politieagenten gewond geraakt. De bom, die geplaatst was in een bus die joden uit de Sovjetunie naar het vliegtuig bracht dat hen naar Israël zou vliegen, werd van afstand tot ontploffing gebracht.

● Servies

Naar schatting verdwijnt elk jaar voor enkele tonnen aan serviesgoed en bestek uit de ziekenhuizen. Vooral uit de personeelsrestaurants wordt steeds meer eetgerei 'meegenomen'. Dit meldt het weekblad 'Verpleegkundenieuws'. Het blad maakte een rondje langs een aantal ziekenhuizen. Het blijkt dat Rijnstate, Arnhem, van dit in betekenis toenemende verschijnsel, de laatste jaren al cijfers optekent. Daar verdwijnt elk jaar voor een halve ton aan servies, glaswerk en bestek.

● Brand

Zes broers en zusjes, tussen een en tien jaar oud, zijn zondagmorgen omgekomen bij een brand in Little Falls, in de Amerikaanse staat New York. Volgens de woordvoerder van de politie van het 6.000 inwoners tellende Little Falls is de brand niet aangestoken. De moeder van de omgekomen kinderen, de 30-jarige Sheila McLeod, was niet thuis toen de brand uitbrak.

● Fletcher

De ex-directeur van de NASA, James Fletcher die door president Ronald Reagan op die post was teruggehaald na het ongeluk met het ruimteveer Challenger, is zondag op 72-jarige leeftijd aan kanker overleden. Fletcher, die van 1971 tot 1977 directeur was van de Amerikaanse ruimtevaartorganisatie, was in mei 1986 door president Reagan teruggehaald om het programma van ruimtevluchten aan te passen nadat de Challenger in januari dat jaar kort na de lancering in de lucht was ontploft.

Nieuw Russisch gemenebest bedreigd door nationalisme

Het wordt balanceren op het scherp van de snede

DOOR LOUIS BURGERS

De Sovjetunie bestaat niet meer. Dezer dagen wappert de rode vlag met hamer en sikkel voor het laatst op het Kremlin. President Gorbatsjov mag dan formeel nog de leider van alle Sovjet-burgers zijn, feitelijk is die rol allang overgegaan naar zijn politieke tegenstander Boris Jeltsin. Die timmert sinds de mislukte augustus-coup voortvarend aan opvolgerstaat Rusland, die binnen een gemenebest nauw wil samenwerken met Europese en Aziatische (ex-Sovjet-)republieken.

De totale ineenstorting van wat eens een van de twee supermachten was, is een schokkende ervaring. Maar met de totstandkoming van een gemenebest zijn de problemen nog lang niet opgelost. Integendeel, de nieuwe staat zit economisch aan de grond. Aan alles is gebrek. Nationalisme ligt op de loer, waardoor de tot nu toe nog vreedzame overgang, alsnog een bloedig einde kan krijgen. In Georgië zijn de eerste doden al gevallen.

HET EINDE VAN DE SOVJETUNIE

BALTISCHE REPUBLIEKEN
Onafhankelijkheid door de Sovjetunie erkend op 6 september 1991
Estland: 1,6 miljoen inwoners.
Letland: 2,7 miljoen inwoners.
Litouwen: 3,7 miljoen inwoners.

SLAVISCHE REPUBLIEKEN
Russische Federatie: 147,7 miljoen inwoners.
Soevereiniteitsverklaring op 12 juni 1991.
Oekraïne: 51,7 miljoen inwoners.
Na referendum op 1 december 1991 onafhankelijk verklaard.
Wit-Rusland: 10,2 miljoen inwoners.
Onafhankelijk verklaard op 25 augustus 1991.

Russische Federatie 17.075.400 km2
Oekraïne 603.700 km2
Wit-Rusland 207.600 km2
Letland 63.700 km2
Estland 45.100 km2
Litouwen 65.200 km2
Moldavië 33.700 km2
Georgië 69.700 km2
Armenië 29.800 km2
Kazachstan 2.715.100 km2
Moskou
ex-Sovjetunie

Moldavië: 4,3 miljoen inwoners.
Onafhankelijkheid per referendum op 8 dec. 1991 [illegible]
Georgië: [illegible] miljoen inwoners.
Onafhankelijkheid uitgeroepen na referendum op 9 april 1991.
Armenië: 3,3 miljoen inwoners.
Onafhankelijkheid na referendum [illegible] sept. 1991.
Azerbeidzjan: 7,1 miljoen inwoners.
Onafhankelijk na stemming van het parlement op 30 augustus 1991.

ISLAMITISCHE REPUBLIEKEN CENTRAAL-AZIË
Toerkmenistan: 3,8 miljoen inwoners.
Onafhankelijkheid op 27 oktober 1991 uitgeroepen.
Oezbekistan: 19,9 miljoen inwoners.
Onafhankelijk verklaard op 31 augustus 1991.
Kazachstan: 16,5 miljoen inwoners.
Onafhankelijkheidsverklaring op 16 december 1991.
Tadzjikistan: 5,1 miljoen inwoners.
Onafhankelijkheid op 9 september uitgeroepen.
Kirgizië: 4,4 miljoen inwoners.
Op 31 augustus 1991 onafhankelijk verklaard.

AMSTERDAM – De vooruitzichten zijn niet gunstig. Het westen kan slechts proberen het allerzwartste scenario te verhinderen. Maar de kans blijft groot dat de toekomst van de resten van het Sovjet-rijk in bloed geschreven zal worden. Zoiets als Joegoslavië, maar op een onvergelijkbaar grotere schaal.

„Ik ben er niet zeker van dat we geen herhaling zullen zien van Joegoslavië. We kunnen de economische problemen niet direct oplossen en we hebben geen invloed op de nationalistische krachten. We kunnen nationalistische conflicten tussen de opvolgerstaten van de Sovjetunie niet verhinderen."

Volgens René Does, als Sovjetdeskundige verbonden aan de universiteit van Amsterdam, worden de komende maanden beslissend. „Wat gebeurt er als de economische toestand in het gemenebest verder verslechtert, als er [illegible] voedselrellen komen in Moskou en St. Petersburg? Nationalisme kan een reactie zijn."

Does wijst erop dat vrijwel alle republieken rond Rusland multi-nationale staten zijn. De Russen die in de Oekraïne of Kazachstan wonen, zouden aansluiting kunnen zoeken bij Rusland. „In principe kan alles wat de afgelopen jaren in de Sovjetunie gebeurde, zich de komende twee jaar in de verschillende republieken herhalen."

Na ruim zeventig jaar van communistische dictatuur ontbreekt het de bevolking aan mogelijkheden zich politiek te uiten. Het nationalisme vormt nu het enige bindende element. „Nadat Gorbatsjov de sluizen van discussie had geopend, ontlaadden de onderdrukte spanningen zich in nationalisme. Een echte politieke discussie was onmogelijk. Een politiek systeem zoals in het westen bestaat niet, dat leeft niet onder de mensen. Die zijn in zeventig jaar gewend geraakt aan een autoritair stelsel."

De ineenstorting van het Sovjet-imperium bewijst het failliet van het communistische systeem, toont aan dat een volkomen maakbare samenleving niet bestaat. Van de Sovjet-leiders was Gorbatsjov de eerste die inzag dat het land moest veranderen. Vóór hem leefde die gedachte slechts onder dissidenten, zoals de schrijver Amalrik die in de jaren zeventig zich al afvroeg of de Sovjetunie 1984 wel zou halen.

„Het blijkt dat de communisten [illegible] een zware industrie op poten te zetten, maar [illegible] zoals nieuwe technieken konden niet worden doorgevoerd. Een samenleving zonder politieke en economische vrijheid is niet houdbaar. De creativiteit van de mensen - op alle gebieden - wordt in dit systeem onderdrukt, die kan niet tot ontplooiing komen."

De augustus-coup bevestigde eigenlijk alleen het uiteenvallen van dit grote, koloniale rijk. De bestaande instituties, zoals de Partij, de bureaucratie, de KGB en het leger, bleken hun samenbindende functie kwijt te zijn. De coup was een noodsprong, maar bleek onhoudbaar omdat ook in het leger zelf het ontbindingsproces al te ver was voortgegaan. Maar het was tevens het begin van het einde van de Sovjetunie en van de [illegible] van Gorbatsjov.

De laatste Sovjet-president [illegible] Does [illegible] lijk nooit niet geweld tegen."

De afgelopen jaren verdween het Warschaupact, werd Duitsland verenigd binnen de NAVO en moest Gorbatsjov lijdelijk toezien hoe het [illegible] van de Sovjetunie. De perestrojka, waarmee hij in 1985 aan de macht kwam, betekende een streven naar minder controles, minder regels en minder bureaucratie. Het leidde uiteindelijk tot de ondergang van de Sovjetunie.

Boris Jeltsin staat nu voor de taak de puinhopen op te ruimen en een nieuwe start te maken. Maar Does betwijfelt of de Russische president sterk genoeg is om zich tegen nieuw [illegible] nationalisme te [illegible] denkt dat Jeltsin [illegible] litburo van de kant gezet en afgezet als burgemeester van Moskou. Normaal komt zo iemand niet meer terug."

Jeltsin bleek echter over een forse dosis politiek vernuft te beschikken. Hij sloot een verbond met de tegenstanders van het bestaande systeem, werd [illegible] voorzitter van de Opperste Sovjet van de Russische Federatie en liet zich tot eerste [illegible] president van Rusland. „Tegen Gorbatsjov kon hij toen zeggen dat hij in ieder geval door het volk gekozen was."

Maar Jeltsin zal snel verbetering moeten brengen in de catastrofale economische situatie. „Het is moeilijk om te stellen. Wij zijn erg op Moskou gefixeerd, maar als je de Wolga afvaart, dan zie je dat het in alle steden nog slechter is. Moskou ziet er daarbij vergeleken nog rijk uit."

Volgens Does weten de Russen dat er geen echt alternatief is [illegible] het oude systeem. [illegible] lijk is het wel: de economische hervormingen en hun gevolgen zijn onbegrijpelijk voor de gemiddelde Rus.

„Voor grote delen van de bevolking is het heel vreemd dat prijzen omhoog gaan als ze worden vrijgelaten. Ook de snelle rijkdom vinden zij onaanvaardbaar. De mensen zien het als uitbuiting en sociaal niet-rechtvaardig."

achtergrond

lezers schrijven

postbus 3100

● Midden-Oosten

In antwoord op het commentaar van kolonel b.d. J.C. Mühren van 14 december op mijn schrijven van 7 december jl. wil ik het volgende zeggen. Ik heb tijdens mijn Israël-reizen diverse Israëlische vrienden gemaakt, vooral o.a. in kibboets Ein Gev. Mensen, die ook kinderen hebben wonen in nederzettingen aan de Noordisraëlisch/Syrische grensstreek. Hun ervaringen betreffende de situatie langs de bestandslijn gaan mij meer aan het hart dan die van de heer Mühren, die begrijpelijk de VN steunt, die meer oog hadden voor de Arabische belangen.

Welnu, hij bevestigt zelf de onderbezetting van VN-waarnemers met o.a. 10 waarnemingsposten. Deze nu verdeeld over een 75 km lang onherbergzaam grensgebied moet een hele klus zijn om circa 7,5 km elk te controleren op ondermeer terreurdaden, die vooral 's nachts plaats vonden. De Syriërs overvielen sinds '49 aanhoudend o.a. die nederzettingen en andere doelen vanuit bases. Er waren zelfs enkele Egyptische fedayeen bases. Al met al hadden de aanwezige V.N.-waarnemers geen effect. Mede door de Sovjet/Russische betrekkingen keken de V.N. gewillig toe.

De door Israël verijdelde poging van Syrë om de bovenloop van de Jordaan compleet te wijzigen is hem schijnbaar niet bekend, idem te terreurgroep fedayeen, die Egypte stuurde om de waterbuizen in de Negev op te blazen. Dit is de andere kant over de water escalerende situatie.

Hij zei in het interview van 23 november als volgt: als Israël wat de Golan betreft 'land voor vrede' durft in te zetten en ook de andere partijen water bij de wijn doen etc. Het waren n.l. beter te zeggen: behoorlijk wijn bij water doen! Deze uitdrukking staat n.l. op niets. Omdat het nogal wat betekent dat de Arabische landen nog steeds geen afstand nemen van V.N.-resolutie 3379 'Zionisme is racisme', de economische blokkade, die niet erkenning van de staat Israël en het oorlogsrecht.

Voorts wat gaf het al dan niet aanvaarden van de staat Israël de Arabische landen het recht Israël op 15/16 mei '48 binnen te vallen inclusief het Suezkanaal sluiten voor Israëlische schepen. De heer Mühren moet zich eens [illegible] staat in wording is omgeven door louter vijandige landen in plaats van vreedzame buren. Een ding staat vast, o.a. de Duitse crematoria hebben het Joodse volk zo hard als Kruppstahl gemaakt. Zou het niet omdat Israël een eiland is in Arabische Zee!

LANDGRAAF J.H.G. Smeets

● Kerstcadeau

Wij kregen een fijn kerstcadeautje. Dit wil zeggen, mijn vrouw. Zij is invalide. Het blijkt dat zij na maart 1992 familie en kennissen niet meer kan bezoeken omdat een subsidie op de auto van het GAK vervalt. Veel zal zij niet meer in het leven hebben, maar wat kan dat de heren bewindvoerders schelen; als zij het zelf maar goed hebben. Als ik de kranten inzie, lees ik natuurlijk dat onze 'heren' niets tekort komen. Hun salaris wordt steeds hoger opgeschroefd en met extra kosten bijgesteld. Hun auto's worden steeds groter en duurder. Ergert u zich maar, beste burgers. De heer Pronk - die een extra huis nodig heeft - vraagt om meer ontwikkelingshulp, de ene keer voor Afrika de andere keer voor Rusland en weer een volgende keer voor de Balkan, etcetera, etcetera. En de Tweede Kamer knikt braaf ja. Ergert u zich niet aan onze burgemeester die veel geld verkwist aan de affaire 'Beslo' of aan het gemeentebestuur die maar [illegible] geld der burgers uitgeeft. Zo kan ik nog wel een tijdje doorgaan. Waar komen die miljoenen vandaan? Juist van de kleine burger. Wat mij betreft: een zalig kerstfeest hoge heren, pluk maar zolang u plukken kunt. Zalig Kerstfeest CDA en PvdA!

HEERLEN J. Peters

● Schikking

De schikking die de gemeente Meerssen met frauderende aannemers heeft getroffen gaat aan de gemiddelde burger niet onbemerkt voorbij. Moet ik eens wat politiek te plukken: in de politiek mag kennelijk alles, sjoemelen, het op een akkoordje gooien, niet te controleren dingen doen zijn veelgehoorde opmerkingen die verwijzen naar het meten met twee maten. Zonder specifiek op de kwestie in Meerssen in te gaan loopt onze democratische rechtsstaat hiermee tegen enkele minder aangename effecten op.

Ten eerste. Essentieel in deze democratische rechtsstaat is de gelijkheid van ieder voor de wet. Of de één iets ontvreemdt of de ander, of je aannemer bent of huisvrouw, in beide gevallen is het diefstal. In zo'n geval wordt er vergeleken, de aannemer met de huisvrouw. Door deze vergelijkingen voortdurend te maken wordt de rechtsstaat geconcretiseerd, wordt ze van letter op papier alledaagse praktijk. Echter, indien het gevoel ontstaat dat de te verwachten uitkomst regelmatig uitblijft, dan stoppen mensen meestal niet bij de simpele constatering dat er kennelijk vergelijkingen zijn die niet opgaan. Op basis hiervan gaat men verder redeneren en op een gegeven moment de conclusie trekken dat het maken van vergelijkingen zinloos is. Wat valt op te maken uit uitlatingen zoals 'ze doen maar' en 'het zal mijn tijd wel duren'. Desinteresse dus.

In sociaal-psychologisch opzicht vindt dit tekort aan interesse precies plaats op een punt waar de democratische rechtsstaat juist het meest aandacht dient te mobiliseren. Namelijk aandacht voor waar fouten worden gemaakt en waar correcties nodig zijn. Op zo'n punt zijn we als samenleving kwetsbaar, omdat de maatschappelijke situatie voor ontsporing open ligt. Een ontsporing die ertoe kan leiden dat de regel van gelijkheid van ieder voor de wet de nek wordt omgedraaid. Voorwaar iets om zeer veel aandacht aan te besteden in een democratische rechtsstaat. Het Openbaar Ministerie dient zich te realiseren, dat die mogelijke desinteresse maatschappelijk gezien geen ongevaarlijk effect is. Men dient uiterst secuur om te gaan met situaties waarin een aannemer kennelijk anders wordt behandeld dan een huisvrouw. Wat inhoudt, dat indien ze dan niet met elkaar zouden zijn te vergelijken, de redenen hiervoor zoveel mogelijk publiekelijk kenbaar moeten worden gemaakt.

Ten tweede. Even essentieel als het voorgaande is in de democratie het aspect, dat de bestuurden de bestuurders zijn van degenen die hen besturen. Besturen wil zeggen sturen en controleren. Controle is nodig om op de juiste koers te blijven, is dus voor het sturen belangrijk. In de grond van de zaak stuurt en controleert in een democratie de burger zichzelf.

Middels regels en voorschriften zorgen burgers er vervolgens [illegible] zamen voor, dat de zelfbesturing van de één niet ten koste gaat van de ander. Die regels en voorschriften vormen de controlemiddelen. Onder de beperkingen die de omgang met medeburgers met zich meebrengt identificeert de burger zich door zijn zelfbestuur met zichzelf. In psychologisch opzicht ook nogal begrijpelijk. De gevallen waarin het niet gebeurt, leiden in de regel tot dubbelzinnigheid. Via het spel der verkiezingen kiest de burger in een democratie vertegenwoordigers om hem te besturen. Dat zijn de politici. Zij vormen de omweg in het zelfbestuur van de burger. Maar zij vormen dan ook de omweg in zijn identificatie met zichzelf. Indien politici, of dé politiek, als gevolg van gejoemel en niet te controleren handelingen verweten wordt niet goed te besturen, roept dit bij burgers het gevoel op dat hun 'zelfbesturing' deels buiten werking wordt gesteld. In sociaal-psychologische termen zou je kunnen stellen dat de burger een stuk van zijn ego, zijn eigenste 'ik', kwijtraakt. Op deze vorm van geestelijke ongezondheid zal hij uiterst laconiek reageren door het verloren gegane deel van zichzelf als onbelangrijk te kwalificeren.

Hij laat het gewoon links liggen. Daarmee laat hij in onze democratie politici links liggen. [illegible] laatste tijd gebeurt dat nogal, namelijk wanneer hij wegblijft bij verkiezingen. Ziedaar het effect dat optreedt als gevolg van het verwijt, dat politici bezig zijn met sjoemelen. Het leidt ertoe dat besturen als dubbelzinnig wordt ervaren. En welke burger in een democratie steekt dan nog tijd en energie in 'zijn zelfbestuur'? Een vervolgeffect kan zijn, dat op die wijze in een democratie niet alleen het vertrouwen in de politiek wordt aangetast, maar dat dit doorschiet in aantasting van het vertrouwen van de burger in zichzelf. M.a.w. het zelfvertrouwen van de burger wordt ondermijnd. Niet geringe effecten. Wederom [illegible] clusie van dit alles? Vermijd zoveel mogelijk het treffen van schikkingen zoals die gemeente Meerssen heeft gedaan met frauderende aannemers. Wat daarvoor gaande geanalyseerd [illegible] die namelijk veel kwalijke effecten op in onze samenleving dan op het eerste gezicht [illegible] neembaar is. Voor het Openbaar Ministerie en politici iets om [illegible] te onthouden.

[illegible] H.K.A. van [illegible]
voorzitter afdeling [illegible]
PvdA [illegible]

Franse rente omhoog

..JS – In navolging van andere ..nale banken heeft de Banque ..rance gisteren haar renteper..ges verhoogd. Het ministerie ..inanciën maakte bekend dat ..terventietarief met 0,35 procent omhoog is gegaan naar 9,60 ..nt en het tarief voor papier ..en looptijd van vijf tot tien da..et 0,50 procentpunt tot 10,50 ..nt.

..anse regering is vastbesloten ..abiliteit van de Franse frank ..en het Europese Monetaire Stelsel (EMS) te handhaven, zo voegde het ministerie hieraan toe.

Vorige week donderdag gaf de Bundesbank het startsein voor een Europese renteverhoging door haar beleningsrente en het disconto met 0,50 procent te verhogen tot respectievelijk 9,75 en 8,0 procent. Een aantal Europese centrale banken volgde dat voorbeeld prompt. In de Verenigde Staten daarentegen werd het disconto met een vol punt verlaagd tot 3,5 procent.

Van de Franse centrale bank werd vervolgens een verhoging verwacht gezien de druk op de koers van de frank na de Duitse renteverhoging.

Tegelijkertijd stelde de Banque de France de inschrijving open op speciale beleningen ter vervanging van die van 55,6 miljard frank die dinsdag vervallen.

Het Italiaanse ministerie van Financiën heeft op voorstel van de centrale bank het disconto met onmiddellijke ingang met 0,5 punt verhoogd tot 12 procent. De maatregel werd noodzakelijk geacht ter ondersteuning van de lire die na de verhogingen van andere Europese tarieven onder druk was komen te staan.

HCS: contract nakomen

DEN BOSCH – HCS Technology is verplicht het contract na te komen dat ze vorig jaar heeft gesloten met De Lage Landen Leasing. Dit betekent dat ook de activa van de eerder aan Lage Landen overgedragen leaseportefeuille van dochter Infotec moeten worden geleverd. Dit blijkt uit een gisteren gewezen vonnis van de rechtbank van Den Bosch.

HCS is niet tegen levering maar heeft zich beroepen op overmacht, omdat directies van de dochterondernemingen die de activa houden niet meewerken. De Lage Landen vindt dat HCS dat maar intern moet regelen. Worden de activa niet geleverd dan ontstaat een direct opeisbare vordering van f 15 miljoen. HCS moet nu binnen acht dagen leveren op straffe van een dwangsom van f 1 miljoen per dag met een maximum van f 5 miljoen.

Vorig jaar december nam De Lage Landen een deel van de leaseportefeuille van Infotec van HCS over. HCS blijft in deze constructie apparatuur aan klanten verhuren en De Lage Landen neemt de verhuurcontracten over. Als leasemaatschappij betaalt De Lage Landen aan HCS, de huurders betalen De Lage Landen. Als zekerheid wil De Lage Landen echter het juridische eigendom van de activa hebben, een eis die de rechter nu heeft toegewezen. HCS. verkeert in grote financiële moeilijkheden. Het automatiseringsconcern werkt met bankkredieten ter grootte van f 400 miljoen en had per eind juni nog maar een eigen vermogen van f 29 miljoen.

munt uit

● Franse frank

De Franse minister van Financiën en Economische Zaken, Pierre Beregovoy, sluit uit dat de Franse frank wordt gedevalueerd als gevolg van de renteverhoging in Duitsland. Hij heeft in een zaterdag gepubliceerd interview met de krant Le Figaro verklaard al het mogelijke te zullen doen om de stabiliteit van de frank te verdedigen. De frank wordt dank zij de vermindering van de inflatie sterker, aldus Beregovoy.

● Inflatie

Het Griekse parlement heeft de begroting voor 1992 goedgekeurd. Die voorziet in een vermindering van de inflatie van zeventien procent tot twaalf procent eind volgend jaar en een beperking van het begrotingstekort van 13,1 procent van het bruto nationaal product tot 7,6 procent.

● General Motors

Het Amerikaanse automobielconcern General Motors gaat in de Verenigde Staten bijna 260.000 auto's van de modeljaren 1991 en 1992 terugroepen voor reparaties. Bij 250.000 auto's, onder meer van het model Chevrolet Caprice, moet de sluiting van de motorkap worden vervangen omdat die ondeugdelijk is gebleken.

● Lage prijzen

Het Amerikaanse ministerie van Handel heeft vastgesteld dat Japanse autofabrikanten in de Verenigde Staten minivans op de markt brengen tegen onredelijk lage prijzen. Het gaat om een voorlopige beslissing. De Amerikaanse douane heeft opdracht gekregen een depositie te vragen bij de import van de minivans in afwachting van een definitief besluit, dat niet voor mei zal vallen. Als ook dat besluit inhoudt dat sprake is van dumping kunnen strafheffingen worden geheven. De import van minivans uit Japan had vorig jaar een waarde van 1,2 miljard dollar.

● Maxwell

Een stuurgroep van banken heeft besloten tot voortzetting van de kredietverlening aan het Britse krantenconcern Mirror Group Newspapers, een beursgenoteerde onderneming van de vorige maand verdronken mediamagnaat Robert Maxwell.

● ABN Amro

De Europese Investeringsbank heeft ABN Amro een globaal krediet toegekend van 50 miljoen ecu (circa f 115 miljoen) ter financiering van investeringen door kleine en middelgrote ondernemingen in Nederland en elders in de EG. Een globaal krediet is eigenlijk een tijdelijke kredietlijn van de EIB naar een partnerbank ter plaatse, die hieruit kleinere bedragen toewijst ten behoeve van investeringsprojecten.

Fabriek heeft dringend financiële injectie nodig

GEA-concern brengt bod op Grasso uit

..N BOSCH – Het Duitse GEA-concern voegt de daad bij ..woord en brengt een bod van f 95 per stuk uit op alle uit..nde aandelen Grasso's Koninklijke Machinefabrieken in ..Bosch. Op korte termijn mag een officieel biedingsbericht ..den verwacht, zo hebben GEA en Grasso gisterochtend ..endgemaakt.

..onderzoek heeft aangetoond ..rasso dringend een kapitaalin..nodig heeft ter financiering ..(onder andere) de verwachte ..ijfsverliezen van circa f 6 mil..in 1991, de buitengewone las..de reorganisatieplannen.

..heeft er daarom in toegestemd ..23 december 300.000 nieuwe ..elen Grasso te nemen voor de ..van f 95 per aandeel tegen be..g in contanten van f 28,5 mil..Bovendien heeft GEA het ..gekregen de resterende niet ..aatste aandelen (maximaal ..00 aandelen) over te nemen te..dezelfde prijs.

..so en GEA verwachten dat de ..ngewone lasten en de reorga..iekosten stijgen tot f 25 mil..De reorganisatie zal naar ..achting de komende jaren ..lopen en zal vermoedelijk ook ..egatieve invloed hebben op de ..ciële resultaten van de komen..aren.

..uur en commissarissen van ..so zien op dit moment geen re..preferente aandelen uit te ge..als beschermingsmaatregel in ..and met de aankondiging van ..egemann Groep eveneens een ..op Grasso uit te brengen. Grasso zal echter indien nodig dergelijke aandelen wel uitgeven.

Vorige week is Grasso officieel in kennis gesteld van het voornemen van Begemann om een openbaar bod op de aandelen uit te brengen. Grasso heeft bij die gelegenheid laten weten dat zij achter GEA staat. Grasso heeft hiervoor vorige week de steun gekregen van ondernemingsraad en vakbonden.

Begemann-topman Joep van den Nieuwenhuyzen heeft aangekondigd de dag na Kerst de prijs van zijn bod bekend te zullen maken. Aandeelhouders Grasso kunnen derhalve een interessante strijd om hun stukken verwachten. De notering van de aandelen Grasso is maandag na een handelsverbod van anderhalve dag hervat. Donderdagmiddag om half twee werd het fonds, overigens samen met Begemann, uit de notering gehaald en vrijdag werd alleen voor Grasso het handelsverbod verlengd.

Grasso heeft door middel van de uitgifte van een groot aantal gewone aandelen en de optieverlening voor nog eens een groot pakket aan GEA de bevoegdheid van aandeelhouders om te beslissen omtrent de verkoop van de onderneming gefrustreerd. Dat heeft de Vereniging van Effectenbezitters (VEB) in een reactie op het bod van GEA laten weten. Volgens de woordvoerder van de VEB is de uitgifte 'gewoon een beschermingsconstructie' die discussies over een andere bod (van Begemann) uit de weg gaat.

Op 3 mei van dit jaar is de aandeelhoudersvergadering van Grasso ermee akkoord gegaan, ondanks protesten van de VEB, om het bestuur een machtiging te verlenen aandelen uit de geven tot het totale maatschappelijke kapitaal. Een dergelijke machtiging is vrijwel altijd een gewoon agendapunt tijdens een bijeenkomst van aandeelhouders. „De bedoeling van deze machtiging is nooit geweest om de directie in een overnemingsgevecht te laten beslissen", stelt de VEB.

Eigen geld Kroatië

● *De Kroaten hebben hun eigen geld. De Kroatische minister van Financiën Jozo Martinovic presenteerde gisteren de eerste bankbiljetten. De nieuwe munteenheid, de Kroatse dinar, vervangt in de voor onafhankelijkheid vechtende republiek sinds gisteren de Joegoslavische dinar.* Foto: EPA

Australische mediagroep in Canadese handen

SYDNEY – Het oudste en op één na grootste mediaconcern van Australië, de John Fairfax Group, is gisteren in buitenlandse handen overgegaan doordat de Canadese uitgever Conrad Black een transactie van 1,5 miljard Australische dollar (f 2 miljard) met zijn handtekening bekrachtigde. Black brengt volgend jaar, mogelijk in februari, 80 procent van de aandelen Fairfax naar de beurs in Australië.

Via zijn Britse onderneming The Daily Telegraph houdt Black een belang van vijftien procent in Fairfax, terwijl de Amerikaanse investeerder Hellman & Friedman Capital Partners voor vijf procent deelneemt.

De 160-jarige Fairfax kreeg een jaar geleden - met een schuldenlast van 1,2 miljard dollar (f 1,6 miljard) - uitstel van betaling, waaraan door de overneming een einde komt. Black heeft de bewindvoerders gisteren 412 miljoen dollar (f 550 miljoen) in contanten betaald.

Hulpfonds voor Golf-landen

KUWAYT – Er komt een fonds van tien miljard dollar voor landen die economisch te lijden hebben gehad van de Golf-oorlog. De ministers van Financiën en van Buitenlandse Zaken van de zes leden van de Raad voor Samenwerking in het Golfgebied (GCC) - Bahrain, Qatar, Kuwayt, Oman, Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten - hebben bepaald hoe het fonds te werk zal gaan.

Verder hebben de ministers hun goedkeuring gehecht aan een voorstel tot bevordering van de handel tussen de GCC-landen door middel van toestemming voor de vestiging van vertegenwoordigingen van bedrijven en instellingen uit GCC-leden in andere landen van de organisatie.

De resultaten van de ministersvergadering werden gisteravond voorgelegd aan de staatshoofden en regeringsleiders van de GCC-landen. Zij zijn bezig aan een driedaagse topconferentie in de stad Kuwayt, de eerste sedert de bevrijding van Kuwayt van de Iraakse bezetting.

Nieuw kantoor Van der Graaf

VENLO – Transportgroep Van der Graaf neemt in Amersfoort een nieuw kantoor in gebruik. Deze onderneming, met distributiecentra in Venlo, Coevorden, Naarden en Waalwijk is inmiddels uitgegroeid tot een internationaal opererende transport- en distributie-onderneming.

De algemene directie, directie marketing en sales, het directiesecretariaat en de verkooporganisatie van de transportgroep worden in Amersfoort gehuisvest.

beurs

..alm

..STERDAM – De Amsterdamse ..ctenbeurs is maandag in vredi..ust het Kerstfeest tegemoet ge..Met nog maar een halve werk..te gaan, bleef de activiteit ..rkt. De lagere dollar en de lage..oteringen in Duitsland en Lon..werden later op de dag aardig ..penseerd door een hoger ..Street zodat de stemmingsin..iteindelijk maar 0,1 punt lager ..am op 86,5. De koersindex ..de van 187,9 tot 187,5. De omzet ..p f 1,1 miljard waarvan de aan..een bescheiden f 307 miljoen ..hun rekening namen.

..e internationale waarden ble..e koersverschuivingen relatief ..rkt. Alleen Philips verloor aar..door twee kwartjes minder ..te worden op f 29. Koninklij..werd twee dubbeltjes lichter ..markt genomen op f 139,80. ..noteerde tegen de markt in en ..f 0,56 aan tot f 40.20. Unilever ..er f 0,20 bij op f 169,40, ter..Akzo de effectenarena onveran..verliet op f 127,40.

..eeste beweging was te bespeu..de havenhoek van Beursplein ..lieten Pakhoed en Internatio..respectievelijk één dubbeltje ..gulden op f 38,90 en f 54. ..oyd boerde met een winst van ..op f 53,80 aanmerkelijk be..ders op de hoofdmarkt bleek ..weer eens de grootste verliezer ..een stuiver af te staan op ..

..ptiebeurs kende een levendige ..maar later leek het komende ..eces de activiteit op de vloer ..dammen. Uiteindelijk kwam er ..nog werk aan de winkel voor ..andelaren die in totaal 31.000 ..cten wisten om te zetten.

Hoofdfondsen

	v.k.	s.k
ABN Amro	41,70	41,60
ABN Amro A.in F.	78,00	78,00
AEGON	118,30	116,90
Ahold	75,10	74,90
Akzo	127,40	127,40
Alrenta	189,30	189,30
Amev cert.	40,60	40,10
Bols cert.	42,80	42,80
Borsumij W.cert.	55,00	55,00
Bührm.Tet. c.	38,10	38,50
DAF	21,10	21,60
Dordtsche Petr.	129,10	129,00
DSM	89,90	89,40
Elsevier cert.	99,40	99,40
Fokker cert.	28,40	28,10
Gist-Broc. cert.	30,50	30,60
HCS Technology	1,50	1,45b
Heineken	151,60	152,40
Hoogovens nrc	43,40	42,70
Hunter Douglas	57,00	57,20
Int.Müller	55,00	54,00
Int.Ned.Gr. c.	45,10	44,90
KLM	39,70	40,20
Kon.Ned.Papier	43,70	44,10
Kon. Olie	140,00	139,80
Nedlloyd	52,50	53,80
Océ-v.d.Gr.	59,60	59,80
Pakhoed cert.	40,00	38,90
Philips	29,50	29,00
Polygram	39,90	39,90
Robeco	90,80	90,10
Rodamco	56,20	54,90
Rolinco	91,50	91,30
Rorento	69,40	69,20
Stork VMF	40,20	40,10
Unilever cert.	169,20	169,40
Ver.Bezit VNU	69,50	69,20
Volmac Softw.	23,30	23,50
VOC nrc	39,40	39,40
Wessanen cert.	77,80	77,10
Wolters-Kluwer	59,10	59,40

Avondkoersen Amsterdam

Akzo 127,60-128,00 (127,40)
KLM 40,10-40,80 (40,20)
Philips 29,10-29,30 (29,00)
Unilever 169,00-170,50 (169,40)

Binnenl. aandelen

Aalberts Ind	48,50	48,50
ABN AmroHld.prf.	5,99	6,00
ACF-Holding c.	30,70	30,50
Ahrend Groep c.	121,00	118,00
Asd Options Tr.	10,10	10,10
Asd. Rubber	3,40	3,40
Ant. Verff.	430,00	–
Atag Hold. cert	111,90	111,00
Athlon Groep	46,00	46,50
Athlon Groep nrc	42,00	45,00
Aut.Ind.R'dam	84,50	84,50
BAM Groep	85,50	85,20
Batenburg	119,80	119,00
Beers	114,00	113,00
Begemann	120,00a	114,50f
Belindo	346,00	346,00
Berkel's Patent	1,07	1,06
Blydenst.-Will.	31,50	32,00
Boer De, Kon.	202,00	204,00
Boer De Winkelb.	75,80	75,50
Boskalis Westm.	22,20	22,00
Boskalis pref.	24,50	24,10
Braat Beheer	32,00	31,50
Breevast	11,30	11,40
Burgman-Heybroek	2500,00	2500,00
Calvé-Delft pref	812,00	804,00
Calvé-Delft cert	1085,00	1087,00
Cindu Intern.	130,00	130,00
Claimindo	332,00	332,00
Content Beheer	22,80	22,80
Credit LBN	30,00	30,00f
Crown v.G. cert.	140,00	140,00
CSM	85,50	85,30
CSM div.91/92	–	–
CSM nrc	86,10	86,00
CSM nrc div.91/92	–	–
DAF cert.	18,00	18,20
Delft Instrum.	23,80	23,90
Desseaux	39,40	38,50
Dorp-Groep	38,50	37,90
Draka Holding	22,20	22,30
Econosto	25,50	25,50
EMBA	219,00	217,00
Eriks Holding	80,00	79,80
Flexovit Int.	60,00	56,00a
Frans Maas cert.	76,50	76,00
Gamma Holding	94,00	94,00
Gamma pref.	5,65b	5,65b
Getronics	28,30	28,00
Geveke	38,00	37,70
Geveke div'92	33,70	33,00a
Giessen-de N.	100,00a	98,80
Goudsmit	37,50	37,00
Grasso's Kon.	96,00	97,50
Grolsch	180,00	180,00
GTI-Holding	197,00	196,00
Hagemeyer	123,00	123,80
idem div'91	123,50	–
HAL Trust B	12,90	12,90
HAL Trust Unit	12,90	12,90
HBG	195,00	193,00
Heineken Hold.	133,00	134,00
Hoek's Mach.	228,00	228,00b
Holl.Sea S.	0,42	0,42
Holl. Kloos	408,00	–
Hoop Eff.bank	6,90	6,90
Hunter D.pref.	2,30	–
IHC Caland	55,20	54,90
Kas-Associatie	33,50	33,50
Kempen & Co	9,10	9,10
Klene's Suikerw	798,00	798,00
Kondor Wessels	29,80	29,80
KBB	71,50	71,00
Kon. Sphinx	48,60	48,00
Koppelpoort	394,00	394,00
Krasnapolsky	190,00	190,00
Landré & Gl.	50,00e	50,50
Macintosh	37,00	37,20
Maxwell Petr.	113,20	113,10
Moeara Enim	1160,00	1150,00
M.Enim OB-cert.	14800,00	14900,00
Moolen Holding	36,00	36,50
Mulder Boskoop	55,00a	–
Multihouse	4,90	5,00
Mynbouwk. Werk.	363,00	363,00
Naeff	475,00	–
NAGRON	48,50	47,80
NIB	586,00	586,00
NBM-Amstelland	8,80	8,50
NEDAP	374,00	375,00
NKF Holding	187,00	187,00
Ned.Part.Mij	50,40	50,40
Ned.Springst.	7050,00	–
Norit	20,40	20,00
Nutricia GB	144,00	142,00
Nutricia VB	151,50	150,50
Nijv.-Ten Cate	88,40	87,80
Omnium Europe	8,50a	8,50a
Orco Bank cert.	71,50	71,20
OTRA	286,00	280,00
Palthe	50,00	50,00
Philips div.'92	30,10	29,20
Pirelli Tyre	18,00	17,30
Polynorm	124,00	124,00
Porcel. Fles	143,00	143,00
Randstad	37,80	37,70
Ravast	30,40	29,80
Reesink	66,50	67,00
Samas Groep	34,60	34,30
Sarakreek	14,90	15,40
Schuitema	1599,00	1599,00
Schuttersveld	51,00	50,90
Smit Intern.	41,80	41,80
St.Bankiers c.	15,90	15,90
Stad Rotterdam c	38,80	38,00
Telegraaf De	86,00	85,50
Textielgr.Twente	83,50	83,00
Tulip Computers	19,40	19,20
Tw.Kabel Holding	119,80	118,00
Ubbink	67,50	67,50
Union	64,00	63,80
Un.Dutch Group	3,50	3,50
Vereenigde Glas	436,00	436,00
Verto cert.	27,80	27,80
Volker Stevin	59,50	59,50
Vredestein	14,20	14,10
VRG-Groep	44,70	44,70
Wegener Tijl	234,00	234,00
West Invest F.	19,50a	19,50a
West Inv.F. wb	114,00f	114,00a
Wolters Kluwer	235,50	233,00
Wyers	31,10	31,10

Beleggingsinstellingen

ABN Amro Aand.F.	73,50	74,00
ABN Amro Amer.F.	62,60	64,00
ABN Amro Eur. F.	66,20	65,50
ABN Amro Far EF.	51,40	50,80
ABN Amro Liq.Gf.	160,30	160,30
ABN Amro Neth.F.	79,00	78,00
ABN Amro Obl.Gf.	171,50	171,60
Aegon Aandelenf.	31,30	31,30
Aegon Spaarplus	5,20	5,20
ABN Beleg.fonds	56,40	58,40
ALBEFO	50,10	50,00
Aldollar BF $	26,30	26,30
Alg.Fondsenbez.	217,00	217,00
Alliance Fund	10,50	10,50
Amba	10,70	10,70
Amro North Am.F.	60,40	60,50
Amvabel	74,90	74,20
Asian Tigers F.	56,70	55,80
Asian Select. F.	49,80	49,30
Austro Hung. F.	3,90	–
Bemco RentSel.	55,80	55,00
Bever Belegg.	3,30	3,30
CLN Obl. Div. F.	105,70	105,90
CLN Obl.Waardef.	110,90	111,20
Delta Lloyd Inv.	27,20	26,90
DP America Gr.F.	31,90	31,70
Dp Energy Res.	63,90	–
EGF Investm.	127,00	127,00
EMF Rentefonds	65,30	65,40
Eng-Holl.Bel.T1	10,00	–
Envir.Growth F.	48,00	47,90
Esmeralda part.	32,90	32,80
Eur.Ass. Trust	6,20	5,90
EMS Growth Fund	102,40	102,10
EMS Income Fund	101,00	101,30
EMS Offsh. Fund	100,90	100,90
EOE Dutch St.IF	287,50	285,50
Eur.Growth Fund	47,50	47,00
Euro Spain Fund	5,80	–
Far East Sel.F.	53,60	53,60
Gim Global	50,50	50,40
Groeigarant	1,50	1,50
Holland Fund	67,00	66,50
Holl. Eur. Fund	45,00	45,00
Holl. Obl.Fonds	120,00	120,50
Holl. Pac. Fund	98,00	97,00
Holl.Sel.Fonds	79,50	79,40
Innovest	80,00	80,50
Interbonds	583,00	835,00
Intereffekt 500	30,00	30,00
Intereffekt wt	100,10	100,00
Investa part.	66,00	66,30
IS Himal.Fund $	7,40	–
Jade Fonds	139,20	138,20
Japan Fund	17,00	17,00
Jap.Ind.Alpha F.	8200,00	–
Jap.Sect.Rat.Yen	7000,00	–
Korea Pac.Tr. $	9,00	–
Mal.Capital F.$	5,60	–
Mees Obl.Div.F.	113,10	112,70
Mexico Income F.	21,50	–
MK Int.Ventures	9,50	9,50
Mondibel	74,70	74,50
Nat.Res.Fund	1140,00	1130,00
Nedufo A	123,00f	123,00a
Nedufo B	124,00	124,00
NMB Dutch Fund	41,00	40,30
NMB Geldmarkt F.	53,72	53,75
NMB Global Fund	40,20d	40,00
NMB Oblig.Fonds	35,10	35,00
NMB Spaard.F.	100,43	100,51
NMB Rentegr. F.	115,20	115,20
NMB Vast Goed F.	38,20	38,10
New Asia Fund	6,00	–
Nomura Warr. F.	0,75	0,95
Obam, Belegg.	228,00	227,80
OAMF Rentefonds	13,00	13,00
Orange Fund	19,70	19,70
Pac.Dimensions	79,50	79,50
Pac.Prop.Sec.F.	20,80	20,80
Pierson Rente	111,10	111,20
Postb.Belegg.f.	55,00	55,60
Postb.Verm.gr.f.	53,20	53,20
Prosp.Int.HIP $	3,90	–
Rentalent Bel.	144,40	144,40
Rentotaal NV	34,60	34,60
RG Divirent F.	48,10	48,00
RG Florente	112,20	112,10
RG SP Groen	53,00	53,00
RG SP Blauw	50,00	49,60
RG SP Geel	46,40	45,80
Rodin Prop.$	90,00	93,00
Rolinco cum.p	70,80	71,00
Schrod.Int.Pr.F	29,50	29,50
Sci/Tech $	14,00	14,00
Technology Fund	19,20	19,20
Tokyo Pac.Hold.	212,00	212,00
Trans Eur.Fund	74,50	73,90
Transpac.F.Yen	300,00	292,00
Uni-Invest	15,10	15,10
Unico Inv.Fund	75,30	75,30
Unifonds DM	30,00	30,00
Vaste Waard.Ned	65,20	65,30
Vast Ned	108,70	108,70
VIB NV	60,00	60,00
VSB Mix Fund	50,20	50,00
VSB Rente Fonds	107,80	107,90
WBO Intern.	65,00	65,00
Wereldhave NV	114,70	114,00
Yen Value Fund	80,20	78,40
ZOM Florida F.$	46,40	46,40

Parallelmarkt

Alanheri	29,50	29,70
ABF	106,80	106,80
Berghuizer Papier	45,00	45,70
Besouw Van cert.	60,00	59,00a
Biogrond Belegg.	10,90	10,90
Comm.Obl.F.1	96,10	96,20
Comm.Obl.F.2	96,00	96,10
Comm.Obl.F.3	96,20	96,30
De Drie Electr.	11,00	11,50
Delta Ll.Dollarf.	62,70	61,80
Delta Lloyd ECU	80,20	80,10
Delta Lloyd Mix	57,50	57,20
Delta Lloyd Rent	56,70	56,70
Delta Lloyd Vast	55,20	55,30
Dico Intern.	90,00	88,00
DOCdata	6,00	6,00
Dutch Take Ov.T.	44,50	44,50
Ehco-KLM Kleding	37,70	38,00
E&L Belegg.1	64,00	63,00
E&L Belegg.2	70,50	70,40
E&L Belegg.3	105,20	105,20
E&L Belegg.4	74,70	74,80
E&L Kap.Rente F.	102,40	102,40
Free Record Shop	27,20	27,20
Gaia Hedge I	109,20	–
Geld. Papier c.	67,70	67,70
German City Est.	46,70	46,70a
Gouda Vuurvast	74,20	74,20
Groenendijk	45,70	45,70
Grontmij	49,20	48,40
HCA Holding	46,20	47,00
Helvoet Holding	37,00	37,00
Hes Beheer	37,00	37,00
Highlight Dev.	17,00	–
Homburg cert.	1,10e	1,10e
Inter/View Eur.	3,00	3,10
Kühne+Heitz	41,30	40,30
LCI Comput.Gr.	5,80	5,60
Melle, van nrc	46,00	39,00a
Nedcon Groep	39,10	39,10
Nedschroef	88,50	88,90
Neways Elec.	5,80	5,80
New Eur.Htls DM	20,50a	20,00a
Newtron Hold.	1,70	1,70
Pan Pac. Winkel	10,40	10,60b
Pie Medical	4,90	4,90
Simac Techniek	12,00f	12,10
Sligro Beheer	45,70	46,00
Suez Gr.Fund	50,20	50,20
VHS Onr. Goed	1,60f	1,30
Vilenzo Int.	37,20	37,00
Welna	238,00	238,50
Wereldhave	4,30	–
Wewaler	33,00	33,00

Wall Street

allied signal	37⅝	38
amer.brands	40¾	41⅜
amer.tel.tel	38⅞	38⅞
amoco corp	48½	48½
asarco inc.	19½	19⅝
bethl. steel	12	12¼
boeing co.	43½	46⅛
can.pacific	17⅜	–
chevron	67⅛	67⅝
chiquita	34¼	35½
chrysler	10	11⅝
citicorp	8⅝	9
cons.edison	27⅝	28¼
digit.equipm.	49½	50¾
dupont nemours	45⅛	45⅝
eastman kodak	44⅝	45¼
exxon corp	59	58½
ford motor	25¼	27⅞
gen. electric	69⅞	72
gen. motors	27½	29⅛
goodyear	46⅝	48
hewlett-pack.	48⅝	51⅝
int. bus.mach.	85¾	88¼
int. tel.tel.	51⅜	52⅝
klm airlines	23⅜	23¾
mcdonnell	66⅝	67½
merck co.	154½	160
mobil.oil	66½	68⅛
penn central	25⅛	25½
philips	17⅛	17¼
primerica	34	36
royal dutch	81⅛	83
sears roebuck	33⅞	34⅝
sfe-south.pac.	11⅞	12⅜
texaco inc.	57½	58⅝
united techn.	49½	51⅝
westinghouse	14¼	15⅛
whitman corp	12½	13
woolworth	28⅝	26

Advieskoersen

amerik.dollar	1,645	1,765
austr.dollar	1,25	1,37
belg.frank (100)	5,31	5,61
canad.dollar	1,420	1,540
deense kroon (100)	27,45	29,95
duitse mark (100)	110,00	114,00
engelse pond	3,07	3,32
finse mark (100)	40,00	42,50
franse frank (100)	31,35	34,10
griekse dr. (100)	0,86	1,06
ierse pond	2,85	3,10
ital.lire (10.000)	13,75	15,45
jap.yen (10.000)	130,00	136,00
joeg.din.t/m 100	–	–
noorse kroon (100)	27,10	29,00
oost.schill. (100)	15,75	16,25
port.escudo (100)	1,16	1,34
spaanse pes. (100)	1,67	1,83
turkse pond (100)	0,0275	0,0435
zweedse kr. (100)	29,30	31,80
zwits.fr. (100)	124,00	128,50

Wisselmarkt

amerik.dollar	1,71145-1,71395
antill.gulden	0,9415-0,9715
austr.dollar	1,2970-1,3070
belg.frank (100)	5,4680-5,4730
canad.dollar	1,47825-1,48075
deense kroon (100)	28,900-28,950
duitse mark (100)	112,7250-112,7750
engelse pond	3,2110-3,2160
franse frank (100)	32,945-32,995
griekse dr. (100)	0,9290-1,0290
hongk.dollar (100)	21,8250-22,0750
ierse pond	2,9820-3,0020
ital.lire (10.000)	14,835-14,885
jap.yen (10.000)	134,505-134,605
nwzeel.dollar	0,9267-0,9507
noorse kroon (100)	28,555-28,605
oostenr.sch. (100)	16,0140-16,0240
saudi ar.ryal (100)	45,5250-45,7750
spaanse pes. (100)	1,7645-1,7745
surin.gulden	0,9386-0,9786
zweedse kr. (100)	30,780-30,830
zwits.frank (100)	126,040-126,090
e.c.u.	2,2000-2,2060

Index Amsterdam

CBS-koersindex(1983=100)

algemeen	187,90	187,50
id excl.kon.olie	179,60	179,10
internationals	192,80	192,40
lokale ondernem.	184,20	183,70
id financieel	131,90	131,20
id niet-financ.	234,70	234,50

CBS-herbeleggingsindex (1983=100

algemeen	287,50	286,90
id excl.kon.olie	241,50	240,90
internationals	286,10	285,50
lokale ondernem.	247,20	246,50
id financieel	194,40	193,30
id niet-financ.	298,00	297,70

CBS-stemmingsindex (1987=100)

algemeen	86,60	86,50
internation	80,60	80,20
lokaal	87,40	87,30
fin.instell	88,70	88,10
niet-financ	87,30	87,40
industrie	96,00	96,70
transp/opsl	96,30	96,70

Goud en zilver

Goud onbewerkt 19,470-20,070, vorige 19,790-20,300, bewerkt 21,670 laten, vorige 21,900 laten.

Zilver onbewerkt 175-245, vorige 175-245, bewerkt 290 laten, vorige 290 laten.

Dow Jones

Industrie +88,11
3022,50

OPTIEBEURS

	serie		omzet	v.k.	s.k.
abn amro	c jan	37,50	310	4,40	4,20
d/fl	c sep	200,00	182	2,20	2,00
d/fl	p jan	170,00	276	1,00	1,00
d/fl	p jan	175,00	221	3,90	4,70
dsm	p jan	90,00	178	1,90	2,00
dsm	p apr	95,00	142	7,80	8,30
eoe	c jan	270,00	1141	5,20	4,00
eoe	c jan	275,00	400	2,80	2,20
eoe	c jan	280,00	180	1,30a	1,00b
eoe	c feb	275,00	202	5,00	5,00
eoe	p jan	265,00	500	1,00	1,30
eoe	p jan	270,00	808	3,20	3,00
eoe	p jan	275,00	833	5,70b	5,70
eoe	p jan	280,00	651	9,00	9,20
eoe	p feb	270,00	520	4,50b	4,70a
eoe	p nov	285,00	200	17,50	18,10
hoog	p jan	45,00	206	2,30	2,80
hoog	p jan	47,50	414	4,20	5,00
hoog	p jan	50,00	156	6,30	7,30
ing	c jan	45,00	145	1,10	1,00
ing	c j94	47,80	226	4,90	4,90
ing	p jan	47,50	265	2,50	2,80
ing	p apr	47,50	225	2,80a	3,10
ing	p j94	47,80	104	4,80	4,80
klm	c jan	40,00	310	1,00	1,70
klm	c apr	45,00	218	1,00	1,00
klm	c o93	35,00	161	9,40	9,90
klm	c o96	40,00	164	8,50	8,40
nlf	p mei	102,00	500	0,00a	0,55
phil	c jan	30,00	362	0,00a	0,00
phil	c jan	32,50	901	0,20	0,20
phil	c jan	35,00	1850	0,20a	0,10
phil	c apr	30,00	333	2,20a	1,80
phil	c apr	32,50	468	1,10	1,00
phil	c apr	35,00	306	0,00	0,00
phil	c o93	30,00	314	5,00	5,50
phil	c o94	45,00	253	2,30	2,20
phil	c o95	20,00	372	12,00a	12,00
phil	c o96	35,00	278	6,70	6,50
phil	p jan	30,00	740	1,00	1,50
phil	p jan	32,50	548	2,90b	3,00
phil	p apr	27,50	450	0,90	1,00
phil	p apr	30,00	612	1,70	2,20
olie	c jan	130,00	455	12,00a	10,50
olie	c jan	160,00	192	0,10	0,10
olie	p jan	180,00	445	30,50b	40,50
olie	p apr	140,00	285	3,50b	3,70a
olie	p jul	140,00	171	5,50	5,00
unil	c jan	170,00	143	3,00	3,10
xmi	c jan	330,00	100	1/10	1,00b

a=laten	g=bieden+ex-div.
b=bieden	h=laten+ex-div.
c=ex-claim	k=gedaan+h
d=ex-dividend	l=gedaan+g
e=gedaan+bieden	vk=slotkoers vorige dag
f=gedaan+laten	sk=slotkoers gisteren

Limburgs Dagblad
piccolo's

In de Cramer 37, Heerlen
Postbus 3100, 6401 DP Heerlen
Postgiro: 1035100
Bank: ABN 57.75.35.935
Fax: 045-739364

Piccolo's
Over 1 kolom, in kleine letters met een woord in hoofdletters. Minimumhoogte: 10 millimeter. Prijs per millimeter hoogte: ƒ 1,25.
Afwijkende tarieven voor rubrieken: Proficiat en Vermist Gevonden ƒ 1,10 per mm, Onroerend Goed en Bedrijven Transakties ƒ 1,70 per mm.

Reuzepiccolo's
Over 1 of 2 kolommen, in 4 mogelijke lettergrootten met minimaal een woord in grotere letter (14-punts). Minimumhoogte: 10 millimeter. Foto's, logo's en illustraties zijn mogelijk. Prijs per millimeter hoogte per kolom: ƒ 1,70.
Advertenties onder nummer: ƒ 7,50.
Bewijsnummers op aanvraag: ƒ 4,75.

Prijzen exclusief 6% BTW. Betaling contant of met de acceptgirokaart die u wordt toegezonden.
Enkele rubrieken UITSLUITEND a contant en met legitimatie.

Telefonisch opgeven
045-719966
Maandag t/m vrijdag 8.30-17.00 uur. Opgave - in de regel - tot 12.00 uur daags voor plaatsing.

Schriftelijk opgeven
Opgave via de 1e post daags voor plaatsing.

Persoonlijk opgeven
Via de balie van onze kantoren maandag t/m vrijdag 8.30-17.00 uur. Voor plaatsing op zaterdag en maandag geldt donderdag 17.00 uur.

Wij kunnen geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor schade van welke aard dan ook, ontstaan door niet, niet tijdig of onjuist plaatsen van advertenties.

Het Limburgs Dagblad wordt dagelijks gelezen door meer dan 250.000 personen van 15 jaar en ouder.
(Bron: Cebuco Summo Scanner)

Personeel aanbod

Jongeman, 27 jaar, zoekt WERK. Tel. 045-750672.

Man en vrouw geven samen een erotische DANSSHOW, op uw party of feestavond. Tel. 045-211514

Personeel gevraagd

Autobedrijf Driessen
Officiële Mazda-dealer
zoekt:
Ervaren autoverkoper m/v
Vereisten: goede communicatieve vaardigheden, leeftijd pl.m. 30 jaar, zelfstandig kunnen werken, ervaring met in- en verkoop automobielen.
Schriftelijke sollicitaties te richten aan: W. Driessen, Maastrichterlaan 22, 6191 AD Beek.

Huisartsenpraktijk zoekt op korte termijn:
Fulltime, zelfstandigwerkende
Doktersassistente
Reacties (voor 31-12) en informatie:
HMJ Jochems/ HMJ Boesten Huisartsen,
D. Verschurenplein 10B, 6181 AS Elsloo. 046-371199

Limburgs Dagblad
vraagt
Bezorg(st)ers voor Heerlen en Ubachsberg
Voor meer info over de aard van het werk, de duur van de bezorgroute en de hoogte van de verdiensten en extra's, kunt u tijdens kantooruren even langskomen of bellen: Geerstraat 5, Heerlen. Tel. 045-717719

Bouw- en ingenieursbureau CATENA BV vraagt met spoed AKOESTIEK-MONTEURS voor het plaatsen van binnenwanden en plafonds voor haar werken in Duitsland, hoog loon en goede soc. voorzieningen. Koll. na tel. afspraak 045-232100.

Porky's Pretpark zoekt leuke MEISJES, leuke sfeer, hoge verdiensten, intern mogelijk. Vervoer aanw. 045-228481.

Full-time en part-time TAXI-CHAUFFEURS M/V. Pers. aanm. Hompertsweg 12, Landgraaf

OG te huur

Te huur HEERLEN, eengezinswoning met 3 slaapk., c.v., in wijk Schaesbergerveld. Huur ƒ 725,- p.mnd., per 1-1-'92. Br.o.nr. B-0035 LD., Postbus 2610, 6401 DC, Heerlen.

EENGEZINSWONING in centrum Geleen, huurprijs ƒ 900,- p/m, direct te aanvaarden, te bevragen Postbus 86 Geleen.

Heerlen te h. Sittarderweg/ Grasbroekerweg APPARTEMENT, woonk., keuken, balkon, badk., 2 slpkrs, berging. Huur en servicekosten ƒ 780,-. Inl. tel. 046-743275

Te huur gevraagd

Te h. gevr. APPARTEMENT in Kerkrade, voor man met vast werk. tel. 045-458288.

Piccolo's in het Limburgs Dagblad zijn groot in RESULTAAT! Bel: 045-719966.

Onroerend goed te koop aangeboden

OPEN HUIS VRIJDAG 27, ZATERDAG 28 EN MAANDAG 30 DECEMBER VAN 14.00 - 16.00 UUR.
Maastricht, Residentie Abtshof:
Residentie Abtshof is gel. op 2 min. van het Vrijthof (centrum). In dit zeer luxe gebouw, dat nagenoeg voor bewoning gereed is, zijn nog enkele app. te koop. Er is keuze uit 5 verschillende indelingen met 2 of 3 slaapkamers met een max. vloeropp. van ca. 125m2. Lift. Wintertuin. Eigen afgesloten parkeerplaats. prijzen van ƒ 269.000,- v.o.n. tot ƒ 354.000,- v.o.n. (inruil van uw eigen huis bespreekbaar).
Adres: Patersbaan 10b te Maastricht (bereikbaar vanaf de Calvariestraat of de Tongerseestraat).
Inl.: Stienstra makelaardij b.v. Tel. 043 - 25 29 33.

Doenrade
Aan binnenplaats grenzende garage (130 m2) met te renoveren bovenwoning, achterom te bereiken tuin. Ind. bovenwoning: portaal, keuken, woonkmr., 2 slpkrs., badkmr., zolder. Prijs ƒ 89.000,- k.k.

Heerlen
Ruim halfvrijst. woonhuis met grote tuin (505 m2). Ind.: b.g. ruime hal, grote woonkamer, eet/keuken, bijkeuken, badkmr., toilet. Kelder. Verd.: 3 ruime slpks., vaste trap zolder alwaar 2 slpks., c.v., Prijs ƒ 112.000,- k.k.

Schinveld
Goed gerenoveerde sfeervolle halfvrijst. woning met behoorlijke tuin. Ind.: hal, kelder, woonkmr., keuken, bijkeuken, toilet, badkmr. Verd.: 2 slpks., vaste trap zolder alwaar 2 slpks., c.v. Prijs ƒ 130.000,- k.k.

Maaseik (B)
Goed gelegen bungalow met garage en rondom tuin (582 m2). Ind. b.g.: hal, toilet, ruime woonkmr., geïnstall. keuken, 2 slpks waarvan 1 met bad, zolder met mog. div. kamers, volledig onderkelderd, c.v. Pr. ƒ 200.000,- k.k.

Brunssum
Ruim zakenpand (voormalig café met via aparte opgang te bereiken bovenwoning) met tuin. Ind. b.g.: 110 m2 bedr.ruimte, toiletten, kelder. Bovenwoning best. uit: woonkmr. geïnstall. keuken, badkmr., 3 slpks, c.v., goed onderhouden! Prijs ƒ 210.000,- k.k.

Livac B.V.
Akerstraat-Nrd. 11, Brunssum. Tel. 045-220550.

Uw huis verkopen met behulp van de
echte makelaar
Bel de onroerend goed lijn
046 - 750 000 !
Peters & Partners Geleen
Geen verkoop - Geen kosten

15 jaar vaste rente! 8,9% of 9,1%. Bel. 045-712255. Na kantouren Dhr. J. Wetsels 045-440731. STIENSTRA Hypotheek Service.

Te k. Van Hövell tot Westerflier 26; ruim landhuis te Hoensbroek, woonk. 65 m2, 4 ruime slpks., garage, grondopp. 655 m2, bwj. 1980. Vraagprijs: ƒ 409.000,- k.k. Inl.: VIJGEN Onroerend Goed. Tel. 045-711617. Wij wensen U een prettig Kerstfeest en een voorspoedig Nieuwjaar.

Reparaties

TV/VIDEO reparatie. Zonder voorrijkosten. Görgens. Industrieterr. Abdissenbosch-Landgraaf. Tel. 045-314122

Diepvries/koelkastreparatie meestal binnen 12 uur. TEBBEN koeltechniek (part) Geen voorrijkosten met garantie. 045-460471

Diepvries en KOELKAST-REPARATIE zonder voorrijkosten. Bel Geleen, 046-745230 service binnen 24 u.

Bouwen/Verbouwen

HOGEDRUKREINIGERS huur of koop je bij Brouwers/BBIS! Maastricht 043-684444, Heerlen 045-411930, Wijlre 04450-2220.

Landbouw

ONDERDELENBANK. Tel. 04493-2715.

Bouwmat./machines

Te k. AFRASTERINGSBUIZEN nieuw, rond, roestvrij. Zeer voordelig! 043-252677

Te k. KOKERPROFIELEN nieuwe vierkante buizen. Zeer voordelig! 043-252677

Te k. KANTOORUNIT met WC en keukenblok op kontainerbalken. Div. zeekontainers ook evt. met kontainerbalken; Schaftkeet 8 mtr.; Platenwals; Kolomboormach. Mc2 tot Mc5; draaibanken; Kantbank 80 ton Agregaat 28 KVA; div. lasapp. alu. deuren 3.5 x 3.5 mtr. Partij Stapelsteiger; Bouwlift; JCB Laad-graaf comb. Minigraver Trilwals. Handelsond. J. Smeets, Dries 27, Neer. 04759-1373

Te k. traktoren MF 133 en Deutz D40 met Frontlader Kormick 524 John Dheere 2020, David-Brown 40 PK, Agria Frees met veegbezem hydr. kraantje ATLAS z.g.a. nw. Veegbezem voor traktor of heftruck, grote en kleine motorjapanner, 10 st. div. trilplaten, trilwals JCB, Laad-graafcomb., minigraver, zware 2-wielige wagen met rolbodem. Handelsond. J. Smeets, Dries 27, Neer. Tel. 04759-1373.

Kamers

Kamer te huur centr. GELEEN, voor net persoon, v.a. ƒ 350,- excl., borg ƒ 400,-. Tel. 046-519388, voor 10 uur en na 18 uur.

Student zoekt KAMER in omg. Kerkrade. Tel. 045-413047.

Hobby/D.h.z.

BEHANGTAFEL 3 mtr. ƒ 65,-. M. Botterweck, Akerstr. 106, Spekholzerheide.

Auto's

FIAT

Inruilauto's

Panda 750 CL zwart nov.	1988	ƒ 8.900,-
Panda 1000 CL rood	1986	ƒ 6.900,-
Panda 1000 CL grijs met. striping	1988	ƒ 9.700,-
Panda 1000 CL ie katalysator	1989	ƒ 10.900,-
Div. Panda's 1000 L ie Dance	1990	ƒ 10.900,-
Panda Super grijs met.	1987	ƒ 8.900,-
Div. Fiat Uno's va.	1986	ƒ 6.900,-
Uno diesel beige	1986	ƒ 7.900,-
Div. Ritmo's va. 1984 tot	1987	ƒ 3.900,-
Croma Turbo diesel 2500 cc blauwmet.	1987	ƒ 16.900,-
Citroen 2cv6 special blauw nov.	1986	ƒ 5.900,-
Ford Escort 1.6 Ghia	1982	ƒ 4.900,-
Honda Civic blauwmet.	1982	ƒ 4.700,-
Lada 1200S LPG	1987	ƒ 3.900,-
Mazda 323 LX 5-drs. do.grijs	1986	ƒ 9.900,-
Peugeot 104 ZS beige	1982	ƒ 1.900,-
Skoda, 105 S groen	1988	ƒ 5.900,-
Triumph Acclaim HL roodmet.	1983	ƒ 4.900,-
Renault 21 GT diesel grijsmet.	1986	ƒ 12.900,-

Inruil - financiering
Bovaggarantie tot 2 jaar
Fiat Creusen Heerlen
Parallelweg 34 045-742121

Autobedrijf Eussen
SUBARU
Ransdalerstraat 43 - 6311 AW Ransdaal
Telefoon 04459 - 1677
2e kerstdag geopend
van 11.00 tot 17.00 uur

FIAT
3 x Fiat Panda 1000 L IE slechts 3 dagen oud !!!
volledige fabrieksgarantie.
nieuw - nul km - wisser achter
normaal ƒ 14.360,-
Nu voor ƒ 12.999,-
Geheel rijklaar
Fiat Creusen Heerlen
Parallelweg 34
045-742121

Grandioze Eindejaars-show
Wij wensen U Prettige Feestdagen
OPEL
welling
Haefland 2, Brunssum. Tel. 045-257700

Bovag Autobedrijf May Crutzen

Citroën XM V6 24-valve groenmet. 11.000 km.	1991
Citroën XM V6 blauwmetallic	1990
Citroën BX 19 GTi blauwmet. 7.000 km.	1991
Citroën BX Break 19 TZI blauwmet.	1991
Citroën BX 16 TGI blauwmet. LPG-onderbouw	1990
Citroën BX 19 TZi grijsmetallic	1991
Citroën BX 19 TRS Break rood	1986
Citroën BX 19 TRD blauw met schuifdak	1985
Citroën BX 14 RE wit	1985
Citroën BX 14 TGE grijsmet. 3.000 km.	1991
Citroën AX 1400 diesel grijsmet. 4.000 km.	1991
Citroën AX 1100 inj. rood 6.000 km.	1990
Citroën AX 1100 E wit	1988
Citroën CX 2500 TRD Turbo schuifdak grijs	1988
Citroën CX 25 GTi break familiale wit ABS	1986
Citroën CX 22 TRS zilver schuifdak	1986
Citroën CX 25 GTi Turbo zwart schuifdak	1987
Citroën Visa 1400 TRS rood	1985
Renault Alpine V6 Turbo zwart	1988
Renault 9 GTL blauw	1983
Mini 1100 zwart 14.000 km.	1991
Seat Ronda zilver	1985
Mits. Pajero Turbo diesel wit 66.000 km. nov.	1989

Hobby auto's

Peugeot 203	1953
Daf 46	1969
Citroën Mehari	1971
Citroën Visa Cabrio	1985

Inruil, garantie en financiering mogelijk.
Hunsestraat 33, 6367 JJ UBACHSBERG. Tel. 045-752121.

2e Kerstdag Autoshow "Auto Roberts"
Steeg 33, Stein. plm. 25 occasions
gratis
bij aankoop: Kerstpakket t.w.v. ƒ 300,-.

OPGELET, gevr. voor export, pers. en bedrijfsauto's in alle prijsklasses v.a. ƒ 500,-. Schade of defect geen bezw. Contant geld. 045-727742 b.g.g. 723076.

Te k. Toyota CELICA 2000 XT autom., bwj. '80, APK 4-'92 met trekhaak, pr.n.o.t.k. Tel. 045-259584.

Te k. RENAULT 25 V6-i autom., bwj. jun. '85, APK tot juli '92, alle opties (airco, cr. contr. etc) i.z.g.st. vr. pr. ƒ 14.200,-. Tel.: 045-723826

Auto KALDEBORN wij betalen ƒ 400,- tot ƒ 30.000,- voor uw auto!! 045-411572

Van Bovagbedr. goede INRUILERS met plm. 1 jr APK: VW Polo '78 ƒ 975,-; Honda Accord Sedan '80 ƒ 1.250,-; R5 TS '81 ƒ 1.500,-; R5 GTL '82 ƒ 2.750,-; Mini 1000 '80 ƒ 1.750,-; VW Golf diesel '82, Hunnecum 38, Nuth.

M.G. B Sportw. 1980, 100% st. Pr.n.o.t.k. van part. Tel. 043-432103.

Te koop MERCEDES 190E, '86, in pr.st., verl. sportv., vr. pr. ƒ 22.500,-. 043-615242.

Te k. Merc. JEEP 240 GD, bwj. '80, Hardtop, i.pr.st., vr. pr. ƒ 15.000,-. 043-615242

Te koop VW GOLF Diesel, bwj. '87, vr.pr. ƒ 11.500,-. Tel. 045-729801.

VW GOLF diesel, '82, APK 5-'92, 5-bak, goede auto, ƒ 4.250,-. Tel. 045-244947.

Mercedes 190 D 12-'88 1e eig. ƒ 41.000,-; 190 D '87 ƒ 29.000,-; Audi 100 CC 2.3i m. '89 1e eig. ƒ 23.000,-; 80 S '88/'90 v.a. ƒ 19.500,-; 80 D '88 ƒ 21.000,-; BMW 524 td. '88/'89 1e eig. ƒ 39.500,-; 520i aut. '88 1e eig. ƒ 37.500,-; 520i '86 ƒ 12.750,-; 525/525 E '83/'85 v.a. ƒ 7.500,-; 320i touring '89 1e eig. ƒ 34.000,-; 316/318i '84/'87 v.a. ƒ 9.000,-; 732i '82 ƒ 7.750,-; Opel Omega 3000 sport '88 1e eig. ƒ 28.500,-; Omega 2.0 GLi aut. '89 1e eig. ƒ 21.750,-; Omega combi '88 1e eig. ƒ 20.750,-; Omega 1.8 S 2.0i '88/'90 v.a. ƒ 14.000,-; Senator 2.5i aut. '88, 1e eig. ƒ 26.500,-; Senator 3.0 '84/'86 v.a. ƒ 7.500,-; Kadett 1.7 D '90 1e eig. ƒ 18.500,-; Kadett GLD 5-drs '89 1e eig. ƒ 15.750,-; Kadett 1.2/1.3/1.6 '84/'89 v.a. ƒ 6.000,-; Kadett cabr. '81 ƒ 9.750,-; Omega 2.3 turbo D GLS '88 ƒ 18.500,-; VW Passat 1.8 GL '89 1e eig. ƒ 24.750,-; Golf CL D '86/'89 v.a. ƒ 12.000,-; Golf 1.6 CL aut. '89 v.a. ƒ 10.000,-; Passat Golf GTi '77 excl. uitv. ƒ 4.500,-; Alfa 75 1.6/1.8/2.0 '86/'89 v.a. ƒ 10.500,-; 33 '87/'89 v.a. ƒ 10.500,-; Ford Sierra GLD '87/'90 v.a. ƒ 12.500,-; Sierra sedan '84/'90 v.a. ƒ 6.000,-; Sierra 2.3 D combi '88 1e eig. ƒ 17.750,-; Scorpio 2.0i DOHC '90 ƒ 21.750,-; Scorpio 2.0 GL '86/'89 v.a. ƒ 12.000,-; Capri 2.3 S excl. uitv. '80 ƒ 9.500,-; Escort 1.3/1.6/1.6D '82/'89 v.a. ƒ 4.000,-; Escort aut. '85 ƒ 8.250,-; Escort combi 1.8 D '88 1e eig. ƒ 14.750,-; Fiat Uno S IE '91 1e eig. ƒ 16.500,-; Tipo IE '90 1e eig. ƒ 17.750,-; Panda Fire 88 1e eig. ƒ 8.900,-; Croma CHT '87 1e eig. ƒ 12.750,-; Ritmo Silver '88 1e eig. ƒ 8.250,-; Peugeot 309 GTi 1.9 '89 1e eig. ƒ 23.500,-; 405 GR Break 1.9 '89 1e eig. ƒ 25.500,-; 405 GR '88/'89 v.a. ƒ 16.500,-; 205 Junior '87 ƒ 10.000,-; Renault 19 GTR '89 1e eig. ƒ 17.750,-; 21 GTL '86/'88 v.a. ƒ 10.000,-; 11 GTX '86 ƒ 8.250,-; 25 GTS/GTX '85/'90 v.a. ƒ 7.500,-; Citroën BX Break TRD Turbo '88 1e eig. ƒ 21.750,-; BX Turbo D '89 ƒ 19.500,-; BX Palmeres '88 1e eig. ƒ 13.750; BX '84/'88 v.a. ƒ 5.000,-; CX GTi aut. '87 ƒ 14.500,-; Toyota Celica 16 V '86 ƒ 8.500,-; Mazda 626 2.0 D combi '89 1e eig. ƒ 23.500,-; 626 GLX D '88 v.a. ƒ 17.000,-; 626 GLX '86/'89 v.a. ƒ 9.500,-; 626 2.0 coupé '88 1e eig. ƒ 18.750,-; 323 GLX '85 ƒ 7.500,-; RX 7 '80 ƒ 7.750,-; Tel van goedkope inruil auto's. Direkte 100% financiering. Han van SINT-MAARTENSDIJK, Trichterweg 109, Brunssum. 045-229080.

Saab 9000 turbo '89 ƒ 34.500,-; 900 GLS '84 ƒ 6.000,-; Volvo 440 GLT '89 1e eig. ƒ 22.500,-; 480 ES '87 ƒ 21.000,-; 740 GLE '86/'89 v.a. ƒ 11.000,-; 245 GLD combi '83/'85 v.a. ƒ 9.500,-; 240 GL '84/'85 v.a. ƒ 7.500,-; 340 '83/'89 v.a. ƒ 2.750,-; Honda Aerodeck 2.0 '88/'89 v.a. ƒ 13.500,-; Accord '86/'88 v.a. ƒ 12.000,-; Integra aut. '87 1e eig. ƒ 14.750,-; Mitsubishi Colt GLX '85 ƒ 7.750,-; Galant GL '88 ƒ 16.750,-; Nissan Bluebird '88/'89 v.a. ƒ 12.000,-; Cherry '85 ƒ 5.750,-; Sunny combi D '85 ƒ 7.000,-; Lada 2105 '90 1e eig. ƒ 7.250,-; Skoda 105 S '87 ƒ 3.500,-; Hyundai Stellar '85 ƒ 4.750,-; Suzuki Jeep SJ 413 '86 ƒ 11.500,-; Daihatsu Charry '83 ƒ 2.750,-; Lada Samara 1.3 '88 1e eig. ƒ 7.900,-; Porsche 944 aut. '84 ƒ 32.500,-; 924 '80/'85 v.a. ƒ 10.000,-. Tal van goedkope inruil auto's. Direkte 100% financiering. Han van SINTMAARTENSDIJK, Trichterweg 109, Brunssum. 045-229080.

Wij geven het meeste voor uw AUTO! U belt, wij komen! 045-422610, ook 's avonds.

Wij betalen ƒ 500,- tot ƒ 20.000,- voor uw AUTO met vrijwaring. 045-423063

Ford SIËRRA 2.0 CL, zwart, bwj. 12-'88, LPG, schuifd., get.gl., trekh. ƒ 16.500,-. Tel. 045-464059.

Te k. Nissan MICRA, bwj. '84, APK, 61.000km, ƒ 5.850,-. Tel. 046-338605.

Te k. Opel KADETT 12S, bwj. '81, blauwmetal., sportvelgen, goede staat, ƒ 2.950,-. Tel. 04450-4145.

Te k. Opel KADETT coupé, abs. goede staat, 79.000km, bwj. '78, ƒ 2.450,-. Tel. 04450-2826.

Te k. SUZUKI Alto GL, bwj. '89, 26.000 km, auto is als nw, ƒ 9.800,-. 046-338605.

Te k. VW-GOLF GTI 1800, bwj. '83, zr. veel acc. o.a.: schuifk.dak l.m.vlg., rood i.z.g.st. ƒ 9.250,-. 045-741045

Autobedr. Loek Schaepkens OPRUIMING: Opel Kadett 13i '90 nw.st. ƒ 19.900,-; Manta A speciaal uitgeb. ƒ 4.950,-; 3x Ascona 16S '83 v.a. ƒ 3.950,-; 3x Ascona '80 automaat en schakel v.a. ƒ 850,-; Ford Siërra automaat topconditie '84 ƒ 7.250,-; Fiësta nw. model '84 ƒ 6.950,-; Escort 1300 laser '83 z. mooi ƒ 5.950,-; Escort 1300 GL autom. ƒ 1.250,-; Alfa Romeo Sprint 1,5 Veloce '82 ƒ 3.950,-; Giulietta 1,6 '81 ƒ 2.500,-; Renault 30 TX alle extra's '82 ƒ 3.500,-; Renault 9 GTS '82 ƒ 4.950,-; Renault 9 Louisane '85 ƒ 8.500,-; Suzuki Jeep SJ 410, prima staat, cabrio, ƒ 8.500,-; 5 x Volvo 345 GL schakel plus autom. v.a. ƒ 1.250,-; Plm. 75 occasions tegen opruimprijzen. Klimmenderstr. 110, Klimmen. Tel. 04405-2896.

Te k. MAZDA 323 Hatchback 1.3, bwj. '81, APK 04-'92, i.g.st., pr. ƒ 1.500,-. Tel. 046-510531

INKOOP goede auto's, cont. geld. Joosten, Schamerweg 3, Maastricht. 043-634978.

"NESUD" inkoop, verk., imp. exp. Bem. service. De hoogste prijs voor uw auto. Bwj. '82 t/m '87, (ook schade). Tel. 046-518401.

Te k. nw.st. Fiat RITMO 65 CL, bwj. '79, APK '92, pr. ƒ 1.250,-. Tel. 045-722137.

Te k. Ford SIËRRA combi, '86. Te bevragen Dorpstr. 9, Brunssum.

Te k. Ford FIËSTA 1000 cc, bwj. '81, APK, pr. ƒ 4.250,-. Tel. 045-3617.

Te koop Ford ESCORT 1.3 Bravo, i.z.g.st., div. extra's, bwj. '82, pr.n.o.t.k. Tel. 045-721892.

Te koop Ford ESCORT XR3 i.z.g.st., pr. ƒ 3.900,-. Te bevr. Dorpstr. 3, Bingelrade.

MAZDA 323 automatic, bwj. '81, zeer mooi, ƒ 2.950,-. Tel. 045-255027

DEMONSTRATIEAUTO'S met fabrieksgarantie. 400 SE '92; 300 CE '91; 230 CE '90; 260 E '90; 190 E '91/'90; 250 D '91; 200 D '91; 190 D '90; 300 E '87; 280 SLC '80. Tweede Kerstdag geopend van 11.00-16.00 uur. Tel. 045-722844.

Te k. Opel REKORD 2.2i, bwj. '86, zeer mooi. Tel. 046-510646.

R 4 BEST. F6, gr. kent., LPG, '83, APK, i.g.st., vr. pr. ƒ 1.750,-. 04493-1910.

VW GOLF diesel, 1988, kl. wit, perfecte staat, keuringrapport, pr. ƒ 16.500,-. Tel. 045-461406.

VW JETTA 1.3, bwj. 1985, mooi en goed, APK 9-'92, ƒ 6.750,-. 045-751387.

GEVRAAGD auto's v.a. bwj. '80-'85, ook schade met RDW vrijwaring. Gratis ophalen. Tel. 045-423199.

LOVEN Heerlen BV biedt aan zeer interessante occasions: Mazda 626 Sedan GLX 1.8 '88; Mazda 626 Sedan 2.0 GLX '88 met stuurbekr.; Mazda 626 Sedan 2.0 LX Diesel '84; Mazda 626 coupé 2.0 GLX 12 V, 8-10-'87 nw. mod.; Mazda 626 Coupe 2.0 GLX '88 div. opties weinig km; Mazda 626 HB 2.0 GLX LPG '88; Mazda 626 HB 2.0 GLX met stuurbekr. '88; Mazda 626 HB 1.6 Limited '85; Mazda 626 HB 2.2i LX '88 met stuurbekr. airco cruisecontroll Amerik. uitv.; Mazda 323 Sedan 1.3 LX '86; Mazda 323 Sedan 1.5 GLX '86; Mazda 323 HB 1.3 LX autom. '87; Mazda 323 HB 1.3 LX 5-drs. automaat '89; Opel Kadett 1.2 S '85/'86; Opel Kadett 1.3 S '86/'88; Ford Fiësta 1.4i '89; Ford Escort 1.4 CL '89; Ford Siërra 2.0 Laser '85; Ford Siërra 2.0 GL met LPG '86; Ford Siërra 1.6 Laser LPG '85; Honda Civic 1.3 L '86; Honda Civic aut. '82/'83; Lancia Y10 Touring '86; Mitsubishi Galant 1800 GL '88; Nissan HB 1.5 GL '85; Peugeot 405 SRi 1.9 9-10-'87; Peugeot 205 GR 1.6 aut met stuurbekr. schuifdak 6-11-'87; Volvo 340 GL '88; VW Golf CL 1.6 '87. Diverse goedkope inruilauto's: Ford Capri 1.6 '79 ƒ 3.500,-; Hyundai Pony '82 ƒ 2.750,-; Opel Kadett 1.3 '80 ƒ 2.750,-. Eigen financiering APK keuringsstation. Palemigerboord 401, Heerlen. Tel. 045-722451.

V Bovag Bedrijf RENAULT 11 GTL, '83, 5-bak, met gar. ƒ 3.950,-. 045-244947.

SAAB 900 GLS, 4-drs., '82, APK 11-'92 met of zonder LPG, ƒ 3.750,-. 045-245099

Te k. Daihatsu CHARADE, diesel, bwj. 1985, grijs kent. APK gek., vr.pr. ƒ 3.750,-. Tel. 04405-2708.

Te k. VOLVO sedan 1700 met trekhaak, i.z.g.st., '86, ƒ 7.900,-. Tel. 045-257664.

Ford ESCORT 1300, 3-drs, nw type, bwj. '81, APK, ƒ 2.650,-. Tel. 045-726112.

Sloopauto's

Te k. gevr. loop-, sloop- en
Schadeauto's
Ik betaal de hoogste prijs in Limburg. Tel.045-254049.

Te k. gevr. SLOOP- en schade auto's, tev. in- en verkoop gebr. auto-onderd. A. Körfer. Tel. 045-229045.

Te k. gevr. loop-, sloop- en SCHADE-AUTO'S de hoogste prijs van Limburg. Tel. 046-519637/046-512924

Citroën VISA, mooie auto, bwj. '81, iets aan motor, 1 jaar APK, goed, ƒ 350,-. Tel. 045-214964.

(Brom)fietsen

Vuurwerk !!
Los vuurwerk, paketten en pijlen, voorverkoopkorting 20%. Diverse gebruikte ATB Hybride en City Bikes.
Tweewielercentrum
Jan Rekers,
Kouvenderstr. 181, H'broek.
Tel. 045-212137.

Gazelle RACEFRAMES. Aanbieding tot 20% tot 30% korting. Math Salden Limbricht. Vrijdag 27 december koopavond.

ATB Liefhebbers. De nieuwe XTR groep nu bij ons voor ƒ 1.499,-. Math Salden Sittard.

EINDEJAARSPRIJZEN. Onze prijzen géén loterij: Vespa Ciao PRO ƒ 150,- korting; Suzuki TS50X ƒ 1.000,- korting. Math Salden Limbricht.

Watersport/Surfen

Kerstshow
Met diverse primeurs voor Nederland
Maxum
Nu nog luxer en nog mooier als de 91 modellen. Wij showen U de 17 t/m 27 vt
Glasstream
17/18/19 vt USA inboard sportboten vanaf ƒ 26.900,- incl. Mercruiser 130
Occassions
Tevens grote sortering occassion sport, toer en kajuitboten, motoren de show is van 26 t/m 31 december
W.S.C. "Den Bol"
Maasbandijk 1, Kerkdriel 04183-1696.

Caravans/Kamperen

Dethleffs Caravans 1992
nu in onze showhal
Hoge korting op showcaravans 1991 en inruilcaravans.
Tillemans Rekreatie
Haefland 19, Brunssum. Tel. 045-270388.

Kerst en NIEUWJAARS-SHOW, va. 21 dec. 1991 t/m 4 jan.1992 Van Wijk, Beyerland, Sprinter, Vitesse, Quartz en Award tour caravans. Ruime keuze in gebruikte caravans en vouwwagens, tevens een uitgebreide onderdelen-accessoires en camping shop. Ook alles voor uw wintersport met caravan. Nu speciale kerst- en nieuwjaars-aanbiedingen. Voor verhuur, service en kwaliteit is uw adres De Olde Caravan, Dr. Nolenslaan 141 ind. park. nrd. Sittard. Tel. 046-513634 op zon. en feestdagen gesloten.

Kerst en Nieuwjaarsshow van Caravans en Vouwwagens bij Camping Cars RIDDERBEKS. Kom eens kijken in Koningsbosch, het is beslist de moeite waard. Tel. 04743-2213. (feestd. gesl.)

Te k. diverse Hobby PRESTIGES, alle geh. compl. 6.10m, 5.10m, 5.20m, 4.80m, 4.35m. 040-621474.

KERSTCADEAUS: Voor caravan-, vouwwagen-, camper- en tentkampeerders, o.a. Lafuma relaxstoelen en campingmeubel, caravankluisje v. ƒ 56,- nu v. ƒ 39,-; TV-antenne v. ƒ 159,- nu v. ƒ 105,-; slaapzakken nu 20% voordeel; caravanopzetspiegel v. ƒ 49,50 nu v. ƒ 19,50; Coleman alum. flashlicht v. ƒ 39,95 nu v. ƒ 19,50; servies, pannen, koelboxen 12/220 v en gas; voortenten, wintertenten, dak-, schuif- en zijtenten, luifels en nog meer leuke ideeën. Voor ieder wat wils! Alle kerstcadeau vindt u altijd bij De Olde Caravan, Dr. Nolenslaan 141 ind. park nrd. Sittard. 046-513634.

(Huis)dieren

ZATERDAG 28 DECEMBER
Grote vogelmarkt
in Makado-Beek
Toegang gratis

Langhaar TECKELPUPS te koop. Cobbenhagen, Grasbroekerweg 42, Heerlen.

Te k. LABRADOR Retriever met stamboom en inëntingen. Tel. 045-463406

Mooie BOXER-PUPPIES van particulier te k. Tel. 09-49.24073654.

Te k. BERNER-SENNENPUPS met stamboom, ing., ontw., getat., ouders HD-vrij Tel. 04990-72723.

Te k. Jack RUSSELL Terriër pups met stamboom, ingeënt en ontwormd. ƒ 500,-. Tel. 04924-1925.

Te k. zeer mooie BOUVIERS, Pekineesjes en Dobbermanpups. Tel. 04498-57096.

BOEMERS, Yorksterriers, dwergpoedels, Perzische katjes. Walem 11 A, Schin op Geul. Tel. 04459-1237.

Te koop YORKSHIRE TERRIERTJES, zeer klein en mooi. Tel. 046-371833.

Te k. FLATCOATED-RETRIEVER pups met stamboom. Tel. 08306-22247.

Piccolo's in het Limburgs Dagblad zijn groot in RESULTAAT! Bel: 045-719966.

Proficiat!

Gefeliciteerd
(o)pa en (o)ma Sierdal.
met jullie 40-jarig huwelijk!
Proost!

Hans, Fien, Kirsten, Angelique, Ron, Diana en Ric...

Proficiat
26-12-'91

XXXXXX

Prettige Feestdagen Oma en Opa
Buitenwerf
wenst jullie kleinzoon Paul Wigcher.

Dennis
wordt morgen al 14 j...

Tweede Kerstdag 60

Proficiat oma!
Michel en Dennis.

Gefeliciteerd. Pappa Vandaag ook op LD-...

Reageren op advertenties onder BRIEFNUMMER
Stuur uw brief (voldoende gefrankeerd) naar het Limburgs Dagblad, Postbus 2610, 6401 DC Heerlen en vergeet niet onder op de envelopp... nummer uit de advertentie te vermelden.

Huwelijk/Kennismaking

Iedere vrijdag, zaterdag, maandag, dansen voor iets... publiek, vanaf 21.00 uur. 's maandags 10 consumpt... nen voor ƒ 16,-.

Tev. 1e en 2e Kerstdag geopend en Oud- en Nieuwjaar
vanaf 21.00 uur.
Bar Dancing De Fontein
Schandelerboord 7, t.o. Kerk Meezenbroek Heerlen

MARIJ bel mij, ik heb je telefoonnummer niet meer. J.B. uit H.

Piccolo's in het Limburgs Dagblad zijn groot in RESULTAAT! Bel: 045-719966.

Wonen Totaal

Rotan Rentenaar
Ten Esschen 26, Heerlen bij tennishal
Opruiming
Rotan - Manou - Pitriet Meubelen
Korting tot 50% in de speciaalzaak

KWALITEITSKEUKENS; topkwaliteit voor een normale prijs. R/J Handelsonderneming, Stationstr. 294, Nuth. Tel. 045-242602.

Te k. compl. SLAAPKAMER i.z.g.st., t.e.a.b. Tel. 045-427299.

Zeer mooie eiken RANKENKAST en 2 salontafels. Pr. ƒ 2.250,-. Tel. 045-715106.

Opleidingen

CHAUFFEURSOPLEIDING startdatum 11 januari. Cursus gevaarlijke stoffen en aanvullend personenvervoer. Verkeersschool Cremers en zn. Voor opleidingen. Reeweg... Landgraaf. Tel. 045-31...

Kachels/Verwarming

Barbas inbouwhaarden
Kachels en schouwen
Tev. wensen wij u prettige kerstdagen en een voorspoedig 1992.
Arnold Opreij
HEERLEN, HEERLERBAAN 273
MAASTRICHT, BEATRIXHAVEN

Huish. artikelen

Te k.: MIELE wasaut. Miele droger, voll. gerev. va. ƒ 595,-. Zanussi droger ƒ 350,-. Tel. 325819 bgg. 453303.

Als u ons voor 12 's morgens belt, staat uw PICCOLO de volgende dag al in het Limburgs Dagblad. Tel. 045-719966.

Voor Piccolo's zie verder pagina 8

● *Behalve de kerstman zijn Imca Marina (links) en Gerard Joling (rechts) op eerste kerstdag te gast in de Vijf Uur Show bij RTL4.*

Viola Holt: 'Ons kerstprogramma wordt beregoed'

Record aantal kijkers voor Vijf Uur Show

● *Viola Holt: „Het programma moet een huiskamersfeertje oproepen met een kopje koffie er bij."*

Van onze rtv-redactie

HEERLEN – December is behalve feestmaand ook een uiterst drukke periode voor RTL4 en John de Mol Produkties, die dagelijks de Vijf Uur Show verzorgen. In het programma op eerste kerstdag (17.00 uur) treden artiesten op als Gerard Joling en Imca Marina, evenals 'kerstkinderen' (volwassenen nu), die indertijd met Kerstmis zijn geboren. Hoe populair dit namiddagprogramma begint te worden bewijst het kijkersrecord van 1,2 miljoen, dat vlak voor dit interview is behaald.

„Ja, misschien is het wat ijdel, maar ik ben er echt een beetje trots op, dat zo'n programma het zo goed doet," stelt Viola Holt vast. Een woordvoerder van RTL4: „We zijn nu aan ons derde jaar bezig, maar de formule met twee duidelijk verschillende presentatrices, Catherine Keijl op maandag en vrijdag, en Viola op dinsdag, woensdag en donderdag, is goed."

Studio Twee van RTL4 is a ook steevast elke dag met tac..tig bezoekers gevuld. Er zijn vaste bewonderaars van Viola bij zoals het tweetal mariniers, dat geen uitzending zal overslaan. „Onlangs kwamen er nog enkele jonge meisjes binnenvallen, die bij ons hun vrijgezellenavond wilden vieren. Ze zagen het als een leuk uitje, dat je niet kon overslaan."

De talkshow is in die twee, drie jaar volwassen geworden, omgevormd tot een magazine voor het gehele gezin: 'info-tainment' heet dat bij RTL4. Deze combinatie van informatie en entertainment is de basis geworden.

Apart onderdeel is Het Bloemetje (het goedmaken van een ruzie of fout). Wie iemand wil spreken waarmee het contact verloren is gegaan, kan hiervan gebruik maken. „Mensen schrijven ons. Er zitten soms heel emotionele verhalen tussen. Wij gaan naar de persoon die het bloemetje krijgt. Het is prachtig om de reactie van de mensen te zien. Onder in het beeld tijdens de uitzending zie je dat dan. We hebben één keer een reactie gehad van iemand, die de reden van de ruzie niet wilde melden, maar wel het contact wilde herstellen en dat is dan ook gebeurd, zodat het doel toch was bereikt."

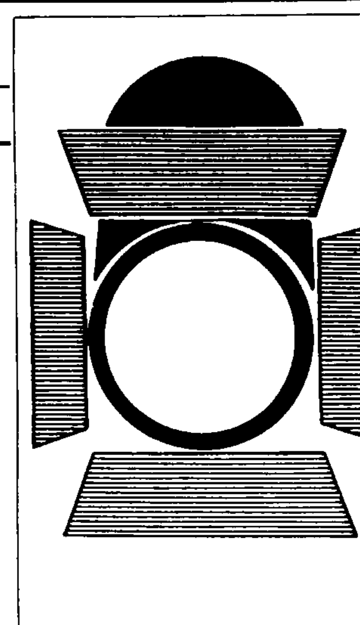
Het programma moet een huiskamersfeertje oproepen met een kopje koffie er bij, maar tegelijkertijd worden actuele zaken aangeroerd. Enkele redactieleden zijn al vanaf 7 uur 's morgens de kranten aan het doorpluizen om tien uur later de zaken voor de buis te krijgen. „Rectificeren is nog nooit nodig geweest," stelt de presentatrice vast. „We zijn ons terdege bewust van de effecten, die je oproept. Als vaste medische medewerkers hebben wij de huisarts Gijs van de Bruinhorst of homeopatisch arts Sjef Pens. We weten hoe gevaarlijk het is als je fouten maakt."

Jongens

Toverwoord achter het succes van de Vijf Uur Show is de sfeer onder de 50 vrouwen en mannen van de redactie en andere RTL-4-medewerkers. „We helpen elkaar graag, onder de deskundige leiding van onze uitvoerend producent Leo Jansen. We zijn maatjes onder elkaar," stelt Viola vast. „We hebben het in het begin natuurlijk niet altijd gemakkelijk gehad. Dat schept een onderlinge band." Ook de verhouding tussen Viola en Catherine 'is uitstekend. Wij zijn als het ware de vader en de moeder van hetzelfde kindje, zeg ik wel eens.

We hebben dezelfde formule, maar elk een eigen uitstraling: want we zijn natuurlijk verschillende persoonlijkheden."

De supporters op de achtergrond voor Viola, haar man, de tekstschrijver Peter Holt ('hij heeft bij mij een spoedcursus bekende Nederlander-zijn gevolgd') en hun trouwe viervoeter Chef, een kruising Labrador-Retriever voelen zich er uitstekend bij. „Er gaan verhalen, dat ik geen privéleven zou hebben, maar dat is uit de lucht gegrepen. Ik werk hard, maar neem zeker de tijd om te ontspannen; het is gewoon een baan, leuk en bijzonder, dat wel. Maar er is meer dan tv alléén.

'Ik ben geen actrice die steeds dezelfde voorstelling geeft'

Duitse documentaire over koningin Beatrix

DOOR WIM SPRUIJT

HAMBURG/HEERLEN – Koningin Beatrix speelt op eerste kerstdag om 21.25 uur op Duitsland 1 de hoofdrol in een documentaire over ons koningshuis. De Norddeutsche Rundfunk (NDR) heeft er een traditie van gemaakt jaarlijks een vorstenhuis uitvoerig te belichten. Zowel de koningin als Willem-Alexander lieten zich door programmamaker Rolf Seelmann Eggebert uitvoerig interviewen. Vanwege ziekte verviel het gesprek met prins Claus. Het gesprek vond plaats in het park van paleis Huis ten Bosch.

Beatrix wilde geen opnamen in het werkpaleis of in haar atelier, omdat dat enkele jaren geleden reeds is gebeurd in de documentaire van Hella Haasse. „Ik ben geen actrice die steeds dezelfde voorstelling geeft," was de conclusie van de koningin. De gesprekken worden in het Engels gevoerd, terwijl er synchroon een vertaling in het Duits te beluisteren valt.

De koningin onderstreept in het gesprek nog eens dat zij grote waarde hecht aan een privéleven, dat zich verregaand aan de openbaarheid onttrekt. „Aan de andere kant is openheid in mijn officiële functie sinds eeuwen kenmerkend voor de Nederlandse monarchie. Persoonlijk geloof ik ook dat je toegankelijk moet zijn en open moet staan voor de problemen en denkbeelden van de mensen, ook openstaan voor de moderne tijd." Koningin Beatrix geeft aan veel prijs te stellen op contacten met de meest uiteenlopende mensen.

„Als je de huidige situatie vergelijkt met de omstandigheden waaronder mijn grootmoeder moest werken, dan zijn de tijden grondig veranderd. Het is voor ons veel gemakkelijker met een grote mensenmenigte in contact te komen. Het is een wonderbaarlijk gevoel dat te kunnen doen, zelfs als mensen, die je helemaal niet kent, alleen maar 'hallo' tegen me willen zeggen. Ik ervaar juist dat aspect van mijn werk, dat ontmoeten van al die totaal verschillende mensen, als iets heel kostbaars. Ik gebruik de extra informatie die ik soms op deze wijze krijg, ook om in mijn ambt goed te kunnen functioneren."

Vanzelfsprekend komt ook de grote belangstelling die de koningin heeft voor moderne kunst ter sprake. „Moderne kunst fascineert mij. Ik voel me er zeer mee verbonden. Dat betekent niet, dat ik alles mooi vind. In paleis Noordeinde heb ik geprobeerd moderne kunst in het huis te integreren. Dat heb ik op Huis ten Bosch ook gedaan. De versieringen binnen en de verzamelingen die wij hebben aangelegd, zijn overwegend mijn eigen idee en werk. En ik moet zeggen dat het me een buitengewone vreugde geeft."

AVRO verliest 46.000 leden

Van onze rtv-redactie

HILVERSUM – De AVRO raakt naar schatting dit jaar in totaal 46.000 leden kwijt. Volgens de AVRO is de daling in het ledental het gevolg van het nieuwe beleid dat de omroep zich niet meer richt op 'zwevende leden', maar een trouw ledenbestand van rond de 700.000 leden probeert op te bouwen.

De AVRO is gestopt met de ledenwerfacties omdat er te veel geld ging zitten in het bereiken van mensen, van wie het nog maar de vraag is of zo ook daadwerkelijk lang lid blijven. De 'Algemene' verwacht aan het eind van het jaar, als het ledental wordt opgemaakt, uit te komen op 728.000 leden.

Vorig jaar had de omroep nog 774.524 leden. In 1988 telde de AVRO nog 806.705 leden in het bestand.

Het vrijgekomen geld wil de omroep aanwenden voor de programma's. Het AVRO-bestuur heeft inmiddels besloten daar voor het komend jaar 7 miljoen gulden beschikbaar voor te stellen. Deze bijdrage wordt gefinancierd door besparingen op ledenwerfactiviteiten en de toegenomen exploitatie van de omroepbladen. De bijdrage is wel afhankelijk van de toezegging van minister d'Ancona, dat zij bijdraagt aan de tekorten van de binnenlandse publieke omroep. De publieke omroepen hebben enige tijd geleden toegezegd meer eigen verenigingsmiddelen vrij te willen maken voor de financiering van de programma's, als ook de minister haar steentje aan de kosten zou bijdragen.

Presentatrice Marga van Praag: 'Ellende went nooit'

Veronica besluit serie 'Artsen zonder Grenzen'

DOOR ROB HIRDES

BAARN – Studio Baarn, twaalf uur. De repetities voor het Veronica-programma, gewijd aan 'Artsen zonder Grenzen', zijn in volle gang. Marga van Praag, in het dagelijks leven verslaggever en presentator bij het Jeugdjournaal, is nog even druk. Ze kan zich niet vinden in een aangeleverde tekst. Te dun van inhoud. Met een 'ik schrijf zelf wel even een nieuwe' snelt ze van de studiovloer.

Haar bazen van het Journaal hebben haar welwillend uitgeleend om het informatieve gedeelte van 'Artsen zonder Grenzen' te presenteren. Een kolfje naar haar hand, want ze voelt grote betrokkenheid bij het humanitaire werk van de stichting. Tweede kerstdag besluit Veronica om 21.35 uur op Nederland 2 deze serie van zes afleveringen. Ditmaal met Marco Bakker als gids in Cambodja.

Beroepsmatig wordt Marga van Praag bij voortduring geconfronteerd met beelden vol ellende en geweld. Hongerend Afrika, Koerdische vluchtelingen, een verscheurd Joegoslavië. Opnamen, die haar diep raken. Ondanks haar zo neutraal mogelijke presentatie tijdens het Jeugdjournaal. „Maar inwendig ga ik finaal met mezelf aan de haal. Ik zal er nooit aan wennen."

Gewapende conflicten, natuurrampen, onmenselijke regimes, kindermishandeling. Ze trekken dagelijks aan haar journalistiek oog voorbij. Vooral de kwetsbare positie van kinderen, aan de andere kant van de wereld of dicht bij huis, emotioneren haar tot op het bot. Vanuit die dicht aan de oppervlakte liggende bewogenheid wil ze ook altijd onderwerpen maken om kinderen weerbaar te maken. „Ik kies automatisch partij voor hen. Want kinderen kunnen zich niet verdedigen, hebben geen spreekbuis."

Schaduw

Zelf is ze, geboren kort na de oorlog, een kind van overlevenden. Misschien dat ze juist daardoor zich het lot van kinderen zo aantrekt. De jaren van barbaarse overheersing is altijd een rol in haar leven blijven spelen. Zeker in haar jeugd. Vanuit die achtergrond heeft ze een permanente waakzaamheid ontwikkeld voor onrecht, verdrukking, discriminatie.

De verschrikkingen van de oorlog hebben altijd als een schaduw over het gezin Van Praag gehangen. „Als kind droomde ik van oorlog, na zwemles wilde ik zo gauw mogelijk naar huis om me veilig te voelen. Bang door 'de Duitsers' te worden opgepakt. Elke vrolijke gebeurtenis deed toch weer aan het verleden herinneren. Echt onbezorgd feestvieren was er niet bij. Ook al zei mijn vader, dat we elke gelegenheid moesten aangrijpen om er een feest van te maken."

Verpletteren

Ze praat met weemoed over haar nog maar enkele maanden geleden overleden vader Max van Praag. „Een fantastische man. Zo wijs en zo vol humor. Hij heeft ons de echte waarde van het leven meegegeven: iets mogen betekenen voor de ander." Haar huis, dat ze bewoont met man en zoon Daniel, is haar thuis. En tevens een plek waar iedereen terecht kan. Waar warmte en gezelligheid worden gedeeld.

● *Marga van Praag: kinderen kunnen zich niet verdedigen.*

„Het Jeugdjournaal is mijn tweede huis. Het is maar goed, dat ik werk. Want anders zou Daan worden verpletterd onder mijn liefde. Ik hou ontzettend van hem. Van kinderen in het algemeen. Ze zijn nog zo recht toe recht aan. Zo ongekunsteld. Zeggen wat ze denken. Roepen gewoon 'hé, grote neus' tegen me. Omdat ze nog nergens door worden gehinderd."

Zelf heeft ze ook niet echt last van remmingen. Kan ontzettend krijsen en driftig worden. „Ik reageer enorm primair. Ben zo'n type van 'Himmelhoch jauchzend und zum Tode betrübt'. Als ik even niet oplet, kan ik in mijn onnozelheid werkelijk als een Centuriontank over gevoelens van mensen heenwalsen."

Veronica start actie 'Normaal naar songfestival'

HILVERSUM – Het Veronica-programma Berg is gisteravond met een handtekeningenactie gestart om de popgroep 'Normaal' als Nederlandse afvaardiging naar het Eurovisie Songfestival te krijgen.

In het programma trad de band op met een 'extra lullig lied'. Kijkers werd gevraagd de handtekeningen naar de redactie van Berg op te sturen.

De redactie zal vervolgens de handtekeningen naar 'de juiste instantie' doorzenden.

In Berg heeft 'Normaal' vast een voorproefje laten zien van 'een lullig liedje in lullige kleren'.

EEN HUIS KOPEN OF VERKOPEN? VIJGEN VRAGEN!

St. Franciscusweg 16
Heerlen
Tel.: 045-711617

Diversen

Voorverkoop vuurwerk
t/m 28 dec. Bert Rekers, Willemstr. 85, Heerlen. Tel. 045-726840.

super feestmaandaanbieding
Nu 10 % extra korting op alle
Karcher 595 hogedrukreinigers!!
Profiteer nu, want deze aanbieding is geldig t/m 24 dec.!!

KERP B.V.
In de Cramer 31, Heerlen
Tel. 045-716951.

Vuurwerk
L. ROHAN
Schaesberg
Dr. Calsstr. 100
Tel. 045-318693

Gebit gebroken? Tandtechnische praktijk Hoonhout voor nieuwe gebitprothese en reparaties. Akerstr. Nrd 329, Hoensbroek. 045-228211. Kom eens langs voor een GRATIS controle aan uw gebitprothese. Ook tijdens de feestdagen.

Tandarts A. Muskens, gelukkig NIEUWJAAR

2ed. koel/vrieskast ƒ 100,-; stretcher; set BOSE boxen, 1 jr. gebr. ƒ 350,-; baby autostoeltje ƒ 75,-; babywipstoeltje ƒ 35,-; baby draagzak ƒ 35,-. Tel. 045-428354

TV/Video

KLEUREN-TV'S, zeer grote sortering v.a. ƒ 125,-. Ook recente tv's met teletekst en stereo. Reeds 25 jr. tv-occasioncentrum Geel, Grasbroekerweg 25, Heerlen. 045-724760.

Computers

Te k. COMMODORE 128 met diskdrive, 80 diskettes en toebeh. software. Tel. 045-441950 na 18.00 uur.

Te k. Handic COMPUTER-SCANNER, ƒ 450,-. Tel. 046-511762.

Muziek

PIANO'S te koop en te huur. J. Somers & Zn. Pianohandel, Akerstr. 82, Heerlen. Tel. 045-713751.

Te k. KLARINET merk Silversound, incl. koffer en standaard, slechts ½ jr. gebr., vaste pr. ƒ 600,-. Tel. 045-216515

Te koop gevr.

Voor al uw oude METALEN. Frans v.d. Loop Recycling/Methaalhandel, Kissel 12-14, Heerlen 045-726392

Gebr. SWINKELS zijn verhuisd naar De Beitel 74, Heerlen. Wij betalen de hoogste prijs voor al uw oud ijzer/metalen. 045-422025.

Bel de Vakman

NEW LOOK BV Schaesberg. Gevelreiniging, uitkappen, voegen, steigerverhuur. Tel. 045-312154 of 045-312709.

STOELMATTERIJ vern. rieten en biezen stoelen met gar. Bel. 045-418820.

HATÉ Verwarming 045-463441, onderhoud, reparatie, installatie. Ook ontkalken van geisers en boilers, 24 uur service

Diepvries en KOELKAST-REPARATIE zonder voorrijkosten. Bel Geleen, 046-745230 service binnen 24 u.

Rijles

Uw RIJBEWIJS op Saba in 8 dagen via autorijschool De Antillen. Inl. 04750-32428. Niet geslaagd geld terug. Vr. naar onze voorwaarden.

Uw RIJBEWIJS binnen 8 dagen op de Ned. Antillen via Saba Driving Organisatie. Bel voor info. 010-4781506 (betaling na ontv. rijbewijs, vraag naar onze voorwaarden).

Kunst en Antiek

Antiekbeurs in Gemeenschapshuis te Roosteren
Vrijdag 27 dec. van 17.00-21.00 uur, zaterdag 28 dec. van 11.00-17.00 uur, zondag 29 dec. van 11.00-17.00 uur. Antiek o.a.: meubels, verlichting, porcelein, schilderijen, koper, tin, etc.

Grote 5 daagse Kerstantiekbeurs
Beide kerstdagen en zondag 29 dec. van 11-18 uur. Vr. 27 dec en za 28 dec van 13-18 uur. Met medewerking van 35 antiekhandelaren. Meubelen-porcelein-gouden en zilveren sieraden-schilderijen-koperwerk-lampen-postzegels-munten-klokken en Perzische tapijten.
Bezienswaardigheden:
Koperwerkmuseum (K.Dykstra)
Grootmoederstijdwinkel
Oud Hollandse Koffiekamer
Entree ƒ 5,- p.p. kinderen tot 12j. gratis
Zalencentrum 't Kompas
te Steggerda (Fr) 05614-1876

Nederlands grootste antiekmarkt Tilburg (west) Stadssporthal
25-26 en 28-29 december van 11.00-18.00 uur.
Org. van Aerle. Tel. 04920-25483. 160 stands.

Te koop mooie Mechelse KAST; geloogde vitrinekast. Cobbenhagen, Grasbroekerweg 42, Heerlen.

Een PICCOLO in het Limburgs Dagblad helpt u op weg naar snel succes. Bel: 045-719966.

06-Direkt

** WALHALLA'S 06 PARADIJS**
Lesbi Hard Porno-06.320.321.99
De Sexfabriek-06.320.332.99
Live Stiptease-06.320.322.80
Kleed me aan-06.320.323.90
Triosex Trek?-06.320.326.56
Sannes porno Mix-06.320.370.00
De Sexmachien-06.320.326.80
***********50 ct p/m***********

Val je voor dominante vrouwen 50 ct p/m
06-320.332.32
Bel je meesteres

Sexlijn 10
De Jongste 06-320.320.10
Liefje 06-320.321.10
Vriendin 06-320.323.10
Call-me 50 cpm

Grieks Pornosex Grieks
Meisjes en vrouwen die je van achteren kunt pakken!!
50 ct p/m
06-320.320.62

Lady B
50 ct p/m 06-320.324.68
Meesteres. Lekker ruig! met een P-koker

Donkere vrouw 06-9640
Zapp Sex 06-9692
Harde praat 06-9691
Live met mij 06-9506
Volle vrouwen 06-9694
Kort en lekker
50 ct p/m

Hete meisjes willen een
Sexafspraak
06-320.320.44 - 50 ct p/m

Ik ben een sexy donkere vrouw al wat ouder 50 ct p/m
06-320.320.91

Sex hot Sex.
Wij bemiddelen nog steeds gratis in sex. Ook escort en privé, live sexgesprekken 06-320.330.71 - 50 ct p/m

310 vrouwen
vertellen eerst op deze lijn wie ze zijn en wat ze in bed allemaal lekker en opwindend vinden. Als ze dat verteld hebben geven ze je 'n eigen geheime telefoonnummer aan je door. 06-340.310.10 (50 cpm)

Nieuw in Nederland, het
Tele-bordeel.
Zoek je een vrouw of meisje om alles te doen wat thuis niet kan of mag. Bel dan 06-320.320.87 50ct pm.

Adressen
van dames privé, clubs en escorts, de dames vertellen je zelf wat ze te bieden hebben en geven ook hun adres en telefoonnummer 06-96.85 (50 cpm)

Wie wil mij eens lekker
100% live
bellen? Ik ben Lisa (18 jaar)! Ik wacht op je via 06-320.320.83 (50 cpm).

Live - Sex
Bel ze en ontmoet ze 06-320.324.98 (50 ct p/m)

Porno-Date
Ontmoet de partner van je dromen. Plaats, luister of reageer op de advertenties!! 06-320.331.40 - 50 ct p/m

Zit je in het donker? Ben je alleen? Bel
Paula....
06-320.331.08 50 c/m

Ga liggen, ontspan je en doe met je handen wat Wendy je vraagt...
Wendy
06-320.331.03 50 c/m

prive sexkontakt
Je krijgt direkt een heet meisje of knul aan de lijn 06-320.322.33 - 50 ct p/m

Waarom wachten?
Zoek de vriend of vriendin van je dromen. Bel snel 06-320.320.33 - 50 ct p/m

Sex Top 10
De grootste en beste télesex computer van de Benelux! Kies de sexlijn die jij wilt 50 ct.p.m.
320.320.40
Voor elk wat wil(d)s!
1 nummer
10 meisjes

Griekse Sex
Lisa draait z. om 50 cpm
06-320.325.55

Haar mond stond wagenwijd open. Ze zakte door haar knieën. 50 ct p/m 06-96.46
Op z'n Frans

RIJPE DAME 38 jr. live geraffineerd. 50 ct p/m
06-320.320.38

TopSex
2 handen vol 50 ct p/m
06-320.325.25

Direkt snel sexkontakt
Sex afspreeklijn
06-320.320.55 - 50 ct p/m

Hete meiden zijn op zoek
Porno dating
06-320.321.44 - 50 ct p/m

Bisex kontaktlijn
Ook trio-sexkontakt
06-320.325.01 - 50 ct p/m

Meisjes zoeken kontakt!
Sexadvertenties
06-320.325.80 - 50 ct p/m

Gewillige meisjes en vrouwen willen alles met jou doen. Vraag naar hun tel.nr. voor 'n hete
Vrijpartij
06-320.326.33 - 50 ct p/m

Sex voor twee
Direkt kontakt met meiden, vrouwtjes en stoere hete knullen.
06-320.330.90 - 50 ct p/m

Mannen en hitsige vrouwen willen samen met jou apart, voor een heerlijk heet...
Sexgesprek
Doe mee 06-9570 - 50 c p/m

100 hete meisjes zoeken
Sexkontakt
06-320.326.66 - 50 ct p/m

Blonde Natasja
doet het met 2 buurjongens
06-320.327.77 - 50 ct p/m

Sexadressen
van hete dames/meisjes
06-320.328.00 - 50 ct p/m

Tessa is zo'n
lekker meisje
06-320.328.88 - 50 ct p/m

Gezocht onderdanige boys en strenge mannen. Bel nu
SM voor twee
06-320.329.99 - 50 ct p/m

Versier
'n afspraakje? De Flirtbox
06-320.330.01 - 50 ct p/m

Homokontakt
Zoek je 'n hete jongen?
06-320.330.18 - 50 ct p/m

Luister naar hete meisjes die een jongen zoeken voor
Sexkontakten
06-320.330.68 - 50 ct p/m

Hete meisjes zoeken allemaal sexkontakt
06-320.320.36 - 50 ct p/m

Hete meisjes willen
Sexkontakt
06-320.330.42 - 50 ct p/m

Bi-Sex Prive
Zoek je 'n heet meisje of een lekkere boy? Direkt afspreken, ook voor trio
06-320.330.46 - 50 ct p/m

Zoek jij snel sexkontakt?
Tippellijn
06-320.330.79 - 50 ct p/m

Stoute sexafspraakjes
meisjes kontaktlijn
06-320.330.16 - 50 ct p/m

Wulpse Loesje
Hoor haar tekeer gaan.
06-320.330.96 - 50 ct p/m

Monique
Ze trilt van sexgenot
06-320.330.97 - 50 ct p/m

Bisex voor twee
direkt apart met een heet meisje of met een lekkere jongen
06-320.330.87 - 50 ct p/m

Gay Prive
Wil jij snel een discreet afspraakje maken met een lekkere boy. 06-320.322.75 Samen direkt apart 50 ct p/m

Kleed me uit!
Speel een heet stripspel met Suzanne
06-350.211.14 - 50 ct p/m

Een vlotte meid belt De Wiplijn
06-95.55 - 50 ct p/m

EENZAAM..??
Bel Lenie voor sexgesprek. Bij mij is alles mogelijk.
06-320.324.96 (50 cpm)

Zoek jij een lekkere boy?
Homo dating
06-320.330.95 - 50 ct p/m

Triosex kontakt
06-320.320.92 - 50 ct p/m
Ook voor partnerruil!

Sex aan huis
Bel voor prive of escort
06-320.330.60 - 50 ct p/m

SM Prive
Apart met mannen en boys
06-320.322.17 - 50 ct p/m

Sexbezoekje
Bij wulpse Annet. Trio!
06-320.320.95 - 50 ct p/m

Hoge nood?
06-320.320.89 - 50 ct p/m

Homo jongens
Hoor ze lekker tekeer gaan
06-320.330.88 - 50 ct p/m

Partnerruil
Direkt apart met mannen en vrouwen voor 'n orgie!!
06-320.330.91 - 50 ct p/m

De Wipkrant
06-95.59 (50 ct. p/m)

Piccolo's in het Limburgs Dagblad zijn groot in RESULTAAT! Bel: 045-719966.

Kontakten/Klubs

Porky's Pretpark!!
12 leuke dames aanwezig.
Nieuw Cindy en Anja
☎ 045-228481 / 229680
nu ook zaterdags open van 11.00-19.00 uur.

**********Prettige Feestdagen wenst u **********
Privé Yvonne
Knappe sexy meisjes in Nylonkousjes.
Kapelweg 4, Kerkrade. Tel. 045-425100.
7 dagen geopend, 11-24 uur, zondags van 15-23 uur.

Ook in het nieuwe jaar
ƒ 50,- all in
Tel. 045-423608
PRETTIGE FEESTDAGEN!!

Maison d'amour te Simpelveld
Mooie meisjes v.a. 14 uur ook voor Thaise massage.
Paren en alleenstaande parties.
Elke vrijd. en zaterd. v.a. 21 uur. 31 dec. Silvesterparty
Dr. Poelsplein 33. Tel. 045-445120.

Privé-club Amorosso
Wij wensen U een zalig Kerstfeest en een voorspoedig Nieuwjaar!!! Rijksweg Zuid 105, Geleen, tel. 046-756335.

Nieuw Escort
Priscilla en snel bij u thuis of in hotel
☎ 045-428849

Peggy/Privé en Escort
Ma-vr. 11.00-22.30 uur wo. tot 19.00 uur. 046-374393. Tevens meisje gevr.

Privé Daisy
Wenst u prettige kerstdagen 2e kerstdag zijn wij ook open. Tel. 045-229091

Buro Yvonne
☎ 046-523203

2 films tegelijk zien?
Videoclub
045-718067, meisje aanw. Frans mog. Nieuwe films

Vandaag tot 17.00 uur
privé Brigitte
Tel. 045-232069 of 212570.

S.M. Rachel.
Slavin aanwezig.
Tel. 045-274810.

Jongeman bezoekt
Dames
voor een babbel en een knabbel. Of .....? Hyg/disc. verz. Schrijf voor een afspraak (liefst met tel. nr.). Br.o.nr. B-0076 L.D., Postbus 2610, 6401 DC Heerlen.

G.G.D.
Geslachtsziektenbestrijding
24 uurs infolijn
Tel. 045-740136

Buro Limburg
Bemidd.adr. 04499-300

Sacha's Escort
V.a. ƒ 100,- all-in
Tel. 06-52980255.

WIJ HALEN DIE PARTIJ REKLAMEFOLDERS OF -KRANTEN GRATIS BIJ U OP. OM DIE DAARNA TE VERSPREIDEN NATUURLIJK...
Bel Spiral als 't gemakkelijk verspreid moet worden!
Fabrieksstraat 7, 5961 PK Horst, telefoon 04709-84222, Postbus 6094, 5960 AB H..., fax 04709-84333.
SPIRAL

Kerst op Woonboulevard Heerlen
Woonwinkelen in een andere sfeervolle wereld.

Woonboulevard Heerlen neemt u mee naar 'een andere wereld'. Een wereld waarin een schilderachtige Kerstsfeer hoogtij viert. Kerstbomen, sfeervolle verlichting, de geur van dennetakken, romantische achtergrondmuziek en het grootste aanbod van alles dat met uw huis-, tuin- en keuken te maken heeft. Ja, dat is de ideale sfeer om uw Kerstinkopen te doen.

Een gezellige Kerstwereld, zo vlakbij
Om te genieten van een gezellige Kerstsfeer hoeft u echt de grens niet over. Vlakbij huis heeft u uw eigen 'wereldstad'. Woonboulevard Heerlen: Centrale ontmoetingsplaats van nationale en internationale woonstijlen. Flaneer tijdens deze sfeervolle dagen gezellig over de ruime, in Kersttooi gehulde boulevard. Kijk, kies en keur in de grote showrooms van de 23 speciaalzaken en u waant zich in de gezelligste stad van de wereld...

I'm dreaming of a...
Misschien droomt u van een witte Kerst, misschien ook wel van een nieuwe keuken, een bankstel, een complete badkamer of slaapkamer, een nieuwe eet-tafel, kamerbrede vloerbedekking, sfeerverlichting, een huis vol Kerstdecoratie. Waar u ook van droomt deze dagen, u kunt er zeker van zijn dat Woonboulevard Heerlen het heeft. Per slot van rekening zijn we niet zomaar de grootste en kompleetste Woonboulevard van Nederland.

WOON BOULEVARD HEERLEN

Even gezellig zitten...
In Lunchroom-Restaurant 'In den Heerlyckheit' kunt u genieten van een heerlijk kopje koffie, een drankje, een vers broodje of een warme maaltijd.

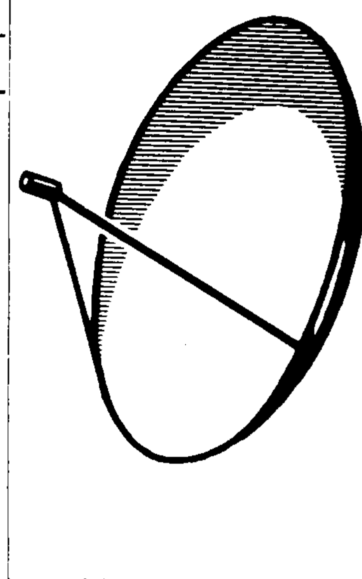
Bedrijventerrein 'In de Cramer' Heerlen-Noord.

~~DO 19 DEC~~ ~~VR 20 DEC~~ ~~ZA 21 DEC~~ ~~ZO 22 DEC~~ ~~MA 23 DEC~~ DI 24 DEC | WO 25 DEC | DO 26 DEC | VR 27 DEC | ZA 28 DEC | ~~ZO 29 DEC~~ MA* 30 DEC | DI 31 DEC

Dit logo vindt u op de ANWB-borden met bestemming Woonboulevard Heerlen.
HEERLEN — AKEN — EINDHOVEN GELEEN — N 281 — VALKENBURG — A 76

Trend en Ideeën in je eigen interieur.
Lucky Leder — Als ook de prijs belangrijk is!!
Skanland Grenen Meubelen — De specialist voor geloogd én blank grenen.
Internationale kollektie designmeubelen in manou, rotan en pitriet.
Hatéma — Prima winkels voor tapijt en gordijnen.
Sanders — U treft 't bij Sanders.
Leenbakker — Daar hou je 'n leuk huis aan over!
Montèl — Exclusief en betaalbaar zitkomfort.
Brugman keukens en badkamers — De grootste kollektie keukens en badkamers.
Carpet-land — Europa's grootste tapijtspecialist.
Oase Slaapkamer Specialzaken — Maak van uw slaapkamer een oase
Schols Wonen — Wonen op z'n mooist.
Gamma — Doe het samen met Gamma.
Dreams — Uitgeslapen slaapkamermode voor jong en minder jong.
Kwantum — Woonplezier begint hier.
Goossens — Sfeervolle zit- en woonkamermeubelen met een romantisch tintje.
Kellerhuis — Topkwaliteit in keukens en service.
Topform — Kreativiteit en aandacht voor het detail.
Interieurmogelijkheden zonder grenzen.
Perida — Een bank van Perida. Je mooiste plekje op aarde.
De voordelige, komplete doe-het-zelf-specialist.
Intratuin — Groenplezier voor binnen en buiten.
In den Heerlyckheit — Even gezellig zitten met een hapje en een drankje.
Fauteuilerie — Grootste specialist in fauteuils 200 modellen.

Voor Binnen & Buitengewoon!

Nederland 1

10.00 (TT) Vrouw zijn. Gevarieerd vrouwenmagazine. **10.50 TV-Fruitmand.** Geestelijke liederen op verzoek. **11.15-11.50 Kerst in Noorwegen.** Portret van het softenon-slachtoffer Judith Karin Steinnes. (herh.). **13.00-13.12 Nieuws voor doven en slechthorenden.** **16.00 ●● Journaal.** **16.08 Kamilla en de dief.** 2-delige Noorse jeugdfilm. Met: Veronika Flaat, Dennis Storhoei, Agnete Haaland e.a. Deel 1. (herh.). Op weg naar haar oudere zus wordt Kamilla door een groep ruige kinderen overvallen. Sebastian redt haar, en besluit begeleid haar naar zus. **17.47 Op zoek naar het echte zout.** **18.10 Kerstpraise.** Jongeren zingen kerstliederen in Gouda. **18.35 Blackout.** Quiz. **19.04 Op weg naar Avonlea.** Serie. Afl.13: Prille liefde. Als Felicity David Hawes ontmoet is ze op slag verliefd. De jonge knecht Gus Pike vindt dat ze wel vreemde dingen doet om bij David in het gevlei te komen. **19.50 Even voor achten.** **20.00 (●●+TT) Journaal.** **20.25 Bill.** Amerikaanse speelfilm uit 1981 van Alan Landsburg. Met: Mickey Rooney, Dennis Quaid, Largo Woodruff e.a. (herh.). **22.00 Doelen Kerstconcert 1991.** Met diverse koren, een strijkorkest met fluit, hobo en trompet o.l.v. Cor de Haan. Solisten: Femmy van der Weg, sopraan; Joe Bourne, bariton; Martin Zonnenberg, orgel; Loek van der Leeden, piano. Vanuit De Doelen in Rotterdam. **22.50 De verborgen ramp.** Reportage over het werk van het Lilianefonds in Zaïre in het kader van EO-Metterdaad. **23.10 Morgen is het weer zover.** Talkshow met Feike ter Velde en Henriëtte Laan. **00.00-01.15 (TT) Kerstnachtviering.** Vanuit de St. Franciscus Xaveriuskerk te Amersfoort met als thema Kind ons gegeven. Speciale gasten: Kinderen uit Joegoslavië.

Nederland 2

13.00-13.12 Nieuws voor doven en slechthorenden. **17.05 Bobobobs.** Tekenfilmserie. **17.31 De grote meneer Kaktus show.** Kindermagazine. **18.00 ●● Journaal.** **18.16 Daar komen de schutters.** Comedyserie. Afl.: Het ruime sop. (herh.). Commandant Mainwaring erft een roeiboot en ziet gelijk militaire mogelijkheden. Het eerste boottochtje doet hen vermoedelijk in Frankrijk belanden. **18.49 Lingo.** Woordspel. **19.19 ●● Geef nooit op.** Kinderen hun hartewens zien uitkomen. **20.11 Peter Gunn.** Speelfilm van Blake Edwards. Met: Peter Strauss, Barbara Williams, Jennifer Edwards e.a. **21.46 Achter het nieuws.** Actualiteitenrubriek. **22.21 Wings.** Comedyserie. Afl.: Met Kerst begraven. Iedereen besluit gezamenlijk met de Kerst bij Fay op bezoek te gaan. Daar treffen ze echter een heel andere Fay aan. **22.47 Impact.** Actuele documentaires. **23.35 Museumschatten.** Achtergronden bij voorwerpen uit Nederlandse musea. Vandaag: Iconografie. **23.45-23.50 ●● Journaal.**

Nederland 3

08.55-09.00 Nieuws voor doven en slechthorenden. **13.00-13.12 Nieuws voor doven en slechthorenden.** **17.55 Nieuws voor doven en slechthorenden.** **18.00 ●● Journaal.** **18.15 Sesamstraat.** **18.30 (●●+TT) Jeugdjournaal.** **18.40 (TT) Het klokhuis.** **19.00 Winti, een Surinaamse godsdienst in Nederland.** Documentaire. Deel 3 (Slot). **19.30 Het gezicht van Nederland.** Serie portretten van Nederlandse gemeenten. Afl.: Utrecht. **20.00 ●● Journaal.** **20.25 Iris.** Speelfilm. Met: Monique van de Ven, John Kraaykamp, Titus Tiel Groenesteege, e.a. (herh.). **22.00 ●● Journaal.** **22.15 Studio Sport journaal.** **22.30 NOS-Laat.** Achtergrondinformatie uit binnen- en buitenland. **23.00 (TT) Kerstnachtdienst.** Vanuit de Evangelisch-Lutherse Gemeente in Den Haag. **23.58 Bericht van de Wilde Ganzen.** **00.00-00.05 Nieuws voor doven en slechthorenden.**

● *Clive Dunn in 'Daar komen de schutters'. (Nederland 2 – 18.16 uur).*

RTL4

06.55 Nieuws. **07.00 Cartoon.** **07.25 Nieuws.** **07.30 Cartoon.** **08.00 Nieuws.** **08.05 The bold & the beautiful.** **08.30 Nieuws.** **08.35 M.A.S.H.** Comedyserie. **09.05 Nieuws.** **09.10 Prijzenslag.** Spelprogramma. **09.35 Goede tijden, slechte tijden.** Dramaserie. **10.05 As the world turns.** Serie. **10.50 Classique.** **11.15 Match extra: Handbal.** Hermes handbaltoernooi, derde dag. **11.45 Porridge.** Comedyserie. Afl.: X-mas special. **12.30 The toy.** Amerikaanse speelfilm (komedie) uit 1982. Met: Richard Pryor, Jackie Gleason, Ned Beatty, Scott Schwartz, Teresa Ganzell e.a. **14.15 The Oprah Winfrey show.** **15.05 Sons and daughters.** Serie. **15.35 The bold & the beautiful.** Soap. **16.00 Telekids.** Kinderprogramma. Met o.a. Little crooked Christmas. Met om 16.30 Happy days. **17.00 5 uur show.** **18.00 Nieuws.** **18.20 Prijzenslag.** **18.50 Scrabble.** Telefoonspelletje. **19.00 Rad van fortuin.** **19.30 Nieuws.** **20.00 Goede tijden, slechte tijden.** Dramaserie. **20.30 Hitbingo.** Spelshow. **21.40 De Dageraad.** Dramaserie. **22.15 Miracle on ice.** Amerikaanse speelfilm uit 1981. Amerikaans ijshockey-team tijdens Olympische Spelen 1980. Met: Karl Malden, Jessica Walter, Andrew Stevens, Steve Guttenberg e.a. **00.45 Nieuws.** **01.00 Trial by jury.** Afl.: Ill Will (1). **01.25 M.A.S.H.** Comdyserie. Herh. **01.50 The money pit.** Amerikaanse film uit 1986. Met: Tom Hanks, Shelly Long, Alexander Godunov e.a. **03.20 The Oprah Winfrey Show.** Herh. **04.05 Teletext.**

België/TV 1

14.00 Kinderen voor Kinderen festival. Alle clipliedjes. Deel 2. **14.50 Samsonclips.** **15.00 De prinses en de zeerover.** Amerikaanse speelfilm uit 1944. **16.30 Samson.** Tekenfilms. **17.30 Mooi en meedogenloos.** Serie. **17.55 Nieuws.** **18.00 Tik tak.** Animatieserie. **18.05 Liegebeest.** Afl.17. **18.20 Het station.** Afl.17. **18.35 De kampioen.** Afl.: Aan zee. **19.03 Buren.** Serie: Afl.747. **19.25 Lotto, mededelingen en programma-overzicht.** **19.30 Kerstboodschap.** Door Zijne Majesteit de Koning. Aansl.: Journaal. **20.00 Kwislijn.** **20.10 Toon Hermans - One man show.** Registratie van de laatste One man show van Toon Hermans uit 1989 in theater Carré, Amsterdam. **22.25 Het ei van Christoffels.** Verhalen over mensen en emoties. **23.00 Kerstconcert uit Assisi.** Liederen en werken van Gruber, Bach, Mendelssohn, negro spirituals, Händel, Berlioz, Beethoven, R. Strauss, Verdi, Mozart, Tsjaikovsky en Adam. **23.59 Middernachtmis uit Heiligenblut.** Vanuit Heiligenblut Grossglockner (Oostenrijk). **01.00-01.05 Coda.** Susa-Nina, van Preud'homme en J. Simons.

België/TV 2

18.55 Journaal. **19.00 Spelen met woorden.** **19.30 Koninklijke kerstboodschap.** **19.40 Capitol.** Soapserie. **20.00 Uitzending door derden** **20.30 National Geographic** Documentaire over het Russische circus. **21.30 Journaal en Sport.** **21.50 Go tell it...** Kerstmuziek. **22.00 De toverfluit.** Special rond fluitiste Berdien Stenberg. **22.30-24.00 Kerstkinderen.** Engelse thriller. Met George Baker, Christ. Ravenscroft e.a.

België/RTBF 1

12.40 Gourmandises. **13.00** Nws. **13.35** Les veinards, Franse speelfilm uit 1962 bestaande uit de verscheidene sketches. **15.10** Le jardin extraordinaire. (herh.). **15.40** Génies en herbe. (herh.). **16.20** Clips à La Une. **16.35** Nouba nouba. **17.35** 21 Jump Street. **18.30** Le jeu des dictionnaires. **19.00** Ce soir. **19.22** Joker/lotto. **19.30** Koninklijke kerstboodschap. **19.40** Journal. **20.15** Jeunes solistes en terre sainte. **22.15** Astérix et le coup du menhir, tekenfilm. **23.55** Présentation de la liturgie de Noël. **00.00** Nachtmis. **01.00-01.05** Bourse.

België/Télé 21

15.30 Europalia Portugal. (herh.). **16.15** L'empreinte de Staline (1). (herh.). **17.10** Radio 21. **17.40** Nouba nouba. **18.30** Alfred Hitchcock présente. **19.00** Clips. **19.10** Le jeu des dictionnaires. **19.30** Journal. **20.00** My fair lady, Amerikaanse musical uit 1964. **22.50** Bourse. **22.55** Cargo de nuit. (herh.). **23.50-00.15** Ce soir.

RAI UNO

05.50 Ochtend- en middagprogramma. **18.00** Tg1 flash. **18.05** Fantastico bis. **18.40** Il mondo di quark. **19.40** Almanacco del giorno dopo. **19.50** Che tempo fa. **20.00** Telegiornale. **20.40** Se non avessi l'amore, film. **22.35** Aspettando natale. **23.00** L'attesa. **23.45** Uno c'era posto per loro. **02.00** Torneo' a natale, film. **03.35** Luci della citta'. **05.00** L'uomo che parla ai cavalli. **05.30** Benvenuti alle dune, film.

TV 5

07.00 Nws. **07.40** Cursus Frans. **08.00** Clin d'oeil. **08.05** Canadees Nws. **08.20** Nwsflits. **08.30** Selection One world channel. **09.00** Rédacteur en chef. Herh. **09.30** Enjeux le point. Herh. **10.00** Bouillon de culture. Herh. **11.15** Hotel. **11.50-11.55** Nwsflits. **16.05** Nws. **16.15** Rédacteur en chef. Herh. **16.30** Enjeux/le point. Herh. **17.15** Bonjour bon appétit. **17.40** Kim et Clip en Casimir. **17.55** Cursus Frans. **18.10** Le jeu des dictionnaires. **18.30** Nws. **18.50** Clin d'oeil. **19.00** Voyage en Nunavik, doc. **19.30** Zwitsers Nws. **20.00** Envoyé spécial. **21.00** Nws. **21.30** Dis monsieur, c'est quoi la paix. **23.00** Nws. **23.20** Rue cases nègres. **01.00-01.45** Concert d'orgues.

BBC 1

08.00 News. **08.15** Mycroft. **08.30** The little crooked Christmas tree. **09.00** News. **09.15** Blue Toes, the Christmas elf. Herh. **09.35** Jingle bell rap. herh. **10.00** News. **10.05** (TT) Defenders of the earth. Afl.: Frozen hearts. Herh. **10.25** Mozart is alive and well in Milton Keynes, reportage. Herh. **11.05** Playdays, the playground stop. **11.25** Barney's Christmas surprise, tekenfilm. Herh. **11.35** (TT) Chitty chitty bang bang, Amerikaanse musical uit 1968. **14.00** News. **14.15** (TT) Neighbours. **14.40** (TT) Christmas comes to Willow Creek, Amerikaanse tv-film uit 1987. **16.10** Tom and Jerry. Tekenfilm. **16.20** (TT) Scrooged, Amerikaanse speelfilm uit 1988. **17.50** Tinsel toons. Tekenfilms. **18.35** (TT) Neighbours. Herh. **19.00** News. **19.30** (TT) Big break, snooker-quiz. **20.00** (TT) EastEnders. **20.30** (TT) Only fools and horses. Afl.: Miami twice: The American dream. **21.20** (TT) Allo 'allo. **22.05** (TT) News. **22.30** (TT) No way out, Amerikaanse speelfilm uit 1987. **00.20** Midnight eucharist. **01.30** (TT) The Italian job, Engelse speelfilm uit 1969. **03.05-03.10** Weerbericht.

BBC 2

09.00 A carol from Ely. **09.05** ■ Flash Gordon. Afl.: Freezing torture. Herh. **09.25** ■ King of the Rocket Men. Afl.: Plunging death. **09.40** She's the sheriff. Afl.: Hair. **10.00** The Alamo, Amerikaanse speelfilm uit 1960. **12.40** The man who never was, Engelse speelfilm uit 1956. **14.20** The Edinburgh military tattoo. Herh. **15.35** Carols from Devon. **15.40** Cricket compilation. Test cricket: A West Indian Summer. **16.30** The outsider's guide to world series baseball, portret. Herh. **17.30** (TT) The Victorian flower garden. Herh. **18.00** La Carrera Panamericana, reportage. **19.00** (TT) The wolves of Willoughby Chase, speelfilm uit 1989. **20.30** Carols from Kings. **21.30** Re-Joyce, toneel-hommage aan Joyce Grenfell. **23.15** Have I got news for you? - Christmas special, quiz. **00.00** And God created Woman, Franse speelfilm uit 1956. **01.30** The immortal story, speelfilm uit 1969. **02.25-02.35** Weerbericht.

Sportnet

08.00 Eurobics. **08.30** Paardesport. **09.30** Rugby. **10.30** Eurobics. **11.00** Autosport. **12.00** NBA basketball. **13.30** VS Pro skiën. **14.00** Powersports int. **15.00** Eurobics. **15.30** Bowlen. **16.00** Olympische Spelen 1992. **16.30** Boksen. **18.00** Autosport. **19.00** Spaans voetbal. **19.30** Watersport. **20.00** WK rugby 1991. **21.00** Europees basketball. **22.00** Matchroom pro boksen. **00.00** World snooker classics.

Eurosport

14.00 Wereldbeker Skiën. Herh. **15.30** Car on ice. Herh. **16.00** Best of: Tour de France. **18.00** Eurogoals. Herh. **19.00** Road to Albertville. **19.30** Autoraces havoc. **20.30** Funboard special. Herh. **21.30** News. **22.00** Worstelen. **23.00** Best of: Kunstrijden op de schaats. **01.00-01.30** News.

Super Channel

06.00 CNBC. **07.00** Daybreak. **09.00** News. **09.10** The mix. **09.30** Super shop. **10.00** Victory. **10.30** The mix. **11.50** Music news. **12.00** Super shop. **12.30** Hang loose. **13.00** Japan business today. **13.30** Survival. **14.00** All mixed up! **14.50** Music news. **15.00** Wanted. **16.00** On the air. **17.50** Music news. **18.00** Wyatt Earp. **18.30** Drama. **19.00** Comedy. **19.30** Inside edition.**20.00** Prime sport. **21.00** The science show. **21.30** East Europe reports. **22.00** News. **22.30** USA market wrap up. **22.45** ■ Our town, speelfilm. **00.35** Europalia. **00.45** Music news. **01.00** Blue night. **01.30** Wanted. **02.30** The mix all night.

MTV

07.00 Best videos of the year. **10.00** Best videos of the year. **13.00** Led Zeppelin. **13.30** Saturday night live. **14.00** The best of hotseat. **15.00** Famous last words. **15.30** Unplugged: The Cure. **16.00** Greatest hits. **17.00** Report. **17.15** At the movies. **17.30** News at night. **17.45** 3 from 1. **18.00** Prime. **19.00** Yo! Raps today. **19.30** Dial MTV. **20.00** Hammer. **20.30** Famous last words. **21.00** Best of bootleg. **21.30** Led Zeppelin. **22.00** Greatest hits. **23.00** Report. **23.15** At the movies. **23.30** News at night. **23.45** 3 from 1. **00.00** Unplugged: REM. **00.30** MTV's Post Modern. **01.00** More sex in the 90's. **01.30** Best videos of the year. **03.00-07.00** Night videos.

CNN

09.45 Newsroom. **12.30** Business Morning. **13.30** Business day. **15.00** Larry King. **16.00** World day. **17.30** Crier and Co. **20.00** World business tonight. **21.00** The int. hour. **23.00** World business tonight. **23.30** Showbiz today. **00.00** The world today. **01.00** Moneyline. **01.30** Crossfire. **02.00** Prime news. **03.00** Larry King. **05.00** Showbiz today.

Duitsland 1

09.00 Tagesschau. **09.05 Der kleine Mombotz.** Musical. **10.20 Vorfreude, schönste Freude.** Amusementsprogramma. **11.00 Der Zimmermann aus Nazareth.** Documentaire over de vraag hoe Jozef van Nazareth geleefd heeft als timmerman en gezinshoofd. **11.30 Scotts letzte Fahrt.** Engelse speelfilm uit 1948. Met: John Mills, Diana Churchill e.a. **13.15 Deutsch in Israel.** Documentaire over de ambivalente verhouding van vele joden met de Duitse taal: moedertaal tegenover de taal van de massamoordenaar uit WO II. **13.45 Der Prinz von Pumpelonien.** Serie. Afl. 2: Drachenalarm. **14.15 Wir warten aufs Christkind.** Speciaal kerstprogramma. **16.10 ●● Johann Sebastian Bach: Weihnachtsoratorium.** Cantate nr.1 van het kerstoratorium van Bach, door de Münchener Bachsolisten, het Windsbacher Knabenchor e.a. **16.45 Tagesschau.** **16.50 Das Ultental.** Landschapsdocumentaire over dit gebied in Zuid-Tirol. **17.35 ●● Evangelische Weihnachtsvesper 1991.** **18.20 (●●+TT) Charles Dickens' Weihnachtsgeschichte.** Engelse speelfilm uit 1984. Met: George C. Scott, Nigel Davenport, Frank Finlay e.a. **19.58 Programma-overzicht.** **20.00 (TT) Tagesschau.** **20.10 ●● Jauchzet, frohlocket.** ARD-kerstconcert. Met: James Galway, Francisco Araiza, Nathalie Stutzmann e.a. **21.30 Josef und Maria.** Tv-spel. Met: Elsa Grube-Deister en Reimar Joh. Bauer. **22.50 Tagesschau.** **22.55 Cinema.** Tv-film. Met: Lando Buzzanca, Sandra Collodel, Ramon Pons e.a. **00.00 ●● Katholische Christmette.** **01.30 Spuren im Sand.** Amerikaanse speelfilm uit 1974. Met: Jack Palance, Jack Warden, Keith Carradine e.a. **02.40-02.45 Z.E.N.** Krippen aus fremden Ländern: Das Christkind im mexikanischen Lebensbaum.

Duitsland 2

08.55 Mit dem ZDF in die Feiertagen. Programma-overzicht. **09.05 Das Weihnachtslied einer Grille.** Tekenfilm. **09.30 ●● Astrid Lindgren erzählt: Mio, mein Mio.** Zweedse jeugdfilm uit 1987. Met: Nicholas Pickard, Christian Bale, Timothy Bottoms e.a. **11.05 Heute.** **11.10 Paradiese aus Menschenhand: Wo Noah landete,** documentaire. (herh.). **11.55 Ansichten:** der Dresdner Kreuzchor, portret. **12.25 Heute.** **12.30 Weihnachten in aller Welt.** Kerstliederen gezongen door het Madrigaalkoor Boekarest. **12.40 Die Welt des Märchens: Frau Holle.** Film. Met: Giulietta Masina, Valerie Kaplanova, Sona Valentova e.a. Deel 2. **13.25 Siebenstein.** Kinderserie. Afl.: Ein verhextes Weihnachtsfest. **14.45 Bach und Broccoli.** Canadese jeugdfilm. Met: Mahée Paiement, France Arbour, Harry Marciano e.a. **16.15 Lebende Krippen.** Mechanische en bewegende kerstkribben uit de tweede helft van de vorige eeuw. **16.45 ●● Weihnachten in aller welt.** Kerstliederen uitgevoerd door het Tölzer Knabenchor. **17.00 Heute.** **17.05 Ohne Mutter geht es nicht.** Duitse speelfilm uit 1958. Met: Ewald Balser, Adelheid Seeck e.a. **18.40 Weihnachten in aller Welt.** Kerstliederen uitgevoerd door de Posener Nachtigallen. **18.57 Programma-overzicht.** **19.00 Heute.** **19.15 Vorweihnacht auf St. Pauli.** Reportage over kerstfijd in het uitgaanscentrum St. Pauli in Hamburg. **20.00 (TT) Im Dutzend billiger.** Amerikaanse speelfilm uit 1950. Met: Clifton Webb, Myrna Loy e.a. **21.25 Frieden nur im Himmel?** Protestantse kerstdienst. **22.25 (TT) Im Dutzend heiratsfähig.** Amerikaanse speelfilm uit 1952. Met: Jeanne Crain, Myrna Loy e.a. **23.50-00.15 Mischa Maisky spielt Haydn.** Celloconcert in D (Hob VII b:2). Uitgevoerd door de Wiener Symphoniker. Mischa Maisky, cello.

Duitsland 3 West

12.35 Teletekst-overzicht. **12.45** Michael's klingender Adventskalender (24). **12.50** Komm, bleib bei mir, Amerikaanse speelfilm uit 1941. Met: James Stewart, Hedy Lamarr, Ian Hunter e.a. **14.15** West 3 aktuell. **14.20** Träume sind Schäume, drie jaar uit het leven van vier scholieren. Afl. 1: Matti. **14.50** Menschen unter uns: Andere mentaliteiten - ich koche, portret van de in New York wonende Annemarie H. **15.35** ■ Susan und der liebe Gott, Amerikaanse speelfilm uit 1940. Met: Joan Crawford, Frederic March, Ruth Hussey e.a. **17.30** Weihnacht in Europa, kerstverhalen en -liederen uit Europa. Herh. **18.57** Programma-overzicht. **19.00** Aktuelle Stunde. **20.00** Reich und berühmt, Amerikaanse speelfilm uit 1981. Met: Jacqueline Bisset, Candice Bergen, David Selby e.a. **21.50** Yehudi Menuhin, portret van deze violist/dirigent. **23.20** Die Passion der Berenice, Mexicaanse speelfilm uit 1975. Met: Pedro Armendériz jr., Martha Navarro, Emma Roldan e.a. **01.00** Nieuws.

Duitsland 3 SWF

13.30 Michaels klingender Adventskalender. **13.35** Gospel, Rock etc., fragmenten uit gospelrock concerten. **14.35** Die Chronik der Familie Nägele, serie. Afl. 1: Anno 1900. **15.40** ■ Der Engel, der seine Harfe versetzte, Duitse speelfilm uit 1958. Met: Henry Vahl, Matthias Fuchs, Nana Osten e.a. **17.15** Abschied von Genf, portret van Genève. **18.00** Alles singt unterm Tannenbaum, kerstliederen. **19.00** Wildwege, natuurfilmserie. Afl. 2: Der Steinkauz. **19.45** Erzählen und Singen, kerstviering. **20.45** ■ Eine Weihnachtsgeschichte, Engelse speelfilm uit 1951. Met: Alastair Sim, Kathleen Harrison, Jack Warner e.a. **22.00** Wilhelm Kempff, portret van deze pianist. **22.45** Gott und die Seele will ich kennen - sonst nichts, reportage over de heilige Augustinus. **23.30** ■ Perlen zum Glück, Amerikaanse speelfilm uit 1936. Met: Marlene Dietrich, Gary Cooper, John Halliday e.a. **01.00** Nieuws. **01.05** Non-Stop-Fernsehen.

RTL Plus

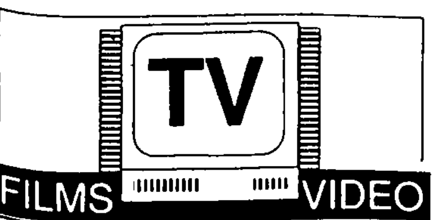
06.15 Tekenfilm. **06.20 Märchen aus aller Welt.** Sprookjesserie. Afl.: Der Brunnen am Ende der Welt. **06.45 RTL plus - Weihnachtsclub.** Herh. **08.00 RTL plus - Weihnachtsclub.** Met de tekenfilmseries: Diplodos. Herh; Die himmlischen Teddybären. Herh; Yogi Bär. (herh.). **09.15 Tekenfilm.** **09.25 Denver - Die Entscheidung II.** Amerikaanse tv-film. (herh.). **11.00 Der Weihnachter oder Der Bluadige Damerl.** Toneelstuk in 3 akten. Met: Günter Trinkle, Peter Cihak, Evi Voigt e.a. **12.35 Immer wenn er Pillen nahm.** Serie. Afl.: Die fliegende Ballerina. (herh.). **13.00 Ein Sheriff in New York.** Misdaadserie. Afl.: Fest im Sattel. **14.35 Warten auf Weihnachten.** Met Metty en Li-La-Launebär. **15.25 Knight Rider.** Serie. Afl.: Goliath kommt zurück. (herh.). **17.00 Der Engel kehrt zurück.** Serie. Afl.: Schöne Zukunft. **17.45 Moment mal, Musik.** Kerstliederen. **18.00 Der Engel kehrt zurück.** Serie. Afl.: Die Nacht der Wunder. (herh.). **18.45 RTL aktuell.** **19.05 Mord ist ihr Hobby.** Serie. Afl.: Jessica räumt auf. **19.50 Feld der Träume.** Amerikaanse speelfilm uit 1989. Met: Kevin Costner, Amy Madigan e.a. **21.30 Die Aufreisser von der Highschool.** Amerikaanse speelfilm uit 1983. Met: Tom Cruise, Jackie Earle Haley, John Stockwell e.a. (herh.). **23.10 Die Chorknaben.** Amerikaanse speelfilm uit 1977. Met: Charles Durning, Louis Gossett jr. e.a. **01.05 Du sollst mein Glücksstern sein.** Amerikaanse speelfilm uit 1952. Met: Gene Kelly, Donald O' Connor, Debbie Reynolds e.a. **02.45 Spuren im Sand.** Amerikaanse speelfilm uit 1948. Met: John Wayne, Pedro Armendariz, Harry Carey jr. e.a. **04.15 Les girls.** Amerikaanse speelfilm uit 1957. Met: Gene Kelly, Mitzi Gaynor, Kay Kendall e.a. (herh.).

● *Francisco Araiza. (Duitsland 1 – 20.10 uur).*

SAT 1

06.00 Guten Morgen mit SAT 1. **08.30** SAT 1 Blick. **08.35** Feste feiern. Kerstliederen. **09.25** SAT 1 Blick. **09.30** Mariandls Heimkehr. Oostenrijkse muziekkomedie. Herh. **11.00** Glücksrad. **11.40** Weihnachten in Deutschland. Muzikaal feest met Freddy Quinn. **12.35** Police Academy. **13.00** Die Gefangene der Sarazenen. Italiaanse avonturenfilm uit 1959. **14.25** Maria Schell: Mein Weihnachten. Muzikale winterreis. **15.35** Lotterie. Amerikaanse serie. **16.25** Weiße Weihnachten. Amerikaanse muziekcomedie uit 1954. **18.20** Bingo. **18.45** Guten Abend, Deutschland. **19.10** Von Herz zu Herz. Kerstmuziek. **20.15** Die Fischerin vom Bodensee. Duitse heimatsfilm uit 1956. **21.45** SAT 1 Blick. **22.00** Das Geheimnis der vier Kronjuwelen. Amerikaanse fantasie/avonturenfilm uit 1982. **23.40** Gefährliche Grenze. Frans/Argentijnse politiekefilm uit 1985. **01.15** Lotterie. Amerikaanse serie. Herh. van 15.35 uur.**01.25** Vorschau, aansl. Videotext

Duitsland 1
11.30 Scott of Antartic. Niet verslappend drama uit 1948 over de 20e-eeuwse Britse ontdekkingsreiziger Scott die niet meer terugkeerde van zijn ontdekkingsreis naar Antartica. Met o.a.: John Mills, Derek Bond en James Robertson Justice.

RTL4
12.30 The Toy. Amerikaanse film van Donner uit 1982 met Richard Pryor in de hoofdrol als beroöid schrijver die wordt ingehuurd door een schatrijke man om voor zijn zoon als speeltje te dienen.

BRT 1
15.00 The Princess and the Pirate. Een van Bob Hope's meest doldwaze films, deze keer uit 1944. De charmante Virginia Maya moet vluchten voor een piraat, maar de potentaat Slezak vangt ze beiden.

Duitsland 2
17.05 Ohne Mutter geht es nicht. Veel kabaal in een gezwollen Duitse komedie van Erik Ode uit 1958 over een professor en zijn gezin die een huis kopen.

● *Edward Arnold, Debra Paget en Jeffrey Hunter in 'Bells on their Toes'. (Duitsland 2 – 22.25 uur).*

RTL Plus
19.50 Field of Dreams. Amerikaanse film van Phil Alden Robinson uit 1989 waarin Kevin Costner een nieuwbakken boer uit Iowa speelt die een 'stem' hoort die hem inspireerd een honkbalveld aan te leggen.

Duitsland 2
20.00 Cheaper by the Dozen. Charmant verhaal uit 1950 van Walter Lang dat speelt rond het einde van de vorige eeuw over de kinderen van de familie Gilbreth. Het vervolg heet 'Bells on their Toes'.

Nederland 3
20.25 Iris. Knap geconstrueerde Nederlandse film van Mady Sacks uit 1987. Vrouwelijke veearts, Monique van de Ven, stuit op wantrouwen in een conservatieve plattelandsgemeente. Met verder: Johnny Kraaijkamp sr. en Titus Tiel Groenestege.

RTL Plus
21.30 Losin' it. Aardige, maar voorspelbare film van Curtis Hanson uit 1983 over drie tieners die naar Tijuana gaan on de tijd van hun leven mee te maken. O.a. met Tom Cruise, Jackie Earle Haley en John Stockwell.

Duitsland 2
22.25 Bells on their Toes. Leuk vervolg van 20.00 uur, 'Cheaper by Dozen', waarin Loy's carrière als lerares centraal staat. Met: Clifton Webb, en Myrna Loy.

Duitsland 3 West
23.20 La Pasión según de Berenice. Mexicaanse film uit 1975 van Jaine Umberto Hermosillo over een vrouw, de mooie Martha Navarro, die, getekend door het verleden, haar godvrezende en gierige tante verzorgd in een klein provincieplaatje.

RTL Plus
01.05 Singin' in the Rain. Belangrijkste en grootste musical van Gene Kelly uit 1952 over het Hollywood uit de overgangsdagen van de stomme film naar de geluidsfilm. Met: Stanley Donen, Gene Kelly en Debby Reynolds.

radio

Radio 1
7.07 Echo-magazine (7.30 Nws. 7.53-7.58 Woord onderweg). 9.05 Wegens verhuizing geen Andere koffie. 10.05 M/V-magazine. 11.05 KRO's schone kunsten. 12.05 Echo-magazine (12.30 Nws. 12.55 Mededelingen t.b.v. land- en tuinbouw). 13.35 Kruispunt. 14.05 Veronica sportradio extra. 17.05 Veronica nieuwsradio. (17.30 Nws.). 19.04 Veronica sportret. 20.04 Club Veronica trend. 21.04 De kleine rotzak in jezelf. 22.04 Eucharistieviering. 0.02 De schriftgeleerden. 2.02 Geen tijd. 4.02 Rock & Roel. 5.02-7.00 VARA's ochtendhumeur.

Radio 2
7.04 Sugar in the morning (7.04-7.10 en 8.04-8.20 AVRO Radiojournaal). 9.04 De muzikale fruitmand. 10.04 Ik zou wel eens willen weten. 10.30 Vrouw zijn. 12.04 Lunchtime. 13.04 Tijdsein. 13.30 Als mensen veranderen. 13.54 EO-Metterdaad hulpverlening. 14.04 De Plantage, met om 14.10 'T nut van het algemeen; 14.43 De jazz van Pete Felleman; 15.04 Het spoor terug; 16.04 Ischa; 16.53 Vrije geluiden; 17.04 Het nabije westen; 18.04 Boeken; 19.04 Passages, passanten; 20.04 Timboektoe. 21.00-07.00 Zie Radio 1.

Radio 3
6.02-24.00 VARA's Verrukkelijke Dinsdag. 6.02 Het feest der verwenning. 18.04 De avondspits. 19.03 De vuurwerk 50. 22.03-24.00 VARA's poppodium à la crème.

Radio 4
7.00 Nws. 7.02 Een goede morgen met prof. dr. G.A. Kohnstamm (8.00 Nws.). 9.00 Continu klassiek. 11.00 TROS concertzaal: Symfonie Orkest van de BR met viool. 12.35 Nieuwe klassieke cd's. 13.00 Nws. 13.02 De klassieke top 10. 13.30 Belcantorium. De opera's van Mozart: Cosi fan tutte. 16.00 Het grote werk, met om 16.00 Muziek voor piano en viool; 16.28 Russische liederen. Liederen voor bariton en piano. 17.00 Leger des Heils kwartier. 17.15 Muziek in vrije tijd: Christmas in brass. 18.00 Nws. 18.02 Muziekjournaal. 19.00 Orgelconcert. 19.45 Barokmuziek. 20.00 Nws. 20.02 Eer zij God in deze tijd: Kerstconcert vanuit Monnickendam. 21.00 Muziek voor Kerstavond: Tsjechische mis en vijf pastorales. 22.00 Ander podium. IKON: 23.00 Kerstnachtdienst. 23.58-24.00 Wilde ganzen.

Radio 5
6.30-6.50 Scheepvaartberichten en uitgebreid weerbericht. 8.30 IKON vroeg. 9.00 Nws. 9.02 NOS Sportief. 9.25 Waterstanden. 9.30 De wereld in Nederland. 10.00 De wereld zingt Gods lof. 10.50 Tekst en uitleg. 11.00 Studio 55. 12.00 Nws. 12.05 Rondom het woord. 12.30 Middagpauzedienst. 12.50 Lied van de week. 13.00 Nws. 13.10 De verdieping. 14.10 Dagvaardig. 14.30 Sion in waterland, Athene aan de Amstel. 15.00 Radio Vrijplaats. 16.00 NOS recht. 17.35 Postbus 51 radio-magazine. 17.55 Mededelingen en schippersberichten. 18.00 Nws. 18.10 Relevant. 18.20 Uitzending van Groen Links. 18.30 Kan er iets goeds uit Nazareth komen? 19.00 Nieuws en actualiteitenrubriek in het Turks. 19.30 Nieuws en actualiteitenrubriek in het Marokkaans en het Berbers. 20.15-20.30 Nieuws en actualiteitenrubriek in het Chinees.

Omroep Limburg
7.00 Limburg Aktueel. 8.00 Overname Radio 1 actualiteiten. 8.30 Limburg op dinsdag. 9.00 Licht Limburgs. 10.00 De ruilbeurs. 12.00 Limburg Aktueel. 13.00 Overname Radio 1 actualiteiten. 17.00 Limburg Aktueel. 18.00-18.30 Het podium.

België/Radio 2
O6.00 Nieuws. 6.05 De Ochtendploeg. (6.30, 7.00, 7.30 nieuws). 8.00 Nieuws. 8.10 Soes met de raad van tante Kaat en de soesafoon. 10.00 Nieuws. 10.03 Antilope: open blik op het dagelijkse leven. 11.50 Het koekoeksnest. 12.00 Radio 2 Regionaal. 13.00 Nieuws. 13.10 Kjokoesen. 14.00 De gewapende man met Belgische muziek. 17.00 Radio 2 Regionaal. 18.00 Nieuws. 18.10 De Kaskrakers. 20.00 Lukraak. 22.00 Nieuws 22.05 Haverklap: voor jongeren. 23.30-06.00 Nachtradio.

België/BRF
06.35 Radiofrühstück. 06.45 Wunschkasten (7.05 adventskalender; 8.30 agenda). 09.10 Weihnachtlicher Musikexpress. 10.00 Weihnachtlich Aufgelegt. 12.00 Musik bei Tisch (om 12.00 en 12.15 agenda). 13.00 Volkstümlicher Weihnacht, volksmuziek. 14.05 Weihnachtsbasar. 17.05 Vor der Bescherung. Musik nonstop. 18.30 BRF Aktuell. 18.35 Festliche Weihnacht. 20.00-20.05 BRF Nachrichten.

RTL Radio
04.00 Frühschicht. Voor vroege vogels. 6.00 Guten Morgen Deutschland. 8.00 Radio-Shop. Muziek en actualiteiten. 12.00 Weihnachtswunschkonzert, verzoekplaten. 15.00 White Christmas. 18.00 Frohes Fest. Eine weihnachtliche Sendung. 24.00-6.00 Heilige Nacht.

WDR 4
04.05 Radiowecker. 6.00 Nachrichten. 6.05 Morgenmelodie. (8.00 Nachrichten). 9.05 Der Musikpavillon (10.00 Nachrichten). 12.00 Nachrichten. 12.05 Zur Sache. 12.07 Gut aufgelegt. 14.00 Nachrichten. 14.05 Sachwort Wirtschaft. 14.07 Auf der Promenade. 15.00 Alle Jahre wieder (16.00 Nachrichten). 17.00 Nun singed und seid froh. 19.00 Auf ein Wort. Aansluitend: Musik-Express (19.30 Ohrenbär, voor de kinderen). 20.00 Nachrichten. 20.05 In dulci jubilo. 22.00 Kerstnachtmis uit de St. Heribertkerk in Keulen-Deutz. 24.00 Nachrichten. 0.05-04.05 ARD-Nachtexpress.

Nederland 1

09.55 **Waar de ster bleef stille staan....** Kerstmusical van Nico Hiltrop naar de Driekoningen-triptiek van Felix Timmermans. Muziek: Joop Stokkermans. Met: Arnold Gelderman, Bill van Dijk, Piet Kamerman e.a. Herh.
11.00 **De herders op het veld.** Eucharistieviering. (Eurovisie-uitzending).
12.00 **Kersttoespraak.** De pauselijke zegen Urbi et Orbi. (Eurovisie-uitzending).
12.45 **It's a wonderful life.** Amerikaanse speelfilm uit 1946. Met: James Stewart, Donna Reed, Lionel Barrymore e.a. De bank van directeur George Bailey dreigt failliet te gaan, waardoor zijn hele wereld instort. Zijn beschermengel Clarence ontfermt zich over hem.
15.00 **Kerstmatinee Concertgebouw live.** Werken van Verdi, uitgevoerd door het Groot Omroepkoor en het Concertgebouw Orkest. Simultaan te beluisteren op Radio 4.
16.15 ●● **Journaal.**
16.20 **Was het elke dag maar Kerstmis.** Familiekerstshow. M.m.v. Stef Bos, Ria Brieffies, Nol Havens, Gerda Havertong en Johan Verminnen.
17.20 **Een beregoed kerstfeest.** Tekenfilm.
18.10 **Boggle.** Woordspel.
18.35 **Kijk's omhoog.** Ontdekkingstocht langs de gevels van Maastricht.
19.00 **Het kerstfeest van de Muppet-familie.** Poppenfilm.
19.50 **Tom en Jerry.** Tekenfilm.
20.00 ●● **Journaal.**
20.12 (TT) **Voor de leeuwen.** Willibrord Frequin leert steeds opnieuw een vak. Vandaag: De clown.
21.00 **Simon Carmiggelt.** 2-delig portret van deze schrijver. Deel 1.
21.50 **Without a clue.** Engelse speelfilm uit 1988. Met: Michael Caine, Ben Kingsley, Lysette Anthony e.a. De arts John Watson schrijft in zijn vrije tijd detective-verhalen onder het pseudoniem Sherlock Holmes. Zijn boeken zijn zo geloofwaardig dat hij het verzoek krijgt enkele geldplaten op te sporen.
23.35-23.40 ●● **Journaal.**

Nederland 2

11.30 **De vrolijke vrouwtjes van Windsor.** Blijspel van William Shakespeare in de regie van David Jones. Met: Ben Kingsley, Prunella Scales, Richard Griffiths e.a. Sir John Falstaff is verliefd op twee vooraanstaande dames Page en Ford in Windsor. Samen besluiten ze een geintje met Sir John uit te halen, maar Ford begrijpt het helemaal verkeerd.
14.10 **De zwarte hengst.** Amerikaanse speelfilm uit 1979. Met: Kelly Reno, Mickey Rooney, Teri Carr e.a. Alec Ramsey redt een Arabische hengst bij een schipbreuk en ze worden de grootste vrienden. Terug in de bewoonde wereld zorgt paardentrainer Henry Dailey ervoor dat de jongen en de hengst veel succes hebben bij de paardenraces.
16.00 **Bekijk het maar.** Met Tik Tak, kinderprogramma; Bereboot, kleuterserie. Afl.: Kerst en Oud jaar; Bassie en Adriaan, kinderserie. Afl.: Een vreemde schat. Herh.; Casper and his friends, tekenfilmserie. Afl. 9.
17.10 **Santa Barbara.** Soapserie.
18.00 ●● **Journaal.**
18.05 **Popformule plus.** Popmuziek.
18.40 **Candid camera.** Programma met de verborgen camera.
19.00 **Per wanneer kunt u beginnen?** Informatief spelprogramma rond solliciteren.
19.45 **Moonstruck.** Amerikaanse speelfilm uit 1987. Met: Cher, Nicholas Cage, Olympia Dukakis e.a. De 37-jarige Loretta Castorini krijgt een aanzoek van Johnny Cammareri. Voor de plechtigheid moet hij echter nog terug naar Sicilië en hij vraagt Loretta zijn jongere broer voor de bruiloft uit te nodigen.
21.27 **TV-Masqué.** Een onbekende landgenoot wordt verrast door een aantal bekende Nederlanders en de verborgen camera. Afl. 1.
22.15 **Tros triviant.** Spelprogramma. Met: Marco Bakker, Conny Vandenbos, Tineke de Nooy en Willem van Kooten.
22.55 **Pavarotti in concert.** Registratie van het concert dat Pavarotti onlangs in Rotterdam gaf.
23.55-00.00 **Journaal.**

Nederland 3

08.55-09.00 **Nieuws** voor doven en slechthorenden.
13.00-13.12 **Nieuws voor doven en slechthorenden.**
14.30 **De grote vriendelijke reus.** Tekenfilm uit 1989 naar het boek van Roald Dahl. Op een nacht wordt het 9-jarige weesmeisje Sophie door de grote vriendelijke reus meegenomen naar Reuzenland. Daar helpt ze hem met het verzamelen van dromen.
16.00-17.42 **De schepping.** Film van Chris Hunt op muziek van het oratorium van Haydn. Uitgevoerd door The Academy of Ancient Music en het Koor van de New College Oxford o.l.v. Christopher Hogwood. Solisten: Emma Kirkby, Anthony Rolfe Johnson en Michael George.
17.55 **Nieuws voor doven en slechthorenden.**
18.00 ●● **Journaal.**
18.05 **Jeugdagenda.** Vakantietips.
18.15 **Sesamstraat.**
18.30 **Examenvrees.** Engelse korte film. De populaire klasse-oudste vindt het eindexamen wiskunde een makkie en heeft nog ruim de tijd voor een spotprent van de directeur...
18.55 **Witney Houston live.** Concert.
19.54 **Uitzending van de PvdA.**
20.00 ●● **Journaal.**
20.10 **Film van de Stichting Nederlandse Vrienden der SOS-Kinderdorpen.**
20.15 **De man die bomen plantte.** Animatiefilm van Frédéric Back.
20.46 **Jessye Norman vanuit de Notre Dame.** Kerstliederen van o.a. Bach, Brahms en Schubert gezongen door Jessye Norman. M.m.v. het koor Vittoria Regional en het orkest van de Opera Lyon o.l.v. Lawrence Foster.
22.00 ●● **Journaal.**
22.05 **Elias.** Nederlands/Vlaamse film van Klaas Rusticus naar de novelle van Maurice Gilliams. Met: Brikke Smets, Jimmy de Koning, Lotte Pinoy e.a. De twaalfjarige Elias groeit op in een wereldvreemde omgeving. Het nieuws dat hij binnenkort naar kostschool moet schudt hem wakker.
23.17-23.22 **Nieuws voor doven en slechthorenden.**

RTL4

06.55 **Nieuws.**
07.00 **Cartoon.**
07.25 **Nieuws.**
07.30 **Cartoon.**
08.00 **Nieuws.**
08.05 **The bold & the beautiful.** Soap.
08.30 **Nieuws.**
08.35 **M.A.S.H.** Comedyserie.
09.05 **Nieuws.**
09.10 **Prijzenslag.**
09.35 **Goede tijden, slechte tijden.** Dramaserie.
10.05 **As the world turns.** Serie.
10.50 **Hoge ogen.**
11.20 **De dageraad.**
11.45 **classique.**
12.05 **Allen years.** Miniserie.
12.55 **Aloha from Hawai.** Registratie van het concert dat Elvis Presley gaf in 1973 in Hawai.
14.15 **The Oprah Winfrey show.**
15.05 **Sons and daughters.** Serie.
15.35 **The bold & the beautiful.** Soap.
16.00 **Telekids.**
17.00 **5 uur show.**
18.00 **Nieuws.**
18.20 **Prijzenslag.**
18.50 **Scrabble.**
19.00 **Rad van fortuin.**
19.30 **Nieuws.**
20.00 **Goede tijden, slechte tijden.** Dramaserie.
20.30 **Simone's Kerstshow.** Show rond Simone Kleinsma.
21.35 **Carol & Company.** Comedyserie.
22.05 **Roxanne.** Amerikaanse speelfilm uit 1987, geregisseerd door Fred Schepisi. Rolverdeling: C.D. Bales: Steve Martin. Roxanne: Daryl Hannah. Chris: Rick Rossovich. Dixie: Shelley Duvall. Chuck: John Kapelos
00.00 **Nieuws.**
00.15 **Onopgeloste mysteries.** Serie.
01.05 **M.A.S.H.** Comedyserie.
01.30 **King Kong lives.** Amerikaanse speelfilm uit 1986, geregisseerd door John Guillermin. Met: Brian Kerwin, Linda Hamilton, John Aston, Peter Michael Goetz, Frank Maraden e.a.
03.10 **The Oprah Winfrey Show..**
03.55 **Teletext.**

België/TV 1

10.00 **Protestantse eredienst.**
11.00 **Eucharistieviering.**
12.00 **Urbi et orbi.** Pauselijke zegen. Aansl. Koninklijke Kerstboodschap.
12.30 **Maria door een doornwoud trad.** Programma rond het volkse Nederlandstalige kerstlied.
13.15 **Ommekaar.** Oma en opa, wie zijn de oma's en opa's van vandaag?
14.00 **Kinderen voor Kinderen festival.** Wedstrijd voor kinderkoren.
14.55 **Het meisje met de zwavelstokjes.** Amerikaanse tv-film. Met: Keshia Knight Pulliam, William Daniels e.a.
16.30 **Samson.** Met o.a. tekenfilms.
17.30 **Mooi en meedogenloos.** Serie.
17.55 **Nieuws.**
18.00 **Tik tak.** Animatie. Afl.359.
18.05 **Duupje.** Animatie. Afl.: Sneeuw.
18.10 **The magic of David Copperfield.** Show rond de Amerikaanse illusionist David Copperfield.
19.03 **Buren.** Serie. Afl.748.
19.25 **Mededelingen en programma-overzicht.**
19.30 **Journaal/Sport.**
20.00 **Kwislijn.**
20.05 **Julie and Carol together again.** Showprogramma rond Amerikaanse musicals.
20.55 **Wait until Spring, Bandini.** Belgische speelfilm uit 1989. Met: Joe Mantegna, Faye Dunaway e.a.
22.35 **Kunst-zaken.** Aansl. Paardenkoersen.
22.40 **Vandaag/Sport.**
23.00 **Kerstmis in Willow Creek.** Amerikaanse tv-film. Met: John Schneider, Zachary Ansley e.a.
00.30-00.35 **Coda.** Erik van Ruysbeek leest: Stervende Sokrates.

België/TV 2

18.45 **Kerstboodschap.** Door de Koning (ondertiteld) Aansl. Nieuws.
19.00 **Veiligheid in en om het huis.** Afl.4: Lasten en houdingen.
19.15 **Tijdrover.** Afl.3.
19.30 **Het Capitool.** Serie. Afl.305.
19.53 **Benny Hill.**
20.00 **Sportavond.**
21.30-22.00 **Journaal.**

België/RTBF 1

10.00 Prot. kerstviering. 11.00 Kerst mis. 11.55 Urbi et Orbi. 12.30 Kerstboodschap. Herh. 12.40 Gourmandises. 13.00 Nws. 13.35 L'arbre de Noël, Franse speelfilm uit 1969. 15.20 Concert: Musique sous la dynastie (1). 16.30 Clips à la Une. 16.35 Nouba nouba. 17.35 21 Jump Street. 18.30 Le jeu des dictionnaires. 19.00 Ce soir. 19.30 Journal. 20.05 Vent du sud. 21.50 Big, Amerikaanse speelfilm uit 1987. 23.30 Coup de film. 23.50 Nws. 00.15-00.25 La pensée et les hommes.

België/Télé 21

15.20 Videothèque. 16.25 Concert 21: Les Palata - negro spiritual. Herh. 17.10 Radio 21. 17.40 Nouba nouba. 18.30 La pensée et les hommes. 19.00 Clip Europalia Portugal. 19.10 Le jeu des dictionnaires. 19.30 Journal. 20.00 Challenge: Round up 1991. 21.15 Journal. 22.20 Magazine int. de l'opéra. 23.10-23.30 Ce soir.

TV 5

07.00 Nws. 07.40 Bienvenue en France. 08.00 Clin d'oeil. 08.05 Canadees Nws. 08.20 Nws. 08.30 Selection One world channel. 09.00 Iniminimagimo. 10.00 Contes de Noël. 10.10 Rue cases nègres, film. Herh. 11.50-11.55 Nws. 16.05 Nws. 16.15 Le barbier de Séville, toneel. 18.15 Le jeu des dictionnaires. 18.30 Nws. 18.50 Clin d'oeil. 19.00 Montagne. 19.30 Zwitsers Nws. 20.00 Tell quel. 21.00 Nws. 21.30 Les noces de Figaro, opera. 23.00 Nws. 00.50-01.00 1,2,3 Théatre.

RAI UNO

06.05 Ochtend- en middagprogramma. 18.00 Fantastico bis. 18.40 Il mondo di quark. 19.40 Almanacco. 19.50 Che tempo fa. 20.00 Telegiornale. 20.40 Tombola. 22.45 TG1 linea notte. 23.00 Fantasia. 23.45 Hallo Kitty. 00.00 TG1 notte - che tempo fa. 00.30 Appuntamento al cinema. 00.40 Ernesto salva il natale. 02.10 La piccola fiammiferaia. 03.45 Il viaggio verso il nord. 05.15 L'uomo che parla ai cavalli.

BBC 1

07.55 Pingu, tekenfilmserie. Afl.: Jealousy. 08.00 Santa and the tooth fairy. 08.25 Playdays. The dot stop. 08.45 Postman Pat, animatieserie. Afl.: Postman Pat takes the bus. 09.15 Yogi's first Christmas, tekenfilm. 10.57 Weer. 11.00 A Christmas gift. 11.45 Noel's Christmas presents, amusement. 12.45 (TT) Hi-de-hi, comedyserie. Afl.: Eruptions. Herh. 13.30 (TT) The two Ronnies, comedy en sketches. 14.25 Dad's army, comedyserie. Afl.: Wake up Wallington. Herh. 15.00 Top of the pops 1991 Christmas special. 16.00 HM the Queen, kerstboodschap. 16.10 Only fools and horses, comedyserie. Afl.: Miami twice - Oh, to be in England. 17.40 (TT) Bruce Forsyth's Christmas generation game, quiz. 18.50 (TT) News. 19.00 (TT) Batman, Amerikaanse speelfilm uit 1989. 21.00 (TT) Birds of a feather, comedyserie. Afl.: We'll always have Majorca. 21.50 (TT) Keeping up appearances, comedyserie. 22.20 (TT) News. 22.30 (TT) Coming to America, Amerikaanse speelfilm uit 1988. 00.20 (TT) In sickness and in health, comedyserie. 00.50 (TT) Just what I've always wanted!, vrolijke kijk op van Kerstgeneugten. 00.55 (TT) The likely lads, Engelse speelfilm uit 1976. 02.25-02.30 Weer.

BBC 2

08.20 A carol from Ely. Hark! The herald angels sing. 8.25 ■ Flash Gordon, sf-serie. Afl.: Walking bombs. Herh. 08.45 ■ King of the Rocket Men, serie. Afl.: Dangerous evidence. Herh. 09.00 (TT) White Christmas, Amerikaanse speelfilm uit 1954. 10.55 Carols from Devon. Vandaag: Prayer for a new mother, While shepherds watched. 11.00 Asterix in Britain, tekenfilm. 12.20 Ziggy's gift, kerstverhaal. 12.45 Elena et les hommes, Franse speelfilm uit 1956. 14.20 (TT) Small objects of desire, serie. Vandaag: Valse tanden. 14.40 Murray Perahia in performance, piano recital. 16.10 (TT) The wizard of Oz, Amerikaanse speelfilm uit 1939. 17.50 The staggering stories of Fredinand de Bargos. 18.20 (TT) Stephen Sondheim's Into the woods, sprookje voor volwassenen. 20.50 HM the Queen, kerstboodschap. 21.00 La Clemenza di Tito, opera van Mozart. 23.20 ■ Zéro de Conduite, Franse speelfilm uit 1933. 00.00 ■ L'Atalante, Franse speelfilm uit 1934. 01.30-01.40 Weer.

Sportnet

08.00 Eurobics. 08.30 VS Pro skiën. 09.00 Spaans voetbal. 09.30 WK rally. 10.30 Eurobics. 11.00 Autosport. 12.00 World Snooker Classics. 14.00 Golf. 15.00 Eurobics. 15.30 Bowlen. 16.00 Euro. basketball. 17.00 Int. strandvolleybal. 18.00 Autosport. 19.00 Paardensport. 20.00 WK rugby. 21.00 Formule 1. 22.00 Golf. 23.00 Olympische Spelen 1992. 23.30 Super Tennis.

Eurosport

14.00 Eurogoals. Herh. 15.00 Kickboksen. Herh. 16.00 Best of: Kunstrijden op de schaats. Herh. 18.00 Worstelen. Herh. 19.00 Best of: Tennis Davis Cup. 21.00 Rally Parijs-Kaapstad. 21.30 News. 22.00 Autoraces. 23.00 W.K. Latin style formatiedansen. Herh. 00.00 Rally Parijs-Kaapstad. Herh. 00.30-01.00 News.

Super Channel

06.00 CNBC. 07.00 Daybreak. 08.00 Hello Austria, hello Vienna. 09.00 News. 09.10 The mix. 09.30 Super shop. 10.00 Victory. 10.30 The mix. 11.50 Music news. 12.00 Super shop. 12.30 Touristic magz. 13.00 Japan business today. 13.30 Science show. 14.00 All mixed up! 14.50 Music news. 15.00 Wanted. 16.00 On the air. 17.50 Music news. 18.00 Wyatt Earp. 18.30 Drama. 19.00 Comedy. 19.30 Inside edition. 20.00 Prime sport. 21.00 Travel magz. 21.30 Business weekly. 22.00 News. 22.30 USA market wrap. 22.45 Sports news. 22.50 At war with the army, film. 00.05 Europalia. 00.15 Music news. 00.25 Wanted. 01.25 Blue night. 01.55 The mix all night.

MTV Europe

07.00 Best videos of the year. 10.00 Best videos of the year. 13.00 Tom Petty. 13.30 Saturday night live. 14.00 The best of hotseat. 15.00 Famous last words. 15.30 Unplugged: REM. 16.00 Greatest hits. 17.00 Report. 17.15 At the movies. 17.30 News at night. 17.45 3 from 1. 18.00 Prime. 19.00 Yo! Raps today. 19.30 Dial MTV. 20.00 Metal-mentary. 20.30 Famous last words. 21.00 Best of bootleg. 21.30 Tom Petty. 22.00 Greatest hits. 23.00 Report. 23.15 At the movies. 23.30 News at night. 23.45 3 from 1. 00.00 Unplugged: The Cure. 00.30 Post modern. 01.00 Best videos of the year. 03.00-07.00 Night videos.

CNN

09.45 Newsroom. 12.30 Business Morning. 13.30 Business day. 15.00 Larry King. 16.00 World day. 17.30 Crier and Co. 20.00 World business tonight. 21.00 The int. hour. 23.00 World business tonight. 23.30 Showbiz today. 00.00 The world today. 01.00 Moneyline. 03.00 Crossfire. 02.00 Prime news. 03.00 Larry King. 05.00 Showbiz today.

Duitsland 1

09.00 **Herrscher der Zeit.** Tekenfilm van René Laloux naar de roman van Stefan Wul.
10.15 ●● **Johann Sebastian Bach:** Weihnachtsoratorium, Cantate nr. 2. Door de Münchner Bachsolisten en het Windsbacher Knabenchor.
10.50 **Kent, Königsberg, Kaliningrad.** Portret van deze stad.
11.35 **Der Komödienstadl: Schneesturm.** Klucht van Anton Maly. Met: Gerhart Lippert, Erni Singerl, Toni Berger e.a. Herh.
13.10 **Humor auf Bestellung.** Reportage over solokunstenaars.
13.40 **Cinderella '87.** Italiaanse tv-film. Deel 1. Met: "Bonnie Bianco, Pierre Cosso e.a.
15.05 **Tagesschau.**
15.10 **Der Prinz von Pumpelonien.** Serie. Afl. 3: Schimpf und Schande.
15.40 (TT) **Meister Eder und sein Pumuckl.** Duitse speelfilm uit 1981. Met: Gusti Bayrhammer, Helga Feddersen, Willi Harlander e.a.
17.00 ●● **Kein schöner Land.** Kerstmuziekprogramma.
17.45 **Insel am Ende der Welt.** Amerikaanse speelfilm uit 1974. Met: Donald Sinden, David Hartman, Jacques Marin e.a.
19.15 (TT) **Wunder der Erde.** Documentaire over vleermuizen en vleermuizenkenner Götz Dieter Plage.
19.58 **Programma-overzicht.**
20.00 (TT) **Tagesschau.**
20.05 (TT) **Kersttoespraak.**
20.15 **Asterix und Kleopatra.** Tekenfilm uit 1968 van René Goscinny.
21.25 **Königshäuser.** Serie. Afl.: het Nederlandse koningshuis.
22.30 **Tagesschau.**
22.35 ●● **Das Camarena-Komplott.** 3-delige Amerikaanse miniserie uit 1989 van Brian Gibson. Met: Steven Bauer, Elizabeth Pena, Craig T. Nelson e.a. Deel 1.
00.00 **Die literarische Filmerzählung.** Der lange Sommer oder Corrida la Fortune, tv-film van Jochen Richter. Met: Katja Flint, Thomas Schücke, Ralph Schicha e.a.
01.35 **Tagesschau.**
01.40-01.45 **Z.E.N.** Krippen aus fremden Ländern: Mexikanische Weihnacht.

Duitsland 2

09.00 **Programma-overzicht.**
09.05 **Chester übertrifft sich selbst.** Amerikaanse musical uit 1933. Met: James Cagney, Joan Blondell, Ruby Keeler e.a.
10.45 **Eucharistieviering.**
11.55 **Urbi et Orbi.**
12.30 **Heute.**
12.35 ●● **Evviva Belcanto.** Galaconcert. Werken van Vivaldi, Meyerbeer, Marcadante en Rossini. Met het Münchner Rundfunkorchester.
13.35 **Die Welt des Märchens: Der Froschkönig.** Film van Juraj Herz naar een sprookje van de Gebroeders Grimm. Met: Iris Berben, Michael Degen, Linda Rybova e.a.
15.00 **Playback im Dom.** Jeugdfilm van Fiona McHugh. Met: Nathaniel Moreau, Jean-Marc Perret, het koor van de cathedraal van Worcester.
15.50 **Programma-overzicht.**
15.55 **Der Herr der Ringe.** Amerikaanse animatiefilm uit 1977 van Ralph Bakshi naar de gelijknamige roman van J.R.R. Tolkien.
18.05 **Marco.** Serie naar het gelijknamige verhaal van Edmondo de Amici. Afl. 1. De 13-jarige Marco brengt Kerstmis bij zijn vader in Italië door. Marco's Argentijnse moeder is indertijd in Argentinië tijdens de militaire dictatuur verdwenen. Als Marco's vader een hartaanval krijgt en Marco in het ziekenhuis op hem wacht, ziet hij op televisie een foto van zijn verdwenen moeder.
18.57 **Programma-overzicht.**
19.00 **Heute.** Aansl. (TT) Ansprache des Bundespräsidenten (VPS 19.10).
19.20 ●● **Achtung! - Klassik.** Gevarieerd programma met gesprekken en klassieke muziek.
20.20 **Die Strauss Dynastie.** Tv-film van Marvin J. Chomsky. Met: Anthony Higgins, Stephen McGann, Lisa Harrow e.a.
22.05 **Heute.**
22.10 **Der Preis.** Amerikaanse speelfilm uit 1963. Met: Paul Newman, Elke Sommer, Edward G. Robinson e.a.
00.20 **heute.**
00.25-01.40 **Das Schlitzohr vom Highway 101.** Italiaanse speelfilm uit 1982. Met: Tomas Milian, Viola Valentino, Bombola e.a.

Duitsland 3 West

12.30 Teletekst. 12.43 Die unendliche Geschichte, jeugdfilm. Met: Noah Hathaway, Barret Oliver, Tami Stronach e.a. 14.20 West 3 aktuell. 14.25 ■ An einem Tag wie jeder andere, Amerikaanse speelfilm uit 1955. Met: Fredric March, Glen Griffin, Martha Scott e.a. 16.15 Kölsche Weihnacht, met o.a. Bläck Fööss, Willy Millowitsch en King Size Dick. 17.00 Mädchen und Narren, Tsjechische tv-film. Met: Radim Spacek, Pavel Novy, Milan Simacek e.a. 18.20 Ich steh' an deiner Krippe hier..., kerstverhaal van Herman van Veen. Herh. 18.57 Programma-overzicht. 19.00 Aktuelle Stunde. 20.00 Dornröschen, ballet van Tsjaikovsky, door het Ballet National de Marseille. 21.30 West 3 aktuell. 21.35 Es ist doch unser Land geblieben, een Oostduitse regisseuse en een Westduitse redakteur ontmoeten elkaar na 40 jaar weer in Brandenburg. 22.20 Rückblende: Vor 70 Jahren: Nächstenliebe ist Realpolitik. Hulpactie voor Rusland in 1921/1922. 22.35 Sting's Geburtstagskonzert, jubileumconcert. 00.35 Nieuws.

Duitsland 3 SWF

13.05 Agnes Baltsa en José Carreras zingen aria's, liederen en duetten. 14.05 Und das haf zum Zeichen..., dialoog tussen kunst en kerk. 14.50 Die Chronik der Familie Nägele. Afl.2: Anno 1914. 15.55 ■ Sohn der weissen Berge, Duitse speelfilm uit 1930. Met: Luis Trenker, Maria Solveg, Sophie Pagay e.a. 17.00 Das Jahr der Bergbäuerin, portret. 17.45 Hinter der Sonne, neben dem Mond. Afl.1: Die Hexe und der Regenbogenkeker; Der See-Tiger. 18.10 Sandmännchen. 18.15 Maler aus der ehemaligen DDR: Willi Sitte. 19.00 Wildwege. Afl.: Das Birkhuhn. 19.45 Hosianna! Religieus magazine. 20.15 Yehudi Menuhin, portret van deze violist/dirigent. 21.45 Nieuws. 21.50 Zeit zu leben und Zeit zu sterben, Amerikaanse speelfilm uit 1958. Met: John Gavin, Liselotte Pulver, Erich Maria Remarque e.a. 23.55 Mannsbilder. Vandaag: Reinhold Messner. 00.25 Nieuws. 00.30 Non-Stop-Fernsehen.

RTL Plus

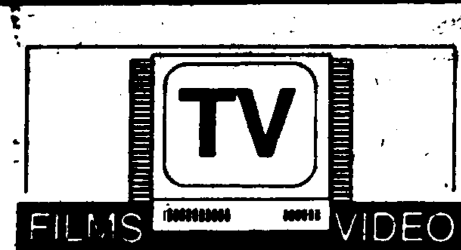
06.05 **Der Engel kehrt zurück.** Herh.
06.45 **RTL plus - Weihnachtsclub.** Herh.
08.00 **RTL plus - Weihnachtsclub.** Herh.
09.15 **Tekenfilm.**
09.30 **Wo die grünen Nudeln fliegen.** Franse speelfilm uit 1973. Met: Michel Galabru, Michel Serrault e.a.
10.55 **Kunst und Botschaft.** Afl.: Geburt Christi (1961). Bernard Buffet.
11.00 **Des Kreuz am Jägersteig.** Duitse speelfilm uit 1954. Met: Armin Dahlen, Albert Hehn, Gert Fröbe e.a.
12.35 **Immer, wenn er Pillen nahm.** Afl.: Das Geschenk des Sultans. Herh.
13.00 **Ein Sheriff in New York.** Afl.: Skrupelloser Ehrgeiz.
14.35 **Delta Fieber.** Amerikaanse speelfilm uit 1987. Met: Tom Eplin, Katherine Kelly Lange e.a.
16.05 **Buddy fängt nur grosse Fische.** Italiaans/Franse speelfilm uit 1973. Met: Bud Spencer, Adalberto Maria Merli, Raymond Pellegrin e.a.
17.45 **Moment mal, Musik.** Kerstmelodieën.
17.55 **Das Geheimnis von Twin Peaks.** Afl.: Bruderzwist.
18.45 **RTL aktuell.**
19.10 **Goldene Erinnerungen.** Muzikale terugblik op Roy Black.
20.15 **Die Heimatmelodie.** Volksmuziek.
22.00 **American Fighter IV - Die Vernichtung.** Amerikaanse speelfilm uit 1990. Met: Michael Dudikoff, David Bradley, Dwayne Alexandre e.a.
23.30 **Rush - Ein Mann wie ein Erdbeben.** Italiaanse speelfilm uit 1983. Met: Conrad Nichols, Laura Trotter, Gordon Mitchell e.a.
00.45 **Der Thron des Feuers.** Italiaanse speelfilm uit 1983. Met: Peter McCoy, Sabrina Siani e.a. Herh.
02.10 **Colorado.** Amerikaanse speelfilm uit 1951. Met: Clark Gable, Ricardo Montalban, Adolphe Menjou e.a.
03.25 **Die drei Musketiere.** Amerikaanse speelfilm uit 1948. Met: Lana Turner, Gene Kelly, Van Heflin e.a.
05.25 **Die Mädels vom 9. Bezirk.** Afl.: Der Legionär und die Waschmaschine.
06.40 **Tekenfilm.**

● *Patrick Lindner. (RTL Plus – 20.15 uur).*

SAT 1

06.00 Police Academy. Tekenfilm. Herh. 06.25 Die Gefangene der Sarazenen. Avonturenfilm. Herh. 07.45 Von Herz zu Herz. Kerstmuziek. Herh. 08.40 Mississippi. Misdaadserie. Slot. 09.35 Weiße Weihnachten. Muziekcomedie. Herh. 11.45 Die Fischerin vom Bodensee. Duitse film. Herh. 13.10 Schnelle Räder - heiße Steine. N-Zeelandse tv-film uit 1987. Deel 1. Herh. 14.45 Ollies total verrückte Farm. Tekenfilmserie. 15.15 Lauf um dein Leben, Charlie Brown. Tekenfilm. 16.35 Winnetou I. Duits/Joegoslavisch/Franse western uit 1963. 18.15 Bingo. 18.45 Guten Abend, Deutschland. 19.05 Kersttoespraak. 19.20 Glücksrad. 20.05 WetterNews. 20.15 Police Academy II - Jetzt geht's erst richtig los. Amerikaanse politie-comedie uit 1985. 21.50 SAT 1 Blick. 22.00 Die Supertrottel. Amerikaanse filmcomedie uit 1987. 23.30 SAT 1 Blick. 23.35 Decamerone - Abenteuer der Wollust. Italiaanse erotische comedie uit 1972. Herh. 01.00 Vorschau/Teletext.

Nederland 1
12.45 It's a Wonderful Life. Sentimenteel verhaal van regisseur Frank Capra over een man, James Stewart, die zijn leven lang in een klein stadje woont en een goed leven wil leiden. Verder met: Donna Reed en Lionel Barrymore.

Duitsland 1
15.40 Meister Eder und sein Pumuckl. Aardige Duitse animatiefilm uit 1982 van Ulrich König. Met Gusti Bayrhammer, Hugo Lindinger en Gisela Uhlen.

Duitsland 2
15.55 The Lord of the Rings. Ambitieus getekende Amerikaanse versie van Tolkies Fantasie-saga rond Bilbo en Frodo. Stemmen o.a.: John Hurt en William Squire.

Duitsland 1
17.45 The Island at the Top of the World. Het simpele, afgeleide verhaal van de poolexpeditie die op een verloren gewaande Vikingbeschaving stuit is vooral geschikt voor kinderen. Met David Hartman en Donald Sinden.

● *Cher en Nicholas Cage in 'Moonstruck'. (Nederland 2 – 19.45 uur).*

Nederland 2
19.45 Moonstruck. Juweel van een film van Norman Jewison uit 1987 met in de hoofdrol Cher. Onafhankelijke jonge weduwe heeft 'ja' gezegd tegen een oudere man maar wordt hevig verliefd op zij jongere broer. Verder met: Nicholas Cage en Vincent Gardenia.

BRT 1
20.05 Wait until Spring Bandini. Tamelijk suffe co-produktie uit 1989 van Dominique Deruddere over het dagelijks leven van een Italiaanse immigrantenfamilie in de Verenigde Staten rond 1928.

Nederland 1
21.50 Without a Clue. Milde Britse komedie van Thom Eberhardt uit 1988 die ervan uitgaat dat Sherlock Holmes een schijncreatie van de sluwe Dr. Watson was. Met o.a. Michael Caine, Ben Kingsley en Jeffrey Jones.

Nederland 3
22.05 Elias, of Het Gevecht met de Nachtegalen. Nederlands/Belgische film uit dit jaar van Klaas Rusticus over een 12-jarige dromer die opgroeit in een ongewone familie en naar een internaat gestuurd wordt. Met: Brikke Smets, Jummi de Koning en Lotte Piony.

RTL4
22.05 Roxanne. Amerikaanse film uit 1987 van Fred Schepsi, een bewerking van 'Cyrano de Bergerac'. Aardige romantische komedie met Steve Martin, Daryl Hannah en Rick Rossovich.

Duitsland 2
22.10 The Prize. In deze Amerikaanse film uit 1963 van Mark Robson speelt Paul Newman een Amerikaanse schrijver die in Stockholm de Nobelprijs in ontvangst gaat nemen en op onverwachte problemen stuit.

Duitsland 2
00.25 Delitto sull'autostrada. Italiaanse politiefilm uit 1982 van Bruno Corbucci. Rechercheur op het spoor van een bende criminelen. Met Tomas Millian en Viola Valentino.

radio

Radio 1
7.05 VARA Radio I woensdageditie (7.30 en 12.30 Nws.) 12.55 Mededelingen t.b.v. land- en tuinbouw. 13.00 Kersttoespraak Koningin Beatrix. Aansl. ca 13.17 Nws. 13.20 Journalistenforum. 14.05 TROS Klantenservice. 16.03 Hollo Christus natus est. 17.03 Tijdsein (17.30 Nws). 18.06 Opo Doro. 19.02 Komt allen tezamen. 20.35 I la geboren het goddelijk kind. 21.02 In gesprek met ... Dalo Steenhuis. 22.02 Ronduit Praise. 23.05 Internationale kerstmuziek. 0.02 Volgspot. 1.02 Nocturne. 2.02 Clair-Obscur. 4.02 Nachtexpress. 6.02-7.00 De ochtendshow.

Radio 2
7.02 Ook goeiemorgen. 10.02 Muziek terwijl u kerst. 12.02 Wilt wil wel. 13.00 Kersttoespraak Koningin Beatrix. ca. 13.15 Nws. ca. 13.19 Wil wil wel, vervolg. 14.02 Terug in de tijd. 15.02 Nederland muziekland, waarin opgenomen het Lee Towers Gala van '91. 17.02 NCRV's Hier en nu. 17.15 De wereld zingt Gods lof. 18.53 Moment. 19.02 Water en vuur - special. 21.00-07.00 Zie Radio 1.

Radio 3
6.02 Praise in the morning. 7.02 Ronduit music time. 9.02 Vrouw zijn op drie. 10.02 Jan en alleman. 10.59 EO Metterdaad hulpverlening. 11.02 Country trail. 12.02 Gospel Holland. 13.00 Kersttoespraak Koningin Beatrix. ca. 13.15 Nws. ca. 13.19 De moordlijst.

14.02 1991 Hits back! 17.02 Koning Zzakk in Muzykland. 18.02 De Avondspits. 19.02 Krapuul de luz. 20.02 La stampa. 22.02-24.00 Stompin'.

Radio 4
7.00 Nws. 7.02 Preludium. 7.55 Het levende woord. 8.00 Nws. 8.02 Platennieuws door Frank Schoonhoven. 9.00 Musica Sacra. 10.00 Eucharistieviering. 11.00 Een pastoraal concert. 13.00 Kersttoespraak koningin Beatrix. ca. 13.15 Nws. ca. 13.17 4-Luik Kerst. 14.00 Kerkmuziek van W.A. Mozart. 14.30 Moet je horen. 15.00 Eurovisie-Kerstmatinee: Koninklijk Concertgebouw Orkest met Groot Omroep Koor (Zie eveneens TV1). 16.20 Masterclass Jard van Nes. 18.00 Nws. 18.02 Telelmuziek: Barok en Vroeg-klassiek. 20.02 AVRO-Concertavond: Radio Filharmonisch Orkest met sopraan. 22.20 Opera magazine: Kerst. 23.00-24.00 Voor het stil wordt en wat later.

Radio 5
6.30-6.50 Scheepvaartberichten en uitgebreid weerbericht. 8.30 IKON vroeg. 9.00 Nws. 9.02 NOS Sport. 9.25 Waterstanden. 9.30 We wish you a merry Christmas. 10.00 Kerstmorgendienst. 10.58 Wilde ganzen. 11.00 De duvel is oud. 12.00 Nws. 12.05 Bonnetoi. 12.30 De spiegel. 13.00 Kersttoespraak Koningin Beatrix. ca. 13.15 Nws. ca. 13.25 Actuele Zaken, met om 14.00 Het minderheden-nieuws-overzicht. 15.00 Winter in Rusland. 16.00 TROS Schlagerfestival.

17.00 TROS Dierennamieren. 17.55 Mededelingen en schippersberichten. 18.00 Nws. 18.10 Basicode 3 - magazine. 18.20 Uitzending van de VVD. 18.30 TROS Perspectief. 19.00 Nieuws en actualiteitenrubriek in het Turks. 19.30 Nieuws en actualiteitenrubriek in het Marokkaans en het Berbers. 20.00-20.30 Nieuws en actualiteitenrubriek in het Chinees.

Omroep Limburg
9.00 Kerstliederen door kinderkoor De Stevlandertjes en meisjeskoor Milsbeek. 10.00 Religieuze muziek door het Limburgs Vokaal Ensemble en der Junger Chor Aachen. 11.00-13.00 Selectie van kerstliederen uitgevoerd door diverse Limburgse koren. (NB: Net zoals op tweede kerstdag vervalt de uitzending van 17.00 tot 18.30 uur).

België/Radio 2
6.00 Nieuws. 6.05 Het goede leven (6.30, 7.00 en 7.30 nieuws). 8.00 Nieuws. 8.10 Koffers en Co. 10.00 Nieuws. 10.03 Het schurend schaterdierje. 10.08 Zijn er nog vragen? 11.50 Feuilleton Het Koekoeksnest. 12.00 Radio 2 regionaal. 13.00 Nieuws. 13.10 Made in Germany in kerststemming en een overzicht van de Duitse top vijf van december. 14.00 Villa Musica, muziekprogramma waarin ook plaats voor een spelletje en een cursiefje. 17.00 Radio 2 regionaal. 18.00 Nieuws. 18.10 Rijswijckfoon, verzoekplaten. 20.00 Leven, leven, leven, leven. 22.00 Nieuws. 22.05 Jazzkaffee. 23.30-06.00 Nachtradio.

Belgïe/BRF
6.35 Frohe Weihnacht (6.30 agenda). 9.00 Nieuws. 9.05 Chöre singen. 10.00 Festlicher Gottesdienst aus der Pfarrkirche St. Nikolaus in Eupen. 11.05 Festliche Weihnacht. 12.00 Urbi et Orbi. 12.30 Festliche Weihnacht. 14.00 Frohe Weihnacht. 14.00 Nieuws. 14.05 Kinderweihnacht. 15.00 Weihnachten bin ich zu Hause. 16.00 BRF Aktuell. 18.40-20.05 Festliche Weihnacht.

RTL Radio
04.00 Heilige Nacht mit Musik zur Weihnacht. 6.00 Frohes Fest. 9.00 Radio-Shop. Muziek en actualiteiten. 12.00 Weihnachtswunschkonzert. 15.00 White Christmas. 18.00 Das Beste von...Softcountry. 21.00 Je t'aime. 24.00-06.00 Heilige Nacht mit Musik zur weihnacht.

WDR 4
04.05 Radiowecker. 6.05 Morgenmelodie. 8.05 Weihnachtsmatinee. 10.05 Operette nach Wunsch. 12.05 Der Weihnachtsalben grosser Sänger. 12.00 Nieuws. 12.05 Gedenkt, 13.00 Nieuws. 13.05 Vertraut heut' und morgen. 13.00 Nieuws. 14.00 Nieuws en Stichwort: Wirtschaft. 14.07 Was darf es sein? 17.00 Nieuws. 17.05 Ich fünf. 17.07 Weihnachtsstunde aus Polen. 18.00 Nieuws. 18.05 Schlack-Schätzchen. 19.00 Auf ein Wort, aansl. Abendmelodie. 19.00 Nieuws. 20.05 Ein Traum von Venedig. 21.15 Weihnachten international. 22.30-04.00 ARD Nachtexpress.

Nederland 1

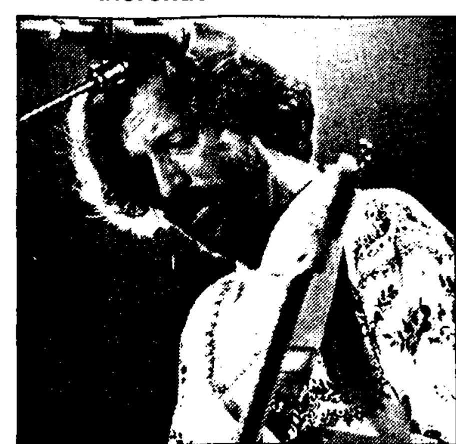
12.00 Vuur en ijs. IJsballet met Jayne Torvill en Christopher Dean op muziek van Carl Davis uitgevoerd door het London Philharmonic Orchestra.
12.53 Placido Domingo in Amsterdam. Registratie van het optreden van deze tenor. M.m.v. Judith Howard en het Radio Philharmonisch Orkest o.l.v. Eugene Kohn. (herh.).
13.30 (TT) Service salon. Middagmagazine met vandaag een Indonesië-special. (herh.).
15.05 Studio Trappelzak. Kinderprogramma met: Duinkonijn, poppenserie. Afl.: Sneeuw.
15.15 De wijze koning vertelt. Animatieserie. Afl.13: Kleintjes.
15.20 Hallo Bert. Serie natuurdocumentaires. Afl.13: Olifanten.
15.23 Wordt vervolgd. Tekenfilmmagazine. Presentatie: Judith de Bruyn.
15.50 Een nieuwe jas: Het is over, gezongen door Jenny Arean.
16.00 ●● Journaal.
16.05 Samen uit samen thuis. Frans/Engelse speelfilm uit 1966, geregisseerd door Gerard Oury. Met: Louis de Funès, André Bourvil, Terry-Thomas e.a.
18.08 Boggle. Woordspel met Marjol Flore en Marco Bakker.
18.38 Just for laughs. Verslag van het Montreal International Comedy Festival - Just for laughs. Met o.a. Michel Lanziere, Dan Hankins en het trio El Tricicie.
19.28 Villa Borghese. Serie. Afl.12 (Slot).
20.00 (●●+TT) Journaal.
20.15 Baby boom. Amerikaanse speelfilm uit 1987, geregisseerd door Charles Shyer. Met: Diane Keaton, Sam Shepard, Harold Ramis e.a.
22.05 100 Jaar Carré. Compilatie. (herh.).
23.10 Hollands decor. Een wandeling of fietstocht n.a.v. een boek. Presentatie: Willem Nijholt. Vandaag: Zaandam.
23.25 Opium. Cultureel magazine. Presentatie: Petra van Heuvel. Vandaag: Not Mozart, 6-delige serie waarin componisten hun visie op Mozart geven. Afl.6: Scipio's dream.
00.00-00.05 ●● Journaal.

Nederland 2

11.50 ●● In concert: Nigel Kennedy. Le quattro stagioni, Vivaldi, uitgevoerd door Nigel Kennedy. (herh.).
12.40 ●● Nederland muziekland: Kerst. Muziekprogramma met o.a. Manke Nelisn, Corry Konings en De Havenzangers. (herh.).
13.25 Cyrano de Bergerac. Amerikaanse speelfilm uit 1950 van Michael Gordon. Met: José Ferrer, Mala Powers, William Prince e.a.
15.20 Santa Barbara. Soapserie.
16.05 Van kruk tot crack. Schaatscursus. Afl.7. Presentatie: Chiel van Praag en Yvonne van Gennip.
16.35 Starstreet. Animatieserie. Afl.: Ssst Blub Blubs.
16.50 B.O.O.S. Jongerenmagazine met Bart de Graaff.
17.20 ●● Top '91. Overzicht van de hoogtepunten op popgebied van het afgelopen jaar en de bekendmaking van de winnaar van de TOP 40 Award.
18.00 ●● Journaal.
18.10 ●● Top '91. Vervolg.
19.20 De heilige koe. Automagazine.
19.50 Empty nest. Comedy-serie. Afl.: Kind en carrière. Na opgepast te hebben staat Barbara's besluit vast. Geen carrière, maar een kind. Harry waarschuwt haar dat adoptie bijna onmogelijk is en hij is diep geschokt als ze kunstmatige inseminatie overweegt.
20.15 Tour of duty. Serie. Afl.: Kerstmis ondanks alles. De manschappen treffen voorbereidingen voor kerstfeest. Intussen keert Marvin Johnson terug naar de VS.
21.05 (TT) In de Vlaamsche pot. Comedyserie. Afl.13: Ajax. De voetbalwedstrijd Ajax - FC Den Haag verdeelt het restaurant in twee kampen.
21.35 Artsen zonder grenzen. Programma over het werk van deze organisatie. Afl.6: Marco Bakker in Cambodja.
22.50 (●●+TT) Take off. Serie. Afl.13 (Slot).
23.20 Stop de persen. Media programma.
23.50 Veronica Sport: Verslag van de rally Parijs Kaapstad.
00.05-00.10 ●● Journaal.

Nederland 3

08.55-09.00 Nieuws voor doven en slechthorenden.
13.00-13.12 Nieuws voor doven en slechthorenden.
17.55 Nieuws voor doven en slechthorenden.
18.00 ●● Journaal.
18.05 Jeugdagenda. Vakantietips.
18.15 Sesamstraat.
18.35 Net goed. Korte film.
19.00 Eric Clapton live. Concertfilm. 'Four faces of Eric Clapton', is een concertfilm gemaakt tijdens vier verschillende optredens in 1990 en 1991 in de Londense Royal Albert Hall. Clapton speelt zowel nummers uit zijn verleden met Cream en Derek & the Dominos, als songs uit zijn meer recente solo-carrière.
20.00 ●● Journaal.
20.15 Jubileumconcert Pavarotti. Concert t.g.v. zijn 30-jarige zangcarrière, opgenomen in Reggio Emilia in Italië op 29 april 1991. Luciano Pavarotti heeft de start van zijn carrière mede te danken aan het concours. In 1958 was hij Lareaat van het concours 'Achille Peri' in het stadje Reggio Emilia, samen met de bas Enzo Dara. Als dank heeft hij zijn jubileum gewijd aan de initiator van dit concours.
22.00 ●● Journaal.
22.10 Studio Sport journaal.
23.00-23.05 Nieuws voor doven en slechthorenden.

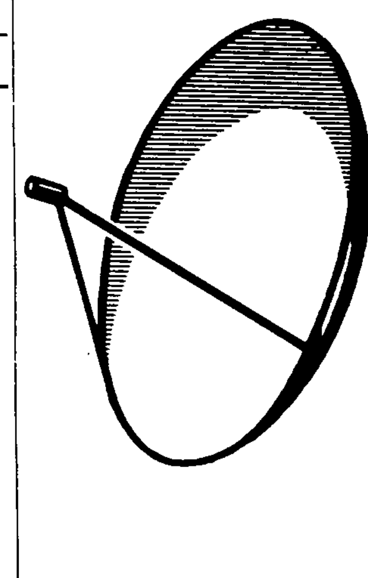
● *Eric Clapton. (Nederland 3 – 19.00 uur).*

RTL4

06.55 Nieuws.
07.00 Cartoon.
07.25 Nieuws.
07.30 Cartoon.
08.00 Nieuws.
08.05 The bold & the beautiful. Soap serie.
08.30 Nieuws.
08.35 M.A.S.H. Comedyserie.
09.05 Nieuws.
09.10 Prijzenslag. Spelprogramma.
09.35 Goede tijden, slechte tijden. Herh.
10.05 As the world turns. Serie.
10.50 Bios. Herh.
11.35 Channel E.
12.05 Bugs Bunny's looney Christmas tales. Tekenfilm.
12.35 It came upon a midnight clear. Amerikaanse familiefilm uit 1984. Met: Mickey Rooney, Scott Grimes, Barrie Youngfellow, Annie Potts e.a.
14.15 The Oprah Winfrey show.
15.05 Sons & daughters. Serie.
15.35 The bold & the beautiful. Soap serie.
16.00 Telekids. Kinderprogramma.
16.30 Happy days. Serie.
17.00 5 uur show.
18.00 Nieuws.
18.20 Prijzenslag.
18.50 Scrabble. Telefoonspelletje.
19.00 Rad van fortuin.
19.30 Nieuws.
20.00 Goede tijden, slechte tijden. Dramaserie.
20.30 Ron's honeymoon quiz. Kerstaflevering van dit showprogramma.
22.15 And the violins stopped playing. Amerikaanse miniserie naar een waargebeurd verhaal. Deel 2.
23.10 Nieuws: Jaaroverzicht 1991. Centraal staan: de Golfoorlog, Joegoslavië, de coup in de Sovjet-Unie en de discussie rond de WAO.
00.10 Nieuws.
00.25 21 Jump Street. Serie.
01.15 M.A.S.H. Comedyserie. (herh.).
01.40 Reflections in a golden eye. Amerikaanse film uit 1967. Met: Elizabeth Taylor, Marlon Brando, Brian Keith, Julie Harris e.a.
03.25 The Oprah Winfrey Show. Herh.
04.10 Teletext.

België/TV 1

14.00 Kinderen voor Kinderen festival. Wedstrijd voor kinderkoren uit Vlaanderen en Nederland.
14.50 Lassies nieuwe meester. Amerikaanse speelfilm.
16.30 Samson. Kinderprogramma.
17.30 Mooi en meedogenloos. Amerikaanse serie. Afl.324.
17.55 Nieuws.
18.00 Tik tak. Animatieserie.
18.05 Plons. Serie.
18.10 Prikballon. Kleutermagazine.
18.25 Duupje. Animatieserie.
18.30 Blue toes. Canadese tekenfilm.
19.03 Buren. Australische serie.
19.25 Mededelingen en programma-overzicht.
19.30 Journaal/Sport.
20.00 Kwislijn.
20.05 Schwarzwaldklinik. Duitse ziekenhuisserie.
20.50 Het huis van Wantrouwen. Televisieprogramma.
21.30 Panorama. Jaaroverzicht.
23.00 Kunst-zaken.
23.05 Vandaag/Sport.
23.25 Programma van de Liberale Syndicale Omroepvereniging.
23.35 Huizen kijken. Programma over bouwen, verbouwen en wonen.
23.50-23.55 Coda. A child is born, van Thad Jones.

België/TV 2

18.55 Nieuws en weerbericht.
19.00 Schooltelevisie. Spelen met woorden.
19.30 Het Capitool. Amerikaanse soapserie.
19.53 Benny Hill. Kolderprogramma.
20.00 De nieuwsjongens. Engelse komische serie.
20.25 Nadine Gordimer. Reportage over de Zuidafrikaanse schrijfster.
21.30 Nieuws en sport.
22.00-23.40 De fontein. Russische komedie van Yiru Mamin uit 1989. Lagouline, hoofdingenieur woningonderhoud, zit met problemen: de lift werkt niet, de trapleuning is kapot, het dak lekt en er zijn barsten in de muur.

België/RTBF 1

12.40 Gourmandises. **13.00** Nws. **13.35** Le bon et les méchants, Franse speelfilm uit 1975. **15.30** Concert: Musique sous la dynastie. **16.30** Clips à la Une. **16.35** Nouba nouba. **17.35** 21 Jump Street. **18.30** Le jeu des dictionnaires. **19.00** Ce soir. **19.30** Journal. **20.10** Les chroniques de Philippe Meyer. **20.40** Runaway - L'évade du futur, Amerikaanse speelfilm uit 1984. **22.25** Le tour du monde en 91 minutes. **00.00** Nws. **00.25-00.35** La pensée socialiste.

België/Télé 21

16.00 Art 21: Les courts métrages de Jaco van Dormael (2). (herh.). **16.25** Conrad Detrez à Lisbonne. (herh.). **17.10** Radio 21. **17.40** Nouba nouba. **18.30** La pensée socialiste. **19.00** Clips. **19.10** Le jeu des dictionnaires. **19.30** Journal. **20.00** Ceci n'est pas Mozart (4). (herh.). **20.30** Femmes, l'obsession de la minceur, doc. **21.30** Nws. **22.05** Retro 21: Main basse sur la ville, Frans/Italiaanse speelfilm uit 1962. **23.50-00.15** Ce soir.

RAI UNO

06.05 Ochtend- en middagprogramma. **18.00** TG1 flash. **18.05** Fantastico bis. **18.40** Il mondo di quark. **19.40** Almanacco del giorno dopo. **19.50** Bolletino della neve. **20.00** Telegiornale. **20.40** Creme caramel. **22.45** TG1 linea notte. **23.00** Poliziotti in citta. **00.00** TG1 notte - che tempo fa. **00.30** Mezzanotte e dintorni. **01.00** L'incredible viaggio verso l'ignoto. **02.30** Ritorno dall'ignoto. **04.05** Cerco il mio amore.

TV 5

07.00 Nws. **07.35** Cursus Frans. **07.55** Clin d'oeil. **08.00** Canadees Nws. **08.20** Nwsflits. **08.30** Selection One world channel. **09.00** Tell quel. (herh.). **10.00** Caractères. (herh.). **11.00** Reflets. (herh.). **11.50-11.55** Nwsflits. **16.05** Nws. **16.15** Viva. **17.15** Bonjour bon appétit. **17.40** Kim et Clip en Casimir. **17.55** Cursus Frans. **18.10** Le jeu des dictionnaires. **18.30** Nws. **18.50** Clin d'oeil. **19.00** Télétourisme. **19.30** Zwitsers Nws. **20.00** Faut pas rever. **21.00** Nws. **21.30** Le point de médécine. **23.00** Nws. **23.20** Cargo de nuit. **00.10-00.40** Dossiers justice.

BBC 1

08.00 The woman who raised a bear as her son. **08.25** Playdays. **08.45** Dot and the koala. **09.55** A Muppet family Christmas. **10.45** Alien's first Christmas. **11.10** The Flintstones meet Rockula and Frankenstone. **12.00** (TT) Grease, Amerikaanse musical. **13.45** Tekenfilm. **14.00** Nieuws en weerbericht. **14.05** A Jetson Christmas Carol. **14.30** (TT) Neighbours. **14.50** (TT) An american tail, Amerikaanse animatiefilm. **16.10** Big Foot and the Hendersons, Amerikaanse speelfilm. **17.55** Final score. **18.10** Nieuws en weerbericht. **18.20** Telly addicts. **18.50** (TT) Neighbours. **19.15** (TT0 Antiques road-show, going live. **20.00** (TT) EastEnders. **20.30** (TT) Bergerac. **22.20** (TT) Nieuws. **22.35** (TT) A fish called Wanda, Amerikaanse speelfilm. **00.15** Carry on loving, Engelse speelfilm. **01.45** Weerbericht.

BBC 2

09.05 Christmas Carols. Vandaag: Hark the Herald. **09.10** ■ Flash Gordon. sf-serie. **09.25** ■ King of the Rocket Men, serie. **10.00** Let's dance. Amerikaanse speelfilm uit 1950 van Norman Z. McLeod met Betty Hutton, Fred Astaire, Roland Young e.a. **11.50** Animation now, tekenfilm. **12.00** ■ Blonde venus, Amerikaanse speelfilm met Marlene Dietrich, Cary Grant, Herbert Marshall e.a. Een artieste uit Berlijn gaat in New York op zoek naar het grote geld. **13.35** Grand Prix Compilation. **14.30** Babette's feast, film van Gabriel Axel uit 1987 over een Parisienne die haar stad ontvlucht vanwege het politieke geweld. **16.10** (TT) Sunday morning in the park with George. **18.35** The St. Petersburg Ballet in the Stone Flower. **20.30** (TT) Henry V, Engelse speelfilm van Kenneth Branagh naar het toneelstuk van William Shakespeare. **22.45** Paul Simon in Central Park. **00.15** (TT) The front page, Amerikaanse speelfilm uit 1974 van Billy Wilder. Met Jack Lemmon, Wa;lther Matthau, Carol Burnett e.a. **01.55-02.05** Weerbericht.

Sportnet

08.00 Eurobics. **08.30** Int. strandvolleybal. **09.30** Golf. **10.30** Eurobics. **11.00** Autosport. **12.00** Matchroom pro bokken 1991. **14.00** Autosport. **15.00** Eurobics. **15.30** Bowlen. **16.00** Rugby. **17.00** VS Pro skiën mannen. **17.30** Motorsport. **18.00** Autosport. **19.00** Argentijns voetbal. **20.00** WK rugby. **21.00** Autosport. **22.00** Spaans voetbal. **23.30** Tennis.

Eurosport

14.00 Funboard. (herh.). **15.00** Voetbalkampioensch. dames. (herh.). **16.00** Best of: Atletiek. **18.00** Paardesport. **19.00** Motorsport news. **19.30** Road to Albertsville. (herh.). **20.00** Transworld sport. Aansl.: Rally Parijs-Kaapstad. **22.00** Voetbal. **00.00** Rally Parijs-Kaapstad. (herh.). **00.30-01.00** News.

Super Channel

06.00 CNBC. **07.00** Daybreak. **09.00** News. **09.10** The mix. **09.30** Super shop. **10.00** Victory. **10.30** The mix. **11.50** Music news. **12.00** Super shop. **12.30** The mix. **13.00** Japan business today. **13.30** Travel magazine. **14.00** All mixed up!. **14.50** Music news. **15.00** Wanted. **16.00** On the air. **17.50** Music news. **18.00** Wyatt Earp. **19.00** Comedy. **19.30** Inside edition. **20.00** Prime sport. **21.00** Beyond tomorrow. **21.30** Talking heads. **22.00** News. **22.30** USA market wrap up. **22.45** Christmas season concert special Rock in Rio (4). **23.55** Europalia. **00.05** Music news. **00.15** Blue night. **00.45** Wanted. **01.45** Super shop. **02.15** The mix all night.

MTV Europe

07.00 Best videos of the year. **10.00** Best videos of the year. **13.00** Rapumentary. **13.30** Saturday night live. **14.00** Best of hotseat. **15.00** Famous last words. **15.30** Unplugged: Elvis Costello. **16.00** Greatest hits. **17.00** Report. **17.15** At the movies. **17.30** News at night. **17.45** 3 from 1. **18.00** Prime. **19.00** Yo! Raps today. **19.30** Dial. **20.00** REM. **20.30** Famous last words. **21.00** Best of bootleg. **21.30** Rapumentary. **22.00** Greatest hits. **23.00** Report. **23.15** At the movies. **23.30** News at night. **23.45** 3 from 1. **00.00** Unplugged: Elvis Costello. **00.30** Post modern. **01.00** Best videos of the year. **03.00-07.00** Night videos.

CNN

09.45 Newsroom. **12.30** Business Morning. **13.30** Business day. **15.00** Larry King. **16.00** World day. **17.30** Crier and Co. **20.00** World business tonight. **21.00** The int. hour. **23.00** World business tonight. **23.30** Showbiz today. **00.00** The world today. **01.00** Moneyline. **01.30** Crossfire. **02.00** Prime news. **03.00** Larry King. **05.00** Showbiz today.

Duitsland 1

09.00 Der Kapitän des Waldes. Hongaarse tekenfilm.
10.15 ●● Johann Sebastian Bach: Das Weihnachtsoratorium, Cantate nr. 3. Uitgevoerd door de Münchner Bachsolisten en het Windsbacher Knabenchor.
10.45 Preussens Osten, Russlands westen. Reportage vanuit Kaliningrad, Ruslands meest westelijk gelegen gebied en militair speerpunt tijdens de koude oorlog.
11.30 Mein Mann, der fährt zur See. Klucht van Wilfried Wroost. Met: Werner Riepel, Christa Wehling, Otto Lühtje e.a. Toneelregie: Günther Siegmund.
13.15 Cinderella '87. Italiaanse tv-film. Deel 2 (Slot). Met: Bonnie Bianco, Pierre Cosso e.a.
14.40 Der Prinz von Pumpelonien. Marionettenserie. Afl. 4: Der grosse Knall.
15.10 Tagesschau.
15.15 Komm zurück, Winter. Canadese tv-film. Met: Joshua Murray, Gerard Parkes, David Ferry e.a.
17.00 ARD Sport extra. Gala auf dem Eis. Olympische en Wereldkampioenen kunstrijden geven een show vanuit Weiden.
17.45 ●● Doppelagent. Amerikaanse speelfilm uit 1986. Met: Michael McKean, John Putch, Susan Walden e.a.
19.15 Unternehmen Icesail. Reportage van een expeditie rond de Noordpoolzee met een zeilkotter.
19.58 Programma-overzicht.
20.00 (TT) Tagesschau.
20.15 (●●+TT) Stars in der Manege. Gala van Circus Krone t.b.v. oude kunstenaars en journalisten.
22.00 Leo's. Amusementsprogramma.
22.35 ●● Das Camarena-Komplott. Amerikaanse miniserie uit 1989. Met: Elizabeth Pena, Craig T. Nelson, Treat Williams e.a. Deel 2.
00.05 Die Gräfin von Hongkong. Engelse speelfilm uit 1967. Met: Sophia Loren, Marlon Brando, Charles Chaplin e.a.
02.00 Tagesschau.
02.05-02.10 Z.E.N. Krippen aus fremden Ländern: Der Traum des Christkinds von Peru.

Duitsland 2

09.00 Programma-overzicht.
09.05 Weihnachten in aller welt. Kerstliederen.
09.20 Frohe Weihnachten, Mrs. Kingsley. Amerikaanse speelfilm uit 1986. Met: Loretta Young, Trevor Howard, Arthur Hill e.a.
10.55 Im Reich des Sultans. Oosters sprookje door kinderen op een ijsbaan.
11.40 ●● Festliches Weihnachtskonzert. Kerstconcert.
12.30 Heute.
12.35 Wunderwelt am Korallenriff: vom Tropenmeer ins Aquarium.
13.20 Der Räuber Hotzenplotz. Duitse jeugdfilm uit 1973. Met: Gert Fröbe, Lina Carstens, Joseph Meinrad e.a.
15.15 Der Pampelmusenmond. Jeugdserie. Afl.: Das geheimnis der Schneekugel.
15.45 Heute.
15.50 Ganz persönlich: Dieter Hildebrandt - Notizen aus Bunzlau.
16.20 Vor Ort: Diese Drombuschs. Een blik achter de schermen van deze serie.
16.25 Der blaue Vogel. Amerikaans/Russische speelfilm uit 1975. Met: Elizabeth Taylor, Jane fonda, Ava Gardner e.a.
18.00 Marco. Serie. Afl.2.
18.50 ●● Lotto am Mittwoch.
18.57 Programma-overzicht.
19.00 Heute.
19.15 Chanukkah - das Fest der Lichter. Meditatie.
19.30 Das grösste Fest des Jahres. Kerstafleveringen van: Zwei Münchner im Hamburg; Mit Leib und Seele; Forsthaus Falkenau; Der Landarzt; Die Schwarzwaldklinik.
21.05 Vor Ort: Diese Drombuschs. Een blik achter de schermen van de opnamen voor deze serie.
21.10 Heute.
21.15 ●● Menschen '91. Gevarieerd jaaroverzicht.
23.00 ●● Das Orchester. Klassik à la Video-Clip. Videoclips van werken van Chopin, Albinoni, Mozart, Rossini, Schubert en Ravel.
00.00 Nur der Name bleibt... Interview uit 1980 met Henry Miller.
00.45 Heute.

Duitsland 3 West

12.30 Kai aus der Kiste, speelfilm voor de jeugd. **14.00** West 3 aktuell. **14.05** Hier und Heute unterwegs. **14.30** Alles singt unterm Tannenbaum, koren, ensembles en solisten uit Oost en West. **15.30** an Tau - der Film, speelfilm voor de jeugd. **17.00** Ali Baba und die vierzig Räuber, balletfilm. **18.57** Programma-overzicht. **19.00** Aktuelle Stunde. **20.00** Sie spielten Jesus - Spuren einer Rolle, documentaire. **20.45** Videotagebuch. Afl.1: Die Wiechas von nebenan. **21.30** West 3 aktuell. **21.35** Fussbroichs, serie. Afl.3. **22.05** Dialog der Kontinente, reportage over de toemende belangstelling voor etnische dansen uit Azië, Latijs-Amerika en Afrika. **23.05** ■ Das Haus der sieben Sünden, Amerikaanse speelfilm uit 1940. Met: Marlene Dietrich, John Wayne, Broderick Crawford e.a. **00.30** Nieuws.

Duitsland 3 SWF

12.15 Dom zu Speyer: Symfonie nr. 2 van Bruckner, door het Radio Symfonie Orkest van Stuttgart. **13.15** Der zerrissene Kontinent, reportage over de toekomst van Afrika. **14.00** Ein Weihnachtstraum, tv-spel naar het sprookje het meisje met de zwavelstokjes van H. C. Andersen. Met: Maike Cölle, Clara Walbröhl, Götz Olaf Rausch e.a. **14.30** Die Chronik der Familie Nägele, serie. Afl.3: Anno 1923. **15.40** ■ Der zerbrochene Krug, Duitse speelfilm uit 1937. Met: Friedrich Kayssler, Emil Jannings, Max Gülstorff e.a. **17.00** Poesie im Ruhestand, portret van de Tsjechische schrijfster Eda Kriseova. **17.45** Hinter der Sonne, neben dem Mond, serie. Afl.2: Das Schiff der Knochen; Die grossen Nasen. **18.10** Sandmännchen. **18.15** Maler aus der ehemaligen DDR: Werner Tübke. **19.00** Wildwege, natuurfilmserie. Afl.4: Der Iltis. **19.45** Boris Godunow, operaverfilming van Moessorgsky. **22.00** Nieuws. **22.25** Sport unter der Lupe. **23.10** ■ Red River, Amerikaanse speelfilm uit 1948. Met: John Wayne, Montgomery Clift, Joanne Dru e.a. **01.15** Nieuws. **01.20** Non-Stop-Fernsehen.

RTL Plus

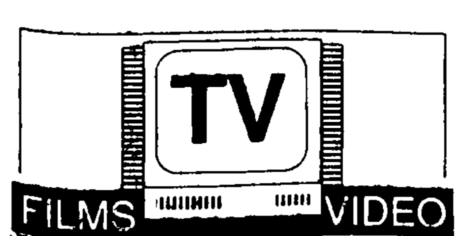
06.45 RTL plus-Weihnachtsclub. Gevarieerd programma.
09.15 Wir Viere sind die Musketiere Franse speelfilm uit 1973 van Andre Hunnebelle.
11.00 Kunst und Botschaft. Serie kunstbeschouwingen.
11.05 Das Försthaus in Tirol. Duitse speelfilm uit 1953.
12.35 Immer, wenn er Pillen nahm. Serie.
13.00 Ein Sheriff in New York. Serie.
14.35 Tante Trude aus Buxtehude. Duitse speelfilm uit 1971.
16.05 Plattfuss in Amerika. Duits/Italiaanse speelfilm uit 1977.
17.45 Moment mal, Musik. Kerstmelodieën.
17.55 Das Geheimnis von Twin Peaks. Serie. Afl.: Maskenball.
18.45 RTL aktuell.
19.10 Die Heimatmelodie. Volksmuziek met Marianne en Michael.
20.15 Mini Playback Show. Presentatie: Marijke Amado.
21.15 James Bond - Goldfinger. Engelse speelfilm uit 1964 van Guy Hamilton. Met: Sean Connery, Gert Fröbe, Honor Blackman e.a.
23.05 Die Stunde der Ratte. Canadese speelfilm uit 1988 van Damian Lee. Met: Paul Coufos, Lisa Schrage, Frime Andrews e.a.
00.30 Starkstrom. Canadese speelfilm uit 1981 van Michael Anderson. Met: Richard Chamberlain, John Houseman, Robin Gammel e.a. Omdat in een telefooncel continue de telefoon rinkelt, neemt een studente de haak op. Enkele seconden later valt ze dood neer. De artsen constateren hartstilstand. Nat Bridger, docent aan de universiteit, neemt geen genoegen met deze verklaring.
02.00 Verrat in Fort Bravo. Amerikaanse speelfilm uit 1953 van John Sturges. Met: William Holden, Eleanor Parker, John Forsythe e.a.
03.35 Abenteuer am Mississippi. Amerikaanse speelfilm uit 1959 van Michael Curtiz. Met: Eddie Hodges, Archie Moore, Neville Brand e.a.
05.20 Die Mädels vom 9. Bezirk. Franse serie. Afl.: Minirock und Vollmond.
06.40 Tekenfilm.

● *Sean Connery als James Bond. (RTL Plus – 21.15 uur).*

SAT 1

06.00 Mississippi. Misdaadserie. Herh. **06.55** Bingo. Herh. **07.20** Ollies total verrückte Farm. Herh. **07.45** Thundercats. Herh. **08.15** Lauf um den Leben, Charlie Brown. Tekenfilm. Herh. **09.30** Nachbarn. Herh. **10.00** Schnelle Räder - heiße Steine. N-Zeelandse film. Deel 2 (Slot). **11.35** Glücksrad. **12.15** Thundercats. **12.45** Gute Reise, Charlie Brown (Und komm ja nicht wieder zurück). Tekenfilm. **14.05** Zwei vom Affen gebissen. Italiaans/Spaanse westerncomedie uit 1967. **15.40** Spaß im Schnee. Vierlanden-wedstrijd. **16.40** Winnetou II. Duits/Joegoslavische western uit 1964. **18.15** Bingo. **18.45** Guten Abend, Deutschland. **19.20** Glücksrad. **20.05** WetterNews. **20.15** Star Trek IV - Zurück in die Gegenwart. Amerikaanse Sf-film uit 1986. **22.25** SAT.1 Blick. **22.35** Spiegel TV - Reportage. An meiner Angst werd ich noch mal sterben - Der Fall Romy Schneider. **23.40** ■ Zeugin der Anklage. Amerikaanse misdaadklassieker uit 1958. **01.35** Vorschau/videotext.

RTL Plus
11.05 Das Forsthaus in Tirol. Een verschrikkelijke Duitse combinatie uit 1955 van Hermann Kugelstadt van een serieus Heimatdrama met een criminele inslag en een onleuke komedie over liefdesverdriet.

Nederland 2
13.25 Cyrano de Bergerac. Amerikaanse film uit 1950 van Michael Gordon waarin Jose Ferrer de tragische schrandere figuur met zijn enorme reukorgaan en liefde op afstand voor een mooie dame zo meesterlijk speelt dat hij er een Oscar voor mocht ontvangen.

BRT 1
14.50 Hills of Home. Lassiefilm uit 1948 van Fred M. Wilcox waarin Edmund Gwenn de rol speelt van een dokter die een Schotse vader probeert over te halen zijn zoon medicijnen te laten studeren.

Duitsland 3 West
15.30 Pan Tau. Film uit 1988 waarin de van tv bekende en geliefde tovenaar met de bolhoed terugkeert. Met Otto Simanek en Dana Vavrova.

● *Louis de Funès in 'La grande vadrouille'. (Nederland 1 – 16.05 uur).*

Nederland 1
16.05 La Grande Vadrouille - Frans/Britse film uit 1966 van Gérard Oury. Gevarieerde filmklucht waarin de hoofdrollen vervuld worden door André Bourvil, Louis de Funeos en Terry Thomas. Brits vliegtuig wordt neergeschoten boven huis van simpele lieden in Frankrijk.

Duitsland 2
16.25 The Blue Bird. Keurig aangeklede fantasie van George Cukor uit 1976 met talloze sterren maar klungelig uitgevoerd. Kinderen op zoek naar blauwe vogel. Met: Elizabeth Taylor, Jane Fonda en Ava Gadner.

Nederland 1
20.15 Baby Boom. Diana Keaton speelt in deze populaire film van Charles Shyer uit 1987 een drukbezette zakenvrouw die onverwacht een baby 'erft'. Dat verandert haar hele leven.

RTL Plus
21.15 Goldfinger. Spannende James Bond-film (nr. 3) uit 1964 van Guy Hamilton. Wereldschurk in Ford Knox versus een martini, stirred, not shaken. Met: Sean Connory, Gert Fröbe en Honor Blackman.

Duitsland 3 West
23.05 Seven Sinners. De verleidelijke Marlene Dietrich doet in deze Amerikaanse film uit 1940 marineofficier John Wayne diens dienstplicht vergeten in dit onderhoudende liefdesverhaal.

Duitsland 1
00.05 A Countess from Hong Kong. Ouderwetse romantische komedie van Charles Chaplin uit 1967 over Sophia Loren die zich verbergt in een luxe hut van een passagiersschip bij diplomaat Marlon Brando.

RTL4
01.40 Reflections in a Golden Eye. Pikante versie uit 1967 van McCullers boek over een homoseksuele officier in het zuiden van de States. Toch niet echt goed. Met: Elizabèth Taylor en Marlon Brando.

radio

Radio 1
7.07 AVRO radiojournaal (7.30 en 12.30 Nws. 12.55 Mededelingen t.b.v. land- en tuinbouw). 15.07 NOS aktueel. 16.05 Is er nog plaats in de herberg. (17.30 Nws.) 19.04 Goal. 20.04 Voor wie niet kijken wil. 23.06 Met het oog op morgen. 0.02 Midnight hour. 1.02 Viva musica exotica. 2.02 After hours. 3.02 Les heures du mal. 4.02 De VPRO op herhaling. 5.02-7.00 Q, Q le Q.

Radio 2
7.04 Kerstpalet 1. 8.04 NCRV's Hier en nu. 8.15 Kerstpalet 2. 9.04 Quick quick slow. 9.30 Nieuws van toen. 9.32 De aartsbedelaar. 9.55 Mastklimmen. 10.04 Geloven in de jaren vijftig. 10.30 Nieuws van toen. 10.32 Een nieuw elan. 10.55 Mastklimmen. 11.04 De jeugd vliegt uit, hoorsp. 11.30 Nieuws van toen. 11.32 Niet vergeten hoe hij heette. 11.55 Mastklimmen. 12.04 Pro Musica: gloriejaren van een koor. 12.30 Nieuws van toen. 12.32 Teddy op (78) toeren. 12.55 Mastklimmen. 13.04 NCRV's Hier en nu. 13.15 Teddy op (78) toeren (13.30-13.32 Nieuws van toen). 13.55 Mastklimmen. 14.04 Spruitjes, koolraap en Vadertje Drees. 14.30 Nieuws van toen. 14.32 Mevrouw NCRV. 14.55 Mastklimmen. 15.04 Dikkertje Dap. 15.30 Nieuws van toen. 15.32 Hup Holland Hup. 15.55 Mastklimmen. 16.04 Mastklimmen: het aloude NCRV-spel (16.30-16.32 Nieuws van toen). 17.04 Hollandse hits in kertsfeer. 18.04 Kerstcafé de Luikgraaff. 21.00-07.00 Zie Radio 1.

Radio 3
6.02 De TROS op 3. 7.04 De havermoutshow. 9.04 Popformule presenteert de nationale top 100 van 1991. 18.04 De avondspits. 19.04 TROSdancetrax. 20.04 TROSdancetrax: Level 42 live. 21.04 De CD show. 23.04-24.00 Sesjun.

Radio 4
7.00 Nws. 7.02 Ochtendstemming. (8.00 Nws.) 9.15 Veronica's meesterwerken: I. The Messiah, oratorium van Händel. Kammerorchester C.P.E. Bach m.m.v. Rundfunkchor Leipzig en sol. II. La casse-noisettes, Tsjaikovsky. National Philharmonic Orchestra. 13.00 Nws. 13.02 In dulci jubilo, kerstprogramma met het Koor van King's College Cambridge. 14.00 Metronomium. 15.30 Zeggen en schrijven. 16.00-20.00 De beweging met om 16.00 De grote oversteek: Paris, Paris; 18.00 Nws.; 18.02 Muziekjournaal; 19.00 Concert: Spectacle Coupé rond L.M. Gottschalk. 20.00 Nws. 20.02-24.00 Het podium met om 20.00 De wandelende tak: Het Brabants Volksorkest; 21.00 Voorland: Rumori - Pianomuziek; 22.00 Downbeat; 23.00-24.00 Audio Art: Stemkunst en soundpoëzie.

Radio 5
6.30-6.50 Scheepvaartberichten en uitgebreid weerbericht. 8.30 De fascinatie. 9.00 Nws. 9.02 NOS Sportief. 9.25 Waterstanden. 9.30 We wish you a merry Christmas. 10.00 Heiligheid - Schijnheiligheid. (12.00 en 13.00 Nws.) 16.00 NOS Cultuur. 17.00 De ronde tafel van Pam. 17.25 In gesprek met de bisschop. 17.35 Postbus 51 radiomagazine. 17.55 Mededelingen en schippersberichten. 18.00 Nws. 18.10 Pop-Eye. IOS: 18.40 Dinimiz islam (Turks). 19.00 Nieuws en actualiteitenrubriek in het Turks. 19.30 Nieuws en actualiteitenrubriek in het Marokkaans en het Berbers. 20.15-20.30 Nieuws en actualiteitenrubriek in het Chinees.

Omroep Limburg
9.00 Postbus 94. Verzoekplaten en uitgaanstips. 11.00 Limburgers in Ghana. Patrick van 't Hooft bezocht drie Limburgers in Ghana: pater Piet Wenders uit Mechelen en de uit Sittard afkomstige tandarts Roy Hoofwijk en zijn vrouw Manon Bommer. 12.00-13.00 Operaconcert door de Koninklijke Zangersvereniging Venlona, het Limburgs Symfonie Orkest en de solisten Lilian Huynen, Theo van Gemert, Klaus Schneider en Ber Schellings, o.l.v. Ger Withag (eerste deel).

België/Radio 2
6.00 Nieuws. 6.05 De eerste ronde. Programma dat je op dreef helpt met muziek en spelletjes (6.30, 7.00 en 7.30 nws). 8.00 Nieuws 8.10 Bistro & Co. 10.00 Nieuws 10.03 Parkeerschijf met Rita Jaenen. 11.50 Het koekoeksnest. 12.00 Radio 2 regionaal. 13.00 Nieuws. 13.10 Het schurend scharniertje. 13.15 Roddelradio. 14.00 Hitbox. 17.00 Radio 2 regionaal. 18.00 Nieuws. 18.10 Over stuur. 20.00 Het gelag: pop, folk en kroegverhalen. 22.00 Nieuws 22.05 Boem boem, zwarte en blanke pop. 23.30-6.00 Nachtradio.

België/BRF
6.35 Weihnachtlichter Auftakt (8.30 Veranstaltungskalender). 9.10 Weihnachtlicher Musikexpress. 10.00 Weihnachten in der Orthodoxie. 11.05 Frohe Weihnacht. 12.35 Volkstümliche Weihnacht. 14.05 Weihnachten in der Familie. 18.30 BRF-Aktuell. 18.35-20.05 Swinging Christmas.

RTL Radio
4.00 Heilige Nacht mit Musik zur Weihnacht. 6.00 Frohes Fest. 9.00 Radio-Shop. Muziek en actualiteiten. 12.00 Weihnachtswunschkonzert. 15.00 White Christmas. 18.00 Das Beste von...MOR. 21.00 Liebe ist. Das zärtliche Magazine. 24.00-4.00 Radio-Nacht.

WDR 4
04.05 Radiowecker. 6.05 Morgenmelodie. 8.07 Morgenmelodie und Wetterbericht. 9.05 Musikpavillon. 12.00 Nachrichten und Wetter. 12.05 Gestern, heut' und morgen. 13.00 Gut Aufgelegt. 14.00 Nachrichten, Wetter. 14.05 Stichwort Wirtschaft. Auf der Promenade. 15.00 Nun singed und seid froh. 16.05 Heimatmelodie. 17.00 Der Tag um Fünf, aansluitend Musikexpress (18.00 en 19.00 nieuws; 19.30 Ohrenbär). 20.00 Nachrichten. 20.05 Zwischen Broadway und Kudamm. 21.00 Musik zum träumen. 22.30-4.05 Nachtexpress.

WAAR HALEN WE DAT WARME KERSTGEVOEL VANDAAN?

MEGA LIMBURG wenst u gezellige feestdagen. En natuurlijk bezorgen wij alle energie die daarvoor nodig is bij u thuis.

MEGA LIMBURG

DE NIEUWE NAAM VOOR GAS EN STROOM

Als u informatie wilt, vragen heeft over bijvoorbeeld een rekening, of als u een storing wilt melden, kunt u voorlopig gewoon terecht op de bekende telefoonnummers en adressen.

Limburgs
agblad voor ostelijk uidlimburg
Dinsdag 24 december 1991 ● Pagina 13

HET LIMBURGS DAGBLAD VOOR OOSTELIJK ZUID-LIMBURG IS DE PLAATSELIJKE EN REGIONALE EDITIE VAN HET LIMBURGS DAGBLAD VOOR HET GEBIED OOSTELIJK ZUID-LIMBURG. HOOFDREDACTEUR: RON BROWN. CHEF EDITIEREDACTIE: WIM DRAGSTRA HOOFDKANTOOR: 6411 RS HEERLEN, IN DE CRAMER 37, TEL. 045-739911. SERVICEKANTOOR: 6411 NM HEERLEN, GEERSTRAAT 5, TEL. 045-717719. RAYONKANTOREN: 6461 ED KERKRADE, MARKT 42, TEL. 045-455506; 6443 CB BRUNSSUM, RUMPENERSTRAAT 81, TEL. 045-256363;

Protest tegen menu in 'de Geerhorst'

Gevangenen laten middageten staan

SITTARD – Gevangenen in de Sittardse inrichting 'de Geerhorst' hebben gisteren uit protest massaal het middageten laten staan. Daarmee uitten de gedetineerden hun onvrede over het menu dat hen bij tijd en wijle in de gevangenis wordt opgediend. Er zouden ongeveer 140 mensen, meer dan de helft van het totaal aantal gevangenen, hun maaltijd hebben teruggegeven. Volgens de directie is de kwaliteit van het eten wel goed.

De actie was een vervolg op een enkele dagen geleden gevoerde handtekeningenactie. Met name in één van de vier vleugels van de strafinrichting kreeg de actie veel steun. Van de 72 gevangenen namen er toen circa 50 tot 60 deel aan dat protest.

Volgens plaatsvervangend directeur drs N.Plitscher wordt de samenstelling van de menu's steeds besproken in de voedingscommissie, waarin ook gedetineerden zijn vertegenwoordigd. De gevangenisdirectie schrijft de klachten eerder toe aan de tijd van het jaar; rond de feestdagen hebben gevangenen het altijd wat moeilijker met hun opsluiting.

De voedselstaking gisteren leidde er wel toe dat hetzelfde moment nog een gesprek plaatsvond tussen de teamleiding van de betreffende vleugel en een vertegenwoordiging van de gevangenen. Ook is de volgende bijeenkomst van de voedingscommissie met ongeveer een maand vervroegd. „Als er problemen zijn, moeten die worden besproken op de plaats waar dat thuis hoort," aldus Plitscher.

College: 'Geen schriftelijke stukken over opzetgelden-affaire'

Justitie en Meerssen houden affaire geheim

Van onze verslaggevers

MEERSSEN – Zowel hoofdofficier van Justitie mr J.H. Franssen, alshet college van burgemeester en wethouders van Meerssen, weigeren openheid van zaken in de zogenoemde 'opzetgelden-affaire'. Zowel door de fractie Lokaal Democraten als door de beide regionale kranten in Limburg was om die openheid gevraagd.

Bij de aanbesteding van de bouw van het nieuwe gemeentehuis in Meerssen verhoogden de betroffen aannemers kunstmatig de aanneemsom. De gemeente kwam erachter en diende een klacht in bij de hoofdofficier van justitie. Deze stelde voor dat gemeente en aannemers een regeling zouden treffen.

Dat gebeurde ook, waarna de klacht werd ingetrokken. Hoe de regeling met de aannemers eruit ziet, willen de gemeente Meerssen en de hoofdofficier van justitie niet vertellen.

Wet

De hoofdofficier van Justitie schrijft in een brief aan de redactie van het Limburgs Dagblad dat hij eraan twijfelt of de Wet Openbaarheid van Bestuur wel van toepassing is. Hij denkt dat de Wet op de Justitiele Documentatie voorrang heeft. De hoofdofficier weigert de namen van de betroffen aannemers prijs te geven. Ook wil hij niet ingaan op het bedrag dat die aannemers in kwestie hebben moeten betalen zodat Meerssen de klacht introk en er geen strafvervolging plaatsvond.

De gemeente Meerssen stelt in een brief aan het Limburgs Dagblad dat er helemaal geen schriftelijke stukken bestaan betreffende de transactie tussen Meerssen en de vijf aannemers. „Wij beschikken niet over stukken welke betrekking hebben op onderzoeken die door justitie zijn gedaan naar de betrokkenheid van vijf aannemers in de door U genoemde zaak. Evenmin beschikken wij over stukken waaruit de transactie en de afhandeling daarvan door justitie en gemeente zou blijken." Geen schriftelijke stukken, dus ook geen openbaarheid, zo redeneert het college.

In beroep

Ook het verzoek van de politieke partij Lokaal-democraten uit Meerssen om bekend te maken wat er precies is afgesproken tussen gemeente en aannemers, is niet gehonoreerd. De politieke groepering heeft gisteren besloten tegen de weigering in beroep te gaan bij de Raad van State.

De Lokaal-democraten twijfelen aan de stelling van het college dat er alleen mondelinge afspraken met de aannemers zijn gemaakt. Ze zeggen gegronde redenen te hebben daaraan te twijfelen. Volgens de politici moeten de afspraken op schrift staan.

„Als dat niet het geval is zullen er notulen zijn van vergaderingen. Voorts is er overleg gevoerd met het openbaar ministerie. Van dat overleg zal correspondentie bestaan. Tussen het college en de advocaat van de gezamenlijke aannemers, mr Hoyng, is gecorrespondeerd. Indien betalingen hebben plaatsgevonden zullen daarvan boekhoudkundige bescheiden bestaan", zo argumenteren de lokaal-democraten die verder stellen dat zij van mening zijn dat de beslissing van B en W strijdig is met de beginselen van behoorlijk bestuur.

● *Ton van Geest (artiestennaam Tony O'Neill) is 66 jaar en straatmuzikant. Iedere donderdag rijdt hij in zijn auto van Arnhem naar Heerlen. Om het winkelende publiek te vermaken. Gisteren zat hij er ook, vanwege de kerstdrukte. „Ze hadden me verteld dat het vandaag lekker gezellig zou zijn." De Arnhemmer heeft zijn brood verdiend in Australië, Canada en de Verenigde Staten én bij de KRO en AVRO. Bij toeval kwam hij op straat terecht. Toen hij jaren geleden voor een optreden Eindhoven aandeed, bleek dat hij niet op de planken, maar op asfalt moest aantreden. Ton van Geest heeft er zichtbaar lol in. Maar liefst tweeduizend songs telt zijn repertoire. Zijn gitaar ziet er zwaar gehavend uit met barsten, stof, vuil en afgebladderde lak. Maar geen kwaad woord uit de mond van de maestro over zijn snarenkast. Hij is er helemaal mee vergroeid. De reis van Arnhem naar Heerlen is heen en terug driehonderd kilometer. Dat kost al gauw dertig gulden aan benzine. Gemiddeld speelt hij vijftig gulden bij elkaar en vijfenzeventig op een goede dag. Netto blijft er dus niet veel over.*
Foto: FRANS RADE

'Eén keer dronken onvoldoende voor straf'

Inwoner Simpelveld van 'zwarte lijst'

DEN HAAG/SIMPELVELD – Eén keer openbare dronkenschap is volstrekt onvoldoende om iemand voor langere tijd het verbod op te leggen cafés te bezoeken. Met dit oordeel heeft de rechtspraakafdeling een inwoner van Simpelveld van de Simpelveldse 'zwarte lijst' gehaald.

In oktober voerde de betrokken Simpelveldenaar bij de Raad van State een beroepszaak tegen de burgemeester. Die had in 1989 van de Rijkspolitie te horen gekregen dat de man zich schuldig had gemaakt aan openbare dronkenschap en daarbij ook nog last had veroorzaakt.

Simpelveld wil hard optreden tegen rumoerige, baldadige en in het openbaar urinerende cafe- en discobezoekers in de kern Bocholtz omdat de jeugd daar veel hinder veroorzaakt. Om die reden werd de betrokken man op de lijst gezet. Hij moest gedurende drie maanden, van april tot juli 1989, zijn keel maar buiten Bocholtz gaan smeren.

De burgemeester die het besluit nam wist dat de Simpelvelder niet bekend staat als een notoire drinker. Maar, zo zei een woordvoerder van de burgemeester op de zitting bij de Raad van State, dat mocht geen probleem zijn omdat het bezoek-verbod uit de Simpelveldse Algemene Plaatselijke Verordening (APV) ook toelaat dat incidentele openbare dronkenschap wordt afgestraft.

De rechtspraakafdeling is het niet met de burgemeester eens. Na het lezen van de juiste bepaling in de APV concludeert dit rechtscollege dat het bij een bezoek-verbod moet gaan om personen van wie bekend is dat ze misbruik maken van alcoholische drank. Iemand die toevallig een keer op straat een scheve schaats rijdt en daarbij dronken is valt niet in die categorie. Van hem kan drankmisbruik immers niet bekend zijn.
Het besluit waarbij de Simpelveldenaar op de 'zwarte lijst' werd gezet werd door de rechtspraakafdeling vernietigd.

Veertien procent katholieken naar zondagsmis

Kerkbezoek daalt weer

MAASTRICHT – Het aantal rooms-katholieke Nederlanders dat in het weekeinde naar de kerk gaat, blijft achteruitgaan. In 1990 ging landelijk gemiddeld 14 procent van hen (ongeveer 728.000 personen) naar de kerk, het jaar daarvoor was dat 15 procent, zo blijkt uit cijfers van het onderzoeksbureau KASKI. Het percentage Limburgers dat naar de kerk gaat, bedraagt 15,9 procent.

In 1980 bezocht nog 23 procent van de Nederlandse katholieken elk weekeinde de mis, in 1970 47,2 procent en in 1965 maar liefst 65,4 procent. Ook op andere terreinen is de deelname aan het kerkelijk leven sterk achteruitgegaan; alleen het aantal kerkelijke uitvaarten is sinds 1980 gestegen.

Ruim 25 procent van de kinderen kreeg in 1990 het doopsel in een rk parochie toegediend, in 1980 was het percentage 35. Het aantal kinderen dat de eerste communie ontving, bedroeg in 1980 75.000, waarvan bijna 10.000 in Limburg, en tien jaar later 46.000. Ook het aantal kerkelijke huwelijken daalde sterk.

Het aantal uitvaarten daarentegen steeg in tien jaar van 33.000 naar 37.000. Katholieken blijken daarbij steeds vaker te kiezen voor crematie. In 1980 bedroeg het aandeel van de crematies 17 procent, in 1990 bijna 30 procent.

Het aantal rooms-katholieken was eind 1990 met ruim 9.000 gestegen tot 5.559.585, 37 procent van de Nederlandse bevolking. Het jaar daarvoor bedroeg het percentage 37,3; in 1980 was het 39,5.

In Limburg, waar in totaal 1.069.832 parochianen wonen, werden in 1990 3719 huwelijken gesloten en werden 10.702 kinderen gedoopt. Ruim 60.000 mensen werden in Limburg begraven, 21.000 mensen werden gecremeerd.

Ziekenhuizen hopen op toestemming WVC voor hart-operaties

Van onze verslaggever

HEERLEN/SITTARD – De directies van het De Weverziekenhuis in Heerlen en het Maaslandziekenhuis te Sittard-Geleen hopen dat het LIASS toestemming krijgt van het ministerie van WVC voor het laten uitvoeren van open-hartoperaties in beide Limburgse ziekenhuizen. Vanwege de wachtlijsten voor operaties in het Maastrichtse AZM wil de ziektekostenverzekeraar LIASS in de toekomst 450 operaties in Heerlen en Sittard-Geleen onderbrengen.

„Wij hebben het LIASS laten weten welke capaciteit wij hebben voor het uitvoeren van dit soort operaties en hoeveel het gaat kosten. Aan de hand van die gegevens zou het LIASS bekijken of er voldoende reden was bij WVC om toestemming te vragen. Kennelijk is dat gebeurd en heeft LIASS berekend dat het om 450 operaties gaat," aldus een woordvoerder van de directie van het Heerlense ziekenhuis. Hij ontkent dat er een overeenkomst is gesloten tussen de ziekenhuizen en LIASS. „Wij hebben gegevens doorgespeeld en op grond daarvan zet het LIASS nu de procedure richting Den Haag voort".

De directie van het Maaslandziekenhuis Sittard-Geleen wil met de aanvraag voor de open-hartoperaties bereiken dat het ministerie van WVC een officieel standpunt bekend maakt. In de brief, die LIASS namens het Maaslandziekenhuis en het De Weverziekenhuis schreef, wordt ook gevraagd om een gesprek met staatssecretaris Simons.

Media

De ziekenhuisdirecties hebben tot nu toe alleen uit de media vernomen dat het ministerie van WVC vooralsnog niet van plan is om dergelijke hartoperaties toe te staan.

Hoeveel van de 450 operaties in Heerlen uitgevoerd worden en hoeveel in Sittard-Geleen is nog niet bekend. „Zoiets is nog niet aan de orde geweest, daar hebben we het helemaal nog niet over gehad," aldus een woordvoerder van het Heerlense ziekenhuis.

Actie Claudia krijgt vervolg

BERG a/d MAAS – Op verzoek van de ouders van de op 2 december van dit jaar aan een hersentumor overleden Claudia Plattner uit Berg aan de Maas, houdt de Stichting 'Geef Claudia het komend weekeinde toch een kunstveiling onder de titel 'Claudia voor Collin'.

Collin is een 17-jarige jongen uit het Zeeuwse Goes die eveneens lijdt aan de zeldzame ziekte, waaraan de 15-jarige Claudia vorige maand is overleden. De jongen is ook onder behandeling in de privé-kliniek van dr J.van der Schaar in het Brabantse Leende en heeft volgens voorzitster M.Demandt van de stichting 'een gerede kans'. Collin was een penvriend van het meisje uit Berg aan de Maas.

Zoals bekend zamelde de stichting enkele tienduizenden guldens in om de kostbare behandeling van Claudia in Leende mogelijk te maken. De verzekeringsmaatschappijen weigerden de kosten te vergoeden omdat de therapie, ontwikkeld door de Amerikaan dr S.Burzynski, niet erkend is door de medische wetenschap.

Voor de kunstveiling/tentoonstelling hebben 58 kunstenaars, waaronder bekende namen als Pieke Dassen, Gène Eggen, Kees Verhoeven en Hilde Möhring, een honderdtal werken belangeloos afgestaan. De tentoonstelling wordt vrijdagavond om 20 uur geopend door burgemeester E.Meijer van Stein en is verder zaterdag van 11-22 uur en zondag van 11-18 uur te bezichtigen. Zondagmiddag om 15 uur begint de veiling.

De Stichting beraadt zich nog over de bestemming van het batig saldo van de eerder gehouden acties.

Milieufederatie tegen uitbreiding groeve Spaubeek

BEMELEN – De Milieufederatie is tegen uitbreiding van de Groeve Spaubeek in noordelijke richting vanwege ernstige aantasting van kwetsbare natuur en het verbreken van allerlei ecologische relaties.
Ook betekent een uitbreiding dat de ontgronding veel dichter in de buurt van de bebouwing komt waardoor de overlast voor omwonenden toeneemt.

Dit laat de Milieufederatie weten in een reaktie aan het provinciebestuur op het deelplan regionale winningen.

De Milieufederatie pleit in dit kader om een totaal plan te maken voor het gehele gebied zodat ontgronding, afvalstoffenverwerking en herinrichting beter op elkaar worden afgestemd.

Daarnaast is er kritiek van de Milieufederatie op de geplande grindwinning in Meers en Geullè. Hier heeft de provincie voorgesteld proefprojecten te maken in het kader van natuurontwikkeling in het Maasdal. De Milieufederatie laat weten proefprojecten zinvol te vinden maar dat elke samenhang tussen het natuurontwikkelingsplan en de gebieden Meers en Geulle totnutoe ontbreken.

Knaapje (8) wilde te voet naar oma

VOERENDAAL – Een acht-jarig jongetje uit Voerendaal is door de politie van die plaats van de A79 gehaald. Hij liep over de vluchtstrook van de snelweg. De jongen had het plan opgevat om zijn oma op te zoeken in Hulsberg (gemeente Nuth). Na een telefonische melding ging een politiepatrouille poolshoogte nemen op de A79. De jeugdige Voerendaler werd door de politie overgedragen aan zijn moeder. Deze had de afwezigheid van haar zoontje nog niet opgemerkt.

Deel Landgraaf even zonder water

LANDGRAAF – Een deel van de gemeente Landgraaf heeft gisteren tijdelijk zonder water gezeten. Tussen vijf en zes uur in de ochtend sprong door nog onbekende oorzaak de wateraanvoerleiding naar het stadsdeel Nieuwenhagen, waardoor de watervoorziening in de hele wijk kwam stil te liggen. Rond twee uur was het euvel verholpen. Door het lek ontstond flinke wateroverlast, met name in de Schoolstraat en de Hoofdstraat. Delen van de bestrating werden weggespoeld en enkele kelders liepen onder.

Hartstilstand achter stuur van auto

WAHLWILLER – Een 61-jarige inwoner van Bunde is gistermorgen omstreeks elf uur getroffen door een hartstilstand terwijl hij met zijn auto over de Rijksweg nabij Wahlwiller reed. De man is waarschijnlijk op slag dood geweest. De auto van het slachtoffer met een met open-haardhout beladen aanhanger schoof onbestuurbaar van de weg af en kwam drie meter lager in een weiland terecht.

Verkeerschaos rond kerstmarkt Aken

AKEN – De traditionele kerstmarkt in Aken heeft dit jaar voor enorme verkeersopstoppingen gezorgd. Zeker vierhonderd touringcars versperden afgelopen zondagmiddag de Akense Monheimsallee in het centrum. Toeristen uit Nederland, België en Luxemburg maakten massaal gebruik van de vele bustrips, die rond Kerst naar Aken worden georganiseerd. De politie moest er zondagmiddag omstreeks vier uur aan te pas komen om de verkeerschaos in het centrum op te lossen.

Krosse lid Bestuur OU

HEERLEN – Hans Krosse, wethouder van Tilburg, is door minister Ritzen voorgedragen als lid van het College van Bestuur van de Open Universiteit. Drs Krosse zal zijn nieuwe functie per 15 maart vervullen. Hij volgt drs D. van Ooijen op, die op 1 juni 1991 zijn ambtsperiode beëindigde. De in Deventer geboren Krosse studeerde in Tilburg economie. In 1978 werd hij lid van de Tilburgse gemeenteraad. Sinds 1982 is hij wethouder met de portefeuille financiën en personeel, organisatie en arbeidsvoorzieningenbeleid. Daarnaast is Krosse actief in diverse bestuurlijke organen zoals de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten, het Regionaal Bestuur voor de Arbeidsvoorziening Midden-Brabant en het Opleidings- en onderzoekscentrum voor bestuurs- en bedrijfsmanagement. Als medeauteur en panellid is hij verantwoordelijk geweest voor de tot standkoming van de Teleaccursus integraal management.

Driekant gaat samenwerken

VALKENBURG – Driekant, het instituut voor scholing en vorming in Valkenburg, gaat samenwerken met de Kapellerhut in Heeze en Ons Erf in Berg en Dal. De cursusactiviteiten en de cursusorganisatie van beide instituten worden samengevoegd met die van Driekant. Formeel gesproken is per 1 januari sprake van een samenvoeging van activiteiten en personeel. Met ingang van 1 april 1992 is sprake van een geïntegreerde organisatie voor opleiding en advies, die onder de naam Driekant vanuit drie plaatsen in Zuid-Oost-Nederland zal opereren.

Geen schadeclaim gemeentesecretaris

SUSTEREN – De Rotterdamse advocaat mr F.Waardenburg heeft in een schriftelijk advies aan de gemeente Susteren gesteld dat hij geen gronden ziet waarop gemeentesecretaris E. Montforts een vergoeding van de gemeente voor de geleden schade tijdens het justitiële onderzoek naar mogelijke corruptie kan eisen. Zoals bekend kreeg de secretaris eerherstel nadat Justitie bekend had gemaakt dat geen vervolging van Montforts zou plaatsvinden wegens onvoldoende bewijs.

9 maanden lang hebben wij gewacht
tot het wonder werd volbracht
nu laten wij u weten dat
het een meisje is en

REBECCA

zal heten
dat jullie het vooral niet vergeten
Geboren op 22 december 1991 om 21.20 uur.

De trotse ouders zijn
Ad en Anita van den Brekel-van Kruchten
Weijenbergstraat 306
6431 AT Hoensbroek
Moeder en dochter rusten van 13.00-16.00 uur.

---

†

Na een leven vol zorgzaamheid voor gezin en medemens, dat werd getekend door openheid, liefde en eerlijkheid, geven wij kennis dat, na gesterkt te zijn door het heilig sacrament der zieken, rustig is ingeslapen mijn echtgenote, onze moeder

Tiny Schindler-Ter Wal

8-2-1930 22-12-1991
Bussum Heerlen
echtgenote van

Karl-Heinz Schindler

Bob Schindler
Vera
Bert
Familie Ter Wal
Familie Schindler

Ir. Dingerlaan 7,
6419 BC Heerlen
De plechtige uitvaartmis zal worden gehouden op vrijdag 27-12-1991 om 14.00 uur, in de parochiekerk St.-Martinus te Welten-Heerlen, waarna de crematieplechtigheid zal plaatsvinden in het crematorium Imstenrade te Heerlen.
Gelegenheid tot schriftelijke condoléances achter in de kerk.

Bedroefd namen wij kennis van het overlijden van mevrouw

Tiny Schindler

Met veel toewijding heeft Tiny zich jarenlang ingezet voor het damescomité en harmonie T.O.G. Met dank en respect gedenken wij haar bijzondere persoonlijkheid.
Wij wensen Bob, Vera en Bert veel sterkte toe.

Bestuur, dirigent, leden en
ere-leden harmonie T.O.G. Welten.
Damescomité Harmonie T.O.G. Welten

Met verslagenheid hebben wij kennisgenomen van het overlijden van ons lid

Tiny Schindler

Haar gedachtenis zal in onze vereniging blijven voortleven.
Ons medeleven gaat uit naar haar familie.

Bestuur, leden en
Damescomité Harmonie
T.O.G. Welten

---

†

Na een leven dat getekend werd door eenvoud, goedheid, en behulpzaamheid, is geheel onverwacht op 82-jarige leeftijd van ons heengegaan, gesterkt door de h. sacramenten, onze lieve moeder, schoonmoeder, oma, overgrootmoeder, zuster, schoonzuster, tante en nicht

Maria Elisabeth Blezer

weduwe van

Jacobus Fijneman

In dankbare herinnering:
Kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen
Familie Blezer
Familie Fijneman

22 december 1991
[illegible] 80, Heerlen
Corr.adres: Schieldenstraat 41,
6461 JM Kerkrade
[illegible]

---

†

[illegible], maar dankbaar voor de [illegible] jaren die wij samen met hem mochten beleven, geven wij kennis dat geheel onverwacht van ons is heengegaan, mijn lieve man, onze broer, [illegible]

Caspar Beckers

echtgenoot van

Tiny Luth

Hij overleed in de leeftijd van 67 jaar.

Kaalheide: [illegible]-Luth
Familie Beckers
Familie Luth

6466 VS Kerkrade, 23 december 1991
[illegible]
De plechtige [illegible]dienst zal worden gehouden op zaterdag 28 december as. om 11.00 uur in de parochiekerk van St. Josef te Kaalheide - Kerkrade.
Op wens van de overledene zal de crematie in stilte plaatsvinden.
Avondwake tot intentie van onze dierbare overledene vrijdag 27 december om 18.30 uur in voornoemde parochiekerk.
Gelegenheid tot afscheidnemen in het streekmortuarium St.-Pieterstraat 146 te Kerkrade-Chevremont, gelegen op het terrein van de Lückerheidekliniek, dagelijks van 18.00 tot 19.30 uur.
Zij die geen kennisgeving mochten ontvangen, gelieven deze annonce als zodanig te willen beschouwen.

---

†

Trots zijn wij op haar, zij was een echtgenote en familielid die zo bezorgd voor ons was en die zo moedig haar ziek-zijn aanvaard heeft. In alle rust is zij van ons heengegaan, haar naam blijft bij ons in ere, mijn lieve vrouw, onze zorgzame moeder, schoonmoeder, grootmoeder, overgrootmoeder, zuster, schoonzuster, tante en nicht

Anna Hendrika Römkens

echtgenote van

Johan Maar

Zij overleed, op 74-jarige leeftijd, in het De Weverziekenhuis te Heerlen, voorzien van het h. sacrament der zieken.

De diepbedroefde familie:
Abdissenbosch: J. Maar
en al haar kinderen, klein- en achterkleinkinderen
Familie Römkens
Familie Maar

Landgraaf, 22 december 1991
Abdissenlaan 10,
6374 BL Landgraaf
De plechtige rouwdienst wordt opgedragen op vrijdag 27 december a.s. om 10.00 uur in de H. Bernadettekerk te Abdissenbosch; aansluitend crematie in het crematorium te Heerlen.
Samenkomst in de kerk; aldaar is vanaf 9.40 gelegenheid tot schriftelijke condoléance.
Op tweede kerstdag 26 december wordt de overledene bijzonder herdacht in een eucharistieviering om 10.30 uur in voornoemde kerk.
Onze dierbare is opgebaard in de chapelle ardente van het De Weverziekenhuis te Heerlen; bezoektijd dagelijks tussen 16.00 en 17.00 uur.
Zij die geen kennisgeving mochten ontvangen, gelieven deze annonce als zodanig te willen beschouwen.
Voor vervoer kerk-crematorium v.v. is gezorgd.

---

†

Na een werkzaam en liefdevol leven, dat getekend werd door eenvoud, goedheid en zorgzaamheid, hebben wij toch nog onverwacht, voorzien van de h. sacramenten, op de leeftijd van 67 jaar, afscheid moeten nemen van mijn lieve man, mijn zorgzame vader, broer, schoonbroer, oom en neef

Frans Rinkens

echtgenoot van

Hanny Göttgens

In dankbare herinnering:
Kerkrade: H. Rinkens-Göttgens
T. Rinkens
Familie Rinkens
Familie Göttgens

Kerkrade, 21 december 1991
Pieter de Hooghstraat 18,
6464 BX Kerkrade
De plechtige eucharistieviering zal plaatsvinden op vrijdag 27 december 1991 om 11.00 uur in de parochiekerk van het H. Hart te Haanrade, gevolgd door de begrafenis op de begraafplaats aldaar.
Voor vervoer is gezorgd.
Daar wij overtuigd zijn van uw medeleven is er geen condoleren.
Donderdag 2e kerstdag om 10.00 uur wordt de overledene bijzonder herdacht in de eucharistieviering in bovengenoemde kerk.
De dierbare overledene [illegible] in het [illegible] Lückerheidekliniek St. Pieterstraat [illegible] te Kerkrade-Chèvremont.
Gelegenheid tot afscheidnemen dagelijks van 18.00 tot 19.30 uur.
Zij die onverhoopt geen kennisgeving mochten ontvangen, gelieven deze [illegible] te willen beschouwen.

---

†

Moegestreden met zijn [illegible] bekende wilskracht is mijn man, onze [illegible] grootvader, opa, overgrootvader, broer, [illegible] oom en neef, vredig ingeslapen en heeft [illegible] leeftijd zijn leven gegeven aan de [illegible]

Maurice, Marie Emanuel, [illegible] Franquinet

weduwnaar van

Marie-Louise Sougnez

echtgenoot van

Tiny Nijsten

Beek: T. Franquinet-Nijsten
[illegible]: Raymond en Riet
Geleen: [illegible]
Susteren: [illegible]
Arnhem: René en Gerrie
Beek (L.): [illegible]
Elsloo (L.): [illegible]
Oude Tonge: [illegible] en Will
Kleinkinderen en achterkleinkind
Familie Franquinet
Familie Nijsten

Sittard, 22 december 1991
Corr.adres: Dr. Beckersstraat 25, 6191 [illegible] Beek
De plechtige uitvaartdienst zal gehouden worden op zaterdag 28 december a.s. om 11.00 uur in de kerk van de O.L.V. van de Wonderdadige Medaille te Beek, waarna aansluitend de begrafenis zal plaatsvinden op de Algemene begraafplaats Vouersveld te Geleen.
De avondmis tot intentie van de overledene zal plaatsvinden op vrijdag 27 december om 19.00 uur in voornoemde kerk.
De dierbare overledene is opgebaard in het mortuarium van het Maasland[illegible] te Sittard.
Bezoektijd dagelijks van 17.30 tot 18.15 uur.
Indien u geen kennisgeving mocht ontvangen gelieve u deze annonce als zodanig te beschouwen.

In verdriet, maar dankbaar voor alles wat hij voor mij heeft betekend, is toch nog onverwacht van mij heengegaan, mijn lieve man

Ben Muller

echtgenoot van

Marie-José Prevoo

Hij overleed in de leeftijd van 71 jaar.

Heerlen: J.M. Muller-Prevoo
Familie Muller
Familie Prevoo
Familie Crawford

Heerlen, 16 december 1991
L.T.M. weg 106,
6412 BS Heerlen
Ingevolge de wens van de overledene heeft de begrafenis in besloten familiekring plaatsgevonden op donderdag 19 december jl. op de begraafplaats te Hulsberg.

---

†

Na een zorgzaam leven is, voorzien van de heilige sacramenten, in de leeftijd van bijna zeventig jaar, op zondag 22 december jl. van ons heengegaan, mijn zeer geliefde man, onze vader, schoonvader, opa, broer, oom en neef

Jos Starmans

huisarts - internist
echtgenoot van

Mariet Burgers

In dankbare herinnering:
Nuth: Mariet Starmans-Burgers
Nuth: Jos en Toos
Starmans-Mulders
Sarah, Joost
Susteren: Mieke en Martin
Jacobs-Starmans
Max, Joep, Minke
Simpelveld: Marian en Piet
Bougie-Starmans
Evelien, Audrey
Nijmegen: Yvon Starmans
Hugo Tennissen
Nijmegen: Ingrid Starmans
Gert Nieuwboer
Grubbenvorst: Max en Pascale
Starmans-Brandts
Jop
Amsterdam: Louis Starmans
Familie Starmans
Familie Burgers

22 december 1991
Stationsstraat 30, 6361 BH Nuth
De plechtige uitvaartdienst zal plaatshebben op vrijdag 27 december om 13.30 uur in de St. Bavokerk, gevolgd door de begrafenis op de begraafplaats Daelderveld.
Bijeenkomst in de kerk alwaar gelegenheid tot schriftelijk condoleren.
Woensdag, eerste kerstdag, om 18.00 uur avondwake in voornoemde kerk.
Pa is thuis opgebaard.

---

†

In dankbare herinnering aan wat hij voor ons is geweest, delen wij u mede, dat heden, geheel onverwacht, in de leeftijd van 61 jaar, is overleden, mijn lieve man, onze lieve pap, schoonvader, opa, zoon, schoonzoon, broer, oom en neef

Giel Pasmans

echtgenoot van

Lie Olders

Bunde: Lie Pasmans-Olders
Maastricht: Yvonne en Heinz
Julie en Eva
Borgharen: Harry en Ankie
Maastricht: Ingrid en Marcel
Familie Pasmans
Familie Olders

6241 AK Bunde, 23 december 1991
Beukenlaan 107
De plechtige eucharistieviering gevolgd door de crematie in het crematorium Imstenraderweg 110 te Heerlen zal gehouden worden a.s. zaterdag 28 december om 12.00 uur in de parochiekerk van St. Agnes te Bunde.
Daar wij overtuigd zijn van uw medeleven is er geen condoleren.
[illegible] rouwkapel bij de kerk te Bunde na de gebedsdienst met aansluitend de [illegible] die gehouden zal worden vrijdagavond om 19.[illegible] uur in de [illegible]

Met diepe verslagenheid namen wij kennis van het plotseling overlijden van onze vriend

Giel Pasmans

[illegible] van het Verenigd Schaakgenootschap Maastricht, en lid [illegible] schaakclub.
[illegible] alles wat je voor ons betekend hebt, en wensen je vrouw en [illegible] sterkte toe.

Besturen en leden van
beide schaakverenigingen

---

†

Bedroefd namen wij kennis van het overlijden van ons koorlid

Elly Huberts-Janssen

Zij zal in onze herinnering blijven voortleven als een trouw en goed lid.
Wij wensen haar man en kinderen veel sterkte met dit verlies.

Parochieel gemengd
zangkoor, Nieuwdorp

Na een voorbeeldig en zorgzaam leven is op 83-jarige leeftijd toch nog onverwacht overleden, voorzien van het h. oliesel, mijn zus en onze nicht

Ida Hermans

Uit aller naam: Familie Hermans

Kerkrade, 19 december 1991
Op wens van de overledene heeft de crematieplechtigheid in alle stilte plaatsgevonden.

---

†

Tot onze grote droefheid, maar dankbaar voor het vele dat hij voor ons betekend heeft, delen wij u mede, dat heden geheel onverwacht van ons is heengegaan, voorzien van het h. oliesel, op de leeftijd van 80 jaar, onze goede en zorgzame vader, schoonvader, opa, broer, zwager, oom en neef

Sjeng Bongers

weduwnaar van

Mia Meuffels

In dankbare herinnering:
Horn: [illegible]-Bongers
[illegible]
Sittard: [illegible] Bongers-Knoben
[illegible]
Familie Bongers
Familie Meuffels

Sittard, 23 december 1991
Corr.adres: Rijksweg Zuid 191, 6134 AC Sittard
De plechtige uitvaartdienst, gevolgd door de begrafenis, zal plaatshebben op vrijdag 27 december a.s. om 10.30 uur in de parochiekerk van de H. Gemma te Sanderbout-Sittard.
Bijeenkomst in de kerk alwaar gelegenheid tot schriftelijk condoleren.
De dierbare overledene zal bijzonder herdacht worden tijdens de mis van donderdag 26 december a.s. om 11.00 uur in bovengenoemde kerk.
Gelegenheid tot afscheidnemen in het Maaslandmortuarium Wauben, Heinseweg te Sittard dagelijks van 17.30 tot 18.15 uur.
Zij die geen kennisgeving mochten ontvangen, gelieven deze annonce als zodanig te beschouwen.

Met droefheid hebben wij vernomen dat ons erelid de heer

A.H. (Toon) Koning

is overleden.
Bestuur en leden wensen de familie veel sterkte toe in deze moeilijke dagen.

Bestuur en leden
H.S.V. [illegible]

Rectificatie

In de overlijdensadvertentie van de heer

A.H. Koning

moest vermeld staan bij Landgraaf:
Y. Lauvenberg-Koning
J. Lauvenberg
Ilona
Jean

Rectificatie

To Paasen-Wilkes

weduwe van

Cornelis Paasen

Voor vervoer vanaf bushalte Kasteellaan-Dr. Kuyperstraat naar kerk-begraafplaats en terug naar Meezenbroek is gezorgd. Aankomst bus 12.15 uur, vertrek 12.25 uur.

---

†

Na een intens en welbesteed leven van zorg en liefde is heden na een kortstondige ziekte van ons heengegaan, in de leeftijd van 70 jaar mijn zus, schoonzus en onze tante

Juffrouw Helgers

In dankbare herinnering:
Born: Fam. Geelen-helgers
en kinderen
Einighausen: Kinderen en kleinkinderen
Rouschop

23 december 1991
Corr.-adres: Everstraat 13, 6142 BA Einighausen
De plechtige uitvaartdienst zal plaatshebben op zaterdag 28 december a.s. om 11.00 uur in de parochiekerk van de H. Jozef te Stadbroek-Sittard.
Aansluitend zal de begrafenis plaatsvinden op de r.k. begraafplaats te Einighausen.
Bijeenkomst in de kerk, alwaar gelegenheid tot schriftelijk condoleren vanaf 10.30 uur.
De dierbare overledene zal bijzonder herdacht worden tijdens de avondwake van vrijdag 27 december a.s. om 19.00 uur in de parochiekerk van O.L.V. ten Hemelopneming te Einighausen.
Gelegenheid tot afscheid nemen in het Maaslandmortuarium Wauben, Heinseweg te Sittard, dagelijks van 17.30 tot 18.15 uur.
Zij die geen kennisgeving mochten ontvangen, gelieven deze annonce als zodanig te beschouwen.

Op maandag 23 december '91 overleed

Mej. M. Helgers

Twee generaties kinderen heeft zij haar beste krachten gegeven, totdat een kort maar ernstig ziekbed een einde maakte aan haar werkzaamheden op onze school, welke ze ook na haar pensionering bleef vervullen.
In haar verliest de school een ingetogen en toegewijde leerkracht en collega.
Rust in vrede.

Direktie en teamleden
Katholieke Basisschool Stadbroek

Bedroefd, maar dankbaar voor alles wat zij voor ons gedaan en betekend heeft, geven wij u kennis dat na een lange lijdensweg van ons is heengegaan mijn lieve vrouw, onze zorgzame moeder, schoonmoeder, oma, dochter, zus, schoonzus, tante en nicht

Elly Janssen

echtgenote van

Ferdi Huberts

Voorzien van de laatste sacramenten overleed zij in de leeftijd van 56 jaar.

Stein: F.J. Huberts
Stein: Cathy en Jo Schuffelen-Huberts
Erwin, Viola, Maikel
Stein: Wim Huberts
Stein: Heleen Huberts
Stein: Marijke Huberts
en haar moeder:
M.C. Janssen-Joosten
Familie Janssen
Familie Huberts

Heerlen, 21 december 1991
Corr.adres: Secr. Stregenstraat 9,
6171 LH Stein
De plechtige uitvaartdienst zal gehouden worden op vrijdag [illegible] om 14.00 uur in de O.L.V. Hulp der [illegible] Nieuwdorp, waarna aansluitend [illegible] zal plaatsvinden op de r.k. begraafplaats aldaar.
Bijeenkomst in de kerk, alwaar gelegenheid is tot schriftelijk condoleren.
Avondwake, tot intentie van de overledene, zal plaatsvinden [illegible] donderdag 26 december om 19.00 uur in voornoemde kerk.
[illegible] opgebaard in het mortuarium van Dela, Vouershof te Geleen. Bezoektijden heden dinsdag van 18.00 tot [illegible] uur, woensdag en donderdag van 14.00 tot 15.00 uur.
[illegible] geen kennisgeving mocht ontvangen, gelieve u deze annonce als zodanig te beschouwen.

Uw blijken van [illegible], in welke vorm dan ook, bij het overlijden van [illegible]

Liza Braun-Brouns

hebben mij en mijn familie veel goed gedaan.

Ina Braun
Familie Braun
Familie Brouns

De zeswekendienst zal gehouden worden op zaterdag 28 december a.s. om 19.00 uur in de parochiekerk van de H. Pastoor van Ars te Hopel, Ygelshoven.

Vervolg familieberichten zie pagina 34

Met ontsteltenis vernamen wij het overlijden van onze medewerker

Vincent Widdershoven

In deze moeilijke dagen gaan onze gedachten naar zijn echtgenote Mariette en zijn zoon Ra[illegible]

Bestuur, directie en
medewerkers
Stichting Samenwerkende
Revalidatiecentra Limb[illegible]

Met onbegrip hebben wij kennis genomen van het plotselinge overlijden van

Vincent Widdershoven

Wij hebben hem leren kennen als een prettig menselijke collega en O.R.-lid.
Voor vele personeelsleden was hij een ver[illegible] wenspersoon.
Ons medeleven gaat uit naar Mariette en Ra[illegible] wij wensen hun veel sterkte toe.

O.R. Francis[illegible]

Daar het ons onmogelijk is eenieder persoonlijk te bedanken voor de vele blijken van medeleven die wij mochten ontvangen tijdens het overlijden en de crematie van mijn lieve echtgenoot en mijn zorgzame vader

Teun Windmüller

betuigen wij u hierbij onze oprechte dank.

Marlies Windmüller-D[illegible]
Ron en Liana

De plechtige zeswekendienst zal worden gehouden op zaterdag 28 december a.s. 19.00 uur in de parochiekerk St. Petrus [illegible] ten Hemelopneming te Kerkrade-Ch[illegible]

De Maas is uit haar oevers getreden. De aanhoudende neerslag van de laatste week heeft de uiterwaarden blank gezet en op verschillende plaatsen voor de bijna jaarlijks terugkerende overlast gezorgd. In Borgharen werd gisteren een waterstand bereikt van 44,55 meter boven Nieuw Amsterdams Peil. Vrijdagmiddag was er nog niets aan de hand, maar binnen een etmaal steeg het peil van de Maas met anderhalve meter en daar kwam zondag en maandag nog een meter bij. Voor Rijkswaterstaat reden om alarmfase twee in te laten gaan. De stuwen werden gestreken, gemeenten en brandweer gewaarschuwd. Een herhaling van de grote overstromingen uit '80 en '84 zit er, gelukkig voor de Maasdorpen, niet in. De weersverwachtingen zijn gunstig, de komende dagen voorspellen de meteorologen slechts vier à vijf millimeter regen.In Borgharen en Itteren wordt opgelucht ademgehaald.

in het nieuws

Rivier verandert van statige dame in wilde furie

Hoge waterstand Maas baart Limburg zorgen

● *Hoewel deze inwoonster van Borgharen een kilometer van de Maas af woont, heeft het water al sinds zaterdag bezit genomen van haar voortuin.* Foto: FRITS WIDDERSHOVEN

DOOR ROY PETERS

BORGHAREN – Het blijft een fascinerend gezicht, bijna elk jaar weer. De Maas krijgt het op haar heupen: van een statige oude dame verandert ze in een wilde furie, die zich bruisend en kolkend een weg zoekt door het Limburgse land. Op de stuw in Borgharen is het geweld van het water bijna voelbaar. Per seconde stroomt meer dan 1600 kubieke meter richting zee. De harde wind zweept het water nog meer op en het gebulder maakt een gesprek bijna onmogelijk. Op de veilige wal staat, pal naast de stuw, een observatiepost van Rijkswaterstaat.

Stuwmeester Frijneman zit gebogen achter zijn computerscherm waarop hij de waterstanden van de Maas vanaf Maastricht tot Venlo te voorschijn tovert. Automatische peilmelders zorgen voor een continue stroom van gegevens over hoogte en stroomsnelheid van de rivier. De post in Borgharen is 24 uren per dag bemand, zomer en winter. „Dit is natuurlijk altijd de spannendste tijd van het jaar voor een stuwmeester. Vrijdagochtend kwamen de eerste berichten uit Frankrijk en België binnen over de golf, zo noemen we de watermassa die door de regen ontstaat. De Maas is een echte regenrivier, dus volkomen onverwacht waren die berichten niet, gezien het slechte weer van de afgelopen tijd." Rijkswaterstaat stelde vrijdag fase een in werking: de normale observatie wordt vervangen door een actieve alarmbewaking. Zaterdag werd besloten de stuwen in de Maas te strijken. De enorme schotten gingen omhoog en het wassende water kreeg vrij spel.

Vanuit de observatiepost ontvouwt zich een prachtig panorama en stuwmeester Frijneman wijst richting Maastricht. „Links staat het hoofdkantoor van Rijkswaterstaat. Op dit moment vindt daar het hoogwaterberaad plaats. Alle informatie wordt nog eens goed berekend en aan de hand van die uitkomsten stelt het hoofdkantoor de gemeenten die door het water bedreigd worden, op de hoogte."

Achtertuin

Aan de rand van Borgharen staat, iets van de weg vandaan, een kleine villa. Achterom lopen is onmogelijk geworden, de Maas heeft bezit genomen van de achtertuin. Het tuinpad verdwijnt na een meter onder water en slechts een miniem heuveltje houdt de terrasdeuren droog. Binnen staart bewoner Johan Leis met een ietwat zorgelijke blik in de ogen door de ramen. „Volgens de laatste berichten houden we het net droog, maar als het onverhoeds toch weer gaat stijgen, ben ik de eerste die natte voeten krijgt. Het water is zaterdag razendsnel op komen zetten, ik zag het gewoon aan komen stromen. Een angstaanjagend gezicht, want je weet niet waar het ophoudt. Ik woon hier nu negen jaar, dus ik heb de ellende van de overstroming in '84 aan den lijve mee ondervonden. Het water stond veertig centimeter hoog in de huiskamer. Zandzakken? Laat me niet lachen, de Maas is niet tegen te houden. Het water kwam door de tegelvloer en de voordeur naar binnen.

Nee, ik spaar liever mijn rug om mijn meubels naar boven te sjouwen." Verzekeren tegen de wateroverlast heeft ook geen zin volgens Leis, want de premies zijn exorbitant hoog. Meer heil ziet hij in het uitbaggeren van de Maas, maar: „Dat zie ik pas gebeuren wanneer Maastricht ooit mocht overstromen, de beleidsmakers interesseren zich toch niet voor kleine dorpen als Borgharen en Itteren."

Rampjaar

Ondanks alle overlast die het Maaswater bij tijd en wijle met zich mee brengt, er is een troost: zo erg als in de Oudejaarsnacht van 1925 zal het nooit meer worden. In die nacht braken op verschillende plaatsen de dijken door en werd Limburg tot rampgebied uitgeroepen. Talloze mensen verloren hun bezittingen en tienduizenden dieren kwamen om in het water. Verschillende dorpen stonden helemaal blank en enkele gehuchten moesten in hun geheel geëvacueerd worden. De hulpverlening in die dagen was erg gebrekkig en werd bemoeilijkt door de felle kou die meteen na de overstroming zijn intrede deed. Koningin Wilhelmina trok drie dagen in roeiboten en op wrakke karren door Limburg om zich op de hoogte te stellen van de ramp. De gebeurtenissen van 1925 spoorden wel aan om haast te maken met het uitvoeren van allerlei werken om een herhaling te voorkomen. In de jaren daarna is het Julianakanaal aangelegd en kreeg de Maas gezelschap van zeven stuwdammen. Maar Limburgs grootste rivier zal zich nooit helemaal laten temmen.

Midden-Limburg eerste centrum in provincie

Opkomst bevolkingsonderzoek borstkanker bijna 75 procent

Van onze verslaggever

ROERMOND – Voor de eerste ronde van het bevolkingsonderzoek op borstkanker dat in de regio Midden-Limburg in december '90 van start ging, is tot nu toe 74 procent van de doelgroep (vrouwen tussen 50 en 70 jaar) opgekomen. Volgens epidemioloog P. Mertens van de GGD Midden-Limburg is voor de doelmatigheid (effect in relatie tot de kosten) een minimum van 70 procent vereist. Omdat er gemeenten nog onder die norm zitten (Roermond 69 procent) zal er nog een intensiever voorlichtingsprogramma volgen.

Midden-Limburg loopt in de provincie voorop met het bevolkingsonderzoek op borstkanker. Eind '93 moeten in heel Nederland ruim 50 onderzoeksgebieden operationeel zijn. De twee volgende centra in Limburg zijn Heerlen en Maastricht.

Zekerheid

Voor de eerste ronde in Midden-Limburg zijn voor het onderzoek, opgezet door het Integraal Kankercentrum Limburg en de GGD, 7486 vrouwen uitgenodigd. Van hen hebben 5569 vrouwen aan het onderzoek deelgenomen. Uiteindelijk is bij 49 vrouwen een carcinoom, een kankergezwel, vastgesteld.

„De statistieken over borstkankeronderzoek leren dat een bevolkingsonderzoek met grote mate van zekerheid uitsluitsel kan geven op de vraag of een vrouw borstkanker heeft of niet. We kunnen zodoende vrouwen in een vroeg stadium selecteren, voordat ze uit eigen beweging naar de dokter zouden gaan", aldus Mertens. Een groot winstpunt van het bevolkingsonderzoek is ook dat er meer borstbesparende operaties kunnen worden uitgevoerd, omdat de niet-palpabele (niet-voelbare) gezwellen eerder aan het licht komen.

Risicogroepen

Welke vrouwen behoren nu tot de grootste risicogroepen? Dat blijken eerstegraads verwanten van borstkankerpatiënten (moeder, zus of dochter), vrouwen met een vroege menarche en een late menopauze) en vrouwen die op late leeftijd een kind krijgen. Uit studies blijkt ook dat vrouwen die borstvoeding geven in plaats van 'de fles' minder risicogevoelig zijn.

Het risico op borstkanker zou minder zijn bij bepaalde eetgewoonten. In studies wordt aanbevolen om wortelen (voor het betacaroteen) te eten en gefermenteerde melkproducten te gebruiken (yoghurt of karnemelk). Ook het slikken van Selenium-tabletten vermindert het risico.

Uit een tussentijdse rapportage van de Ziekenfondsraad over de invoering van het bevolkingsonderzoek op borstkanker, blijkt dat het opkomstpercentage landelijk gemiddeld op 80 procent uitkomt. Er zijn nu 24 centra operationeel. De Ziekenfondsraad heeft staatssecretaris Simons (volksgezondheid) aanbevolen met de invoering door te gaan. Het onderzoek wordt nu nog gefinancierd met subsidies van de Ziekenfondsraad. Eind '93 zou het onderzoek een gewone verstrekking op grond van de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ) worden.

Knelpunten

Een van de knelpunten is nog het tekort aan radiodiagnostische laborantes. Nieuwe wettelijke opleidingseisen belemmeren herintreding en ook het onlangs ingevoerde verkorte herscholingsprogramma zal onvoldoende helpen. Bovendien is voor de borstkankerscreening nog een specifieke opleiding nodig, die op het ogenblik alleen in Nijmegen wordt gegeven.

Verder doen zich nog problemen voor door een tekort aan bijzondere apparatuur die nodig is voor nader onderzoek van niet voelbare afwijkingen (specimenradiografie) en de vergoeding voor de specialisten die ermee werken.

Asbest uit school

● *Op basisschool De Belleboom in Kerkrade wordt de stilte in de kerstvakantie gebruikt om het aanwezige asbest uit de vloer te verwijderen. Het betreft witte asbest, de minst gevaarlijke soort. Het spul wordt weggehaald tegelijk met de dertig jaar oude vloerbedekking die flinke slijtageplekken vertoont. Een speciaal uitgeruste asbest-ploeg is voor deze operatie uit België naar Kerkrade gekomen.* Foto: CHRISTA HALBESMA

Filatelisten naar Echt

ECHT – De Filatelisten Vereniging Gelre-Gulick uit Echt heeft de organisatie van de Limburgse Filatelistendagen 1992 toegewezen gekregen. De vereniging, die nauwelijks een jaar bestaat, maar toch al zestig leden telt, organiseert het evenement (met tentoonstelling en ruildagen) op zaterdag 25 en zondag 26 april in zaal Biej Aolders aan de Houtstraat.

Ruim vierduizend ex-koempels maken gebruik van VVU

HEERLEN – Van de regeling 'Vervroegde Uittreding ex-mijnwerkers (VVU) die eind 1994 beëindigd wordt, maakten sinds 1979 ruim 4100 mensen gebruik.

De regeling biedt aan ex-mijnwerkers die nu in andere bedrijfstakken werkzaam zijn, de mogelijkheid om vervroegd uit te treden.

Mijnwerkers die van de regeling gebruik willen maken, moeten echter wel tussen december 1955 en december 1965 lid zijn geweest van het Algemeen Mijnwerkers Fonds (AMF) of het Beambte Fonds voor Mijnindustrie (BFM.

Een voorwaarde die gesteld werd toen de regeling in 1979 ingevoerd werd, was dat de opengevallen plaatsen van uittredende mijnwerkers opgevuld werden door langdurig werkelozen. Dit om iets te doen aan de grote werkeloosheid op dat moment, ontstaan door mijnsluitingen in Limburg. In 75 procent van de gevallen gebeurde dat.

bioscopen

● *Angelica Huston als Morticia in 'The Addams Family'*

● HEERLEN

Royal: Hot Shots, dag. beh. di 15 17 19.30 en 21.30 uur, di alleen 15 uur. **Rivoli:** Drop dead Fred, dag. beh. di 19 en 21 uur. De Reddertjes in Kangoeroeland, dag. beh. di 14 en 16 uur, di alleen 14 uur. **Maxim:** All I want for Christmas, dag. beh. di 14.30 16.30 19 en 21 uur, di alleen 14.30 uur. **H5:** Fievel in het Wilde Westen, vr t.m ma 14.30 en 16.30 uur, di t/m do 15 uur, di do ook 13 uur, wo do ook 17 uur. Don't tell Mom the babysitter 's dead, dag. beh. di 16.30 19 en 21.15 uur, dag. beh. wo 14.15 uur. The Addams Family, dag. beh. di 18.45 en 21.30 uur, dag. beh. wo 14 uur. City slickers, dag. beh. di 21 uur. Curly Sue, dag. beh. di 16 18.30 en 21 uur, dag. beh. wo 14 uur. Terminator 2, dag. beh. di 18.30 uur. Doc Hollywood, dag. beh. di 16 18.30 en 21 uur. Bingo, vr t.m zo 14 en 16 uur, di t.m do 15 uur, di do ook 13.15 uur, wo do ook 16.45 uur.

● SCHAESBERG

Autokino: Robin Hood: prince of thieves, vr t.m zo 20.30 uur en ma do ook om 20.30 uur.

● MAASTRICHT

Mabi: Woensdag gesloten! Hot shots, dag. beh. di 18.30 en 21.15 uur, di alleen 14.30 uur, dag. beh. vr 13.30 en 16 uur, vr ook 14.30 uur. Drop dead Fred, dag. beh di 18.30 en 21.15 uur, di alleen 14.30 uur, dag. beh. vr 16 uur, vr ook 14.30 uur. All I want for Christmas, dag. beh. di 18.30 en 21.15 uur, di alleen 14.30 uur, vr ook 14.30 uur, za t.m ma do 13.30 en 16 uur. De Reddertjes in Kangoeroeland, dag. beh. vr di 13 14.45 en 16.30 uur, di do 14.30 uur. The Addams Family, dag. beh. di 18.30 en 21.15 uur, di alleen 14.30 uur, vr ook 14.30 uur, za t.m ma do ook 13.30 uur. **Ciné-K:** Thelma and Louise, dag. beh. di wo 21 uur. **Cinema-Palace:** Don't tell Mom the babysitter 's dead, dag. beh. di 18.30 en 21.30 uur, dag. beh. wo 14 uur. Fievel in het Wilde Westen, dag. beh. wo 14 uur, dag. beh. di wo ook 16.15 uur. Curly Sue, dag. beh. di 18.45 en 21.45 uur, dag. beh. di wo ook 16.15 uur, vr t.m di en do ook 13.45 uur. City slickers, dag. beh. di 21.15 uur. The Fisher King, dag. beh. di 18 uur. **Lumiere:** The unbelievable truth, dag. beh. di 20 uur. An angel at my table, dag. beh. di 20.30 uur. Delicatessen, dag. beh. di 22 uur.

● GELEEN

Roxy: The Addams Family, dag. beh. di 20.30 uur, za zo do ook 15 uur. **Studio Anders:** Don't tell Mom the babysitter 's dead, dag. beh. di 20.30 uur. De Reddertjes in Kangoeroeland, za zo do 15 uur.

● SITTARD

Forum: Hot Shots, dag. beh. di 20.30 uur, za zo wo do ook 14 uur. Doc Hollywood, dag. beh. di 20.30 uur. Fievel in het Wilde Westen, za zo wo do 14 uur.

● ECHT

Royal-MicroRoyal: Curly Sue, dag. beh. di wo 20.30 uur, do om 15 en 20.30 uur en zo t.m wo ook 15 uur. De Reddertjes in Kangoeroeland, dag. 15 uur. Point Break, dag. beh. di wo 20.30 uur.

● ROERMOND

Royal: Hot Shots, dag. beh. di 20.30 uur, zo do ook 16.30 uur. De Reddertjes in Kangoeroeland, za t.m do 14.30 uur. **Royaline:** Don't tell Mom the babysitter 's dead, dag. beh. di 20.30 uur, za t/m do ook 14.30 uur, zo do ook 16.30 uur.

in de theaters

● *Organist Tjeu Zeijen*

HEERLEN:
– **wo. 25/12:** Kerst-in (12 uur).
– **do. 26/12:** kerstconcert van mannenkoor St. Pancratius (12.30 uur).

KERKRADE:
– **do. 26/12:** Orgelconcert van Tjeu Zeijen m.m.v. Yvonne Nijsten, sopraan en celliste Josien Zeyen (15.00 uur)

MAASTRICHT:
– **do. 26/12:** Pianorecital Evgeny Soifertis (12.30 uur).

SITTARD:
– **do. 26/12:** Kerstconcert van Ritmic Groep Schinveld (12.00 uur).

AKEN:
– **wo. 25/12:** 'La Traviata', Giuseppe Verdi (19.30 uur).
– **do. 26/12:** 'La Cage aux Folles', musical van Herman Fierstein (19.30 uur).

Tenzij anders aangegeven beginnen alle voorstellingen om 20.00 uur.

'Heen en weer vliegen van Nederland naar Somalië'

DOOR HATICE TOKGöZ

VOERENDAAL – Overal ter wereld zijn mensen op de vlucht voor honger, armoede en onderdrukking. Ze zoeken een veilig heenkomen in rijke landen, waar ze hopen zonder angst te kunnen leven. Nederland biedt al jaren onderdak aan deze vluchtelingen. In de Voerendaalse kern Klimmen bijvoorbeeld wonen twee Somalische families. Een kleine twee jaar geleden zijn ze gevlucht voor de burgeroorlog in hun thuisland. Na een zwerftocht door Frankrijk en een verblijf in Amsterdam, zijn de families Yussuf-Ali en Hussein uiteindelijk in Klimmen terecht gekomen.

Het afgelopen jaar gingen zeven kinderen van deze families naar basisschool Ummer Clumme in Klimmen. De jeugdige vluchtelingen hadden aanvankelijk nog de meeste moeite met de Nederlandse taal. Verder verliep de integratie in het Limburgse kerkdorp vlot. Of het deze kinderen gelukt is om zich in een vreemd land en op een vreemde school staande te houden bekijken we bijna een jaar later.

„Het gaat verbazend goed met de Somalische kinderen. Vorig jaar communiceerden we nog met 'handen en voeten', maar nu spreken ze allemaal goed Nederlands", vertelt direktrice Marianne Ernst van basisschool Ummer Clumme. Ze is erg enthousiast als het om Duale, Abdulhakim, Luban en de twee Guled's gaat. Ernst: „Ik heb gezien hoe de kinderen in een mum van een tijd mee draaien met de Nederlandse kinderen".

'Leuk' was de eerste reactie toen leerlingen en personeel hoorden dat er zes Somalische kinderen op school zouden komen. Het schoolbestuur en de Limburgse kinderen hebben vol spanning gewacht op de zes, die de Nederlandse taal nog niet machtig waren. „Ik had het een keer over roest, maar ik kon de kinderen niet uitleggen wat roest precies is", aldus Ernst met een grote glimlach om haar mond. „Toen ben ik maar naar de kelder gegaan om een stukje ijzerstaaf te pakken vol met roestplekken."

Samen met een leerkracht, heeft Marianne Ernst de begeleiding van de kinderen op zich genomen. Van de gemeente kreeg de school geld om speciale hulpmiddelen aan te schaffen voor de taallessen. „Al snel konden we de hulpboekjes in de kast opbergen, want de kinderen spraken al na vier maanden op een redelijk niveau Nederlands", aldus Ernst.

Twee Somalische kinderen zijn onlangs verhuisd en zitten op een andere basisschool in Voerendaal. De overige zijn verdeeld over verschillende groepen van Ummer Clumme. De oudste, Duale van tien jaar, zit in groep zes. Zijn één jaar jongere broertje Abdulhakim draait mee met groep vijf en Liban gaat naar de derde klas. De twee Guled's zitten nog in de kleuterklas. De kinderen hebben geen taal achterstand meer en ook hun leerprestaties doen niet onder voor die van Nederlands kinderen. Sterker nog, de kinderen behoren tot de slimsten van de klas.

Voor de kinderen was de afgelopen jaar een tijd van wennen en vooral leren. „In het begin schaamde ik me om antwoord te geven op vragen van andere kinderen", vertelt Duale. Voor Abdulhakim was dat geen probleem. Hij vond al snel een oplossing, Engels praten met een jongetje uit zijn klas, dat in Amerika gewoond heeft.

Kou

Taal was echter niet het enige, waaraan de kinderen moesten wennen. „Toen wij in Nederland kwamen, was het heel erg koud. Mijn moeder gaf ons een stapel kleren om aan te trekken", zegt Duale met eem lach. „Je kunt hier ook voetballen op gras", voegt Abdulhakim eraan toe. De beide kinderen vinden het te gek om te voetballen op een 'groen veld'. Duale: „In Somalie moesten wij in het zand spelen." Wat Duale en Abdulhakim echter niet leuk vinden, is de hondepoep op hun trapveldje, „echt vies."

Dat het zo goed gaat met de Somalische leerlingen, heeft volgens Ernst met de kinderen zelf te maken. Ze noemt ze uitzonderlijk en voor hun leeftijd vaak té volwassen. Waarschijnlijk is dat de reden waarom Duale zijn leeftijdgenootjes soms kinderachtig vindt. Dat kan echter niet beletten dat de Somalische kinderen veel vriendjes hebben.

Vies

Last van discriminatie hebben ze niet. Alleen Duale is niet zo blij met een klasgenootje, dat vieze woorden tegen hem gebruikt. Voor Abdulhakim is dat geen probleem. „Als iemand stomme dingen zegt, dan bijt ik gewoon van me af", zegt hij met zijn hoofd 'ja-knikkend' om zijn woorden kracht bij te zetten.

De school is trots op de kinderen, maar directrice Marianne Ernst heeft nog iets anders om trots op te zijn. De nieuwgeborene in de familie Yussuf-Ali heeft de naam van de directrice gekregen. „Mischien omdat ik goed contact heb met de vader, die vaak naar school komt", verklaart Ernst.

De vijf Somalische kinderen zijn helemaal ingeburgerd. Taalproblemen kennen ze niet meer en de kinderen hebben allemaal vertrouwen in de tockomst. „Ik wil dokter worden", zegt Abdulhakim. Ook Duale heeft een beroep in gedachte voor de toekomst, piloot. „Om steeds op en neer te kunnen vliegen van Nederland naar Somalië", voegt hij er nog fluisterend aan toe.

nog even '91

● De Somalische kinderen hebben een nieuw thuis gevonden in Klimmen. Foto: CHRISTA HALBESMA

Gemeentebestuur moet bijspringen inzake technische gebreken

Scholen hebben geen financiële reserves

Van onze verslaggever

HEERLEN – Basisscholen hebben van de algemene vergoedingen, die ze krijgen van de gemeenten, geen financiële reserves kunnen opbouwen. Zodoende moeten gemeentebesturen de kosten betalen als er bepaalde technische gebreken zijn. Dat is de opvatting van de Commissie Beroepszaken administratieve geschillen van de provincie Limburg.

Het bestuur van de Katholieke Schoolvereniging Heerlen en Omstreken stapte naar de provincie toen het gemeentebestuur van Heerlen geen geld wilde geven voor de vervanging van de dakbedekking van de Don Sartoschool in die plaats. De gemeente vond, dat het schoolbestuur het repareren van het dak maar moest betalen uit de vergoeding per leerling, die een school jaarlijks krijgt.

Het schoolbestuur was het daar niet mee eens. Van de opbouw van enige reserve kon geen sprake zijn, omdat het schoolbestuur al het geld dat het van het gemeentebestuur kreeg nodig had voor de exploitatie van de school. De commissie beroepszaken van de provincie is het daarmee eens. Volgens de commissie waren de vergoedingen dermate laag, dat zij doorgaans geen enkele ruimte boden voor het vormen van reserves voor groot onderhoud van het schoolgebouw.

De provinciale commissie heeft het besluit van de Heerlense gemeenteraad om de nieuwe dakbedekking van het plat dak van de entree en het trappenhuis van de Don Sartoschool niet te betalen, vernietigd. De gemeente moet nu dus wel met geld over de brug komen.

Volgens de provincie kunnen schoolbesturen als ze nieuwe dakbedekking, vloerbedekking of een nieuwe cv-ketel moeten hebben, daarvoor een beroep doen op het gemeentebestuur. De schoolbesturen hebben daar volgens de provincie recht op, omdat deze vervangingen niet onder de normale exploitatie van de school vallen.

Voor de reparatie van het dak van basisschool Klimop in Heerlen krijgt het katholiek schoolbestuur geen geld. In dit geval heeft het gemeentebestuur volgens de provincie correct gehandeld door geen geld ter beschikking te stellen. Voor schuine daken op schoolgebouwen blijkt namelijk een andere regeling te bestaan dan voor platte daken.

Dertig aanrijdingen in gemeente Kerkrade

KERKRADE – In de gemeente Kerkrade vonden het afgelopen weekeinde dertig aanrijdingen plaats. De meeste ongelukken bleven beperkt tot flinke blikschade. Een 11-jarig meisje uit Kerkrade en een inwoner van Landgraaf (42) raakten gewond.

De Landgravenaar werd zondagavond omstreeks kwart voor negen geschept door een passerende auto ter hoogte van de O. L. Vrouwestraat in Kerkrade. De voetganger werd ernstig gewond overgebracht naar het Heerlense De Wever ziekenhuis. De inwoner van Landgraaf ligt in coma. Zaterdagmiddag werd de 11-jarige Kerkraadse geschept door een auto op de Schaesbergerstraat. Het meisje liep een gecompliceerde beenbreuk op. Zij werd opgenomen in het Kerkraads ziekenhuis.

De verkeerspolitie van Kerkrade verzoekt getuigen van beide aanrijdingen contact op te nemen ☎045-467666.

Boom valt op auto

● *Achteraf gezien mag de heer Urban van geluk spreken. Nog geen minuut nadat hij zijn auto gistermiddag tegen half drie voor zijn woning aan de Limburgiastraat in Heerlen had geparkeerd, viel een dikke boom op het voertuig. Een hond, die nog in de auto zat, bleef ongedeerd. De auto leed zware materiële schade. De boom, die na een hevige rukwind omviel, zou volgens omstanders grotendeels rot zijn geweest. Voor eigenaar Urban rest slechts één vraag: 'Wie betaalt de schade?'.* Foto: KLAUS TUMMERS

Kilo amfetamine gedumpt op weg

Van onze verslaggeefster

HEERLEN – Een buschauffeur van VSL heeft zaterdagavond een plastic zak met ongeveer één kilo amfetamine gevonden op de kruising Kloosterweg met Spoorsingel. De zak werd omstreeks half acht door het raampje van een roodbruine Mazda RX7 op de weg gegooid.

De politie achtervolgde de Mazda, die geen achterlichten voerde, al geruime tijd vanaf de Antwerpseweg. De bestuurder reed echter zo hard dat het te gevaarlijk was om de auto tot stoppen te dwingen. Op de Kloosterweg haalde de man de VSL-bus in, waarna hij de zak uit het portierraam gooide en in de richting van Spoorsingel wegreed.

De automobilist, een 24-jarige inwoner van Kerkrade, werd een kleine tien minuten later aangehouden op de Stationstraat in Heerlen. De man zegt niets met de zaak te maken te hebben. Getuigen van het incident worden verzocht te bellen met de Heerlense politie ☎045-731803.

Nieuw centrum in Botanische Tuin

KERKRADE – De Botanische Tuin in de Kerkraadse wijk Terwinselen heeft een nieuw bezoekerscentrum. De circa dertigduizend bezoekers die de tuin jaarlijks bezoeken kunnen nu beter ondergebracht worden.

In het nieuwe centrum is plaats voor een leeshoek en koffiehoek, twee kantoren, een leslokaal en een uitgebreid terras. Tevens kunnen in de ruimte exposities en concerten worden gehouden.

In overleg met de gemeente Kerkrade, die subsidie heeft verstrekt aan de Botanische Tuin, is besloten voortaan entree te vragen voor de toegang aan de tuin. De officiële opening van het centrum zal plaatsvinden in de eerste week van april 1992.

Welzijn Kerkrade wordt marktgericht

Van onze verslaggever

KERKRADE – Het Sociaal, Cultureel en Educatief Werk (SCEW) in Kerkrade gaat meer inspelen op de behoeftes in de Kerkraadse buurten. Tot dat besluit is de organisatie gekomen, nadat een onderzoek de knelpunten in het SCEW heeft blootgelegd.

Binnen de welzijnsinstelling heerste een conflict tussen de directie en de ondernemingsraad. Onderzoeksbureau MEDE heeft de organisatie doorgelicht en spreekt van een crisissituatie.

De SCEW is ontstaan uit afzonderlijke welzijnsinstellingen, maar van een goede integratie is volgens MEDE geen sprake. 'Men wijst te veel naar elkaar en naar andere instanties of organen in plaats van naar zichzelf. Een goede overlegstructuur ontbreekt. Het managementteam is geen team.' In dergelijke bewoordingen probeert MEDE aan te geven waar de schoen wringt bij het SCEW in Kerkrade.

Er wordt een kleiner bestuur voorgesteld, dat meer op afstand functioneert. „Het SCEW zal een bedrijfsmatige welzijnsinstelling worden. We gaan marktgericht werken en buurtanalyses uitvoeren. We willen niet meer alleen kijken naar wat de gemeente als subsidiegever wil", aldus directeur A.van Amerongen van het SCEW.

Volgens Van Amerongen is zowel de directie als de ondernemingsraad van de SCEW tevreden met het onderzoek. Van Amerongen heeft gemeld dat er geen ontslagen zullen vallen.

in gesprek

● Parochie

In reactie op het artikel 'Het is goed merkbaar als parochie pastoor mist' van afgelopen vrijdag, zou ik graag nog dit willen zeggen. In het betreffende stuk spreek ik erover dat de Montfort-parochie twee jaar lang geen pastoor heeft gehad en 'er veel werk is blijven liggen in die twee jaar.' Ik wens met nadruk te stellen dat het kerkbestuur van toen dank verdient voor het vele werk dat het in de afgelopen jaren, en zeker de twee laatste, heeft verricht om de parochie draaiende te houden.

Hoensbroek Kapelaan Frenken.

'Slaande ruzie om een wafel'

Konvooi terug uit Joegoslavië

Van onze verslaggever

LANDGRAAF – Twee dagen na terugkeer van een hulpgoederentransport naar Joegoslavië is Schaesbergenaar Erik Kramer, een van de zes middenstanders die de reis meemaakte, nog onder de indruk van alle ellende die hij heeft gezien.

„Een jongen die twee wafels wist te bemachtigen kreeg slaande ruzie met een kind dat slechts een wafel had. Zij sloegen elkaar op het gezicht", vertelt Kramer.

„Ik sprak met een huilende vader die mij vroeg zijn zoon keek en zei 'het eerste wat hij eet in de afgelopen tien dagen'. Daar ben je toch even heel stil van."

Binnen drie weken wist de enthousiaste winkeliersvereniging 'Promotion Markt' voor 60.000 gulden voedsel (voornamelijk babyvoeding en wafels) te verzamelen.

Afgelopen dinsdagnacht stapten de Landgraafse winkeliers Lenie Bemelen, Math Bruls, May Everts, Petra Gulpers, Erik Kramer, Frans Thijssen en tolk Stefan Puch in twee personenauto's en begeleidden de chauffeurs Herman Hessers en Pierre Bours in hun vrachtwagen met opleger naar Portoroz.

Na een barre tocht van bijna 24 uur arriveerde het Landgraafse convooi op de bestemming. Van daaruit verdeelden Rode Kruiswagens het Landgraafs voedsel in vijf verschillende plaatsen. De nood was volgens de ooggetuigen zo groot, dat er overwogen om bijna volgend jaar nog een keer terug te keren naar het getroffen gebied in Joegoslavië.

Man gooit tegel door achterruit

SCHINNEN – Een onbekende man heeft gisterochtend in de straat de Drossaerd te Oirsbeek een stoeptegel door de achterruit van een woning gegooid. De dader, gekleed in een spijkerbroek en donkerblauw sportjack, maakte zich vervolgens uit de voeten. Omstanders schatten de man rond de dertig jaar.

Bij de koffie

Wandeltocht

● *Voor mensen die de overtollige onsjes na de Kerstdagen zo snel mogelijk kwijt willen raken, hebben wij een prima tip: de 'Oliebollen-wandeltocht'. Deze wordt reeds zes jaar tussen Kerstmis en Nieuwjaar in het Simpelveldse gehouden. Vorig jaar mochten de organiserende vereniging NOAD uit Bocholtz en de plaatselijke VVV-afdeling liefst 1400 deelnemers verwelkomen. Voor zondag 29 december zijn drie routes uitgestippeld: 5, 10 en 15 km. Onderweg wordt weer gezorgd voor een natje (glühwein, warme chocolademelk, koffie, of frisdrank) en een droogje (oliebol). De wandelaars kunnen tussen 10 en 14 uur vertrekken vanaf café Oud Simpelveld aan de Irmstraat 23 in Simpelveld.*

Kienbon

● *In deze tijd worden veel mensen verblijd met platen-, boeken- en VVV-bonnen. Het damescomité van schutterij St. George in Simpelveld heeft daar een originele variant aan toegevoegd: de kienbon. Veel oudere mensen gaan graag kienen en voor hen is zo'n tegoedbon een welkom geschenk. Tegen inlevering van een kienbon ontvangt men in Simpelveld een gratis serie (op deze kaart staan alle nummers van 1 tot en met 90 eenmaal afgedrukt) voor de zondagse kienavond in café De Kroon. Best een kien idee...*

Nachtegalen

● *Geen sneeuwpoppen dit jaar met Kerstmis. Tenminste daarnaar ziet het nu nog uit. Inplaats van sneeuw zal het wel regen worden, lekker druilerig. Wie de Kerstdagen wat wil verlevendigen heeft voldoende mogelijkheden, een concert van de Klimmender Nachtgalen bijvoorbeeld. De eerste kerstuitvoering wordt vanmiddag gehouden in de Luckerheidekliniek om half twee. In de parochiekerk van Klimmen zingen de 'nachtegaaltjes' vanavond om zeven uur. Het concert op Eerste Kerstdag vindt plaats in Hoog Vaals om elf uur. Ook gen de nachtegalen een concert op 27 december in hotel Bel Air in Valkenburg om zeven uur.*

Stiekem

● *Wethouder John van Dijk uit Brunssum weet de dagen voor kerst extra spannend te maken. De PvdA-er is getrouwd. Niet 'zomaar' in de echt verbonden, maar stiekem. In het geniep reisden de Brunssumse wethouder van Ruimtelijke Ordening en zijn aanstaande - een dochter van André van Bergen, ja ook PvdA - naar het waddeneiland Terschelling. Daar werden ze door niemand minder dan Louw Hoogland, oud-burgervader van Brunssum en Terschelling, in de echt verbonden. Toeval of verruilt Hoogland zijn functie als 'tijdelijke burgemeester' van Vaals weer voor een andere baan...*

Promotie

● *Er moet een overkoepelend orgaan komen dat de belangen van Brunssum behartigt. Op die manier kan de promotie van de stad beter worden aangepakt, waardoor Brunssum aantrekkelijker wordt voor het grote publiek. Dat schrijft de gemeentelijke Marktcommissie in een brief aan burgemeester en wethouders van Brunssum. Deze commissie ziet verschillende mogelijkheden om de stad te promoten. Zo maken de activiteiten op het gebied van sport zoals de onlangs gehouden wereldkampioenschappen dammen - Brunssum volgens de commissie uitermate geschikt als sportstad.*

Promotie (2)

● *Maar ook op muzikaal gebied heeft de stad met haar vele koren en muziekgezelschappen en de vierjaarlijkse internationale parade volgens de briefschrijvers veel te bieden. Veel moeite zal er besteed moeten worden om Brunssum te handhaven als aantrekkelijke koopstad. Het 'onhandige koopcentrum' oftewel het 'lange lint' van winkels zal verbeterd moeten worden, menen de initiatiefnemers. Een en ander zou betaald moeten worden uit een door de gemeente beschikbaar gesteld speciaal budget. Uit dat potje kan dan ook een jaarkalender worden samengesteld, waarop alle plaatselijke activiteiten staan vermeld. Doordacht?*

Zegeltjes sparen bij KLM

Nederland is gek op het sparen van zegeltjes. Na een bezoek aan de supermarkt worden zorgvuldig de waardepunten van een pak koffie, een pakje margarine of een doos zeepsop verwijderd en ingeplakt. Binnenkort kan ook de luchtreiziger aan de bak. Vaste klanten van de KLM krijgen vanaf 1 januari bij elke vlucht met de Koninklijke punten die hem of haar bij geduldig sparen aantrekkelijke premies oplevert.

Het zegeltjes-sparen is al jaren een populaire vrijetijdsbesteding onder luchtreizigers in de Verenigde Staten. En omdat de Amerikaanse maatschappijen een steeds grotere bedreiging vormen voor de Europese markt, zagen de KLM en al eerder British Airways zich genoodzaakt dit voorbeeld te volgen. Uit Amerikaans onderzoek is gebleken dat maar liefst een kwart van de passagiers zich bij zijn keuze voor een bepaalde luchtvaartmaatschappij vooral laat leiden door de verstrekte waardepunten.

De actie van de KLM is vooral bedoeld voor de zakenreiziger. Wie voor de premies in aanmerking wil komen moet jaarlijks minimaal [illegible] intercontinentale vluchten met de maatschappij vliegen of [illegible] vluchten binnen Europa. Volgens de maatschappij zijn er in ons land zo'n 200.000 zakenmensen die tot de categorie frequente luchtreiziger behoren.

Hoeveel zegeltjes de reizigers krijgen hangt af van de bestemming, maar ook van de klasse waarin men vliegt. Zo verdient een First class passagier drie keer zo veel waardepunten als iemand die zich met een goedkoop Economy class ticket laat vervoeren. Wie acht keer per Business class voor de baas naar New York is gevlogen, verdient 16.800 punten en kan daarmee in zijn vrije tijd een keer voor niks in de Economy klas naar de 'Big Apple'.

Voor de gespaarde bonuspunten kunnen behalve gratis tickets ook verschillende andere cadeaus worden verkregen. Zo ver[illegible] Parijs, een kuurvakantie in Baden-Baden [illegible] Weense Conservatorium [illegible] gratis [illegible] vervoeren [illegible] passagiers.

De maatschappij [illegible] per jaar gaat kosten. Dit bedrag is al terugverdiend als er een procent meer zakenreizigers wordt vervoerd.

Stijgende belangstelling voor sneeuw- en zonvakanties

Op meeste pistes voldoende sneeuw

De honderdduizenden Nederlanders die met wintersport gaan, kunnen in vrijwel alle gebieden rekenen op een flinke hoeveelheid sneeuw. Met name in Oostenrijk is de kwaliteit van de pistes uitstekend. In Frankrijk wordt gewaarschuwd voor lawines.

De belangstelling voor een vakantie in de sneeuw neemt nog steeds toe. De ANWB en de verkeersbureaus van de belangrijkste wintersportlanden ramen de groei op vijf procent. In Oostenrijk ligt vrijwel overal voldoende sneeuw. De hotels zijn volgeboekt, maar het lijkt niet al te riskant om zonder reservering op zak te vertrekken. Het verkeersbureau wijst erop dat er altijd annuleringen zijn en bovendien zijn er genoeg particulieren die een kamer willen verhuren.

Langlaufers kunnen nog in Tirol terecht, bijvoorbeeld in Seefeld of Kossen en voor skiers zijn Kitzbuhel, Altenmarkt en Zell am See favoriet.

Ook Zwitserland 'ziet er vol uit' uit. Maar de VVV's ter plaatse kunnen voor vakantiegangers zonder reservering nog wel onderdak regelen. Boven de achttienhonderd meter is er voldoende sneeuw van uitstekende kwaliteit, in lager gelegen gebieden zijn de skimogelijkheden redelijk. Wallis en Graubunden zijn geschikte langlaufgebieden, terwijl skiers in Saas-Fee en Zermatt nog goed terecht kunnen.

In Frankrijk ligt op de pistes in de hoger gelegen gebieden van de Savoie, Haute Savoie en Dauphine een halve meter tot een meter sneeuw. Daarbuiten verdienen pistes de kwalificatie 'redelijk'. In alle gebieden wordt gewaarschuwd voor lawines.

Langlaufers kunnen goed terecht in de Jura en de Vogezen, maar het verkeersbureau ontraadt mensen zonder reservering op pad te gaan.

In Italie is reserveren is een 'must' omdat ook veel Italianen hun kerstvakantie doorbrengen in de sneeuw. In de Dolomieten is Sterzing uiterst geschikt voor langlaufen, Aprica en Ponte Livigno genieten een reputatie bij skiers.

● *Vooral op de hoger gelegen pistes kan uitstekend worden geskied.*

zo het tegenvallende bezoek in verband met de Golfoorlog te compenseren.

Voor de zonaanbidder blijft Spanje favoriet met als uitschieter de Canarische Eilanden, die enkele tienduizenden toeristen trekken. Maar steden als Athene en Istanboel mogen ook rekenen op veel belangstelling, aldus de ANVR, het Algemeen Nederlands Verbond van Reisondernemingen.

De Europese winterbestemmingen krijgen steeds meer concurrentie van verre landen als de Dominicaanse Republiek en Florida in de VS. De helft van de tientallen extra vliegtuigen die Martinair de komende dagen inzet, gaat daarheen. De top drie van zonnige bestemmingen tijdens de kerstvakantie ziet er dan ook als volgt uit: Canarische Eilanden, Dominicaanse Republiek, Florida.

Zon

Enkele tienduizenden mensen, meer dan andere jaren, zoeken in de kerstvakantie juist de zon op en trekken naar Spanje, Griekenland, Turkije, Cyprus en Israël. Deze landen hopen

Meer kampeerders bij boer in 1991

Het aantal mensen dat in 1991 op een boerenerf heeft gekampeerd is met 15 procent toegenomen tot 900.000. Dit heeft de Stichting Vrije Recreatie maandag bekendgemaakt.

In Nederland zijn thans 1.100 boerderijen, al dan niet in bedrijf, waar kampeerders terecht kunnen. Volgens de Kampeerwet mogen er per bedrijf niet meer dan vijf tenten of caravans staan tussen 15 maart en 3 oktober.

De SVR wil dat het aantal plaatsen bij de boer wordt uitgebreid naar 10 of 15.

De 1.100 agrarische kampeeradressen moeten voldoen aan een aantal minimum-eisen zoals warm en koud stromend water en goed sanitair.

Overigens is de verhuur van tien of meer plaatsen bij boeren in veel gevallen al realiteit. Dit is volgens de SVR hard nodig, omdat naar verwachting in 1992 het aantal overnachtingen verder zal stijgen.

Aparte ruimte Velorama voor Nederlands fabrikaat

Van driewieler tot oma-fiets

Het rijwielmuseum Velorama in Nijmegen heeft er een nieuwe expositieruimte bij. De zaal is speciaal bestemd voor de verzameling van fietsen van Nederlands fabrikaat. Velorama heeft daar voor 35 fietsen [illegible] te tikken. De [illegible] is een Scholte, die in 1898 in Amsterdam gebouwd is. [illegible] houten [illegible] van de vorige eeuw [illegible] door Burgers in Deventer. Van deze eerste Nederlandse fietsenfabriek staan er ook een [illegible] en een fiets met [illegible] aandrijving.

Fongers uit Groningen is vertegenwoordigd met een Hoge B. Gazelle, Sparta, Union, Veeno en Simplex presenteren [illegible] kelijke oma- en opafietsen.

De transportfiets van bakker, slager en kruidenier ontbreekt vanzelfsprekend niet, net als de tandem.

Velorama heeft de expositie aangekleed met antieke affiches, [illegible] gele emaille borden, belastingplaatjes en olie-, kaars- en carbidlampen. Op 20 december ging het vernieuwde Velorama officieel open.

Met de nieuwe zaal van Nederlands fabrikaat heeft Velorama nu een collectie van [illegible] fietsen in huis. De modellen geven een totaalbeeld van de ontwikkeling van de fiets in meer dan 200 jaar. Loopfietsen, [illegible] hoge bi's, driewielers, [illegible] regenfietsen en [illegible] staan [illegible] het gelid en [illegible] verkeren nog [illegible] staat.

Overigens hebben meer dan 2000 jaar geleden de Romeinen en Egyptenaren al geëxperimenteerd met iets dat op een loopfiets leek. Pas in 1817 kwam de Duitser Drais von Sauerbronn met een bruikbare loopfiets [illegible]. Deze was [illegible] gemaakt en de fietser kon [illegible] voortbewegen [illegible] met beide benen te steppen. Het model werd in Engeland en Amerika nagemaakt [illegible] de Schotse smid Kirkpatrick MacMillan in 1839 met een fiets [illegible] die kwam om de fiets met de voeten van de grond aan te drijven.

Wegwijzer Australië handige hulp

[illegible]

Vereniging avontuurlijke vakanties

[illegible]

![korte toer]

korte toer

DINSDAG 24 DECEMBER:

HEERLEN: St.-Joseph Rustoord, Gasthuisstraat 6, de tentoonstelling 'Kerst-aangekaart 1991', een verzameling van kerst- en nieuwjaarskaarten uit binnen- en buitenland. Tot en met 5 januari, dagelijks geopend van 14-17 uur.

WOENSDAG 25 DECEMBER:

MAASTRICHT: Wandeling onder leiding van VVV gids door de feestelijk versierde binnenstad. Bezoek aan diverse kerstkribben. Vertrek om 14 uur. Reserveren noodzakelijk, VVV Maastricht 043-252121.

BERG EN TERBLIJT: Openstelling rotswoningen en Geulhemmergroeve in Geulhem, aan de Geulhemmerweg. Van 14-19 uur. Ook geopend op tweede kerstdag en 29 december.

MAASTRICHT: Kerstkermis in het Mecc, indoor kermis van 13-21 uur. Geopend tot en met 29 december.

DONDERDAG 26 DECEMBER:

BRUNSSUM: IVN kerstwandeling, start Heemtuin, N. Maesstraat om 14 uur.

HEERLEN: Kerstbeurs (postzegels en munten) in het HKG-gebouw, Pater Beatusstraat, van 10-17 uur.

ROERMOND: Kerst-inn met medewerking van het Koninklijk Roermonds mannenkoor, in de H. Geestkerk, 11.30 uur.

BRUNSSUM: Kerstspel door kinderen van de basisschool, bij de Lourdesgrot, Hoek Kloosterstraat/Groeneweg, aanvang 14.30 uur. Ook op 29 december.

VRIJDAG 27 DECEMBER:

MAASTRICHT: Carillonconcert vanuit de toren van het Stadhuis door stadsbeiaardier Matthieu Steijns. Van 11.30-12.30 uur.

ZATERDAG 28 DECEMBER:

MAASTRICHT: Antiek en vlooienmarkt in de Stationstraat, van 10-16 uur.

MAASTRICHT: Chalet Bergrust, Luikerweg 71. Rondleiding in de grotten St.-Pietersberg, Noordelijk Gangenstelsel. Duur ongeveer 1 uur.

MAASTRICHT: Waldeckbastion, Waldeckpark nabij het Tongersepleın. Om 14 uur rondleiding in de kazamatten, de ondergrondse vestingwerken van Maastricht.

ZONDAG 29 DECEMBER:

MAASTRICHT: Rederij Stiphout, Maaspromenade 27 verzorgt om 11.30 uur een brunchboottocht op de Maas. Reserveren noodzakelijk, 043-254151.

LUIK (B): Luikse zondagsmarkt La Batte.

MAASTRICHT: Casino Slavante, Slavante 1 (nabij de ENCI). Om 14.30 uur een rondleiding in de grotten St.-Pietersberg, gangenstelsel Zonneberg. Duur ongeveer 1 uur. Toegangsprijzen voor volwassenen 4 gulden, kinderen tot 12 jaar 2 gulden en 25 cent.

MAASTRICHT: Aan de Cabergerweg, tegenover ingang Vredestein start om 15 uur een rondleiding in de zogenaamde 'Linie van Du Moulin', onderdeel van de oude vestingwerken van Maastricht. Duur een uur.

GULPEN: Rondleiding in de monumentale Neuborger watermolen. Aanvang 11 uur, duur ongeveer 1 uur.

HOUTHEM-ST. GERLACH: Vlooienmarkt in gemeenschapscentrum 'De Holle Eik', van 10-18 uur.

VOERENDAAL: Voetbalvereniging RKVV Voerendaal, wandeltocht voor jong en oud. Inschrijven tussen 12-14 uur in de kantine van de vereniging.

MAANDAG 30 DECEMBER:

VVV, Het Dinghuis, Kleine Staat 1. Om 14 uur een geveltocht met een inleiding d.m.v. een videofilm en wandeling o.l.v. een VVV gids. Duur ongeveer 2 uur. Deelname is alleen mogelijk na reservering, 043-252121.

DINSDAG 31 DECEMBER:

MAASTRICHT: In verband met oudejaar zijn de meeste winkels van 9-17 uur geopend.

MAASTRICHT: In verband met de jaarwisseling zijn de meeste cafes en bars tot 03. uur geopend.

WOENSDAG 1 JANUARI:

VAALS: Nieuwjaars jazzmatinee.

KERKRADE: Staatscircus Moskou in de Rodahal, inlichtingen 045-467780.

● *Wij raden onze lezers aan er rekening mee te houden dat de in deze rubriek opgenomen evenementen zonder ons medeweten afgelast, verplaatst dan wel uitgesteld kunnen worden.*

Recept met krenten stamt uit zeventiende eeuw

Oliebollen niet typisch Hollands

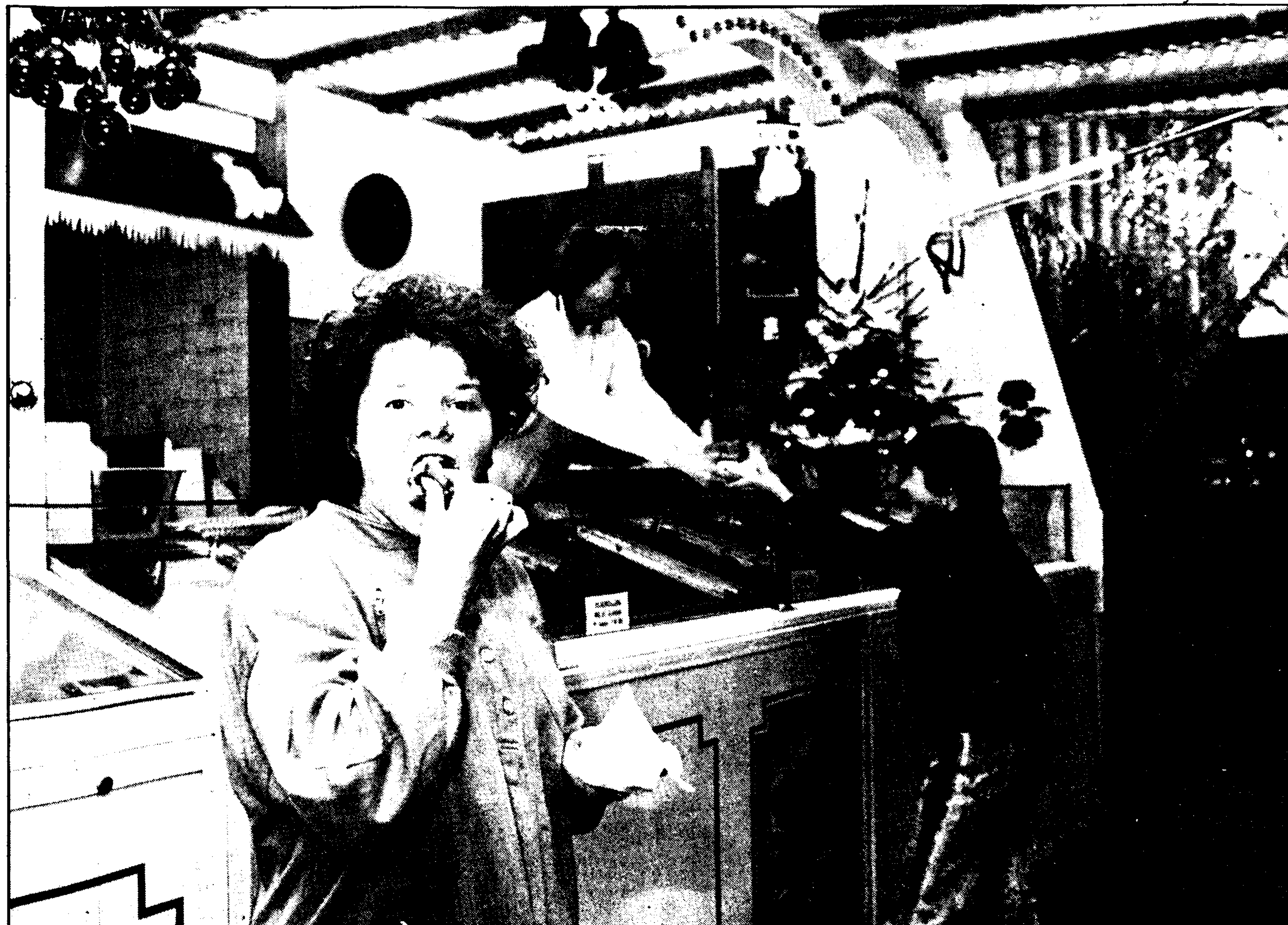
De oliebol wordt beschouwd als een typisch Nederlands oudejaarsgebak. Toch is dat niet terecht: frituren is van oorsprong geen Nederlandse gewoonte en de ingrediënten van de oliebol zijn evenmin Nederlands. Het bakken in olie is afkomstig uit het gebied rondom de Middellandse Zee, waar olie rijkelijk voorhanden is. Ook de vulmiddelen zoals krenten, rozijnen en sukade komen uit die omgeving.

Zo vermelden de kookboeken uit Libanon, Egypte en Griekenland recepten voor oliebollen. Ook daar worden ze bij speciale gelegenheden gegeten, maar dan niet met onze ingrediënten. Wel echter gedompeld in suikerstroop die geparfumeerd is met oranjebloesem, rozewater of citroen en vervolgens bestrooid met suiker of kaneel. Wanneer en door wie krenten, rozijnen en sukade eraan werden toegevoegd is niet bekend. Recepten voor 'smoutbollen' of 'oliekoecken' uit de 17e eeuw vermelden ze wel.

Voor het bakken van oliebollen kan men het best olie gebruiken. Olie blijft bij afkoelen zacht, terwijl frituurvet stolt. Een koude oliebol is dan ook hard als hij in frituurvet is gebakken. Het Voorlichtingsbureau voor de Voeding adviseert olie te gebruiken met zo min mogelijk verzadigde vetzuren (dus met een hoog linolzuurgehalte).
Olie kan door licht en lucht rans worden. Het is daarom aan te bevelen om deze koel, droog en donker te bewaren in de originele verpakking. Daarop staat ook aangegeven tot wanneer het produkt minimaal houdbaar is. Is de verpakking eenmaal geopend, dan kan men olie nog zeker een half jaar op een koele plaats bewaren.

Tips

Verhit de olie niet boven 180 graden C. Boven 200 graden treedt kwaliteitsverlies op en er kunnen schadelijke stoffen ontstaan. Zolang gebruikte olie er nog goed uitziet, ruikt en smaakt, kan deze opnieuw gebruikt worden. De houdbaarheid kan verlengd worden door de olie na het frituren te filteren en koel, droog en donker te bewaren.
Als de olie donker van kleur en stroperig wordt, een donkere afzetting op de wand van de pan te zien geeft, bij verhitting schuimt of walmt: dan niet meer gebruiken!
Frituurolie kan zo'n keer of vijf gebruikt worden. Vermeng nieuwe olie niet met oude.
Eén oliebol van 50 gram bevat circa 5 gram vet, 3 gram eiwit en 19 gram koolhydraat. Hij levert 560 kJ (130 kcal) aan energie: net zoveel als een onbesmeerde krentenbol.

● *Eén oliebol bevat ongeveer even veel kalorieën als een krentenbol.* Archieffoto: DRIES LINSSEN

Voedingswijzer volgt maaltijdschijf op

De 'maaltijdschijf' is fini. Haar opvolger heeft de naam Voedingswijzer gekregen. Het veranderde eetgedrag van de Nederlanders is de belangrijkste reden voor deze nieuwe handleiding, met als motto 'Weet wat je eet'.
De Nederlander eet steeds meer tussendoortjes en de traditionele drie maaltijden verdwijnen langzaam. Ook is het aantal vegetariërs fors toegenomen.
De makers van de nieuwe campagne gaan uit van de eigen verantwoordelijkheid van de consument. De filosofie achter de Voedingswijzer is dat geen enkel produkt, zelfs mayonaise, wordt verboden of uitgesloten. De Voedingswijzer bestaat uit vier vakken. De consument kan deze zelf invullen door uit ruim 230 kaartjes met afbeeldingen van voedsel te kiezen. Hierdoor is meteen duidelijk of er geen vakken leeg blijven, waardoor belangrijke voedingsstoffen worden gemist.

Kardemom, koriander en komijn in kerrie

Het poeder dat we kerrie noemen is een mengsel van een groot aantal specerijen. De oorsprong ervan is onmiskenbaar India, maar in dat grote land is het hier zo populaire kerriepoeder nagenoeg onbekend. In Indiase keukens worden de specerijen dikwijls zelf gemengd en vermalen. Dat levert veel meer aroma op. Dergelijke mengsels behoeven niet altijd droge poeders te zijn. Ze worden ook wel in de vorm van een dikke pasta gemaakt.

Het zijn vooral kardemom, koriander en komijn die hun stempel drukken op de geur en de smaak van het Indiase mengsel. Kardemom is al vele eeuwen bekend in Noord-Europa. Hij wordt gebruikt in koek en gebak en ook in likeuren. De Zweden zijn er verzot op; die kopen wel een kwart van de Indiase produktie. In veel tafelzuren en in gemarineerde haring zitten kardemomzaden. Arabieren drinken koffie met kardemom.
Kardemom is vrij prijzig en er wordt ook flink mee gesjoemeld. Heel wat zaden van andere planten worden ten onrechte als kardemom verkocht, ook in India zelf. In goedkope soorten kerriepoeder zit ongetwijfeld surrogaat-kardemom.

Koriander is een éénjarige plant waarvan zowel het blad, het zaad en de wortel in de keuken gebruikt worden. Het verse blad is in diverse Aziatische en Amerikaanse keukens zó bekend, dat het soms met onze peterselie vergeleken wordt. Bij Europeanen geniet vers korianderblad weinig waardering, maar in verse kerriemengsels kan het niet gemist worden.
Het rijpe, gedroogde zaad smaakt heel anders dan het blad van de korianderplant, de smaak lijkt een beetje op die van sinaasappelschil. Voordat ze gemalen worden is het goed om de zaden licht te roosteren, zeker wanneer het de bedoeling is er een kerriemengsel mee samen te stellen. Hierdoor komt het karakteristieke aroma veel beter tot ontwikkeling.
Bij het in azijn leggen van augurken en zilveruitjes spelen korianderzaadjes een belangrijke rol. Deze Europese toepassing is al zeer oud, en ongetwijfeld van de Arabieren overgenomen.

Ook komijn is een éénjarige plant uit tropische en subtropische streken. Het zaad is zowel in zijn geheel als gemalen te koop, het blad vindt geen toepassing. De smaak en de geur van het zaad zijn zeer uitgesproken.
Indonesische en Indiase gerechten die sterk gekruid zijn bevatten steevast een flinke portie gemalen komijn (djintan in het Indonesisch en jeera in de taal van India). Ook in vele kerriemengsels gaan enkele delen komijn. Een te grote hoeveelheid overheerst al snel de overige geuren, en omdat komijn goedkoop is, gebeurt dat nogal eens.

Wie zelf een interessant kerriemengsel wil maken zou het volgende kunnen proberen:
4 delen zwarte peper;
2 delen kruidnagels;
2 delen kaneel;
4 delen kardemom;
8 delen koriander;
4 delen komijn.
Liefst alles met elkaar gemalen of fijngewreven in een vijzel, en vanzelfsprekend samengesteld uit zo vers mogelijke, gedroogde specerijen.

Na scharrelei nu ook scharrelkuiken

Nederland heeft nu ook zijn eigen scharrelkuiken en is herkenbaar aan een vignet. Het Produktschap voor Pluimvee en Eieren heeft een regeling vastgesteld waarin precies is omschreven wat een scharrelkuiken is en aan welke voorwaarden de produktie moet voldoen om voor het vignet in aanmerking te komen. Het onafhankelijke Controlebureau voor pluimvee en eieren in Zeist houdt toezicht op de bedrijven waar de scharrelkuikens opgroeien en op de slachterijen, die ze verwerken.

Tot dusverre zijn er drie scharrelkuikenhouders begonnen met de gecontroleerde produktie en er zijn twee slachterijen geregistreerd. Het aantal scharrelkuikens is nog klein. Elke negen weken worden er zo'n twaalfduizend geslacht. Volgens directeur Paul Smakman van het Controlebureau zal dat aantal de komende tijd groeien omdat er nog enkele aanvragen van kippenhouders in behandeling zijn.

Het Nederlandse scharrelkuiken is er gekomen omdat de consument erom vroeg. Deze heeft in toenemende mate belangstelling voor voedingsmiddelen die op een andere dan de gangbare wijze tot stand zijn gekomen. Zo is Nederland ook een belangrijke producent van scharreleieren geworden. Eén op de vier verkochte eieren in ons land is een scharrelei. Ook op de produktie daarvan houdt het Controlebureau toezicht.

Langzaam groeien

De scharrelende vleeskuikens zijn heel andere dieren dan 'gewone' vleeskippen of leghennen.
De scharrelkuikens zijn van een langzaam groeiend ras. Ze doen er drie weken langer over om slachtrijp te worden. Volgens de regels van het produktschap mogen er maximaal twaalf per vierkante meter scharrelen in het strooisel en hun voer moet voor minstens zeventig procent bestaan uit granen. Per dag krijgen de scharrelkuikens ook nog eens los graan bijgestrooid in de stal. Verder zijn er eisen gesteld aan de ventilatie en de drinkwatervoorziening. Scharrelkuikens leven bij daglicht en 's nachts brandt er geen kunstlicht in de stal. Overigens lopen gewone vleeskuikens ook los in de stal.

„Maar het gewone kuiken," legt Paul Smakman uit, „is niet geschikt om tot scharrelkip uit te groeien. Het groeit namelijk veel sneller. Het scharrelkuiken wordt minder intensief gehouden en blijft langer op de boerderij. Daarom ligt de kostprijs een paar gulden hoger. Bij de poelier kost zo'n kip misschien een tientje." Het scharrelkuiken, ook wel scharrelkip genoemd – beide namen zijn beschermd – is in de winkel herkenbaar aan de verpakking. Een van deze benamingen staat erop.

Geen supermarkt

Alleen als alle schakels, van kippenhouder tot slachterij en van uitsnijderij tot groothandel, zijn aangesloten bij het bureau, mogen de aanduidingen en het vignet worden gebruikt. Vooralsnog worden deze kippen verkocht in poelierswinkels. Voor de verkoop in de supermarkt is het volgens Smakman nog te vroeg omdat de produktie maar net is gestart en nog te klein is.

Aparte borrelhapjes met gerookte vis

● *Het grote aanbod van vis en schelpdieren leent zich goed voor het maken van feestelijke hapjes.*

DOOR TILLY SINTNICOLAAS

Het aanbod van vis, schaal- en schelpdieren leent zich uitstekend voor heerlijke, feestelijke hapjes. Exquis zijn de hapjes met gerookte vis. Van gerookte visprodukten zijn de meest heerlijke borrelhapjes te maken. Denk maar aan gerookte zalm, gerookte paling, gerookte heilbot, gerookte sprot, gerookte forel, gerookte haring en gestoomde makreel.

De meeste van deze produkten behoeven geen toevoeging; een plakje gerookte zalm op een stukje witbrood is al een delicatesse (een takje tuinkers maakt het geheel af). Heel eenvoudig dus: toastjes, wat gerookte vis en wat garnering. Klaar in enkele minuten.

Gerookte visprodukten worden over het algemeen vacuüm-verpakt verkocht. De verpakking is voorzien van een houdbaarheidsdatum. Let bij aankoop op deze datum. Over het algemeen geldt dat de produkten, als u ze voor Kerstmis koopt, houdbaar zijn tot en met Oud en Nieuw. Het produkt dient u dan wel in de koelkast met een temperatuur van 4 graden te bewaren.

Vismousse

Heerlijke hapjes zijn er ook te maken met mousse of paté op basis van vis. Zoals makreelpaté. Vermeng hiervoor 200 gram gestoomde makreelfilet, het sap van een halve citroen, 2 eetlepels gehakte peterselie, 50 gram Monchou en versgemalen peper. Het geheel in de keukenmachine pureren, zodat een smeuïge massa ontstaat.

Hollandse garnalen zijn en blijven de lekkerste garnalen. Vorig jaar was de vangst van Hollandse garnalen tegen het einde van het jaar dramatisch slecht. De wijting, de natuurlijke vijand van de garnaal, was de visser voor geweest. Gevolg: lage aanvoer en zeer hoge prijzen. In de viswinkel was de Hollandse garnaal nauwelijks terug te vinden. Maar gelukkig is het dit jaar beter. De aanvoer is heel goed en de prijzen liggen op het normale niveau. De Hollandse garnalen mogen dus dit jaar niet ontbreken. Heel feestelijk: tomaatjes gevuld met Hollandse garnalen.

Garnalen zijn slechts beperkt houdbaar. Als u de garnalen enkele dagen van tevoren koopt moeten ze beslist ingevroren worden. Verpak ze goed voordat u ze invriest (in een diepvrieszakje of doosje). Als u de garnalen een dag van tevoren koopt, hoeven ze niet ingevroren te worden.

Pakketjes

Ook een leuk en lekker idee voor de feestdagen: vis in bladerdeeg. Verpak verse zalm, kabeljauw of gestoomde makreel met een plakje diepvries-bladerdeeg. De vis wel van tevoren kruiden. Bij de gestoomde makreel hoeft geen zout toegevoegd te worden. Verwarm de pakketjes 25 minuten in de oven. Een apart, feestelijk hapje.

Een dergelijk gerecht kan dienen als voorgerecht, maar als kleinere variant ook als warme borrelhap. Prima van tevoren te bereiden. Net voor het gebruik even opwarmen. Bijkomstig voordeel geen visluchtjes in de keuken.

Invriezen

Vis is niet lang houdbaar. Indien u uw vis enkele dagen van tevoren wilt inkopen, vraag uw visleverancier de vis luchtdicht te verpakken, zodat u de vis in de vriezer kunt bewaren. Gaat u de vis zelf verpakken en invriezen, doe dit dan als volgt. Leg de vis 2-3 uur in de vriezer. Houd de vis vervolgens onder de kraan zodat een glaceerlaag ontstaat. De glaceerlaag voorkomt uitdrogen. De vissen apart verpakken in diepvries-zakken.

Belasting betalen op postkantoor

De belastingdienst zal haar kasfunctie overdragen aan PTT Post en Postbank. Dat wil zeggen dat het vanaf 1 januari niet meer mogelijk zal zijn achterstallige belasting contant te betalen aan de kas van een kantoor van 's Rijks belastingen.

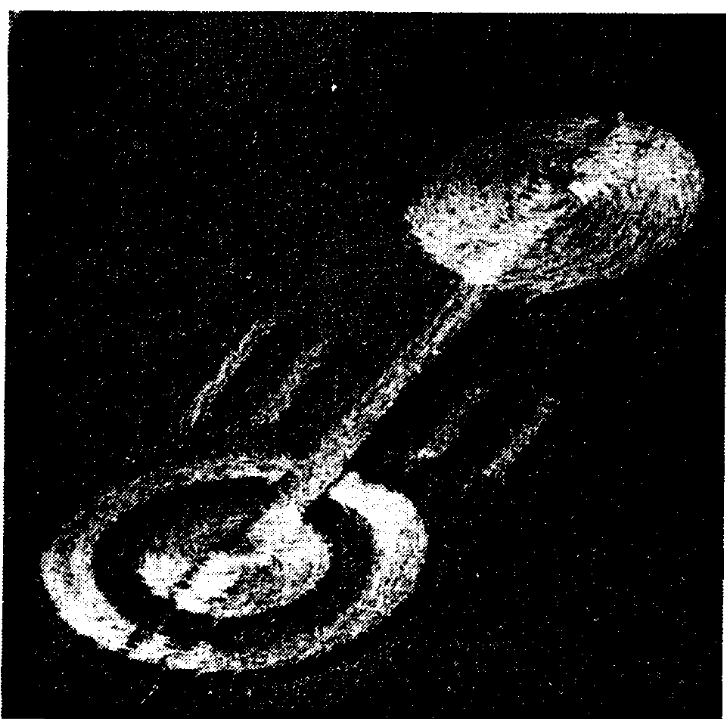
In plaats daarvan kan de belastingplichtige vanaf die datum bij de ruim 2.000 postkantoren en agentschappen van de PTT terecht.

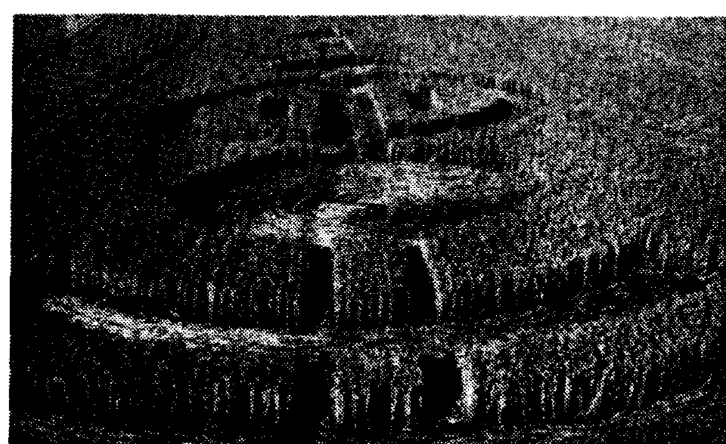
Bij contante betaling van belasting op het postkantoor hoeft, in tegenstelling tot betaling van belasting bij banken, geen stortingsrecht betaald te worden. Dat wordt kenbaar gemaakt door de nieuwe acceptgiro's te voorzien van een blauw hoekje. Wanneer de belasting op de laatste vervaldag op het postkantoor wordt betaald, wordt dit door de Belastingdienst als tijdig aangemerkt. Bij contante betaling van belasting bij banken geldt pas het moment van bijschrijving op de bankrekening van de ontvanger.

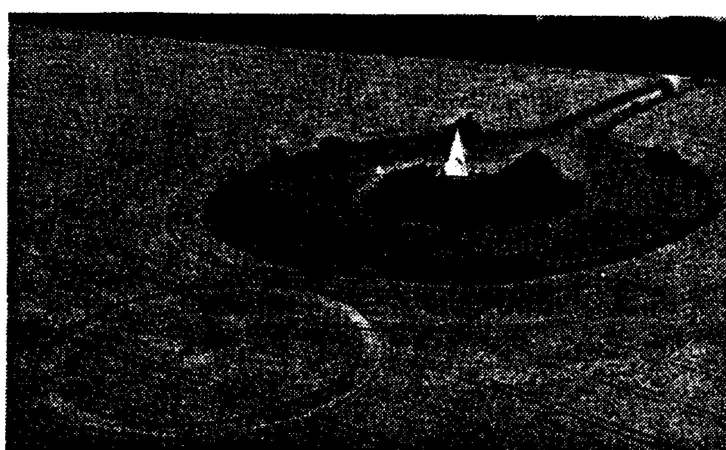
De overdracht van de kasfunctie aan PTT Post en Postbank heeft ook tot gevolg dat contante betaling van de motorrijtuigenbelasting niet meer bij de Belastingdienst maar op alle postkantoren kan gebeuren.

Miraculeus Mysterie ... of 'Synergie van Mensen en Middelen'

Alleen in Engeland werden er al meer dan 400 mysterieuze cirkels in korenvelden geregistreerd.

De zogeheten 'Crop-Circles' doen behoorlijk wat stof opwaaien.

Zijn het UFO's, is het spiritualisme of een ongewone 'dure' grap?
De toekomst zal het uitwijzen.

U weet het vast nog wel, twee beminnelijke Engelse 'gentlemen' op leeftijd halen de wereldpers met de onthulling.
Zij, zijn kennelijk ... de makers van wat eens als mysterie de wereld in haar ban hield.

Kennelijk ...

Dingen zijn duidelijker geworden.
De UFO's zijn de laan uit, weg met het 'korenveldmysterie'.

Mysterie heeft plaatsgemaakt voor de nuchtere realiteit.

Terug naar de dagelijkse aktiviteiten.
Terug naar de kernaktiviteiten.

Immers, U heeft andere zaken aan 't hoofd.
Zaken zoals bedrijfsplanning en de reële haalbaarheid hiervan voor het komende jaar. Want ieder nieuw jaar is er weer een, waarin ondernemers alles op alles moeten zetten om hun positie ten opzichte van sterke concurrenten te behouden of te verstevigen.
Vooral in de jaren negentig.

Deze jaren.

We komen tot de 'kern' van de zaak. Veel ondernemingen meenden hun kernaktiviteiten te moeten stimuleren met zelf opgezette diensten, waarop ze misschien niet altijd de juiste kijk hadden.

Dat is hun goed recht, maar misschien ook het begin van een mysterie. Want al snel blijkt, dat dienstverlenen een vak apart is dat je beter kunt overlaten aan specialisten.

Dat blijkt niet alleen efficiënter, maar ook goedkoper. Want, zeg nou zelf, waarom zou je ten koste van je kernaktiviteiten, dure randaktiviteiten zelf uitvoeren of blijven onderhouden?

Immers, ADB heeft van zakelijk- en industriëel dienstverlenen een kernaktiviteit gemaakt.
Dienstverlenen op maat, is ons credo.
Mysterieuze zorgen weghalen bij de ondernemers.

De ADB-Groep heeft daarmee sukses geboekt.
Door, bijvoorbeeld volgens gespecificeerde ISO-normen, diensten te verlenen waaraan behoefte bestaat.
Want, randaktiviteiten uitbesteden betekent voor U geen risiko's nemen, maar risiko's uitsluiten.

En U krijgt er van ADB kwaliteit en zekerheid voor terug.
Snel, op topniveau, tegen de juiste prijzen en met een goede nazorg.

ADB doet niet aan mysteries, maar beantwoordt aan de nuchter, realistisch geformuleerde behoeften van de moderne ondernemer.

De ondernemer die in het jaar 2000 per definitie de eerste wil zijn.

We laten mysteries aan anderen over en gaan met een gerust gevoel het nieuwe jaar tegemoet.

Dat gerust gevoel willen wij best wel met U delen.

U kunt het nieuwe jaar dan ook goed beginnen, want opdrachtgevers die betrouwbare dienstverlening essentiëel vinden voor het welslagen van hun onderneming doen er goed aan om een vrijblijvende afspraak met ons te maken.

Tussentijds wensen wij U allen prettige kerstdagen en een voorspoedig, maar bovenal gezond nieuwjaar toe.

Synergie van Mensen en Middelen.

Specialismen van de ADB-Groep: • Industriële Bedrijfsservice • Industriële Brand- en Veiligheidswacht • Industriële Isolatie Techniek • Industriële Luchtkanalenfabricage • Industriële Palletfabricage • Industriële Staalstralen en Conserveren • Industriële Steigerbouw • Audio Visual Services

Mauritslaan 111 - Geleen - Postbus 62 - 6160 AB Geleen - Tel. 046-787777 - Fax. 046-750196

● *De St.-Elias Mountains onder het Noorderlicht, met het kerkje van Haines Junction in Canada.*

Foto: Olieverfschilderij van ELIZABETH DULAC

Herder zonder kudde

Kuddes zonder herder, die vinden we in Nederland al lang gewoon. Maar voor een herder zonder kudde moet je ver weg zijn, in de woeste wildernis op de grens van Canada en Alaska.

De pastoor is al 75 en hij kan boeiend vertellen over de tijd dat de mijnwerkers in het zilverdorp Elsa in de recreatiezaal van de zilvermijn naar de tv keken, waarop de nachtmis te zien was die werd opgedragen in Calumet in Canada.

Calumet bestaat niet meer. Elsa is sinds jaren een spookdorp. Henk Huijbers ging ooit uit Schinnen daarheen – de enige hoop voor zijn parochie vormt de prijs van het zilver op de wereldmarkt. Als die stijgt komen er misschien weer mijnwerkers.

Tot zolang zit hij eenzaam in Mayo, de koudste en tevens de warmste plek van Yukon.

Op pagina 23 een reportage van Jan van Lieshout. Waarin sprake is van een kerststal zonder koningen.

● *Tweemaal Henk Huijbers op dezelfde plek: links in de jaren veertig, rechts nu. Hij werd intussen 75, de St.-Elias Mountains bleven zichzelf, de eeuwig ruisende bossen ook.*

● *Huub Stapel kijkt uit over de Hudson in New York: het is moeilijk om over zijn binnenmuren heen te kijken.*

Interview op PAGINA 29.

● *Engelen zijn nog altijd overal, of ze bestaan of niet.*

PAGINA 31.

● *De soberheid van de refter, waar gebeden, gegeten en gezwegen wordt.*

Foto: DRIES LINSSEN

De schoonheid van vrijwillig zwijgen

Er zijn van die plekken waar de democratische geest van de twintigste eeuw niet lijkt te bestaan. Waar je, ver weg van al het wereldse, alleen bent met de stilte. Het klooster is zo'n plaats. In een tijdperk waarin popmuziek en televisie meer respect afdwingen dan de katholieke kerk gaat het kloosterleven, wegens gebrek aan belangstelling, uit als een nachtkaars. Toch zijn er nog altijd mensen die kiezen voor een leven van contemplatie, eenvoud en stilte. Wat beziel mannen en vrouwen zich terug te trekken op een stille plek en te leven volgens een strak ritme van arbeid, gebed en gehoorzaamheid?

Menig klooster biedt de mogelijkheid een indringende blik achter de kloostermuren te werpen. Onze verslaggeefster mocht een weekeinde lang de geur van heiligheid opsnuiven.
Een verhaal over Mariabeeldjes, stromatrassen en koorgebed.

door

GRAZIELLA RUNCHINA

Het Carmelklooster in Beek grenst aan de ene kant aan een drukke weg, aan de andere kant aan de velden. Een venster dat uitkijkt op de wereld, een venster op de stilte.

Een breed kiezelpad leidt naar een donkerbruine poort. Na het aanbellen kijkt de belzuster door het luikje. Een vriendelijk, rond gezicht neemt me onderzoekend op.

Ik heb me zelf veroordeeld tot een weekeinde zwijgen. Ik voel me onderworpen aan een test die zal uitmaken of ik daartoe in staat ben. Ik sta voor de eerste beproeving. Met veel gepiep zwaait de zware kloosterdeur voor me open en valt met een doffe smak weer in het slot.

Doorgeefluik

[illegible] de schoonheid van het klooster [illegible] aan me voor. Het licht van de avondzon [illegible]

In de hal staat een soort doorgeefluik, [illegible] twintig jaar geleden nog de enige verbinding vormde tussen de slotzusters en de buitenwereld. De zusters die [illegible] onderworpen aan de strengste geloften. [illegible] het voedsel en de brieven [illegible]. Ze kregen [illegible]

[illegible] het kloosterleven [illegible]. Het gebed [illegible]

Ik [illegible]

uiterst nieuwsgierig naar het heil dat me deze drie dagen te wachten staat.

Heiligheid

Het beeld dat ik van nonnen heb komt uit boeken en films. In het ergste geval verwacht ik enorme strengheid en de bedompte geur van heiligheid, in het beste geval lieve, onwereldse vrouwen in zwart en wit gestoken, de handen gevouwen in de schoot, in een klooster dat zo uit de Sound of Music had kunnen komen. De werkelijkheid ligt, zoals heel vaak, ergens in het midden.

Zuster Rafael gaat me voor naar mijn slaapverblijf. Mijn leren hakken klapperen op de houten trap als een paar castagnetten. Ik vervloek mijn schoenen. Wat maakt mijn leven een kabaal.

De cel is klein. Twee flinke stappen in de breedte, drie in de lengte. Op een bureautje ligt wat literatuur. Het Nieuwe Testament en wat folders over religie en het kloosterleven. Verder een stoel, een kleerkast en een bed. De lakens op het bed zijn helder wit en kraken van het stijfsel.

Om half tien is het bedtijd. De lichten gaan uit, alleen een spaarlampje in de hal blijft branden.

Ik droom over nonnen die zich vasthouden aan strenge regels en normen die nog uit de middeleeuwen dateren. Ze wassen hun kleren enkel in soda, ze slapen op stromatrassen en staan midden in de nacht op om te bidden voor een wereld die ze nooit zullen zien.

Om zes uur 's ochtends hoor ik de eerste geluiden. God roept de nonnen uit hun bedstee voor het eerste gebed. Alles gaat even rustig en ingetogen. Dan wordt het nachtelijk zwijgen verbroken. Er lijkt geen einde aan het religieus geprevel te komen. Het monotone geluid heeft die eindeloze dreun die klinkt als de echo van de eeuwigheid. Ik stop mijn hoofd onder het kussen, trek de gebloemde sprei over me heen. Mij niet gezien. Nog niet.

De zusters Carmelitessen bidden nog steeds voor het heil van de wereld. Niet meer achter tralies, zoals het dertig jaar geleden gebeurde, maar nog steeds in strenge armoede en kuisheid.

Schemergebied

De tweede dag van mijn kloosterweekeinde breekt nu ook voor mij aan. Ik begeef me in een soort schemergebied tussen dag en en nacht. Bewustzijn en onderbewustzijn. Niet gehinderd door angst of verlegenheid. Er wordt hier niets van me verwacht. Ik hoef niets te presteren. Het zijn de meest perfecte momenten. Dobberend in een vloeistof van tijdloosheid. Er is geen licht, geur, geluid, niets dat mijn zintuigen prikkelt. Mijn hersenen draaien niet meer op volle capaciteit. Toch wordt mijn voorstellingsvermogen oneindig veel scherper.

De zusters eten in de refter in doodse stilte. Met gebogen hoofd nuttigen ze hun 'dagelijks brood'. Even verderop in de eetzaal zitten de vijf 'gasten', mensen die een weekeinde voor de rust kozen. Ook hier is stilte het belangrijkste ingrediënt van de maaltijd. De stadsgeluiden lijken van ver weg te komen. Zacht en vaag, als een wegstervende symfonie die vervloeit in de dingen om me heen. De stilte van de vroege ochtend, de wind die langs de ramen fluit. Doodse stilte.

Niets is echter zo lachwekkend als niet mogen praten tijdens het eten. Vijf mensen die elkaar niet kennen, durven elkaar niet aan te kijken. Beleefde frasen op een non-verbale manier. Eindelijk eens niemand die vraagt wat je doet of wat je studeert, nog altijd de meest verontrustende vraag op feestjes, maar mensen die je gewoon laten zijn.

De messen en vorken krassen over de borden. De thee smaakt zoals vroeger bij oma. De kersenjam is zuur. Iedereen tuurt naar zijn bord. Slik- en smakgeluiden krijgen zo een akelige lading. Ik durf amper te slikken en ben blij dat de maaltijd voorbij is.

Glimlach

Zuster Marie-Noëlle heeft de mooiste glimlach die ik ooit gezien heb. Een glimlach die niet gevoed wordt door een woordenstroom. Want zuster Marie-Noëlle straalt zonder iets te zeggen. De manier waarop ze na het middageten bedeesd op mijn kamerdeur klopt en vervolgens binnenkomt met een dienblad met daarop een grote pot dampende thee en plakjes vruchtencake ontroert me. Ik bedank haar met mijn ogen. In stilte verlaat ze mijn kamertje. Met die allesomvattende glimlach die een dialoog zonder woorden mogelijk maakt.

Ik begin te wennen aan de stilte. Ze wordt minder angstaanjagend. Ik krijg het gevoel aan eenzaamheid te lijden zonder wanhopig of ongelukkig te zijn. De stilte maakt me op een plezierige manier bedroefd.

Wat in het dagelijkse leven verVlakt is, komt weer naar boven. Ik ben even ontkoppeld van aardse dingen als in de file staan, kranten lezen en liefdesverdriet.

De omgeving waarin ik vertoef, verbaast me elke minuut. Alles is anders dan thuis. De handdoeken ruiken naar lavendel, de kloostergangen glimmen en verspreiden de geur van boenwas en zeepsop. Het doet me denken aan mijn lagereschooltijd toen ik als klein kind op gladde schoentjes door zojuist gepoetste gangen gleed. Het was verboden maar o zo spannend.

Geruisloos

In het klooster lijkt elke dag op de vorige. Bijna alles verloopt als een rituele plechtigheid. Zelfs de manier waarop de zusters lopen. Als zwarte schimmen flitsen ze op hun stille sandalen door de schemerige kloostergangen. Hun habijten wapperen net zo geruisloos als de was die op het binnenplaatsje te drogen hangt.

Hier, in de werkplaats voor de vrede, wordt gegeten, geslapen en veel gebeden. Dank zij het tweede Vaticaanse concilie zijn de regels in de loop der jaren minder streng geworden. Dertig jaar geleden zaten de zusters in Beek nog achter tralies en droegen ze zware sluiers voor het gezicht. Familie werd vanachter dit ijzeren gordijn te woord gestaan. De non en haar familie konden elkaar niet aanraken.

De horizon van de zusters reikt inmiddels veel verder dan de muren van het klooster. Het kloosterleven is niet langer een *fuga mundi*, een vlucht uit de wereld. Veel nonnen zijn creatief, muzikaal en geïnteresseerd in de dingen die buiten gebeuren.

Tijdens de diensten in de kapel proef ik echter weer dat 'rijke roomse verleden' dat zo allesoverheersend is. Vijf keer per dag wordt er in de kapel gebeden. Overal hangt Jezus met gele bloemen aan zijn voeten.

Eeuwigheid

De gong voor de middagdienst dreunt akelig na door de stille gangen. Deuren piepen, er klinken voetstappen, de gangen komen tot leven. De nonnen verzamelen zich in de hal, spieden op het mededelingenbord om te zien welke psalmen en antifonen er op het programma staan. Tijdens de vespers bezingen hoge zusterstemmetjes de eeuwigheid. Eén zuster zit achter het kerkorgel, een andere dirigeert, de twintig overigen staand wiegend in hun witte gebedskleed met de koorboeken in hun handen. Een van de schaarse momenten op een dag dat ze gezamenlijk 'in gesprek' zijn. Ik zing niet mee. Bang om de ijlte van hun liederen te verstoren.

Zondagavond verlaat ik het klooster weer. Om me weer over te geven aan het wereldse. Buiten het klooster heeft de wereld opeens te veel werkelijkheid.

Voor de zusters is het dan alweer bedtijd. Voor mij begint de avond pas. Zonder te spreken gaan de nonnen naar hun cel. Een enkele blijft nog staan in de hal, met het gezicht gebogen naar de Madonna. Nachtstilte. Alleen het godslampje in de kapel brandt. En het lampje op het kerkhof, even achter het klooster. De plaats waar iedere zuster die haar naam aan dit klooster verbindt, haar lichaam uiteindelijk zal moeten achterlaten als ze gaat naar Hem, naar Wie ze dit hele leven al uitziet.

● Pater Henk Huijbers

Herder zonder kudde

door JAN VAN LIESHOUT

Zijn mooiste herinnering? „De nachtmis die met Kerstmis, ik weet niet meer in welk jaar, vanuit Calumet rechtstreeks door de Canadese televisie werd uitgezonden. De kapel in het dorpje was te klein. Daarom was de recreatiezaal van de zilvermijn als kapel ingericht. De zaal zat bomvol. Het mijnwerkerskoor werd begeleid door een dame die in Wenen haar piano-opleiding had genoten. Na de nachtmis was er een gezellig samenzijn in het stafhuis van de mijn in Elsa."

Aan het woord pater Henk Huijbers (75) uit Schinnen, destijds bedienaar van de kapel in Calumet, het bergdorpje in het Noordwesten van Canada dat inmiddels van de aardbodem is verdwenen. Elsa is na de sluiting van de zilvermijnen een spookdorp geworden. Alle huizen staan leeg. Ook kerk en pastorie, die pater Huijbers er bouwde, zijn gesloten. Hij bedient nu enkel nog het kerkje van Mayo, de koudste en warmste plek in de Yukon, waar de temperatuur in de zomer en in de winter 180 graden Fahrenheit kan verschillen.

Het aantal kerkgangers kan pater Huijbers op de vingers van één hand tellen. Om zijn kerkje te kunnen onderhouden, zijn pastorie te kunnen verwarmen en in zijn levensonderhoud te kunnen voorzien is hij in toenemende mate van weldoeners afhankelijk. Door overlijden vallen steeds meer 'papieren parochianen' weg. Daarom zal de Stichting Opala in Heerlen een deel van haar kerstinzameling dit jaar voor pater Huijbers bestemmen. (Het gironummer van de stichting is 2963411.)

Henk Huijbers, 207 pond en maat 48 in de schoenen, werd op 8 juni 1916 in Doetinchem geboren. Zijn moeder kwam uit Arnhem, zijn vader uit Nijmegen. Na de Eerste Wereldoorlog verhuisden zij naar Hoensbroek, waar Antoon Huijbers machinist op de Staatsmijn Emma was geworden. Zoon Henk ging in Treebeek naar de MULO. Op vakantie in West-Vlaanderen raakte hij tijdens een bezoek aan het museum van de paters Oblaten van Maria in Waregem zo in de ban van hun missie onder de Eskimo's en Indianen in Noord-Amerika dat ook hij naar de Noordpool wilde. In Waregem maakte hij zijn lagere studies, in Nieuwenhoven en Korbeek-Lo zijn noviciaat. Hij zat op het groot seminarie in Velaines, toen de Duitsers, op 10 mei 1940, België binnenvielen. Gepakt en gezakt trokken de fraters naar de kust. Zij vonden onderdak in het Oblatenklooster in De Panne, waar chirurgen uit Brugge vrijwilligers voor het vervoer van gewonden kwamen vragen. Henk Huijbers werd chauffeur van de Engelse Rode-Kruiswagen waarmee ook vluchtelingen naar huis werden gebracht. De Bedford werd uiteindelijk in een hooiberg in Schinnen verstopt.

In de diaspora hervatte frater Huijbers zijn hogere studies. In Weert werd hij op 26 augustus 1943 door de bisschop van Roermond, mgr dr Gulielmus Lemmens, tot priester gewijd. Toen de neomist bij de secretaris van de bisschop, drs Leo Moonen, zijn jurisdictie ging halen, vroeg deze hem in het Land van Weert de zielzorg van onderduikers op zich te nemen. Met welvinden van zijn provinciale overste las pater Huijbers mis op afgelegen boerderijen; zorgde hij voor onderduikadressen, bonnen en centen die hij van de Limburgse organisatie voor hulp aan onderduikers kreeg. Toen de kopstukken van deze organisatie, op 21 juni 1944, tijdens een vergadering in Weert, werden gearresteerd, dook pater Huijbers, veiligheidshalve, onder. Op 8 augustus 1944 werd hij echter in de ouderlijke woning aangetroffen, aangehouden en in het raadhuis van Schinnen ingesloten. Een knokploeg uit Sittard bevrijdde hem.

Zijn vermomming was slechts van korte duur. In september 1944 werd Zuid-Limburg bevrijd. Bep van Kooten, een korporaal die voor de oorlog met militaire welzijnszorg was belast en van prins Bernhard de order had gekregen om in Zuid-Limburg een regiment stoottroepen te recruteren, vroeg pater Huijbers om aalmoezenier te worden van het eerste bataljon, waarover Piet Driessen, de chef van de machinewerkplaats van de Oranje Nassaumijnen, het commando voerde. Het regiment werd toegevoegd aan de Amerikaanse 29ste Infanteriedivisie en lag in Paderborn, toen Duitsland kapituleerde.

De relaties van aalmoezenier Huijbers kwamen de Oblaten goed van pas bij de bouw van een noviciaat voor broeders in Evertsoord. Hij zorgde voor het hout en de stenen en voerde de werkzaamheden uit. Pas toen hij klaar was, lieten de oversten hem, in 1947, naar Canada vertrekken.

De apostolisch vicaris van Whitehorse, mgr Jean Louis Coudert, benoemde hem tot bouwpastoor in Lower Post, nabij Watson Lake, waar Amerikanen in 1942 met de aanleg van de Alaska Highway waren begonnen. Van het achtergebleven legermateriaal bouwde pater Huijbers een kerk en een patronaat. De architectuur was zo geslaagd dat hij, in 1948, tot bouwpastoor in Mayo werd benoemd. Onder de parochie vielen ook de dorpjes die rond de zilvermijnen waren ontstaan. Er verrezen saloons en bordelen. Het was zaak dat er ook kapellen werden gebouwd, opperde de bisschop van Whitehorse.

Met het altaar op de rug trok pater Huijbers naar de mijnwerkerskoloniën, kilometers ver. Het eerste jaar te voet en met sledehonden; vervolgens met de jeep die hij van Frans van Seumeren had gekregen, de directeur van een smelterij uit Amsterdam, met wie hij in de DC-3 van Schiphol naar Gander kennis had gemaakt.

In 1950 kreeg pater Huijbers assistentie van father Engel, een late roeping, die er vreemde praktijken op nahield. Tijdens de offerande deed hij wodka in plaats van water bij de wijn. Ook wilde hij in de garage van de pastorie van Mayo wei bereiden. Mijnwerkers had hij zijn beginkapitaal afgetroggeld.

● *Henk Huijbers bij een Indianenechtpaar uit de bergen nabij Keno. Taja zou in 1870 geboren zijn, Etsitso in 1854.*

Na diens overplaatsing kreeg pater Huijbers assistentie van father Kovack, een benedictijn die vanwege 'politieke moeilijkheden' naar het Noorden was uitgeweken. Hij wilde trouwen met de weduwe van de Anglicaanse dominee van Mayo die, tijdens het vissen, onder invloed te water was geraakt en verdronken. Het huwelijk ging echter niet door, doordat father Kovack, op weg naar de begrafenis van zijn vader, werd getroffen door een hartinfarct.

Op 25 mei 1953 zegende mgr Coudert de kapel van Elsa in. Pater Huijbers had St.-Jozef als patroonheilige gekozen, maar mgr Coudert wijdde de kapel aan de H. Henricus toe: de patroonheilige van de bouwer.

Dat ook de mijnwerkers het werk van pater Huijbers hadden gewaardeerd bleek uit het afscheidscadeau dat zij hem aanboden, toen hij voor de eerste keer met vakantie naar Holland ging. De kralen van de rozenkrans waren van goud en diamant. De pater bood hem zijn ouders aan.

Tijdens zijn vakantie verving hij de propagandist van de Belgische Oblaten die ziek was geworden. Zijn lezingen leverden acht roepingen en meer dan een miljoen Belgische franks op. De helft mocht hij mee naar Canada nemen.

De basiliek van Lourdes stond model voor de kerk die pater Huijbers in Cassiar in het noorden van Brits Columbia bouwde en ook Onze Lieve Vrouw van Lourdes werd toegewijd.

In augustus 1958 was hij in Mayo terug. De directie van United Keno Hill Mines had er de bisschop om gevraagd. Na voetbalinterlands tussen Duitse, Hongaarse, Italiaanse en Poolse mijnwerkers vonden er geregeld steekpartijen plaats. Een Duitse supporter schoot zelfs een Italiaanse supporter dood. Pater Huijbers verijdelde vendetta's.

In 1964 werd hij overgeplaatst naar Burwash Landing. Van daaruit bediende hij ook Haines Junction en Beaver Creek. De dorpjes waren ontstaan rond airstrips en stapelplaatsen aan de Alaska Highway, die in 1942, na de aanval van de Japanners op de Amerikaanse vloot in Pearl Harbor, overhaast was aangelegd om de Amerikaanse troepen in Alaska over land te kunnen bevoorraden.

Ook in de dorpjes aan de voet van de majestueuze St.-Elias Mountains bouwde pater Huijbers van oude legermaterialen kerkjes en pastoriën. In Burwash gaf hij de aanzet tot een natuurhistorisch museum en legde hij licht in de hutten van de Indianen aan. Ze waren hem er dankbaar voor.

Toch bereikten de bisschop van Whitehorse ook brieven waarin Indianen zich beklaagden over diens westerse stijl van herderen. Vandaar dat de bisschop van Whitehorse hem in oktober 1978 voor de derde keer tot pastoor van Mayo benoemde.

De zilverwinning taande. In januari 1989 werd zelfs de grootste zilvermijn, die in Elsa, gesloten. Slechts drie mannen bleven achter om de lege gebouwen en huizen te bewaken.

Met een kaars licht pater Huijbers bij, als wij de St.-Henry's Church betreden. De godslamp is gedoofd. Voor het altaar staat de Kerststal nog. De drie koningen ontbreken. In 1989 werd in Elsa het laatste kerstfeest gevierd.

Pater Huijbers zwijgt als ik hem vraag zijn gevoelens onder woorden te brengen.

Met de laatsten der mijnwerkers blijft hij de zilverprijs volgen. Het is zijn stellige overtuiging dat de zilverwinning eens zal worden hervat. Hij betwijfelt of de ontvolkte dorpen nieuw leven zal worden ingeblazen. „Ik vraag me daarom wel eens af wat ik hier nog doe. Ik voel me inderdaad een herder zonder kudde."

In Mayo komt amper nog iemand naar de kerk.

„Maar ook al zit er 's zondags maar één man of één vrouw in de kerk, toch moet je ook voor hem of haar je preek voorbereiden. Christus heeft gezegd: 'Gaat en onderwijst alle volkeren.' Hij heeft nooit aantallen genoemd. Hij heeft ook nimmer over voldoening gesproken. Hij is zelf de kruisdood gestorven. Dat was geen voldoening."

„Frusterend is het ook om achteraf te moeten vaststellen dat wij, missionarissen, het eigenlijk niet goed hebben gedaan. We hebben van Indianen bruine blanken willen maken. Hun te zeer onze westerse cultuur opgedrongen. Te weinig rekening met hun cultuur gehouden."

In juli van dit jaar hebben de Oblaten in een brief aan de Indianen en Eskimo's daarvoor hun verontschuldigingen aangeboden. Zo ook voor de uitwassen op de kostscholen voor Indianenkinderen. Twee Oblaten werden wegens ontucht met schoolkinderen tot gevangenisstraffen veroordeeld.

In februari werd mgr Hubert O'Connor, de bisschop van Prince George in Brits Columbia, die eerder bisschop van Whitehorse was geweest, wegens verkrachting van twee Indiaanse meisjes aangeklaagd. Hij zou de feiten hebben gepleegd in de jaren zestig, toen hij overste van de kostschool in Williams Lake, in Brits Columbia, was. Op 13 januari komt de zaak voor.

Pater Huijbers kan niet geloven dat zijn vroegere bisschop de misdrijven heeft begaan. Hij acht hem hoog; evenals mgr Thomas Lobsinger, die sinds 1987 bisschop van Whitehorse is. De bisschop heeft pas één priester kunnen wijden.

Met de bisschop is pater Huijbers van mening 'dat de leek een veel voornamere rol gaan spelen dan tot dusver. Leken zullen het werk van de priester moeten overnemen, of wij willen of niet. Bij hen ligt de toekomst van de kerk van het Noorden. Ik ben er zeker van dat de paus zijn zegen aan het priesterschap van leken zal geven'.

Toch is pater Huijbers nog niet van plan om terug te treden, ook al is zijn gezichtsvermogen als gevolg van zijn suikerziekte sterk achteruitgegaan. Hij vreest de volgende oogtest voor verlenging van zijn rijbewijs. Zonder voer-, vaar- of vliegtuig is men in de Yukon nergens.

Naar een klooster voor bejaarde Oblaten wil hij niet. Terug naar Holland evenmin. „Wel hoop ik in Holland in 1993 mijn gouden priesterfeest nog te mogen vieren. Het hangt van de Grote Baas af."

● *Henk Huijbers temidden van de zilvermijnwerkers in Elsa.*

Ze hadden aan de absolute top van de rijksten in Nederland kunnen staan, Piet en Trude Derksen. Toen in 1989 hun levenswerk Center Parcs werd verkocht, leverde dat 1 miljard gulden op. Ze hebben er geen cent van geaccepteerd. Het hele bedrag werd overgeheveld naar 'de kerk' en naar projecten voor 'de armsten der armen'. Gewaarschuwd door het woord van Jezus ('Wee u rijken...') deden ze afstand van hun bezittingen. Piet en Trude Derksen leven eenvoudig en laven zich aan de bron van Levend Water.

● *Trude en Piet Derksen in hun eenvoudige kantoor in Eindhoven: een miljard naar het goede doel.*

Foto: MONIQUE BAAN

De wonderbaarlijke geldvermenigvuldiging

DOOR PETER HEERKENS

Afgelopen mei waren ze 50 jaar getrouwd. Trude Derksen (70): „Een prachtig feest."

Daar waar zij, geboren Rotterdammers, zijn gaan wonen, in het te Oost-Brabant tegen de Belgische grens leunende Westerhoven, weten ze wel raad met bruiloften en partijen. Opschuimend feest in kroegen waar ze het biljart afdekken om plaats te bieden aan glazen. De Heer droeg zijn dienaar op: ga naar de wegen en de binnenpaden en nodig de mensen dringend uit binnen te komen, want mijn huis moet vol worden (Lucas 14:23).

Piet Derksen (78): „Wat Trude zegt: een prachtig feest. De hele kerk zat vol."

Hij kan zich precies herinneren waar na de kennismaking een van hun eerste gesprekken over ging. Trude heette toen Trudie, onder de jongens: 'Het Pareltje van Kralingen'. Piet Derksen: „Ik vertelde haar dat ik de bijbel het prachtigste boek van de wereld vond. Zo denk ik er nog steeds over. De mooiste woorden ooit gesproken, zijn die van Jezus."

Trude: „Ook ik was erg bezig met het woord van God. Het kan geen toeval geweest zijn dat wij ons tot elkaar aangetrokken voelden en trouwden."

Piet: „Dat was Voorzienigheid. Een huwelijk wordt in de hemel gesloten."

Trude, over kracht die de bijbel voor haar heeft: „Je begint te bidden en het einde is zoek."

Piet: „Ik kom er steeds meer achter dat alles waar is wat in de bijbel staat. Ik lees 'm stuk." Hij citeert Lucas 6:24. 'Maar wee u, rijken, want wat u vertroost, hebt ge al ontvangen.'

Schatrijk

Zo geschiedde het, dat in die dagen (van de jaren tachtig) Piet en Trude Derksen afstand deden van alles wat ze bezaten. Dat was heel wat.

Ze mochten zich schatrijk noemen. Hun eigendom (als enig aandeelhouder) van Center Parcs vertegenwoordigde op dat moment, met 8 recreatieparken van totaal 3800 vakantiebungalows, een geschatte waarde van 650 miljoen gulden. Die kapitale onderneming is door Piet Derksen altijd 'mijn pleegkindje' genoemd. Zijn 'kind' was Sporthuis Centrum, ook al een miljoenensucces.

Trude: „Toen we trouwden, maakte Piet zich zorgen over ons levensonderhoud. Hij vroeg zich af of hij het financieel allemaal wel zou kunnen opbrengen."

Piet: „Als man kom je voor die taak te staan. Mijn toekomst was nog niet duidelijk. Ik volgde in die tijd een opleiding bij Unilever en ik zag de verantwoordelijkheid voor een gezin op me afkomen. Maar: Trude heeft me bemoedigd. Trude heeft me altijd bemoedigd."

In 1953 het eerste warenhuis voor sport en spel; een winkel in Rotterdam die uitgroeide tot 17 Sporthuis-Centrumvestigingen. Trude: „Piet heeft een geweldig doorzettingsvermogen."

Piet: „Vergeet de Genade niet Trude. Alles is Genade. Al onze eigenschappen komen van God."

In 1967 de start van wat een spectaculair geslaagde recreatie-onderneming werd: Center Parcs. Voor 300.000 gulden kwam Piet Derksen in het bezit van een in exploitatiemoeilijkheden verkerend recreatieterrein in het Limburgse Reuver; 30 onverwarmde zomerhuisjes en een openluchtzwembad. Center Parcs bezit thans bijna 8000 recreatiebungalows, verdeeld over zeven parken in Nederland en vijf in het buitenland; het totaal aantal gasten bedroeg vorig jaar 2,8 miljoen. Piet Derksen: „Het groeide zo uit, omdat we met veel dingen de eersten waren."

Trude: „Ze hebben ons allemaal nagedaan."

Piet: „Neem de tropische zwembaden. Idee van Trude. Trude heeft altijd de binnenhuisarchitectuur van Center Parcs verzorgd. Ze bracht de tropische planten in de zwembaden, de glijbanen, het wildwater..."

Trude: „En de ronde vormen. Ik zag de bouw te veel de mannelijke kant op gaan. Ik zei: Piet, dat moet vrouwelijker."

Overal, op alle complexen van Center Parcs, liet Piet Derksen een kapel neerzetten. Trude: „Bij de hemelvaart heeft Jezus heel duidelijk gezegd: Verkondig het evangelie aan heel de schepping."

Piet: „De opdracht: Verspreid mijn boodschap tot in alle uithoeken der aarde."

Trude: „Voor mij persoonlijk is de hemelvaart door die woorden een van de voornaamste punten in de bijbel. Wat ik zo verschrikkelijk belangrijk vind: er waren vijfhonderd mensen bij. Die hebben het allemaal gehoord. Vijfhonderd... Als 't er nou twee of drie waren geweest zou je kunnen denken: die luisterden niet goed. Of: ze maakten ons wat wijs. Maar vijfhonderd...!"

Piet: „Dat ik die kerkjes liet bouwen, riep nogal wat op. Ze vroegen me: Hoe durf je? Er zijn bijna geen priesters meer."

Trude: „Dan wees Piet met z'n vinger naar boven en zei: Daar zorgt Hij voor."

Piet: „Dat bleek te kloppen. We hebben nooit zonder gezeten."

Het echtpaar woont uiterst bescheiden. De woorden van de bijbel volgend, verkochten Piet en Trude Derksen hun kapitale villa in Turnhout. De waardevolle kunstcollectie (beelden en schilderijen) die ze gedurende 35 jaar opbouwden, deden ze van de hand op een speciale veiling. Zo maakten ze enkele miljoenen vrij voor wat ze uit de bijbel oppakten als hun opdracht: 'Het helpen van de armsten der armen en het uitdragen van het evangelie.'

Hun kapitaal brachten ze onder in de vermogensinstelling Levend Water Beheer. Die werd opgericht als voedingsbron voor de werkmaatschappij Stichting Getuigenis van Gods Liefde, waarvan de doelstelling is omschreven met: 'Een werkgemeenschap van katholieke leken, gericht op wereldwijde geloofsverkondiging en op hulp aan de allerarmsten. Zij probeert Gods liefde voor de mens gestalte te geven door het ondersteunen van bestaande en eigen projecten op het gebied van sociaal-medische zorg, vorming van priesters en leken, en geloofsverkondiging onder meer via radio en televisie.'

Salaris

Als hoofddirecteur Center Parcs nam Piet Derksen afstand van het salarisniveau van zijn mededirecteuren die ruim 300.000 gulden verdienden. Hij liet zich op de loonlijst zetten voor een jaarsalaris van rond 80.000 gulden; Trude nam als binnenhuisarchitecte van de onderneming genoegen met duizend gulden per maand.

Tegen een jaarhuur van 15.000 gulden (inclusief gas, licht en water) betrokken ze op hun eigen Center Parc 'Westerhoven' een eenvoudige dienstwoning: keuken, kantoortje, twee slaapkamers en een huiskamer waarin ze om de handen van het Mariabeeld een rozenkrans vouwden. Ze kregen dit bidsnoer van Moeder Teresa, de legendarische non die in 1979 de Nobelprijs voor de Vrede ontving. De Derksens en moeder Teresa onderhouden innig contact met elkaar. Piet, Trude en hun vier kinderen zijn vaak op bezoek geweest in Calcutta. Piet: „Ze vraagt nooit. Ik denk dat God voor haar zorgt."

Onlangs stuurde hij moeder Teresa 100.000 medailles; omdat ze nooit vraagt had Piet Derksen zelf maar het initiatief genomen. Omgekeerd schonk moeder Teresa hem een aantal jaren geleden, toen hij op sterven had gelegen, een brief die bemoedigde. Ze schreef: 'Beste Piet. Je bent erg ziek geweest, maar lijden is een genade van God. Het is een kus van Jezus, een teken dat je dicht bij Hem bent."

Enkele jaren na de verkoop van hun huis, zetten Piet en Trude Derksen op hun weg naar de hemel een stap waarmee ze de bijbel-aanduiding 'Geef uw goederen weg en volg mij' tot op de letter hun richting maakten.

Uit geloofsovertuiging schonken ze al hun aandelen Center Parcs aan Levend Water Beheer. Toen de familie Derksen zich in juli 1989 terugtrok uit Center Parcs en 'Levend Water Beheer' de aandelen verkocht aan Scottish & Newcastle Breweries, dat daarmee eigenaar werd van het recreatiebedrijf, was de waarde gestegen tot 1 miljard.

Piet en Trude Derksen (hun kinderen werden vijf jaar eerder uit de erfenis gekocht) hadden met die som van 1 miljard gulden aan de top van Nederlands rijksten kunnen staan. Nu leven ze van een pensioen van 66.000 gulden per jaar, plus aow.

Piet Derksen: „Een miljard gulden... Dat had ik nooit kunnen dromen. Ik ben er van overtuigd: God wist wie hij rijk maakte, en waarom."

Trude: „Wat er gebeurde heeft Hij voorzien. Dat was Zijn plan met ons, maar wij hadden het niet in de gaten."

Piet: „De Heer heeft mij de laatste vijf jaar 100 miljoen gulden per jaar laten verdienen. Hij wist waaraan ik het zou besteden; dat het allemaal voor Hem was dus."

Piet Derksen moest er bijna 70 jaar voor worden om te beseffen dat er van hem meer werd verwacht dan louter diep gelovig te zijn en de kerk te bezoeken.

Doorbraak

Trude: „In 1980 heeft hij een hele, hele, diepe bekering meegemaakt. Toen werd het gewone geloven doorbroken."

Piet: „Ik las Lucas, hoofdstuk 22; Jezus in de hof van Olijven. Zijn zweet werd tot dikke druppels bloed, die op de grond neervielen. Toen stond Hij op uit zijn gebed en ging naar zijn leerlingen, maar vond hen van droefheid in slaap. Nog nooit was de betekenis van deze passage zo tot me doorgedrongen als toen. De Heer die alleen gelaten werd..."

Trude: „Dat was je tweede ervaring. Ik bedoel de eerste."

Er valt een lange en diepe stilte in het gesprek. Piet Derksen maakt ermee duidelijk dat hij die beleving tussen Trude en hem wil houden. De open biecht komt daarom onverwacht. Hij zegt: „Ik ben gaan bidden 'God, wat is Uw wil in mijn leven?' Voor een zakenman een hoogst ongebruikelijk gebed natuurlijk. Ik kreeg te horen dat ik mij moest gaan inzetten voor de vorming, de verbreiding van het katholieke geloof. Hij legde de nadruk op de media, met name radio en tv. Toen heb ik geantwoord: 'Tv liever niet. Heer, laat dat aan mij voorbij gaan. Ik weet niks van televisie.' Jezus zei: 'Als jij mij niet verdedigt, wie moet 't dan doen? Ik heb je rijk gemaakt en je de gaven gegeven."

Trude: „Ik heb zelf ook ooit een Godservaring gehad; op m'n dertigste. Ik hoorde duidelijk de stem van Jezus, die me vroeg om altijd in Hem te geloven. Wat ik voelde was een Geweldige Liefde. Daar schrok ik zo van, dat ik er altijd m'n mond over heb gehouden, omdat ik bang was dat ze zouden zeggen: die is niet goed wijs. Mijn biechtvader stuurde me toen naar een psychiater. Die heeft hem later gebeld om te zeggen dat ik volkomen normaal was. Dat stelde me gerust. Want ik was me gaan afvragen: 'Ben ik misschien gestoord? Word ik gek? Zou krankzinningheid zó beginnen?' Ondanks die uitspraak van de psychiater heb ik met mijn Godservaring nooit naar buiten durven komen. Maar zelf twijfelde ik niet meer. Mij overviel een gevoel van Enorm Geluk. Dat heb ik nog steeds."

Alle dagen van de week zijn Piet en Trude Derksen om half negen 's morgens voor werk en eerst gebed (de Lauden) in de vier etages hoge flat van de 'Stichting Getuigenis van Gods Liefde' aan de Markt te Eindhoven.

Aan de gevel van het pand hangt een lichtbak waarop Boodschappen aan de lopende band worden verkondigd. God is Liefde. God helpt hen die anderen helpen. Je bent een kind van God. God is je Vader. Jezus is je vriend en verlosser. Niemand ontkomt aan Gods Liefde.

Nederig werk

Binnen deze betonnen tempel zit de administratie, de vormingsgroep, de SOS-hulpdienst, het kantoor van waaruit het vermogen van een miljard wordt beheerd, de werkruimte van Piet en Trude Derksen, en een kapel waar elke middag om half een de mis wordt gelezen. Het personeelsbestand beslaat dertig mensen in vaste dienst. Onder hen een voormalige bankdirecteur uit de Verenigde Staten die hier uiterst nederig werk verricht. Hij vraagt zich af hoe hij ooit zo stom heeft kunnen zijn om betekenis toe te kennen aan een eigen jacht en een eigen vliegtuig.

Piet Derksen (voorzitter van de 'Stichting Getuigenis van Gods Liefde') en Trude (plaatsvervangend voorzitter) hebben net berekend hoeveel geld er in 1991 naar 'Het Goede Doel' is gegaan: 65 miljoen gulden. Het totaal aan ondersteuningen in de loop van de jaren komt daarmee op om en nabij 250 miljoen gulden.

De donaties lopen sterk uiteen. Er worden aanvragen gehonoreerd van 1500 gulden tot honderdduizenden guldens en miljoenen. „In die hoogste categorie zit niet de grootste dankbaarheid," zegt Piet Derksen. „Instellingen en personen die een fiks bedrag willen, tonen zich vaak teleurgesteld, wanneer ze van ons niet precies het gevraagde krijgen, ook al is dat dan altijd nog een gigantische som." De grote waardering komt derhalve uit de kleinere projecten, die van een paar duizend gulden. Piet Derksen noemt deze giften 'knipoogjes van Onze Lieve Heer'.

Het geld vloog en vliegt naar alle delen van de wereld: Colombia (een dorp van 25.000 huizen voor de armsten der armen), India (lepravrij maken van gebieden), Kenia (bacterievrije watervoorzieningen), Zaïre (medicamenten voor een zuster die in haar eentje een gebied van 180 bij 200 kilometer moet verzorgen), Brazilië (de bouw van een kindertehuis). Gemiddeld 3000 aanvragen per jaar, waarvan er veel meteen afvallen, omdat ze niet overeenkomen met de statuten (evangelisatie en hulp aan de armsten der armen) van de Stichting. De verzoeken worden in behandeling genomen door een bestuur van zeven, gecontroleerd door een commissie van toezicht.

Onbetwist bovenaan staat de steun aan het werk van Moeder Angelica in Alabama: 20 miljoen dollar, ruim 35 miljoen gulden. Het geld gaat naar een religieuze radiozender met wereldbereik (20.000 watt); eind 1992 komt die in de lucht. Het media-aspect van de boodschap die Piet Derksen in zijn Godservaring vernam. „Dan bereiken we alles. 24 uur per dag uitzending, in 20 talen."

Eerder probeerde hij tevergeefs in Nederland de Rooms Katholieke Omroep (RKO) Gabriël op te zetten. Het was een ver gevorderd plan, ontstaan uit onvrede over de KRO. Piet Derksen: „De regering heeft de KRO zendtijd geschonken om het Geloof uit te dragen. In plaats daarvan vernietigden de verantwoordelijken het katholicisme met mokerslagen." Kardinaal Simonis hield hem tegen.

Gehoorzaam

De katholieke kerk in Nederland is niet onverdeeld gelukkig met Piet Derksen, die uiterst rechts ('Ik weet niet veel van homofilie, maar volgens mij is het een ziekte') denkt en werkt. Met dat uiterst rechtse is Piet Derksen in zijn uitleg zo klaar. „Een katholiek dient te leven naar het woord van Jezus en daar geeft de bijbel de richtlijnen voor. Iets anders is er niet. Een lid van een voetbalvereniging houdt zich toch ook aan z'n eigen spelregels en niet aan die van de tennisclub?!"

Wat de radiozender 'Gabriël' betreft, zegt Derksen: „Kardinaal Simonis meent dat de KRO van binnenuit te veranderen is. Ik heb daar mijn zeer ernstige twijfels over. Maar Simonis is in Nederland nou eenmaal het hoofd van de Kerk, dus heb ik gehoorzaamd. Ook al ben je het er niet mee eens: naar je kardinaal moet je luisteren, anders wordt het een zootje. Hetzelfde heb ik met bisschop Ter Schure. Als leider van het bisdom Den Bosch is hij de eerste aan wie ik verantwoording dien af te leggen. Toen hij werd benoemd, ben ik naar 'm toegegaan en heb ik gezegd: monseigneur, aan u om te beslissen of ik met mijn werk moet doorgaan of moet stoppen. Hij vond dat ik moest doorgaan. Had hij gezegd 'stoppen', dan was ik gestopt. Absoluut."

Absoluut?

„Absoluut. Maar ik sluit niet uit dat ik dan naar een ander bisdom verhuisd was." Roermond misschien? Trude Derksen: „Monseigneur Gijsen is héél anders dan men denkt. Ik zag erg op tegen onze eerste afspraak met hem, maar hij viel zó mee. Echt sympathiek. Zó onbevangen..."

Ondanks zijn weerstanden gaf Piet Derksen zich in zijn opdracht om het geloof via de media uit te dragen over aan televisie. Hij startte in Italië 'Lumen 2000' (een satellietstation voor de paus), en in de Verenigde Staten (Dallas) een opleiding voor televisie-producers ('je kunt wel met zenders beginnen, maar zonder goed katholiek opgeleide mensen heb je d'r niks aan.')

Dezelfde filosofie lag ten grondslag aan wat hij in Brussel stichtte: een internationale, rooms-katholieke School voor de Journalistiek. Per leerjaar biedt deze opleiding plaats aan 30 cursisten, voor wie de Stichting van Derksen tien docenten in vaste dienst heeft. Dan is er ook nog 'Logo Media' (eveneens 10 personeelsleden) in Hilversum, een filmmaatschappij voor rooms-katholieke produkties in de rechtse lijn. Piet Derksen: „Ik moet dat allemaal wel zelf doen, omdat de hele mediawereld het op dit punt verzaakt."

Trude: „Piet, ze begrijpen het niet."

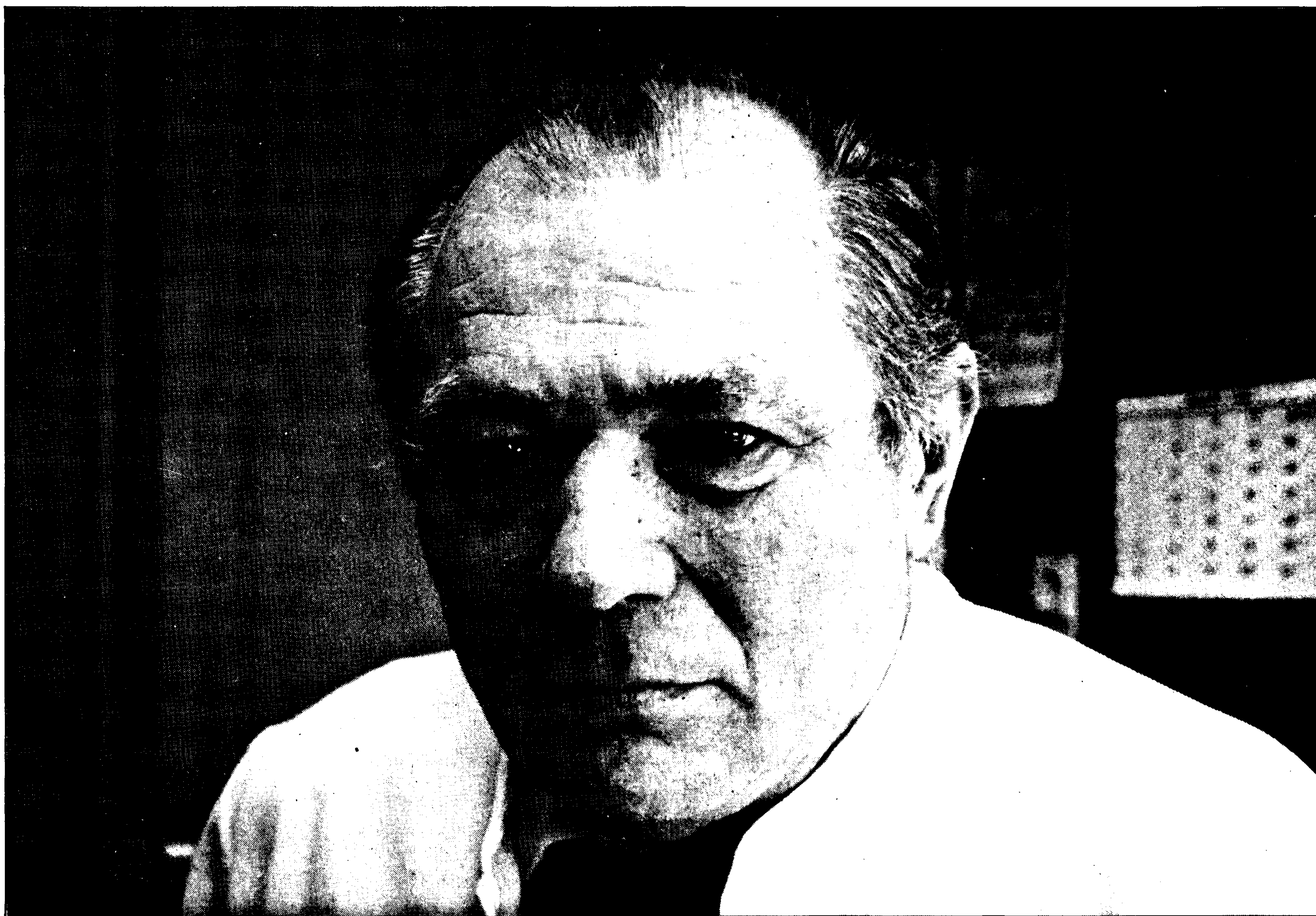
Piet: „Tja, ze maken ons liever belachelijk."

Ooit verscheen een spotprent van priesters op een waterglijbaan. En na weer een pausbezoek stond in een krantecolumn de alinea: 'Piet Derksen is dikke vriendjes met die kleine Poolse dictator in Rome. Hij is de man achter stichtingen met onwelriekende namen als 'Getuigenis van Gods Liefde' en 'Levend Water'. Hij is, kortom, de Nederlandse Khomeini'.

Trude Derksen: „We zijn vaak gemeen aangevallen. Toen we met de stichting begonnen, werd gesuggereerd dat het een fiscale truc rond Center Parcs was. Met de hand op m'n hart; we hebben er nooit één penning voordeel van gehad."

Piet Derksen: „Maar is het niet heerlijk om in Christus' naam vervolgd en beklad te worden?"

● *Chirurg Herman de Smet (60) zou meteen terug willen om Saddam Hoessein alsnog uit Bagdad te verjagen.*

Foto: JAN PAUL KUIT

Oudste soldaat uit Golfoorlog zit met twee katers

Black & Decker-aanpak van chirurg De Smet

De oudste soldaat uit de Golfoorlog zit met een kater.

Twee zelfs.

Herman de Smet, een Zeeuw van zestig en chirurg in Limburg, was deze lente wat graag Bagdad binnengetrokken. Samen met de generaal die-niet-verder-mocht: 'Storming Norman' Schwarzkopf.

De Smet steekt weer een filter op. Veegt door de rookwolk in zijn benauwd kantoor, drie hoog in het St.-Maartensgasthuis in Venlo. En raspt: „Heb ik laatst ook tegen Schwarzkopf gezegd, toen hij even in Nederland was. Vond ie prachtig van zo'n oude rakker als ik. In zijn hart, zo zei Schwarzkopf, had hij ook liever nog een paar dagen willen doorknokken om Saddam Hoessein uit Bagdad te verjagen. Maar politiek gezien was dat onverstandig. Als we Irak totaal hadden uitgeschakeld, zouden Syrië, Turkije en Iran meteen met hele stukken Irak aan de haal zijn gegaan. Menselijk gezien kan ik het echter niet verkroppen dat de dictator nog altijd zijn gang kan gaan. Zeker nu ik weet wat Saddam Hoessein later met de Koerden heeft uitgespookt, vind ik dat we tot in de straten van Bagdad hadden moeten doorvechten. En dan langs de andere kant van de Eufraat via Basrah weer terug. Dan had ik nu maar met één kater gezeten."

Buigt naar voren en biecht zijn tweede kater op: „Het is ook zo godvergeten snel gegaan, die grondoorlog. Als soldaat wilde ik wat meer meemaken. Het liefst had ik bij de eerste linies gezeten, laat ik het maar eerlijk zeggen. Toen de slag zo vlug voorbij was, wilden wij mee naar voren, richting Koeweit.

door

HANS TOONEN

Heeft me aan dag gekost om de teleurstelling bij mijn jongens weg te praten."

Heel fel: „Niks jongensdroom. Daar ben ik nou twintig jaar voor gedrild om als hospik aan het front gewonden te verzorgen.

„Natuurlijk ben ik ook hartstikke blij dat het zo snel en met zo weinig doden en gewonden aan onze kant, is afgelopen. Maar alleen naar mezelf kijkend, ben ik teleurgesteld. Onlangs heb ik ook tegen onze chef van de landmacht gezegd: beste generaal, ik heb gedroomd dat een Nederlandse brigade Bagdad binnenrijdt. En ik was met mijn geneeskundige troepen ook van de partij. Waarop de generaal zei: beste Herman, daar had ik twee rangen voor over gehad."

Bonkig

Een ijzervreter van een chirurg, deze boerenzoon uit het Zeeuws-vlaamse IJzendijke?

Dat is te gemakkelijk.

Eerder een wat bonkige dokter, die van zijn vak houdt. Maar die dreigt te verpieteren in een samenleving waar je van Sonja vooral gezond moet opstaan.

Een eigenwijze donder, dat zeker. Van het tintelende soort dat in discussies maar twee oplossingen kent: de verkeerde en de zijne.

Die een broertje dood heeft aan praatgroepen en overlegplatforms, omdat die alleen maar verlammend zullen werken op doordouwers als Herman de Smet.

Die dan ook geen seconde aarzelt wanneer hij op een late donderdag in januari als kersverse reserve kolonel-chirurg naar de Golf wordt gedirigeerd. Om er zijn handen te laten wapperen in een veldhospitaal, door de Zweden opgetrokken in Riad, de 'beScudte' veste in Saoedi-Arabië. En klaar om de eventuele gewonden van het 50.000 man sterke Britse legeronderdeel weer dicht te naaien.

Improviseren

Waarom hij vrijwillig de oorlog opzocht?

De Smet drukt zijn sigaret uit. „Luister 'ns goed. De geneeskundige wereld barst van de bureaucratie. Bovendien is het gros van de patiënten dat ons wordt aangeboden, voorgekookt spul, als ik het zo even mag zeggen. Komt er iemand met een maagzweer, dan weten we precies waar ie zit.

Wat ik mis, is het onverwachte. Ik wil improviseren zonder dat je zo'n heel medisch centrum achter je hebt. Gewoon leunen op je nuchtere boerenverstand. De patiënt komt patsboem op je tafel en moet acuut onder het mes. Die spanning mis ik."

● *Voor chirurg De Smet was 'Desert Storm', waarbij tienduizenden Iraakse soldaten krijgsgevangen zijn gemaakt, te snel afgelopen. Wat graag was hij Bagdad binnengetrokken.*

Zijn opmars naar het front van 'Desert Storm' houdt even de pas in op Cyprus. Van enkele Britse legerartsen, vaak bleek maar vooral wijs geworden in de Falklandoorlog (1982), krijgen de vijf jonge, bataljonsartsen uit het gezelschap van veteraan-chirurg De Smet, een exercitie in het oplappen van oorlogsgewonden.

Keep it simple luidt het devies van de Britten. De Smet, die door zijn enorme chirurgische ervaring niet aan deze stoomcursus hoefde deel te nemen, legt uit: „Voor oorlogsverwondingen, die je rustig kunt vergelijken met ernstige ongelukken in de landbouw, hoef ik niet terug naar school. Ik ben gepromoveerd op slagaderlijke bloedingen. Heb daarvoor de hele oorlogschirurgie bestudeerd. De Engelsen pasten de *keep-it-simple*-methode ook toe tijdens de Falklandoorlog. Direct achter het front of op de nabij gelegen hospitaalschepen werden alleen eenvoudige handelingen verricht. De Argentijnen daarentegen sleepten allerlei specialisten mee, die dan ook meteen begonnen met reconstructieve chirurgie. Dat is bijna in een ramp geëindigd, omdat je kort na een ongeluk niet goed kunt beoordelen wat nog goed of slecht is."

Eenmaal in Riad stelt De Smet na een weekje voor handboeien te kopen.

Zijn voorstel komt even vreemd over als zijn verzuchting, gedaan vlak vóór zijn vertrek uit Nederland. Namelijk dat hij 'onze jongens' in de Golf desnoods met mes en vork zou opereren.

Houdt een aansteker onder weer een filter. „Daar bedoelde ik mijn neiging tot improviseren mee. Die handboeien zijn echter minder grappig bedoeld. Want wat zag ik daar in Riad? Vooral veel superspecialisten, van wie de vingers jeukten. Begrijpelijk, want ze zaten er al weken te niksen. Toen de eerste groep gewonden – wij hebben uitsluitend Irakezen opgelapt – werd binnengebracht, zag je de specialisten er dan ook op afstormen. Meteen werden er spieren terug voor huidtransplantatie. Dit gaat mis, zei ik tegen mijn meerdere, een Zweedse collega. En inderdaad, zoals voorspeld, binnen een week moest tachtig procent van deze eerste operaties opnieuw. Toen heb ik voorgesteld de specialisten handboeien om te doen. Niet voor hun buik, want dan gaan ze 'alsnog opereren. Maar op de rug, zodat ze de eerste dagen van de gewonden afblijven. Voor reconstructie van kapot geschoten ledematen moet je namelijk het goede moment durven afwachten."

Nog geen week later heeft De Smet met zijn kleine Nederlandse staf de leiding over bijna het gehele veldhospitaal, dat door de Zweden – dat moet gezegd – tot in de puntjes was uitgerust. Van *hi tech* apparatuur tot chroomstalen bouten en spalken om gecompliceerde fracturen weer recht en vast te zetten. Niets ontbreekt er, zo lijkt het.

Boren

Op zomaar een hete dag in de woestijn kan De Smet de chirurgische boren nergens vinden. Die hebben de Zweden vergeten. Maar de Zeeuw is niet voor een gat te vangen. Met permissie koopt hij in Riad vier Black & Deckers voor ongeveer honderdvijftig gulden per stuk.

De Smet grijnst: „Dat bedoel ik nu ook, toen ik het had over opereren met mes en vork. Met die Black & Deckers was het prima werken. De boren zijn van staal. Kun je dus goed steriliseren. Zijn ze verroest dan pak je nieuwe. En de boormachine kun je makkelijk met plastic inpakken. Van infecties hebben we totaal geen last ondervonden."

Van gewonde Britten, voor wie 200 tot 300 bedden gespreid stonden, ook niet. Allah en Schwarzkopf zijn geprezen.

Doodsbang

„Wel hebben we honderdtachtig zwaar gewonden Irakezen geholpen. Ik zie ze nog binnenkomen. Doodsbang, want ze dachten dat wij ze zouden laten verrotten. Dat was hen ook ingepeperd door de eigen legertop. De Satanse troepen, wij dus, kenden geen mededogen in deze Heilige Oorlog. Kun je hun dankbaarheid voorstellen, toen wij hen wel oplapten. Weet je dat ze huilden, toen wij begin april terug naar huis moesten. Wat er verder met ze is gebeurd, weet ik niet. Wel denk ik dat er nu nog maar weinig heel is van ons werk. We hebben weliswaar heel wat armen en benen kunnen behouden. Maar of die er nu nog aan zitten, waag ik te betwijfelen. Op zo'n hoog peil staat de Iraakse medische nabehandeling volgens mij niet."

Of ze, eenmaal terug in Irak, niet alsnog als 'overlopers' de kogel hebben gekregen?

De Smet zucht diep: „Dan moet Saddam er wel heel veel tegen de muur hebben gezet. Vergeet niet dat het leeuwendeel van Saddams leger door de luchtoorlog al murw was. De soldaten aan het front zaten wel goed ingegraven. Maar psychisch lagen ze in puin. Zelfs in ons veldhospitaal doken de Irakezen nog steeds in elkaar als er een jager overvloog."

Wel vreest hij dat de echt zwaargewonden gewoon op het slagveld zijn gesneefd. „Het Iraakse leger kent nauwelijks logistieke voorzieningen. Veldhospitaals hebben ze niet. Op één Nederlandse brigade, en dan heb je het vijfduizend man, hoort een hele compagnie hospikken. Dat is dus tweehonderd man. Zover ons bekend, had Irak per brigade een jonge arts en twee gewondenverzorgers.

„Weet je waarom ik er eigenlijk van overtuigd ben dat Irak amper medische zorg besteedt aan zijn leger. Van elke honderd gewonden aan het front in, maakt niet uit welke veldslag, zijn er zeker dertig in hun borst en bijna evenveel in hun buik getroffen. Door een scherf of door een kogel. Van hen heb ik er maar enkelen op de operatietafel gezien. Dit betekent dat er veel Irakezen gestorven zijn voordat ze krijgsgevangen zijn gemaakt. Juist deze zwaargewonden moeten binnen 24 uur doeltreffend behandeld worden, anders overleef je zo'n borst- of buikschot niet."

Sigaret in een gebalde vuist: „Je mag dus gewoon kapot gaan van Saddam, die een veldhospitaal alleen maar lastig vindt. Het kan de legertop geen donder schelen dat zijn soldaten doodbloeden. Als westerling kun je dat moeilijk bevatten. Religie zal ongetwijfeld een rol meespelen. Tijdens de achtjarige oorlog tegen Iran kregen de soldaten aan beide fronten een briefje mee voor de hemel."

Scuds

Elf Scuds zijn er op Riad afgevuurd. Twee raak, de rest is door Patriots uit de lucht gehaald. Stuk voor stuk toch angstaanjagende taferelen, veronderstel ik.

Haalt zijn schouders op. „Alleen bij de eerste Scud-aanval heb ik keurig het gasmasker opgezet. Bij de tweede niet meer. En bij de derde aanval heb ik zelfs buiten staan kijken. Echt, het heeft me niks gedaan. Nee, ik hou me niet stoer. Het heeft alles te maken met mijn jeugd. Veertien was ik, toen de oorlog in Zeeland voorbij was. Tijdens de slag om de Scheldemond wist ik precies wat me te doen stond. Want in IJzendijke had ik al die oorlogsjaren de Duitsers zien oefenen. Bij het eerste granaatvuur moet je het schuttersputje in. Er kan je niks gebeuren, tenzij je een voltreffer krijgt.

„Bang voor gifgas? Ik had drie gaspakken, allemaal piekfijn geregeld. Maar in de winter waait het behoorlijk in Saoedi-Arabië. Het land is vlak en Riad zelf is dun bebouwd. Een aanval met gifgas zou nauwelijks invloed hebben gehad op de inzetbaarheid van het leger of op de burgerij. Het gas vervliegt heel snel."

Handdruk

De ochtend van onze ontmoeting in Venlo bericht de krant over de burgemeester van Bergen, Noord-Holland. Deze burgervader heeft geweigerd generaal b.d. Schwarzkopf de hand te schudden. Omdat de vechtjas 100.000 doden op zijn naam heeft staan, sneerde de PvdA-er.

Herman de Smet, die na nagloeit van de handdruk van Schwarzkopf op bezoek in Eindhoven, vindt nu juist dat deze soldatengeneraal de wereld 100.000 doden en nog eens 50.000 gewonden bespaard heeft.

„De Arabieren hadden Saddam Hoessein nooit een halt toegeroepen, daarvan is de heelmeester overtuigd. „Begin augustus 1990, toen menigeen in Saoedi-Arabië vreesde dat Saddam na Koeweit meteen hun land zou inpikken, zag je nauwelijks legeruniformen in Riad, zo is me bezworen. Pas toen Amerika besloot in te grijpen, durfden de Saoedische militairen weer in uniform schoorvoetend de straat op."

Of hij opnieuw vooraan zou staan als president Bush alsnog besluit af te rekenen met de 'tweede Hitler'?

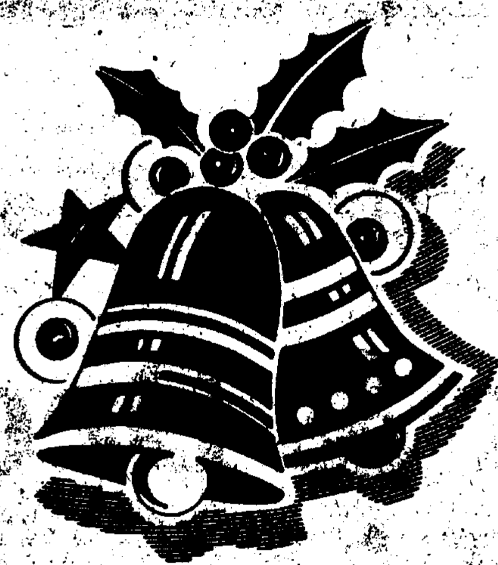
„Onmiddellijk! Alleen... ik mag niet meer mee. Ik ben nu zestig."

Herman de Smet lacht net zo zuinig als het Zeeuws meisje.

Grote Limburgs Dagblad-Kerstpuzzel

Doe mee aan de grote Limburgs Dagblad-Kerstpuzzel. Deze puzzel is bedoeld voor de echte puzzelliefhebber, want er zijn géén prijzen aan verbonden. Voor de prijspuzzelaars is er echter een troost, zaterdag komen we weer met de Limburgs Dagblad-puzzelactie voor het goede doel, waar wel fikse prijzen mee te winnen zijn.

Wat deze puzzel betreft: U lost de puzzel op. Als u daarmee klaar bent, vult u de bijgevoegde twee rijen met hokjes in, die beginnen met hokje 307 en eindigen met hokje 175. In die hokjes plaatst u de letter die met het hokje in de grote puzzel correspondeert. Als u het rijtje hokjes correct invult krijgt u een bepaalde zin, die nogal toepasselijk is voor de tijd van het jaar.
De juiste oplossing volgt in de krant van zaterdag 11 januari 1992.

307 12 264 46 94 119 332 137 105 8 161 229 148 67 152 194 253 337

60 81 129 171 213 19 140 248 156 184 286 190 328 16 199 345 175

HORIZONTAAL
1 luxe kerstbrood; 8 kerstboomversiering; 17 soort toneelspel; 25 rond dak; 26 handvat; 27 dun plaatje; 29 delfstof; 30 de onbekende; 32 niveau; 33 niemendal; 34 kleur; 36 dunne lange paal; 38 opening in netwerk; 39 doctor; 40 scheepsherstelplaats; 42 deel v.d. bijbel; 43 autopech; 44 lange nekharen; 46 organische verbinding; 48 bijwoord; 49 schraal; 50 vrucht v.d. meidoorn; 52 ras; 54 Engelsman; 57 erwtensoep; 59 halfaap; 60 uitbouw; 62 voorbeeld; 63 takje; 64 troep; 65 rivier in België; 66 lengtemaat; 68 telwoord; 69 muil; 71 boogbal; 72 watering; 74 Guinees biggetje; 75 jonge stier; 76 deel van een dier; 78 rijtuig; 80 vuurmond; 82 halslapje; 83 ouderwets kledingstuk; 85 voorzetsel; 87 mondstang; 88 moeilijk werk; 89 klimwerktuig; 90 weg; 92 muzieknoot; 93 kettingzang; 96 sierlijk; 99 bazig potige vrouw; 101 symbool rubidium; 103 gewerenpiramide; 104 afkerig; 106 gewicht; 107 vlug; 108 het Romeinse rijk; 110 [illegible]ling; 112 cilinder; 113 maanstand; 114 insekt; 116 loofboom; 119 opzien; 122 vogel; 123 uitstralen; 126 hollen; 128 opplakbriefje; 129 muzikale hulde; 132 schaakstuk; 134 meer nabij; 135 Italiaans dichter; 137 zeer boos; 138 commando; 139 grap; 141 drinkgeld; 144 tamelijk; 146 Europees land; 147 alleenspel; 148 gierigaard; 150 doopgetuige; 152 lusthof; 153 afgeknotte boom; 155 specerij; 157 denkvermogen; 158 kippenloop; 159 projectieplaatje; 160 honingdrank; 161 lof; 162 hengelsnoer; 164 haal met de tong; 165 emeritus; 166 deel v.h. lichaam; 168 bijwoord; 169 rondhout; 170 nadeel; 172 persoonlijk vnw.; 173 deel van Engeland; 174 vacht; 176 niet gespannen; 178 bijbelse reus; 180 dakgebint; 181 gehoororgaan; 182 [illegible]; 183 schrijfmeubel; 184 goedkeuring; 186 paardevlieg; 188 goudstaaf; 190 Ind. dakbedekking; 191 eerwaarde heer; 193 lijfwacht; 195 heilige; 196 oosterlengte; 197 aanstonds; 199 [illegible]; 200 grondsoort; 202 [illegible]; 203 [illegible] wollen stof; 204 Spaanse uitroep; 206 voorzetsel; 207 uitgestorven vogel; 208 toegankelijk; 210 kledingstuk; 212 grote vrucht; 214 stad in Rusland; 215 proberen; 217 kwast; 218 wild zwijn; 219 verschiet; 220 [illegible]; 222 ruwe steenmassa; 224 rivier op Sumatra; 225 [illegible]tuig; 227 strijdmacht; 229 deel van Azië; 234 niet doen; 238 rivier in Rusland; 240 soort kaas; 243 [illegible]; 244 krachtsport; 246 Indonesiër; 248 zijrivier van de Donau; 249 huizenverkoper; 252 de zeevaart betreffende; 254 [illegible]; 255 loofboom; 256 tuinheag; 258 soort rietgras; 259 nikkel; 260 vruchtenmoes; 262 klasse; 263 muzieknoot; 264 [illegible] in het ijs; 266 de ouders; 267 Spaans rijpaard; 270 zieke; 274 Christelijk feest; 276 voegwoord; 277 zuidvrucht; 278 luxe; 280 deel v.e. breuk; 282 dieper; 283 [illegible]; 284 [illegible]; 286 vruchtengelei; 288 [illegible]; 289 vreemde munt; 291 [illegible]; 292 [illegible]; 294 [illegible] bloembed; 295 [illegible]; 298 oude vochtmaat; 300 [illegible]; 301 [illegible]; 303 [illegible]; 305 [illegible]; 306 [illegible]; 307 [illegible]; 309 [illegible]schrift; 311 [illegible]; 313 tweegevecht; 314 [illegible]; 316 [illegible]; 319 handvat; 321 eenheid; 322 [illegible] vis; 323 symbool tantalium; 324 [illegible]; 326 slingerplant; 327 [illegible]; 329 voorzetsel; 331 vroeger; 332 [illegible]; 333 [illegible]; 335 handelsterm; 337 [illegible]; 338 soort stof; 339 Aziaat; 341 achter; 342 sterk gezouten; 344 midden; 346 projectiel; 347 terstond; 349 [illegible] trappen; 350 bepaald nummer van een periodiek; 351 vanaf december bloeiende plant.

VERTICAAL
1 jong mens; 2 godsdienst; 3 [illegible]; 4 deel v.d. voet; 5 [illegible]; 6 ogenblik; 7 geografische aanduiding; 8 voedsel; 9 onkruid; 10 [illegible]; 11 oude lengtemaat; 12 voortreffelijk; 13 inhoudsmaat; 14 [illegible]middel; 15 [illegible]; 16 [illegible]; 18 [illegible]; 19 deel v.e. fiets; 20 [illegible]; 21 [illegible] op school; 22 schutsluis; 23 meervoud; 24 dienstwagentje; 26 [illegible] steenkool; 28 verwonding; 31 Viking; 33 [illegible] olie; 34 trekvisnet; 35 kampeerverblijf; 37 [illegible]; 39 aan de rugzijde; 41 etui; 43 knorhaan; 44 symbool [illegible]; 45 voorzetsel; 47 [illegible]; 49 [illegible]heid; 51 hoofddeksel; 53 voorzetsel; 55 hoofdzakelijk; 56 vervoermiddel; 58 muzieknoot; 59 vreemde munt; 61 veerkracht; 65 zouteloos; 67 machinemens; 69 onberispelijk; 70 fris; 71 weg met bomen; 72 kooppoging; 74 naaldboom; 75 [illegible] inhoudsmaat; 77 puntig [illegible]; 78 [illegible]; 79 opschik; 80 slag; 81 visgerei; 83 gevangenis; 84 met Kerstmis gegeten gevogelte; 86 bloeiwijze; 91 bever; 94 [illegible]; 95 loofboom; 97 [illegible] stof; 98 [illegible]; 100 scheepje; 102 platvis; 104 bekeuring; 105 deel v.e. [illegible]; 106 koortswerend middel; 109 schrijfvloeistof; 110 ton; 111 waterplant; 113 plechtige gelofte; 115 klapperen; 116 schrijfgerei; 117 deel v.h. oog; 118 herkauwer; 119 bevel; 120 soort bier; 121 telwoord; 122 kleinigheidje; 124 [illegible]; 125 opstootje; 127 nummer; 128 editie; 130 Europese rivier; 131 rivier in Afrika; 133 pilaar; 136 vogelnaam; 138 grondvlak; 139 [illegible]; 140 scene; 142 atom; 143 Europeaan; 145 ongevuld; 146 broodsmeersel; 147 plaats; 149 verpakkingsmiddel; 151 som; 153 heilige; 154 voorstelling van Christus' geboorte; 155 versierde boom op het kerstfeest; 156 Ierland; 158 tandletter; 163 [illegible]; 166 zeer [illegible]zaam; 167 lyrisch gedicht; 170 laddertrede; 171 aardappel; 173 graanafval; 175 tijdrekening; 177 soort papegaai; 179 vogel; 185 slaginstrument; 187 onbrandbare stof; 189 zonder gezelschap; 190 slotwoord; 192 magazijn; 194 koffiedik; 198 gast; 199 deel v.e. piano; 201 organiseren; 203 kleinste deeltje; 205 [illegible]; 207 wonder; 209 naar omlaag; 211 gevangenis; 213 uitroep; 214 boei; 216 koeionderen; 219 soort rooktabak; 221 vertragingstoestel; 223 vlug; 224 tegen; 225 dop; 226 lekkernij; 228 sterrenbeeld; 230 geestdrift; 231 plek om te [illegible]; 232 bloeiwijze; 233 legerrang; 234 maanstand; 235 oude vochtmaat; 236 bezoldiging; 237 Engelse titel; 238 gedwee; 239 vrijpostig; 241 gewicht; 242 grappenmaker; 243 verlaagde toon; 245 gravure; 246 oorhanger; 247 godin v.d. dageraad; 250 zoen; 251 streling; 253 geladen atoom; 256 onderwereld; 257 snedig; 260 hemellichaam; 261 brijachtige spijs; 264 vloeistof; 265 biljartstok; 268 geurig kruid; 269 snijwerktuig; 271 bijb. figuur; 272 ellende; 273 heidemeertje; 274 Engels café; 276 vermogen; 279 Griekse letter; 281 gedwee; 283 telwoord; 285 mislukken; 286 kledingstuk; 287 gereed; 290 gluren; 292 vogelbek; 293 geluk; 295 speelgoed; 296 zeeroof; 297 zodat beide partijen evenveel betalen; 299 telwoord; 301 scherf; 302 ladder; 304 ongezouten; 305 tijd voor Kerstmis; 306 vreemde munt; 307 kinderbedje; 308 vreemde munt; 310 voorzetsel; 312 over enige tijd; 314 afgesloten stand; 315 grond; 316 symbool lood; 317 namelijk; 318 lofrede; 320 grap; 323 vluchtheuvel; 325 lust; 328 bloedvat; 330 plezier; 333 omslag; 334 duivenhok; 336 houding; 338 duikereend; 339 voorzetsel; 340 Sociaal-economische Raad; 342 vlaktemaat; 343 persoonlijk vnw.; 345 rund; 346 lengtemaat; 347 persoonlijk vnw.; 348 windrichting.

Polen is een vergeten land. Vergeten door hulpverleners. Natuurlijk, er is armoede en gebrek in het land tussen oost en west. Maar elders is het gras altijd grauwer, en ook ellende went. Vorige maand vertrok vanuit Sittard een hulptransport naar de Poolse stad Wroclaw, het eerste dat de stad in vier jaar bereikte.

Wie zal het land nu nog helpen?

● *Zeventien Policja-mannen laden de oplegger met hulpgoederen uit.*

De stichting

De enkele maanden geleden opgerichte Stichting Samenwerking Wroclaw en Sittard (SSWS) is een uit de hand gelopen vriendendienst en wil op kleine schaal hulp verlenen aan de Poolse stad met 800.000 inwoners. De leden van het SSWS-bestuur zijn vrienden van Cor Hendriks in Stein, die dit jaar trouwde met Agnieszka Klasztorycka uit Wroclaw.

Tijdens bezoeken aan de stad merkten ze dat er tekort aan van alles was. Ze besloten daarom hulpgoederen, zoals kleding, medicijnen en speelgoed in te gaan zamelen, om die zelf ter plekke te gaan brengen. Om te kunnen garanderen dat de hulp zou blijven doorgaan, vormden ze een stichting. En omdat een aantal leden ook bij het Rode Kruis zat, was medewerking vanuit die hoek verzekerd.

Het initiatief liep behoorlijk uit de klauwen. Zonder gerichte werving kwamen bij het verzamelpunt (het Sittardse Rode-Kruisgebouw) zakken en dozen vol (vooral) kleding binnen. Vrijwilligers van stichting en Rode Kruis waren alles bij elkaar ruim 600 uur aan het sorteren. De laatste dagen voor het transport waren zó hectisch dat voor hun privé-leven weinig tijd meer over bleef.

'Polen is een groot zwart gat'

door GEERTJAN CLAESSENS

De ontvangst in Wroclaw is een domper. Ruim een maand lang staken de leden van de Stichting Samenwerking Wroclaw en Sittard (SSWS) al hun vrije tijd in het verzamelen van kleding, medicijnen en speelgoed. En dan worden ze koeltjes ontvangen door directeur Andrzej Wydro van het Rode Kruis in de grote Poolse stad.

Natuurlijk, er staat lauwe koffie en wat gebak klaar. En we moeten uiteraard een glaasje meedrinken. Maar de echte hartelijkheid ontbreekt. Er is geen welkomstwoord, Wydro rent heen en weer tussen twee afspraken. Daardoor loopt ook de eerste afspraak al meteen mis: diezelfde middag om twee uur is er geen hulp bij het uitladen. Wydro moet nog gaan bellen. Zo leert men de Polen kennen: afspraak is hier geen afspraak.

Na een uurtje komt een busje met 17 *Policja*-mannen voorrijden. Snel doch onzorgvuldig laden ze de ruim 12 meter lange oplegger vol kleding en speelgoed uit. Het spul, dat in Sittard keurig gesorteerd was, gooien ze even 'netjes' op een grote hoop in de kelder van het grote Rode-Kruisgebouw. Even later is iedereen weer weg en hebben zes verblufte vrijwilligers het nakijken.

De ontvangst de dag erna maakt alle ontberingen goed. Cheffin Jolanta Dutkiewicz van het weeshuis *Kazimierza Jezewskiego* huilt bijna van blijdschap als ze hoort wat er allemaal voor haar is meegebracht. En 'haar' kinderen zijn niet minder nieuwsgierig.

„Zonder hulp zou ik dit weeshuis moeten sluiten," zegt ze met een pijnlijk gezicht. „Dat is ondenkbaar, ik zou niet weten wat ik zou moeten." Er is vooral gebrek aan medicijnen, kleding en zeep. Het tehuis kan de verzorgsters maar de helft van het bestaansminimum betalen. Om te kunnen overleven heb je in dit land 1,8 miljoen zloty (300 gulden) per maand nodig, zo becijfert Jolanta.

Gas, water en licht zijn al enkele maanden niet betaald. Het budget voor deze maand is allang besteed: als er geld is gaat dat eerst naar zaken voor de kinderen, pas daarna naar het personeel.

In het tehuis dat Jolanta leidt komt (nog) niemand iets tekort. De leidsters geven de kinderen genoeg aandacht. De inrichting is nergens overdadig, maar vertoont ook geen gebreken: van alles lijkt er net genoeg te zijn. Het dak is aan vernieuwing toe. En de kleuren zijn allemaal zo grauw en grijs.

In één kamer is dat anders: de speelgoedkamer met rekken vol vrolijk gekleurde poppen en knuffels is een lust voor het oog. Deze spullen komen ook al uit Nederland, van een hulptransport dat jaren geleden Wroclaw aandeed. Trots laat Jolanta een 'cheque' zien, een verklaring dat het tehuis uit Nederland 1.000 gulden krijgt.

Spontaan toont ze ook de verantwoording: een lijst van doelen waaraan het geld is besteed. Een zucht van verlichting gaat rond in de kring Nederlanders; hier komt de hulp goed terecht. „Hadden we alle spullen maar direct hierheen gebracht," merkt stichtingsvoorzitter Wil Willems op.

Nee, dan was de ontvangst bij het Rode Kruis heel wat minder vertrouwenwekkend. Achteraf houden alle 'Wroclawgangers' daar een zekere argwaan aan over. Directeur Wydro heeft de boel belazerd, zo voelt iedereen het. Hij heeft het vooraf voorgespiegeld alsof hij intensief met het weeshuis samenwerkt: Jolanta Dutkiewicz maakt duidelijk dat dat niet zo is, dit is de eerste keer dat ze de man ziet. De stichting zal na de reis besluiten voortaan rechtstreeks met dit weeshuis samen te werken. Ze zal geen hulp meer naar het Rode Kruis brengen.

● *Een kind in het weeshuis te Wroclaw wordt geholpen met aankleden.*

De hulp

„Nu heb je het gevoel dat die spullen nuttig besteed zijn. Als we hier niet zo ontvangen waren was ik met dit werk gestopt," legt voorzitter Willems uit. De slechte ontvangst bij het Rode Kruis bracht hem aan het twijfelen. „Kijk, de mensen hoeven niet op hun knieën te vallen, maar een gewoon bedankje kan er toch wel af." Ook de andere reizigers hadden na de ontvangst ernstige bedenkingen over het nut van de hulp.

„Natuurlijk is de hulp een druppel op een gloeiende plaat," weet Marian Schiffelers van de SSWS ook wel. „Maar als je het doel klein houdt en de spullen zelf gaat brengen, heb je de zaak wel in de hand. Je weet wat er nodig is, want er is duidelijk nog tekort aan van alles. We kunnen nu gerichter inzamelen voor volgend jaar."

Het land

Marian denkt er niet over met andere, grotere organisaties te gaan samenwerken. „Dan wordt het zo'n grote, logge organisatie. Dan ben je ook niet flexibel meer."

Polen is een leeg en grauw land. Tijdens de 18 uur durende reis naar Wroclaw verandert het landschap langzaam, maar zeker. In het voormalige Oost-Duitsland worden de wegen geleidelijk slechter. Het gedeelte tot bij Berlijn, dat de Amerikanen hebben onderhouden als 'transit-route', is heel redelijk. Daarna hobbelt het Rode-Kruisbusje steeds erger, terwijl de passagiers steeds meer behoefte hebben aan slaap.

De *Raststätten* zijn hier steeds kleiner. Achter een stuk niemandsland ligt de grens met Polen. Ervoor staat een onmetelijke rij vrachtauto's. Truckers wachten hier meer dan een halve dag tot allerlei onbegrijpelijke formaliteiten geregeld zijn. Het land staat een hongerwinter te wachten, zo lijkt het. Alle voedsel blijft aan de grens staan.

Het busje en de oplegger met hulpgoederen mogen 'al' na drie uur verder. De Rode-Kruisvlag die vlak voor de grens achterop de truck gespannen is, wordt in een oogwenk zwart van het vuil dat hier op de weg ligt. Soms verwijst een bord naar een wegrestaurant: bij aankomst blijkt dat dan slechts een kleine keet. Langs de weg ligt slecht hier en daar een dorpje. In de verte brandt af en toe een lantaarn. Vanuit de auto zijn verder alleen nog troosteloze naaldbossen te zien. De bomen lijken zwaar aangetast door zure regen: de top zit er nog op, daaronder zijn de takken zwart of verdwenen.

De welvaart

Dan komt, 200 kilometer na de grens, Wroclaw in zicht. Het stadsbeeld wordt gedomineerd door grote, grijze flatblokken. Vergeleken bij de buitenwijken van Wroclaw is de Amsterdamse Bijlmermeer een lusthof. Dit is met ruim 800.000 inwoners een van de grootste steden van Polen. Alles lijkt hier versleten. Er zitten gaten in het asfalt, de kalk valt van de muren, het vuil hoopt zich op op straat.

Er is een schrijnend tekort aan vrijwel alles. Gebouwen zijn slecht onderhouden, wegen versleten en de mensen lopen rond in tot op de draad versleten kleding. Toch neemt de welvaart langzaam toe: er zijn steeds minder bedelaars op straat.

Die bescheiden welvaart trekt weer mensen uit armere buurlanden als Rusland en Roemenië aan, die hier hun weinige spullen proberen te verkopen om in leven te kunnen blijven. Op de tegenwoordig officiële markt hebben Poolse handelaren een vaste standplaats. Vooral koffie, drank, sigaretten en snoep zijn in trek.

Even verderop staan mensen uit andere landen. Ze hebben bijna niets te verkopen. De één heeft een tas met oude kleren, de ander een paar apparaten van onbestemd merk en kwaliteit. Alles krioelt door elkaar om een paar duizend zloty te verdienen.

Pijn

Agnieszka Klasztorycka komt uit Wroclaw. Dit jaar trouwde ze met Cor Hendriks en sindsdien woont ze in het Steinse kerkdorp Berg aan de Maas. Ze zit in het bestuur van de hulpstichting. Dit jaar is ze wel zes keer teruggeweest, maar ze bespeurt weinig veranderingen. Ze ziet met pijn in het hart hoe haar land de problemen maar niet te boven wil komen. „Polen is een groot, zwart gat," constateert ze bitter. „Iedereen gooit er van alles in, maar er komt niets uit. Niemand durft initiatief te nemen, iedereen wacht af tot een ander het doet." Dat is het resultaat van jarenlange communistische dictatuur.

Haar ouders wonen, voor Poolse begrippen, op stand. Ze delen een oud herenhuis op vijftien kilometer van het centrum met vijf families. Ze hebben twee kamers en een keuken, meer woonruimte dan menigeen. Iedereen loopt hier rond in kleren uit Nederland.

In Wroclaw zijn ook de nieuwste kleuren-tv's, stereo-installaties en auto's volop te krijgen. Er is echter één probleem: bijna niemand kan die spullen betalen. Luxe-goederen zijn in Polen ongeveer even duur als in Nederland, terwijl de lonen veel lager liggen. Het minimumloon bedraagt ongeveer 600.000 zloty per maand. Dat is 100 gulden. En lang niet iedereen verdient zo 'veel'.

Nee, Polen is geen ontwikkelingsland. Het land schakelde na een jarenlange strijd om de macht tussen de vakbond (nu partij) Solidariteit en de communisten eind jaren '80 definitief over op het kapitalisme.

Dat lijkt een succes. De rekken in de winkels zijn er nu voller dan ooit. In een warenhuis liggen de luxe artikelen uit het westen vijf verdiepingen hoog opgestapeld. Op de trap zit een bedelaar met zijn hondje. Het centrum van Wroclaw telt enkele fraaie gebouwen en vrolijk geschilderde warenhuizen. Er komen veel mensen kijken, maar ze kopen weinig. Voedsel is hier niet meer schaars. Ook de EG weet nu dat voedselhulp weinig zin heeft: in Polen sterven weinig mensen van de honger. Maar ze hebben geen dikbelegde boterham en welvaart is nog slechts weggelegd voor enkelen.

Schuld

Toen het IJzeren Gordijn met een ferme ruk werd opengeschoven, kwam de ellende die daarachter jarenlang verborgen bleef aan het licht. Ook Nederland kwam in actie: hele konvooien vrachtauto's met hulpgoederen stuurden we naar het oosten. Nu, een kleine twee jaar later, lijkt een deel van het voormalige oostblok alweer uit het zicht verdwenen.

Hulp is nu weer elders geboden, brandhaarden als Joegoslavië, Armenië, het Midden-Oosten en Soedan eisen aandacht en hulpverlening op. Daardoor zijn andere landen op zichzelf aangewezen.

Wie weet er nog waar de actie 'help de Russen de winter door' ook alweer goed voor was. Weet iemand nog hoe Linda de Mol miljoenen verzamelde en uitdeelde voor de Roemenen? Zij en al die andere landen, verarmd door jarenlang socialistisch (wan)bestuur, moeten nu maar hun eigen boontjes doppen.

Dat is de tragiek van de landen waar het nu iets beter gaat: iedereen trekt zijn handen er vanaf. Een cynische politieke analyse kan luiden dat met de hulp landen als Roemenië en Rusland, die nog aarzelden om over te schakelen op het kapitalisme, moesten worden overgehaald. Polen had geen zetje in de 'goede' richting nodig: het land had zich al vol overtuiging tot de principes van de vrije markt bekeerd.

Met het geld dat nu verdiend wordt kan Polen 'mooi' zijn schulden afbetalen. In de jaren zeventig leenden de toen communistische landen miljoenen van het rijke westen. Nu het juk is afgeschud, moet er nog wel even betaald worden.

Misschien moeten media en hulporganisaties het boetekleed aantrekken. Rennen zij niet teveel van de ene ramp naar de andere hongersnood? Ze vragen zich wellicht te weinig af hoe het nu zou gaan met de landen die vorig jaar zo zwaar getroffen waren. 'Voedselhulp is voor Polen niet nodig, zelfs overbodig', zo weten we in Europa nu. Maar in Polen zul je ook niemand om hulp horen vragen.

Rode Kruis Polen helpt Joegoslavië

Terwijl in Polen zelf aan vrijwel alles gebrek is, is het Rode Kruis in Wroclaw begonnen met een inzamelingsactie voor Joegoslavië. Directeur A. Wydro van de Rode-Kruisafdeling heeft burgers opgeroepen om spullen die ze over hebben te komen brengen voor de door de burgeroorlog getroffen burgers daar.

Niet iedereen is even gelukkig met het initiatief. Agnieszka Klasztorycka van de Stichting Samenwerking Wroclaw-Sittard (SSWS) verdenkt de man van bedrog. Ze heeft gehoord dat een vrouw die met kleding aankwam weer is weggestuurd. Niemand bij het Rode Kruis wist van de actie.

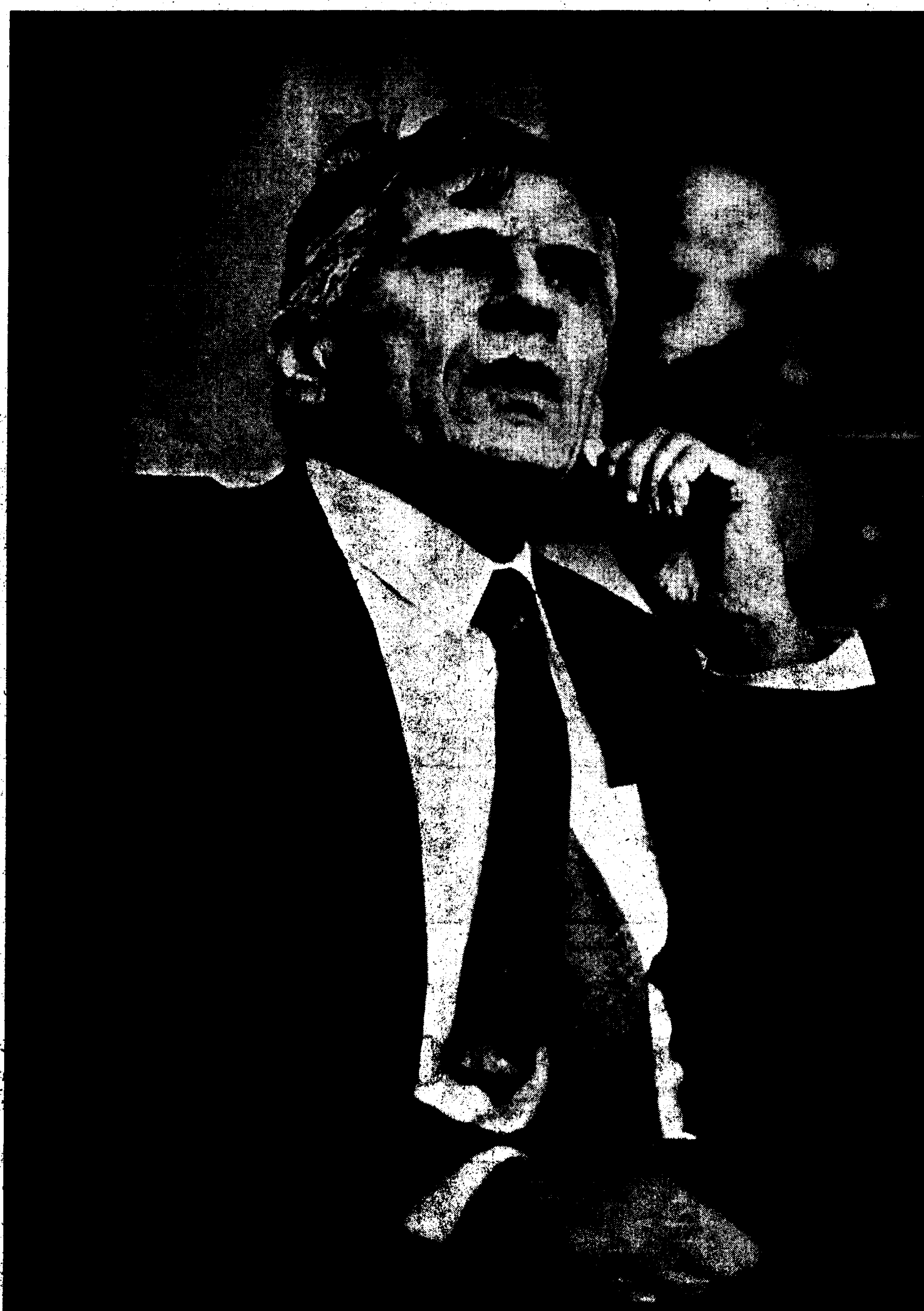
Volgens Wydro went zijn land er aan om hulp te moeten ontvangen. „We krijgen al bijna tien jaar hulp uit het buitenland. Na de mislukte staatsgreep in Moskou kregen we zelfs hulp uit Litouwen. Dat is voor ons bijna normaal geworden. Maar als die hulp zou stoppen, gaat hier niemand dood van de honger." Het land heeft geen voedselhulp meer nodig, zo weet Wydro. Waarom het westen dan moet blijven helpen? „De mensen hier willen een betere, of een normale levensstandaard."

Bij het Rode Kruis kunnen de armen kleding en jaarlijks een portie kolen krijgen. Zelf krijgt Wroclaw bijna geen hulp meer.

Het transport van de SSWS was het eerste sinds 1987. „De mensen hebben gezien dat het met Polen beter gaat. Via de media zien ze dat het in andere landen erger is. Voor die landen zijn dus meer acties," constateert Wydro.

De vraag of mensen hun geld beter aan Polen of aan een ander land kunnen geven past niet in de Poolse mentaliteit. „Natuurlijk moet u geven aan mensen die het erger hebben dan wij," antwoordt Wydro op deze vraag. „Zoiets moet je niet aan een Pool vragen," zegt de tolkende Agnieszka na het interview bijna verwijtend.

„Mijn thema is de ontoereikendheid van de menselijke liefde en onze volstrekte afhankelijkheid van Gods Genade. Of niet soms? Zeg Joop, wat was mijn thema ook alweer?" Volksschrijver Gerard Reve gaat er eens uitgebreid voor zitten, terwijl Joop Schafthuizen, door Reve 'De Troost Van Mijn Late Leven' genoemd, maar beter bekend als Matroos Vos, hem een glaasje sinaasappelsap offreert. Gerard wil een groot glas, want: „Bij een groot schrijver hoort een groot glas." Zeveneneenhalf uur lang zal De Leeuw met de Grijze Doch Nog Steeds Overvloedige Manen niet meer te remmen zijn. Bij het afscheid krijgt de interviewer een energieke handdruk mee voor moeilijke tijden. Want in de wereld is veel gevaar. „Bent u met de auto? Weten uw ouders dat? Doe maar voorzichtig hoor. U komt toch uit de wereldberoemde Universiteitsstad Leiden? Wie heeft daar nu de lederstoel literatuur? Nou, dag hoor, moedig voorwaarts maar!" Gerard Reve over 'Brieven aan mijn lijfarts' en de Faculteit die Leven heet: „Maria blijft altijd op voor haar Zoon."

● Pan stuk, maar rollade nog 'prima, mankeert niks aan.' Foto: MONIQUE BAAN

De wereld van Gerard Reve

'Het katholicisme is zo mooi, vooral voor kunstenaars'

Gerard Reve las op 28 november voor de VPRO-radio zijn roman 'De Avonden' in zijn geheel voor. Bovendien verscheen vorige maand het, nu al als bestseller gedoodverfde, prachtboek 'Brieven aan mijn lijfarts', dat de epistels bevat die Reve in de jaren 1963-1980 schreef aan zijn vriend, de arts Jan Groothuyse.
Over het Franse volk, de doodslucht van Renate Rubinstein en een Amsterdamse hoerendokter.

DOOR CEES VAN HOORE

Is de journalist wel een man die zijn vak verstaat? Achteloos wordt hem daar bij binnenkomst door de schrijver naar gevraagd. „U moet weten: ik ben zelf ook journalist geweest, bij Het Parool. Kort, kort, alles moest kort. Daar werd ik diep ongelukkig van. Maar het is de helderheid van mijn stijl wel ten goede gekomen. De romans die heden ten dage verschijnen lijken soms wel cryptogrammen. Bij mij weet je meteen waarover het gaat. En niks overbodigs erin. Wat ik overbodig noem, is dit: in ouderwetse zuivelwinkels stond op de toonbank vroeger vaak een glazen stolp met eieren. Er leunde een kaartje tegen met de tekst: Heden verse eieren. Overbodig. Dat het heden is en niet gisteren, is duidelijk. Dat het eieren zijn, is ook te zien. En dat de middenstander niet gaat zeggen dat-ie ouwe eieren verkoopt, lijkt me ook nogal logisch. Nee, ik was best een goede journalist. Zo, nu hoort u het ook eens van een ander."

Tijdens de opname voor de marathon-radiouitzending van 'De Avonden' heeft de schrijver af en toe moeten vechten tegen de tranen. „Vooral die passages over mijn moeder hebben pappie nogal aangepakt. Ik had het boek lange tijd niet meer gelezen. En omdat mijn moeder nu dood is, ach, kreeg ik even het gevoel dat ik te weinig van haar heb gehouden. Maar ik heb nu een andere Moeder, de Heilige Maagd Maria, Troosteres der Bedroefden. Die Moeder is altijd thuis, blijft altijd op voor haar Zoon. En Zé laat het licht aan en bakt voor Hem een eitje als-je eindelijk thuiskomt. Maria zal, dat voorspel ik, binnen het katholieke geloof een steeds grotere plaats gaan innemen. Want die Zoon van Haar is maar een zenuwenlijder."

Lourdes

„Nadat ik 'Bezorgde Ouders' af had, ben ik naar Lourdes geweest om daar een bad te nemen en mij te reinigen van zonden. Je denkt soms wel dat je niet zondig bent, maar Satan is overal. Het is net als met die man tegen wie ik eens zei: je bent ziek. Ik ben niet ziek, zegt-ie. O, nee, zeg ik, weet jij het soms beter dan de dokter?"

„Ik had een soort voorteken gehad om naar Lourdes te gaan. Ik reed naar Onze Lieve Vrouwe van de Wouden, die in een heiligdom in de buurt van Dieulefit resideert. De weg was goed, gewoon de Route Nationale, maar wel een beetje smal en glooiend, zodat je tegenliggers vrij laat zag aankomen. Komen er ineens twee auto's op me af razen. De rechtse auto is bezig met het inhalen van de linkse. Bloedlink. Als ik zou uitwijken, moest ik mijn auto het ravijn in sturen. Maar als door een Godswonder stuiven die wagens me met een millimeter tussenruimte voorbij. Een witte en een blauwe auto. Verrek, dacht ik, dat zijn de kleuren van Maria! Toen wist ik dat ik naar Lourdes moest gaan. Ik ben daar door twee potige jongemannen uitgekleed en naar een soort zwembadje gebracht. Allemaal heel netjes en proper. Toen ik eenmaal rillend in het water stond, heb ik mijn neus dichtgeknepen en ben ik kopje onder gegaan. Zo schiet je op."

„Ach, er komt hier zoveel raar volk over de vloer. Ze schrijven allerlei lasterlijke dingen over Maria. En ook over Lourdes. Dat ze de vele kaarsen die daar worden gebrand snel uitblazen en dan weer opnieuw gebruiken. Leugens! Die kaarsen gaan met een blauw lint eromheen in grote magazijnen en blijven het eigendom van Maria. Ach, de kranten zijn soms zo eigenwijs en onwetend. Van de onverzorgde taal die je daarin soms aantreft, rijzen je de haren te berge. In een verslag van een vakbondsbijeenkomst heb ik eens gelezen: 'We maken een vuist die we ons niet uit handen laten slaan.' Echt waar. De media vinden zichzelf hier te belangrijk. Sommige mensen denken nog steeds dat de wereldpolitiek in de Wibautstraat en aan de Heuvellaan in Hilversum wordt gemaakt."

Zomerkamp

De schrijver pauzeert even om een slokje te nemen. Hij mompelt wat over 'lucht halen door een glazen buisje' en 'het onbekommerd wateren tegen monumenten' en kijkt de interviewer dan opeens met stekende blik onder gefronste wenkbrauwen aan. „Ik heb toch nog wel een goede kop met haar, hè. Ja toch hè, nog geen schilfertjes en zo? U bent er toch ook van overtuigd dat er meer is dan dit aardse? Ben u praktizerend katholiek? O, het katholicisme is zo mooi. Vooral voor kunstenaars."

„Maar eerlijk gezegd blijf je als Nederlander ondanks alles toch een calvinist. Je kunt niet over je eigen schaduw heen springen. Aan gereformeerden of hervormden die leven volgens de leer heb ik geen hekel. Tijdens een zomerkamp in mijn jeugd ben ik eens diep onder de indruk geraakt van een lid van de Hervormde Kerk. In het nette, hè, dat begrijpt u. De leiders van het kamp waren weg. We mochten niet voetballen. Er stonden van die witte schuurtjes op het terrein, een soort kippenhokken. Daarin sliepen de leiders. Natuurlijk ging er een bal door de ruit. Goede raad was duur, het was zondag en alles was gesloten. Wij toch maar het dorpje Lunteren in. Daar was een verfwinkel die ook in glas deed. Alles zat daar in die straat potdicht. Ook die winkel, er hingen van die trijpen doodsgordijnen met van die kwastjes eraan voor de etalageruiten. Na lang bellen deed de eigenaar open. Hij sneed een ruitje voor ons en gaf ons een kluit stopverf mee. Betalen mochten we niet. Ook de volgende dag niet. Gewoon omdat-ie op zondag niet mocht werken. Kijk, dat is leven volgens de leer. Over dat voorval heb ik lang zitten tobben. Dat greep me aan. Ik hou wel van die mensen, die zijn zoals Job al zei: God vrezende en wijkende van het Kwaad."

Goebbels

„Vaak hebben de eenvoudigste mensen het scherpste inzicht in zaken des geloofs. Ik zat eens ergens in een tuin. Het was op een mooie zomernamiddag, ik had flink gedronken. Het was stil, doodstil, de bomen en de huizen glansden als op een zeventiende-eeuws schilderij. Naast me zat een onooglijke jongen, met van dat rossige, verdorde haar. Ik moest denken aan de dood, aan het hiernamaals. Ik vroeg aan die jongen: 'Hoe zou het Daarginds toch zijn, lieve jongen?' 'Precies zoals hier, zoals nu,' zei hij [illegible] voor alles zal het [illegible]. Mooi hè, [illegible] vader zei altijd: [illegible] de duit en de fluit. En de jongens hebben een wortel en de meisjes een brievenbus. Maar dat is niet alles in deze wereld, meneer."

Gerard Reve is nu al weer jaren de succesauteur van uitgeverij Veen, 'een prima uitgever.' Aan Uitgever Geert van Oorschot denkt hij soms nog met weemoed terug, al heeft het proces dat hij tegen hem heeft moeten voeren de herinnering wel enigszins bezoedeld. „Geert kon soms erg grof zijn. Net zoals zijn zoon Wouter. Die schreef laatst een brief aan mijn uitgever. De goede man heet Dick Gubbels. Weet je hoe de aanhef van die brief aan hem luidde? 'Beste Dick Goebbels.'"

Hoerendokter

'Brieven aan mijn lijfarts 1963-1980', het nieuwe boek van Reve, waarvan amper één dag na verschijnen alreeds een tweede druk is opgelegd, is weer een echt mensenboek geworden. In de inleiding vertelt Reve hoe hij kennismaakte met Jan Groothuyse, ook wel 'de hoerendokter' genoemd omdat zijn praktijk zich bevond in het centrum van de Amsterdamse Wallen. Tijdens een delirium gooit Reve zijn vriend Wimie van alles naar het hoofd: flessen, glazen en als pièce de resistance een gietijzeren pan met koude varkensrollade. Pan stuk, maar rollade nog 'prima, mankeert niks aan.'

Iemand waarschuwt dokter Jan Groothuyse, die Gerard, die zich heeft gesneden aan de glasscherven in zijn woning en Bloedt uit Vele Wonden, verbindt met stroken kantoorplakband. „Ik wil dood," zegt de jonge Gerard tegen hem. „Dat is altijd de beste oplossing," antwoordt Groothuyse. Deze eerste ontmoeting is het begin van een langdurige relatie. Groothuyse helpt Reve met zijn drankprobleem. Maar later krijgt de verhouding een ander karakter. Dan is het Reve die de helpende hand biedt aan Groothuyse, die kampt met huwelijksproblemen.

„Slechts wie ziek is, kan zelf genezen," concludeert de schrijver. De dokter van de Wallen zal uiteindelijk de hand aan zichzelf slaan.

Doodslucht

In de 'Verantwoording' van 'Brieven aan mijn lijfarts' schrijft Reve over Groothuyse. 'Maar de buurt – het hart van de Amsterdamse prostitutie – fascineerde hem: een volgens mij fatale aantrekking tot het asociale. Ik had wel eens de indruk dat hij de hoeren en pooiers pas echt geslaagde mensen vond. Hij was overigens niet de enige in Amsterdam die dat onmenselijk bedrijf met een waas van romantiek omgaf. Ik doel op het demonische misverstand, waarbij men 'progressief' noemt wat alleen maar asociaal, en 'revolutionair' wat alleen maar crimineel is.'

De grote stad, met haar verlokkingen en banaliteiten, vormt volgens Reve een wezenlijk probleem voor mannen. Als wij komen te spreken over Simon Carmiggelt, wiens overspelige activiteiten onlangs breed uitgemeten zijn in 'Mijn beter ik' van Renate Rubinstein, zegt hij: „Ik was nogal geschokt door dat boek van Rubinstein over haar verhouding met Carmiggelt. Ik heb Simon door en door gekend en ik weet wel zeker dat hij nooit in zijn blote kont door het huis van Rubinstein heeft gelopen."

Joop Schafthuizen valt hem in de rede: „Maar Renate was wel een nymfomane, Gerard."

Reve: „Dat kan zijn. Maar Simon zou daar nooit in zijn blote kont gaan lopen, voor zoiets was-ie te bleu. Het boek bevat vele leugens. Simon is, denk ik, wel moreel gedementeerd geraakt in de dertig, veertig jaar dat hij in Amsterdam heeft gewoond. Op het laatst had hij overal begrip voor, zelfs voor Joop den Uyl, traangas en krakers. Ik vind dit boek voor de kinderen van Carmiggelt verschrikkelijk.

Renate Rubinstein heb ik goed gekend. Ze had een doodslucht bij zich. Echt, die kon je ruiken van een afstand. Ze was een flirt die in wezen frigide was. Paradoxaal genoeg krijgen die mensen nu juist vaak de meeste liefde."

Communisme

De schrijver is oprecht verheugd dat het communisme ter ziele is. „Maar het is wel bitter om te moeten constateren dat mijn ouders er de beste jaren van hun leven aan gegeven hebben. Afschuwelijk, echt afschuwelijk dat communisme. Ze gaan als volgt te werk: ze moorden een aantal leden van een familie uit en dan marcheert de rest uit angst in de gelederen mee.

Zo werkt dat. En je kunt er weinig tegen doen. Het is net als met de Jehova's Getuigen. Die komen dan op zondag hun voet tussen je deur zetten. Maar dan staat er geen vent of zo, die je een stomp voor zijn kop kan geven, maar een vrouwtje met een kind bij zich. Ik ken een geval waarbij Jehova's Getuigen een vrouw zo hebben ingepalmd dat ze haar man en dochtertje verliet. Een jaar later stierf die vrouw. Haar man kreeg van haar broeders en zusters in het geloof de begrafenisrekening thuisgezonden."

Hermans

Weet de schrijver al dat Willem Frederik Hermans naar België gaat verhuizen? „Ja, daar was ik van op de hoogte, maar ik heb dat geheim gehouden. 'Op mij vertrouwd is niet vergeefs gebouwd'. Ja, die man zal dichter bij Nederland willen zitten om Hilversum 1, 2, 3 en 4 te kunnen ontvangen. Ik begrijp dat wel. De Franse taal – dat is toch ook eigenlijk geen taal – dat is een keelziekte. Elke Fransman voelt zich een Lodewijkje de Veertiende. En dat slempen en vreten wat ze doen! Verdomd egocentrisch zijn ze. Wat in Frankrijk niet bestaat, bestaat op de gehele wereld niet, zo denken ze. Ik moest eens iets uitleggen over een pad. Ik zeg: je weet wel, zo'n kikker die over het land loopt. Bestaat niet, zeiden ze. Ze kunnen maar op één niveau denken. Ach, misschien dat Hermans ook wel voor de goedkoopte naar België is gegaan. Hier in Holland koop je een makreel voor één gulden en drieëntwintig cent. In Frankrijk doen ze hem een rood lintje om en een eremedaille en rekenen ze 100 francs."

Joop Schafthuizen heeft net de was gedaan. Tijd voor een sigaretje en een paar bammetjes met kaas en komkommer. Hij zegt: „Nou, Gerard, ik zou ook best in België willen wonen. Daar kan je als vrouw gewoon een glas bier in een café drinken en een sigaret op straat roken."

Gerard Reve: „Dat kan toch, Joop – maar goed, waar hadden we het over? O ja, Frankrijk. Al die families die je 's avonds in Parijs over de boulevards ziet lopen. Met die kleine kinderen erbij. Alsof ze worden voortgejaagd naar de Laatste Gebeurtenis in Hun Leven. Alsof de wereld nog maar drie uur bestaat. En de Franse mannen, God, wat worden die snel oud! Met 22 zijn ze nog een gigolo, met 32 staan ze over de bril heen te wateren. Maar op het platteland laten ze je gelukkig wel met rust. Fransen zijn geen types die vanachter de gordijnen naar je loeren, zoals hier. De cafébaas in Dieulefit had respect voor mij omdat ik niet in zijn café kwam. O, pardon, moet u soms niet even naar de wc? Toch wel een kleine boodschap, hè?"

Poeiersperma

Reve is bezig met een Nieuwe Internationale Wereldroman die alle boeken, behalve de Heilige Schrift, overbodig moet maken. Hij signaleert in Nederland een groot gebrek aan talent bij de jongere schrijvers.

„Poeiersperma, zo noemen wij dat altijd," zegt Joop Schafthuizen. „Niks geils aan."

„Joop toch, ga je mond spoelen met kokend lood. Het Is Toch Nooit Goed of Het Deugt Niet. Maar in ernst: er is echt weinig talent," zegt Reve. „Dan zie je dat ze van die romans willen schrijven om te shockeren. Maar dat heeft niets met literatuur te maken. Het erotische moet een functie hebben, organisch één zijn met het geheel. Dan storen mensen zich niet aan dat erotische. Een kunstwerk moet een eenheid zijn."

„Neem De Duivelsverzen van Salman Rushdie. Er zijn mij in dat, overigens goed leesbare, boek een aantal stukken opgevallen die er echt niet in thuishoren. Als die er niet waren geweest, had waarschijnlijk niemand er zoveel tamtam over gemaakt. En dan heb ik het echt niet alleen over die door de Islam veroordeelde passages."

Tijdens het afscheid laat de auteur een prachtige cassette zien, waarin zich de cd's bevinden van de radiolezing van De Avonden. „Ik moet ineens denken aan Nescio. Op een keer gingen we samen met Van Oorschot in de auto naar Hilversum om bij Bovema een opname te maken voor 'Stemmen van Schrijvers.' We schoten maar niet op. Voor ons reed een tractor met zo'n tergend slakkegangetje en die wilde maar niet opzij gaan. Op een gegeven ogenblik werd het Nescio teveel en mompelde hij: imbeciel op ijzer! In Frankrijk gaat dat soort voertuigen voor schrijvers maar ook voor gewone mensen even in de berm staan om hen door te laten. En hier? Ach, meneer, ik weet het niet meer. Ik heb niet zoals u gestudeerd. Ik heb alleen gestudeerd aan de Faculteit die Leven heet."

Allergisch voor 'dolletjes', poeha en ontbreken van respect

De 'binnenmuur' van Huub Stapel

Alleen zijn stem verraadt Huub Stapels ergernis.

Hoe lager, hoe bozer.

Hoe zachter, hoe dichter je de 'binnenmuur' nadert, waarachter de filmster zijn echte ik heeft opgestapeld.

Zo op het eerste gezicht is Hubertus Wijnandes Jozef Marie Stapel (37) een echte zoon van een handelsreiziger uit Tegelen. Lenig in de omgang. Kapsones? Nog voor geen meter.

Meteen gezellig meekletsen. Maakt niet uit met wie of waarover. Zolang je maar niet ongevraagd over zijn 'muurtje' kijkt.

„Het duurt inderdaad heel lang voordat ik laat zien wie ik echt ben. Op mijn werk, zoals hier op de set van 'Flodder' in Manhattan, ben ik heel open. Ben ik ook nooit te bescheten om me te laten interviewen. Maar dan moet het wel over mijn werk gaan."
En niet over je beste produktie van 1991: je pasgeboren zoon, probeer ik.

door **HANS TOONEN**

Huubs stem zakt iets: „Inderdaad, onze beste produktie, dank je."

Principes kosten geld, plaag ik. Want er zijn best bladen aan wie je deze uitbreiding had kunnen verkopen.

Zijn stem zakt nu sneller dan de Maas bij Grave beneden de sluis. „Je kunt de kamer van je zoon laten inrichten door zo'n gezellig blad, dat kan. Maar ik moet er niet aan denken dat mijn zoon op z'n twaalfde zegt: leuk gedaan pa, die verkoop van mij destijds aan... vul maar in. Bovendien mag niet ik het leven van mijn zoon bepalen."

Toffees

Vooral deze laatste uitspraak zou als wandtegeltje in de gang kunnen hangen ten Amsterdamse huize van Huub Stapel en Resi, zijn beste maatje en jeugdliefde uit Limburg.

Huubs inmiddels overleden vader was vertegenwoordiger in toffees, tumtum en ander snoepgoed. Geen baan tegen wil en dank. Maar van harte, dat ook weer niet. „Mijn pa wilde eigenlijk beroepsmusicus worden. Hij kon prachtig zingen, was dan ook dirigent van een mannenkoor. Kon speels overweg met accordeon en piano. Maar hij heeft er niet de kost mee mogen verdienen, omdat zijn ouders het een vak voor zigeuners vonden."

Daarentegen mocht Huub van zijn pa, maar ook van zijn, nog altijd in Tegelen wonende moeder, dan ook eerst zijn twaalf ambachten en dertien ongelukken afwerken. Om uiteindelijk zijn draai & rust te vinden op de toneelschool in Maastricht.

En nu staat zijn naam in neon. Want zeker sinds 'De Lift' (1984) gaat de carrière van Stapel alleen maar 'up'. En lijkt is het alsof hij elke kans midvoor op de slof neemt.

Stapel, vinger omhoog: „Wacht 'ns even. Het is met mij weliswaar vlug gegaan. Maar onderschat daarbij niet de invloed van het onverwachte."

Pak 'De Lift' maar. Een week voordat Huub Stapel op auditie gaat bij Dick Maas voor een rol in 'De Lift', zit hij bij producent Matthijs van Heiningen voor de titelrol in 'Een zaak van Leven en Dood'. Matthijs wil echter een Naam, dus wordt het Derek de Lint. Maas ziet de Noordlimburger wel zitten.

De rest is filmgeschiedenis. 'Een zaak' draait drie dagen en wordt voorgoed ingeblikt. Voor 'De Lift' staat Nederland in de rij. En komt ook terug voor 'Amsterdamned', ook van regisseur Dick Maas die blijkbaar wegloopt met de 'Al Pacino der Lage Landen'. Want ook Maas' meest succesvolle film 'Flodder' kleurt bij van Stapels rol als Johnny, die momenteel op herhaling is in 'Flodder in Amerika'. Pas in de zomer komt deze lachfilm in uw filmtheater.

Mislopen

Of Huub Stapel tegen die tijd niet zelf ergens in Hollywood zijn opwachting maakt? De vraag valt op een gelikte lokatie. Namelijk aan de kade van de Hudson, waar Stapels Amerikaanse dubbelganger Billy Anagnos die ochtend in november de handen vol heeft aan een auto-achtervolgingsscène.

Huub: „Alleen al om de betere scenario's zou ik best aan de slag willen in Amerika. Maar zo eenvoudig kan dat niet. Allereerst heb ik mijn type tegen. Ik kom wat Italiaans, wat maffieus over. Van mijn type lopen er zeker tachtigduizend rond. Wat helpt, is dat ik in Hollywood niet helemaal onbekend ben. 'The Attic' waarin ik samen met Mary Steenburgen het echtpaar Jan en Miep Gies speel, dat Anne Frank onderdak biedt in het achterhuis, is hier in Amerika niet onopgemerkt gebleven. Het was de The Movie of the Week, waar vijftig miljoen Amerikanen naar keken. De kritieken waren gunstig. Ik ben ook bij de Emmy Awards (tv-onderscheiding) geweest en heb inmiddels ook een 'agent'. Allemaal leuk, absoluut. Maar daar ruk je het niet mee, tenzij je zoals Jeroen Krabbé met 'De Vierde Man' en Rutger Hauer met 'Soldaat van Oranje' meteen in het circuit van de cultfilms opzien baart. Anders moet je gewoon een langere tijd in Los Angeles zelf gaan wonen. Zeker een half jaar. En dan nog loop je het risico dat je een filmrol net misloopt, omdat je terug naar Nederland moet. Dat is me overkomen met 'Mermaids' met Cher en Hoskins in de hoofdrollen. Al na een uur zei de producent: „Consider yourself as almost cast." Wachten op het verlossende telefoontje kon niet. Ik moest terug voor een toneelrol in Nederland.

„Nog een voorbeeld. Ik krijg een rol aangeboden in 'Sundown', een horrorfilm, waarvoor ik tien weken op de set ergens in Utah moest staan. Samen met Cliff Robertson, toch ook niet de eerste de beste. Allemaal very nice, zegt mijn agent in Los Angeles, maar ik moest het niet doen. Er komt wel wat beters. Mooi niet dus. Wrok? Nee hoor, ik kijk nooit om. Dat vind ik verloren energie."

Licht uit

Dan maar weer Johnny in 'Flodder II', gnuif ik.
Stapels stem zakt iets. „Je komt ze overal tegen, maar in mijn vak wat uitgesprokener. Mensen die neerkijken op dit soort films. Die zich ver verheven voelen boven dit werk, terwijl er nooit meer dan tweeëneenhalve man en een paardekop naar hun acteerprestaties zijn komen kijken. En die zich vooral niet realiseren dat dit soort films juist het produceren van andere films mogelijk maakt. Laat ik even dicht bij huis blijven. 'De Noorderlingen' van Alex van Warmerdam, die volgend jaar ook uitkomt onder de vlag van First Floor Features (= producenten Dick Maas en Laurens Geels), zóu er zonder het succes van 'Flodder' nooit zijn gekomen. Er zijn geen financiers die tegen iemand met een camera zeggen: hier heb je zoveel miljoen, ga maar lekker buiten met vrienden en bekenden spelen. En dan zien we straks wel."

Rebelse toon: „We kunnen er lang en breed over praten, maar neem van mij aan dat het moment niet ver meer is waarop de laatste het licht uitdoet in de Nederlandse filmindustrie. Het is de hoogste tijd dat er weer een dijk van een Nederlandse film komt, die het bekraste vertrouwen in films van eigen bodem, weer dicht plamuurt."

Respect

Respect, vooral dat mist Huub Stapel in Nederland. Om ster-status maalt hij niet. Zou Resi ook niet vrolijker van worden. „Nog meer dan ik, is zij allergisch voor alles wat niet echt is. Zij zorgt ervoor dat ik niet te zeer aan dit vak ga hechten. Ze hoeft zich geen zorgen te maken. Ook ik heb een ontzettende hekel aan dat gemaakte. Aan die typetjes die alles dolletjes vinden. Die met veel wind en lawaai een café binnenkomen en dan twee pilsekindjes bestellen. Die in elk interview kwijt moeten hoe intellectueel ze wel zijn. Hoeveel boeken ze hebben gelezen en wat ze van de schrijvers weten. Later blijkt dat ze op de middelbare school alleen het uittreksel hebben gelezen. Daar heb ik het heel zwaar mee. Zwaarder dan met de slager die weliswaar weet dat ik acteur ben en dat ook leuk vindt. Maar die toch vraagt wat ik overdag dan wel doe..."

Wijst naar de steenpuist Manhattan. „In dit, inderdaad vaak lamlendige land mag je succes hebben. Toen Dustin Hoffman hier op de planken stond met 'De Dood van een Handelsreiziger' – tussen haakjes een toneelstuk waar ik van droom – kwam Sly Stallone met zijn bodyguards ook een avondje kijken. Wat deed het publiek: voor Stallone opstaan en klappen. In Nederland zeggen ze: ach, daar heb je die Stapel met z'n vier Dick Maasfilms en vergeten gemakshalve wat je op het toneel presteert en dat je ook twaalf andere films hebt gedaan. Ja, daar erger ik me nog steeds aan. Succes is heel gevaarlijk in Nederland. Hoe genant was het niét toen Jeroen Krabbé onlangs op de Nederlandse Filmdagen van zo'n vlerk als Peter van Bueren (veteraan-filmrecensent van De Volkskrant) te horen kreeg dat Krabbé niet zijn type was. We zijn weer thuis, dacht ik toen. Maar wie interesseert zich nou voor de privé-mening van Van Bueren!"

Bultjes

Van de poeha van menig Hollywood-ster krijgt Huub ook bultjes. „Altijd dat gezeur hier over het 'zwarte gat' waar je in valt na elke rol. Engelse acteurs hebben daar geen last van. Die spelen hun rol, buigen en gaan naar huis. Dat heb ik ook. Na het applaus naar huis, waar de koffie bruin staat. Ik hou er niet van dit vak belangrijker te maken dan het is. Je hebt er vijf jaar voor op school gezeten. En verder stinkt mijn shit net zo hard als de jouwe."

Voor 'Amsterdamned', waarin je een inspecteur neerzet, ben je wel eerst wat weken bij de Amsterdamse politie geweest. Dat is toch typisch Amerikaans.

Haalt de schouders op: „Ach, weet je... eigenlijk was dat een beetje onzin. Niet per se voor mijn rol, maar vooral ook uit nieuwsgierigheid heb ik willen rondneuzen op het bureau Warmoesstraat. En was vaak perplex over wat mensen elkaar aandoen."

Smoezelig

Deze verbijstering, alleen massiever, voelt hij ook in New York, die dagen de tijdelijke stede van de familie Flodder.

„Shockerend, al die daklozen, die gestoorden, die zwervers. Aan het gedrag van sommigen zie je dat ze nog niet zolang geleden ontslagen zijn of op straat zijn komen te staan. Het pak ziet er vaak nog redelijk uit. Maar vanonder zijn de pijpen al licht gerafeld. En de mouwen zijn wat smoezelig. Maar minder dan die van de doorgewinterde daklozen, omdat ze zich nog generen om hun arm helemaal in de afvalbakken te steken, op zoek naar een half opgepeuzelde hamburger. Klopt, ook dit is het gevolg van het help-jezelf-systeem waar we in Nederland ook naar toe willen. Het liefst zou ik tegen 'Den Haag' willen zeggen: kom eerst eens hier kijken."

Ook de Amerikaanse bourgoisie en de yup legt hij graag over de knie.

„Van hun hypocrisie word ik wild. Ze komen meteen in hun limousines aanrijden voor een 'charity dinner' ten bate van een noodlijdend ziekenhuis in de sloppen van Parijs. Dat ze daarbij zonder op- of omkijken over een stoep vol eigen daklozen stappen, dat vind ik zo van de pot gerukt. Dit soort beelden schud ik niet makkelijk van me af. Daar word ik heel melancholiek van."

Toch wil hij best in Amerika wonen. Niet in New York noch in Los Angeles.

„Een boerderij, ergens in Wyoming of Arizona, dat zou ik tof vinden. Met Resi en onze zoon, natuurlijk." Zachte stem, heel even.

● *Huub Stapel, geflankeerd door Bob Falcone (r) en Ed Callahan, twee New Yorkse agenten, speciaal belast met het bewaken van de filmset van 'Flodder in Amerika'*
Foto: VICTOR ARNOLDS

Wanneer bewijst een ziektekostenverzekering zijn waarde?

Op het moment dat u een beroep doet op de medische zorg, moet u zich verzekerd weten van goede zorg. Daarnaast moet u ook in financieel opzicht kunnen rekenen op een goede behandeling.

Bij Zorgverzekeraar VGZ krijgt u beide. Een gevolg van het feit dat VGZ een grote combinatie is van ziekenfondsen en een particuliere verzekeraar. Daarmee speelt VGZ nu al in op de mogelijke invoering van een nieuw stelsel voor ziektekostenverzekeringen. Daarmee bent u verzekerd van een soepele overgang naar die nieuwe situatie.

Deze argumenten zetten we graag wat kracht bij aan de hand van enkele cijfers. Met meer dan 1,4 miljoen verzekerden en 'n premie-omzet van 7,5 miljard gulden, is VGZ namelijk koploper op het gebied van ziektekostenverzekeringen.

In de praktijk komt het erop neer dat wij u meer kunnen bieden dan alleen maar een administratieve service. Dankzij onze achtergrond kunnen wij u daadwerkelijk verzekeren van een perfekt geregelde medische zorg. Zorg waarvan wij vinden dat u er gewoon recht op heeft.

Dat VGZ meer zorg besteedt, blijkt ook uit de variatiemogelijkheden in het verzekeringspakket [illegible] en de eigen-risico bedragen. U kunt een pakket samenstellen dat volledig op uw eigen situatie is toegesneden. Een zorgverzekering op maat dus.

Als u meer informatie wenst, schrijf ons dan. Of u belt gratis met onze informatielijn 06-0199. Ontdekt u meteen dat de mensen van VGZ makkelijk bereikbaar zijn.

ZORGVERZEKERAAR VGZ BESTEEDT MEER ZORG

Antwoordnummer 292, 6500 VC Nijmegen.

Engelen zijn overal

DOOR HENK DAM

Kabouters en elfjes bestaan niet. Draken bestaan niet, en eenhoorns zijn ook fabeldieren. Vampiers bestaan niet (hoewel menigeen een uitzondering zal willen maken voor de dames en heren van de belastingen) heksen evenmin.

Het is een rijtje dat naar believen kan worden uitgebreid: weerwolven, feeën, dwaallichten, Sinterklaas, Witte Wieven, eerlijke politici, de Verschrikkelijke Sneeuwman, de Paashaas, en engelen. Ze bestaan geen van allen.

O nee? Een peiling van Gallup uit 1989 toont aan, dat meer dan de helft van alle Amerikanen denkt dat er engelen zijn. Bij hedendaagse Amerikaanse tieners gaat het zelfs om 74 procent, tien procent meer dan in 1979 het geval was.

Het bewijst een nogal onverwachte comeback van de engel, die nog niet zo lang geleden een soort dodo of quagga leek te worden, aan het uitsterven was dus. Dat is deels te danken aan herlevend fundamentalisme, deels aan de New Age cultuur met z'n voorliefde voor alles dat onbewijsbaar is.

Bestaan engelen? Vraag het aan Wayne Prentice uit Washington. Die vertelt dan het volgende verhaal: „Mijn eerste engel zag ik een paar jaar geleden. Het was hier in Washington, om kwart voor acht, op een zaterdagochtend.

„Ik wilde met mijn neef gaan tennissen. Omdat het zo vroeg was, was het nog doodstil op straat. We wilden bij 15th Street en K-Street oversteken toen van de andere kant twee mannen op ons afkwamen. Ze zagen er vies uit. Het waren echte zwervers.

„Ze liepen recht op ons af. Mijn neef zei nog: dat gaat fout. De mannen hielden ons midden op straat staande. Een zei: we hebben honger, heb je wat geld voor ons? Ik zei: natuurlijk, en gaf een paar dollar, genoeg voor een ontbijt.

„Mijn neef zei: ben je nou helemaal gek geworden? Je gaat toch niet zoveel geld weggeven? Ik draaide me naar hem om om hem antwoord te geven. Toen ik weer in de richting van de zwervers keek, waren ze weg. En dat kon niet, want we stonden midden op een brede en stille straat.

„Pas later begon ik het door te krijgen: het waren geen gewone zwervers geweest, het waren engelen, boodschappers van God. Ze hadden me getest."

Wayne kan het weten, want hij is zoiets als een engel-deskundige. Elke zaterdagmiddag heeft hij een programma op radiozender WUST-AM in Washington, waarin hij met mensen praat die net als hij engelen hebben gezien. Teken des tijds: het is veruit het best beluisterde programma van WUST-AM.

Skiën

Bestaan engelen? Vraag het aan Sophy Burnham uit Georgetown, een dure wijk van Washington. Die vertelt dan dit verhaal: „Ik was aan het skiën, in Val d'Isère, Frankrijk. Ik kwam net uit een bocht, toen ik uitgleed.

„Nu had het weken niet gesneeuwd, en de sneeuw was keihard. Ik kon daarom niet op de normale manier afremmen. En dus viel ik sneller en sneller van de heuvel af, met mijn hoofd naar beneden.

„Ik dacht dat ik dood zou gaan, en ik had me zelfs al in gedachten ermee verzoend dat ik tegen een boom of een steen te pletter zou slaan. Toen schoot er iets zwarts langs me, en kwam ik tegen twee benen tot stilstand.

„Mijn man, die bovenaan de piste stond, vertelde later wat er was gebeurd. Uit het niets was een helemaal in het zwart geklede skiër opgedoken, die met razende vaart naar beneden was gegaan, me had ingehaald, en was gestopt, zodat ik tegen hem aan kon vallen. Dat moet een behoorlijke klap zijn geweest, maar de skiër was niet eens gevallen.

„Ik keek naar mijn redder. Hij had een zwarte muts op, een zwart jack aan, een zwarte broek en zwarte ski's. Zoiets had ik nog nooit gezien. Maar het vreemdst waren zijn ogen. Die waren ook zwart, maar leken tegelijk licht te geven."

„Merci beaucoup," zei ik, maar hij zei niets terug. „Merci," zei ik nog een keer. Weer geen antwoord. Hij draaide zich om en ging er met een reusachtige snelheid vandoor. Ik ging achter hem aan, want ik wilde hem beter zien, nog eens in die prachtige ogen kijken."

„Maar hij was veel sneller dan ik, en verdween in een bocht. Toen ik die bocht ook had genomen, kon ik kilometers en kilometers ver kijken, de hele vallei in. Maar de geheimzinnige skiër was nergens meer te zien. Ik weet het nu zeker: het was een engel die me had gered."

Sophy Burnham kan het eveneens weten, want ook zij is een expert op het gebied van engelen. Vorig jaar kwam van haar hand 'A Book of Angels' uit, dat – opnieuw een veelzeggend teken – wekenlang de Amerikaanse top-tien van religieuze boeken beheerste.

In het boek vertelt mevrouw Burnham over haar en andermans belevenissen met engelen. Daarop kwamen zoveel reacties van mensen die ook ervaringen hadden met afgezanten van hogerhand, dat inmiddels een tweede boek is uitgekomen onder de titel 'Angel letters', met daarin de lettergelijke tekst van een deel van de honderden brieven die Sophy kreeg.

Wensdromen

Bestaan engelen? Of zijn de verhalen van Wayne Prentice, Sophy Burnham en zoveel andere Amerikanen niet meer dan de kinderachtige wensdromen van een volk dat door ons Europeanen toch al voor naïef wordt versleten?

Nee hoor. In een van Sophy Burnhams boeken staat een brief van een mevrouw uit ons eigen, nuchtere Nederland die duidelijk maakt dat engelen ook in de polders hun heilzame werk doen. Het gaat om mevrouw S. van der Elst, en ze woont thans in Nelspruit, Zuid-Afrika.

Ze schrijft: „Het was in Nederland, het was oorlog, het was pikdonker en ik reed op mijn fiets. Ineens hoorde ik een stem uit de hemel die: 'STOP!' zei. Ik stopte gelijk, en dat was maar goed ook, want als ik een meter verder was gegaan was het mijn dood geweest. Want daar was een brug, die door de Duitsers was opgeblazen, en dat wist ik niet. En onder de brug, zeker tien meter daaronder, lag beton."

Een zwerver, een skiër, een stem. Zijn dat eigenlijk wel engelen? Van de plaatjes kennen we ze toch alleen als mooie mensachtige figuren, met krullend haar, witte, lange kleren, en vooral vleugels?

Ja inderdaad, dat is de traditionele opvatting van engelen. Maar daar wordt door moderne engelexperts anders over gedacht. Om Sophy Burnham te citeren: „Iedereen die engelen in hun werkelijke gedaante heeft gezien, spreekt over hun licht, en over een bijna ondraaglijk heldere, witte kleur. Maar ze kunnen elke vorm aannemen, elk soort mens of dier. Ze kunnen ook een stem zijn, licht dat op het water danst, een voorgevoel."

Over de opmerkelijke kwaliteit van engelen om zich in elke denkbare vorm te vermommen, verderop meer. Maar nu eerst een duik in de geschiedenis. Wat is de vroegste melding van engelen?

Een antwoord daarop is niet eenvoudig te geven, want in allerlei oude culturen komen engelen voor, of in ieder geval wezens die daarop lijken. Er zijn engelachtigen in het boeddhisme, in het taoïsme, in het sjamanen-geloof, bij de Kelten. Engelen zijn kortom overal.

De allleroudste vindplaats bestaat wellicht uit afbeeldingen van uit de hemel neerdalende gevleugelde figuren die te vinden zijn in de stad Ur (in het huidige Irak), een stad die 4500 jaar geleden op het hoogtepunt van z'n bloei was.

Concept

Maar het Christelijke concept van de engel (net als de Mohammedaanse versie) is afgeleid van een joodse creatie.*** En die joodse creatie is weer een amalgaam van oeroude ideeën die in Egypte, Babylonië, Perzië en Assyrië over bovennatuurlijke gevleugelde wezens leefden.

Het Oude Testament biedt heel wat vindplaatsen van engelen. Twee daarvan worden bij naam genoemd: Gabriël en Michaël, maar tal van naamloze engelen spelen daarnaast hun rol. Engelen functioneren als bewakingsdienst, nadat Adam en Eva uit het Paradijs zijn verjaagd, een engel vecht met Jacob, en een engel doodt 185.000 manschappen van de Assyrische koning Sennacherib die probeert Judea binnen te vallen. Hoe die engelen eruit zien, wat voor baan ze hebben, hoe ze heten, dat blijft echter in het officiële Oude Testament grotendeels in het duister. Maar al vanaf vóór de geboorte van Christus waren er geschriften die in die kennislacune voorzagen. Zo zijn daar de Kronieken van Enoch, die zeer precies de zeven hemelen en hun onderscheiden bewoners beschrijven.

Niemand echter creëerde uit de engel-chaos zoveel orde als de 6e-eeuwer Dionysos, die een soort Wie Is Wie schreef over de inwoners van de hemel. Dit standaardwerk stond aan de basis van de vroeg-christelijke opvattingen over engelen en is daarmee bepalend voor de manier waarop ook nu nog over engelen wordt gedacht.
Dank zij Dionysos weten we dat er negen soorten engelen zijn, te beginnen bij de serafijnen, die het dichtst bij God staan en wezens van puur licht en pure gedachten zijn, en te eindigen bij de gewone engelen, het voetvolk, of liever: het vleugelvolk.
Eén trap boven de gewone engelen bevinden zich de aartsengelen. Zij worden door Dionysos beschouwd als de belangrijkste tussenpersonen als het gaat om het bezorgen van de hemelse boodschap aan ons, aardse stervelingen.

De meeste oude deskundigen houden het erop, dat er zeven aartsengelen zijn. Vier daarvan hebben algemene erkenning gevonden: Michaël, Gabriël, Rafaël en Uriël, en de overige drie kandidaten worden gewoonlijk gekozen uit Remiël, Sariël, Anaël, Raguel en Raziël.
Al die namen eindigen, net als het woord 'engel' zelf, op -el, en dat is geen toeval, want dat gaat terug op een Soemerisch achtervoegsel dat 'stralend, helder' betekent. Het bewijst andermaal van hoever, historisch gezien, engelen komen.

Speld

De engelwetenschap bereikte haar hoogtepunt in de vroege middeleeuwen, toen scherpe geesten zich bezighielden met vragen als: hoeveel engelen kunnen er op de punt van een speld? Hebben ze tanden? Voeten? Tranen?

Uitgebreid werd ook gediscussieerd over de vraag, hoeveel engelen er zijn. Dacht Enoch nog dat het er een paar honderd waren, in de 13e eeuw schreef de gezaghebbende kardinaal van Tusculum dat het er 266.613.336 waren, hoewel er dissidenten waren die op een totaal van 301.655.722 uitkwamen.
Over de vleugels van engelen werd door wetenschappers en kunstenaars gelijkelijk intensief nagedacht. De meesten hielden het erop dat ze moesten lijken op de vleugels van de grootste vogels die ze kenden: adelaars, zwanen, en ganzen.

En zo zijn engelen dan ook afgebeeld. Helemaal fout, aldus de hedendaagse engel-expert Malcolm Godwin, schrijver van 'Angels, an endangered species', een zeer grondige studie over de engel door de eeuwen heen. Want met dat formaat vleugels komt géén engel van de grond. Uitgaande van een aards gewicht van 80 tot 90 kilo, aldus Godwin, moeten op aeromechanische gronden de vleugels van een engel een spanwijdte van minstens 12 en liever 30 tot 40 meter hebben. Een engel, aldus Godwin, zou daarmee nog het meest lijken op een deltavlieger.
De mythologie van de engel leeft ook in onze tijd voort, en niet alleen als regelrechte voortzetting van de middeleeuwse traditie, maar ook in een meer verborgen vorm.

Neem Superman, de held van talloze cartoons en films. Wat is hij anders dan een moderne variant van het oude engel-concept? Hij komt van een plaats heel ver in het heelal, hij kan vliegen en hij helpt mensen die in de puree zitten. Zijn cape kan met enige goede wil zelfs als vleugels worden gezien.
En neem het geloof in vliegende schotels, ufo's, die bestuurd worden door buitenaardse wezens. Wie de ufo-literatuur doorneemt, wordt getroffen door het grote aantal overeenkomsten tussen engelen en de bezoekers van verre planeten.
Om er maar enkele te noemen: ze komen van buiten de aarde, ze zijn superieur aan ons, ze kunnen iedereen in zijn eigen taal toespreken, ze hebben een boodschap, ze zijn bezorgd over het lot van ons en onze planeet, en vaak worden ook ruimtewezens, net als engelen, beschreven als harmonieuze, mooie, min of meer androgyne verschijningen in lange gewaden.

Bewaarengel

Voor engel-deskundige Wayne Prentice (48) is dat allemaal echter een beetje te modern. Hij gaat uit van de aloude gedachte dat iedereen zijn eigen bewaarengel heeft, en dat engelen je te hulp schieten als je ze nodig hebt.

Zijn favoriete verhaal is dat van een politieagent die hij onlangs sprak. Die agent was in de zomer aan het strand, en omdat hij erg van zwemmen hield, zwom hij elke dag een flink stuk in zee.
„Hij zwom daarbij niet evenwijdig aan het strand, maar recht de zee in, en elke dag verder."
„Op een gegeven dag was hij weer een eind aan het zwemmen, en toen hij omkeek, kon hij het strand haast niet meer zien. Nu ben je te ver gegaan, zei hij tegen zichzelf, en hij begon terug te zwemmen. Maar het was inderdaad te ver, en hij werd vermoeider en vermoeider."
„Op het laatst kon hij niet meer verder. Om hulp roepen was zinloos, want het strand was nog veel te ver. Hij ging kopje onder, kwam weer boven, ging nog eens kopje onder. Net wou hij opgeven, toen hij iets achter zich hoorde."
„Het was een jongeman op een surfboard. Hou je vast, zei hij, en met een onwaarschijnlijk grote snelheid ging het naar het strand. Uitgeput viel hij daar neer, en toen hij zich omdraaide om zijn redder te bedanken, zag hij niemand meer."
Wayne: „I say this to you, my brother: het was een engel, net als de zwervers waarover ik je eerder vertelde. Ik heb honderden van dit soort verhalen gehoord."

Sophy Burnham, een frêle vrouw van achterin de 40, werd ondanks zichzelf engel-expert. „Ik kom uit een verlichte, rationele, goed opgeleide familie. Verstand was alles, maar voor mij was al snel duidelijk dat er meer moest zijn."
Het waren kleine wonderen die haar aan het denken zetten. „Je zoekt iets, en onverwachts vind je het. Je bent in de war, de telefoon gaat en het is iemand die je kan helpen. Toen kwam die ontmoeting in Val d'Isère. Het boek dat ik over engelen heb geschreven, begon als een beschrijving van al die wonderlijke, al-te-toevallige gelukjes die ik in mijn leven heb gehad."
De studie die mevrouw Burnham vervolgens naar engelen deed, heeft ook haar ervan overtuigd dat ze echt bestaan, in een spirituele wereld. Wie echt wil, kan toegang tot die wereld krijgen. Sophy Burnham: „Kinderen kunnen het beter dan volwassenen, want ze zijn er meer open voor. En vrouwen hebben eerder contact dan mannen."

Sophy ontleent die laatste stelligheden aan de brieven die ze kreeg naar aanleiding van haar eerste boek over engelen. De brieven toonden ook aan dat veel meer mensen engelen hebben gezien dan men ooit zou kunnen vermoeden.
„Allerlei mensen schreven me: ik heb dit nooit aan iemand durven vertellen, omdat ik bang was dat iedereen me zou uitlachen, maar ik heb ook een engel gezien. En dan komen ze met hun verhaal," zegt ze.

Wie die verhalen in 'Angel Letters' leest, ziet dit als gemeenschappelijk element: engelen zijn overal, en doemen op de meest onverwachte plaatsen in de meest onverwachte gedaanten op. Dat is geen nieuwe wijsheid. Men leze Hebreeën 13, vers 2.

Het wilde meisje

DOOR ETHEL PORTNOY

Een aantal jaren achter elkaar, weefde Maria zich door mijn leven als een heldere draad door een lap stof.

Zij hoorde bij een clubje mensen dat regelmatig bij elkaar kwam voor een borrel in het huis van mijn vriendin Trixie in Londen. Omdat ik bijna tien jaar lang de kerst bij Trixie doorbracht, leerde ik deze mensen goed kennen. Ze stonden meestal voor het brandend haardvuur in de salon - het behaaglijkste plekje in dat grote, onverwarmde huis - en gaven elkaar hun mening over allerlei dingen.

Doorgaans waren die meningen negatief. „Wat vreselijk..." „Dat weerzinwekkende mannetje..." „De ongelooflijke brutaliteit..." „Wat een rotzooi..." Het leven was voor hen een aaneenschakeling van keuzen, of het nu over huizen, vrienden, kleding, voedsel of morele waarden ging; het was net of je boodschappen moest doen in een warenhuis waar de meeste goederen op subtiele wijze waren besmet.

Zij vonden dat de wereld scherp verdeeld was in WIJ, die flitsend waren en geestig, en ZIJ, die saai waren en voorzichtig. Geld of sociale klasse speelde absoluut geen rol in hun waardering voor mensen. Het gezelschap nam iedereen op die er aantrekkelijk uitzag of interessant leek – vooropgesteld dat hij of zij zich aan hun hooghartige gedrag zou aanpassen. Dit wordt, in Engeland, wel de doordringbaarheid van de hogere klassen genoemd. Als je eenmaal hun gewoonte hebt aangeleerd om op anderen neer te kijken, hoor je er bij.

Als je niet briljant kunt zijn, wees dan mooi. Deze degelijke sociale wetmatigheid was van toepassing op Maria. Van de hele kring was zij de meest hautaine, de elegantste. Van alle stemmen die bij die open haard gemeenplaatsen uitwisselden, was de hare de schrilste. Zij had het autoritaire air van een zeer lang persoon dat is opgevoed door bedienden. Hoewel sommige mannen in die groep mij in vertrouwen vertelden dat ze haar lichamelijk onaantrekkelijk vonden, ging ze door voor een schoonheid, en ze was zelfs een keer model geweest bij Vogue. Bovenop haar lange lichaam, aan het einde van een zeer lange hals, wiegde haar nogal kleine hoofd. Ze deed mij hierdoor denken aan een plesiosaurus – eveneens een niet erg intelligent beest.

Om de lengte van haar nek te verdoezelen, droeg Maria er een zwart-fluwelen lint omheen. Boven die hals was haar gezicht plat en vierkant, met grote bruine ogen, waarvan het ene iets hoger stond dan het andere. In haar hoofd ging niet veel om. Er bestaat een gruwelijke anekdote over een man, die naar bed gaat met de geest van een met de guillotine omgebrachte vrouw, en die, in de ochtend, de vrijheid neemt het zwarte lint om haar hals weg te halen. Haar hoofd valt eraf. In het geval van Maria zou, als iemand het lint zou verwijderen, de afwezigheid van het hoofd vermoedelijk geen enkel verschil maken.

Gedurende een aantal kerstvieringen dat ik haar in actie zag, stelde ik voor mijzelf vast dat Maria eigenlijk een beetje gek was. Misschien was ze ook gek van geluk. In de periode dat ik haar kende, was Maria op haar best. Maar ja, dat waren we allemaal.

Londen was in die dagen, eind jaren vijftig, dé stad. Het leek betoverd, het leek plotseling in bloei te zijn uitgebarsten. Periodiek gebeurt dat met steden over de hele wereld en deze keer was het Londen. Later zou het 'Swinging London' worden genoemd – maar in die dagen was Londen stilletjes in z'n eentje aan het swingen. De reclame en de journalistiek hadden de stad nog niet met publiciteit doodgeknuffeld. Van het geheim van Londens transformatie konden alleen de insiders meegenieten – en die waren zich dat goed bewust.

En waaruit bestond dat geheim? Londen was La Ville-Amour geworden. Iedereen was bezeten van Love, van liefde. Bij de geringste aanleiding sloegen mensen aan het zoenen, zelfs als zij elkaar nauwelijks kenden. De omgang met volkomen vreemden was erotisch getint. Een roze gloed verspreidde zich over de stad en gaf alle inwoners het gevoel dat ze verliefd waren, die toestand wanneer zelfs dode voorwerpen met een diffuse sexualiteit worden geladen. Eros had de macht gegrepen; de stad was letterlijk buiten zinnen.

Men stelde er een eer in om het beste feestje te geven, de opwindendste muziek te hebben, iedereen aan het dansen te krijgen. Vooral met Kerstmis had je dat soort feesten in overvloed en dat was de reden dat ik altijd rond die tijd naar Londen ging.

Ik herinner me zo'n feestje bij Maria thuis, meer wegens Maria dan wegens iets anders. Zij had haar jurk zelf gemaakt, van aluminium folie. Zelfs voor die tijd was die nogal kort – meer een tuniek dan een jurk. Aan haar lange benen droeg zij kousen van iets zilvers, net geweven staaldraad. Zij leek te dansen met iedereen, behalve met haar man. Ik ving haar blik en zwaaide. Haar partner galoppeerde met haar de kamer door mijn kant uit, zodat wij beleefdheden konden uitwisselen. „Zeg," schreeuwde zij boven het lawaai uit. „Denk je dat ze van sperma goeie handcreme kunnen maken?" Voordat ik iets leuks kon bedenken, was haar partner alweer met haar weggedanst.

Gedurende de jaren dat ik Maria kende, had zij behalve een echtgenoot twee kleine kinderen verworven, een Zweedse au pair, een jong poesje en het kleine huis in Hampstead Garden Suburb waar zij dit feestje gaf.

Mallory, de echtgenoot, had iets raadselachtigs. Hij was zo'n Engelse heer die nimmer iets zegt, of hooguit buitengewoon bedeesd. Meestal hing hij maar wat rond, vergezelde hij Maria alsof hij daarvoor was ingehuurd, een beetje in zichzelf lachend. Tijdens dit feestje trof ik hem in een hoek aan, terwijl hij glimlachend naar Maria keek. Ik wisselde wat woorden met hem en realiseerde me dat hij dronken was. Het glimlachje zei niets over zijn toestand. Ik vroeg mij zelfs af of hij niet elke keer dat ik hem ontmoette een beetje dronken was. Hij was het soort oudere man die er zelfs grijs nog jongensachtig uitziet. Ik had zijn levensverhaal gehoord van Trixie. Na een pijnlijke scheiding was hij onverwacht tegen Maria opgelopen. Hij had wat vage voorstellen gedaan en zij was aan hem blijven hangen en had hem helemaal dol gemaakt. Ik kon mij de overrompelende wijze wel voorstellen waarop zij hem buit had gemaakt, zonder enig oog voor de gevolgen, alle voorzichtigheid overboord. Haar vader, die erg rijk was en katholiek, dreigde haar volledig te zullen laten vallen als zij bleef omgaan met een gescheiden man. Maar op een goeie dag ging Maria de deur uit en trouwde zij met Mallory. Zo was zij nu eenmaal, zij nam haar leven in eigen handen en gaf haar lot een andere wending. Het gaf haar het gevoel dat zij de omstandigheden de baas was.

Mallory wekte in het algemeen de indruk van een man die geheel overdonderd is door het fortuin. Na zijn pijnlijke scheiding had hij besloten te gaan doen wat hij echt wilde doen en dat was schilderen. Hij had zelfs een tentoonstelling gehad in een galerie in New York. Maar met Maria en vervolgens met de twee kleine meisjes en de Zweedse au pair en de hypotheek werd dat onmogelijk. Hij had een baan gevonden bij een bedrijf dat stijlvolle verpakkingen ontwierp en was met zijn gezin verhuisd naar Hampstead Garden Suburb.

Voor Maria moet het op een spelletje hebben geleken om te wonen in dat kleine poppenhuis in plaats van in het landhuis dat ze gewend was. Alles aan Hampstead Garden Suburb was klein en de tuintjes rond de huizen waren evenzeer aangepast, zodat je het gevoel kreeg dat in de huizen geen echte grote mensen woonden, maar gipsen tuinkabouters. Bovendien waren die kleine huizen ook nog twee onder een kap, en deelden zij hun interne organen als een Siamese tweeling, een goedkope aannemerstruc om kosten te besparen.

Nu zaten ze allemaal in dat kleine huis gepropt: Mallory, Maria, de twee kleine meisjes, de Zweedse au pair en het jonge poesje. De kleine meisjes heetten Amanda en Matilda – het was mode meisjes achttiende-eeuwse namen te geven die eindigden op -a. En wat de kat betreft, het doet er niet toe hoe zulke mensen hun kat noemen, maar meestal klinkt het verkeerd. Eigenlijk is bijna elke kattenaam onderdeel van het snobisme-spel, tenzij het een beschrijvende naam is als Zwartje of Vlekje. Maria's kat heette Fishy-Dishy.

Zoals te verwachten viel, kwamen Mallory en Maria na enige tijd tot de conclusie dat het huis in Hampstead Garden Suburb hen te krap was. De volgende keer dat ik met de kerst in Londen was, ontdekte ik dat ze weg waren – ze hadden de boel verkocht en waren vertrokken. Zij hadden besloten de carrière-jacht voorgoed de rug toe te keren en in de Dordogne te gaan wonen, waar Mallory meer tijd zou hebben om te schilderen. Vanaf die tijd hoorde ik nog slechts af en toe wat van hen, als ik naar Londen kwam en Trixie zag. Maria schreef Trixie regelmatig: een vrouw wier leven een drama is, moet wel 'n publiek hebben!

In het begin was alles rozegeur. Via zijn verpakkingsdesignbedrijf had Mallory een handelaar in onroerend goed ontmoet die in de Dordogne oude boerderijen opkocht om ze gerenoveerd door te verkopen aan televisieproducenten of eigenaren van boutieks in Carnaby Street. Het klikte meteen tussen Mallory en de handelaar in onroerend goed en de man had hem in dienst genomen. De bedoeling was dat, als de metselaars en timmerlieden het grove werk aan een boerderij hadden verricht, Mallory de boel zou verfraaien met oude koperen beddepannen, witgeschilderde gietijzeren kachels en andere rustieke bric-à-brac. Nadat hij dit een tijdje gedaan had, had Mallory zelf een huis gekocht. Maar dit zou geen vakantiehuis worden. Hij en Maria zouden er het hele jaar wonen, en de kleine meisjes gingen naar de dorpsschool.

Met Kerstmis het jaar daarop kreeg ik van Trixie weer nieuws van Maria. „Ze blijft maar schrijven over een vent, Jean-Claude," klaagde Trixie.

Het scheen dat zelfs daar ver weg in de Dordogne Maria nog steeds de ster van het bal wilde zijn, maar ze vergat dat het in Franse dorpen niet elke dag feest is. Trixie liet me één van haar brieven zien: in een slordig, breed uitlopend handschrift vertelde Maria hoe geweldig deze Jean-Claude eruit zag terwijl hij op de trekker van zijn vader reed. Soms vroeg hij zelfs of zij naast hem kwam zitten en dan kon zij hem naar hartelust knuffelen. In Londen, zoenstad, was dat geen probleem. Maar met de inwoners van een Frans dorp als toeschouwers, voorzag ik dat Maria al snel voor gek versleten zou worden – of erger. Franse dorpelingen lijken geenszins op hun omschrijving in reisfolders: zij zijn vijandig en argwanend en zij houden er regels op na voor het openbaar gedrag van getrouwde vrouwen. En als die regels eenmaal zijn geschonden, kun je ze niet opnieuw voor je innemen met een charmant lachje.

Weer een Kerstmis later bleek Jean-Claude te zijn opgeroepen voor militaire dienst. En Maria klaagde in haar brieven dat de vijandigheid van de dorpsbewoners was omgeslagen in haat. Achter haar rug spuugden de mensen op haar. Maar zij trotseerde hen allemaal. Toen Jean-Claude met verlof kwam, liep ze door de straten met haar armen om zijn nek.

En wat gebeurde in die tijd met Mallory, met zijn vage, licht beschonken glimlach? Maria noemde hem in haar brieven niet. Wel was duidelijk dat de Zweedse au pair de benen had genomen en dat Fishy-Dishy in het bos was weggerend en niet meer teruggezien.

In Londen denderde het leven door zonder Maria en uiteindelijk moest het zonder mij doordenderen. Trixie en haar man waren gescheiden, het grote tochtige huis was verkocht aan iemand die rijk was geworden in roomijs en na alles wat ik daar had meegemaakt had ik weinig zin elders te verblijven. Het vrolijke groepje vrienden was uitgewaaierd naar de vier windstreken. In tien jaar tijd was de sprankelende kring die daar voor het haardvuur had gestaan geëxplodeerd alsof in hun midden een tijdbom had getikt. Twee waren beroemd geworden, twee overleden en twee anderen geheel uit het zicht verdwenen – letterlijk verdwenen. Een van hen was Maria.

Nu was het mijn beurt gastvrouw te spelen, mensen kwamen bij mij in Parijs logeren. En zo gaat de sociale fakkel van hand tot hand.

Eén van mijn gasten kende het oude ploegje uit Londen.

„Mallory is weer terug," vertelde zij. „Hij gaat scheiden."

„Ik herinner het mij. Die vent van die trekker, die in militaire dienst moest."

Neen, hij was het niet. Dat was geschiedenis, lang geleden. Die vent had Maria laten vallen – zijn moeder zat erachter. En Mallory had haar vergeven, was erover heengestapt. Maar ze was weer weggelopen – dit keer met een zigeuner. Zij volgde hem van plaats naar plaats; hij werkte op een rondreizende kermis, met een soort schiettent. Zij was in verwachting.

„Van de zigeuner?"

„Ik denk het wel."

De kleine meisjes waren bij haar; Mallory kon ze niet hebben. Zij liepen rond in vieze vodden; Maria gaf hen niet de geringste aandacht. Maar er was één lichtpuntje: Fishy-Dishy was teruggekomen.

Ik was blij om Fishy-Dishy, maar ontsteld over Maria. Geboren om salons vol briljante mensen te domineren, liep ze nu achter een of andere zigeuner aan. Zou ik haar ooit weerzien?

Soms fantaseer ik dat ik in het zuiden van Frankrijk op een kermis verdwaald raak en daar een vrouw zie die me doet denken aan iemand die ik heb gekend. Maakt niet uit wat haar figuur is geworden, ze zal een hele lange hals hebben en één bruin oog hoger dan het andere. En ik zal haar peinzend aanstaren. En misschien kijkt zij mij ook aan, met een verwarde blik alsof zij ergens aan wordt herinnerd...

Hoe kwam het toch dat zij telkens haar leven aan scherven bleef gooien, op de momenten dat er vastigheid in kwam?

Zij deed het keer op keer. Zij had een trein kunnen zijn, die triomfantelijk over het hoofdspoor voortglijdt, gegroet door applaudisserende toekijkers, halt houdend bij alle belangrijke stations in het bestaan van een vrouw.

Daarentegen was zij op zijsporen beland en nu raasde haar trein met krankzinnige snelheid door de nacht, kleine halteplaatsen passerend, met als enig publiek de korte verbijsterde blik van een slaperige stationschef.

Vertaling: James McGonigal

De ziel aan gruzelementen

Sigi Lens: 'Je vraagt je wel eens af: waarom ben ik er nog?'

Paramaribo, 7 juni 1989. De DC 8 Anthony Nesty, genoemd naar de zwemmer die tijdens de Olympische Spelen van 1988 goud won, zet de landing in voor het vliegveld Zanderij. Aan boord onder meer enkele hoge militairen en een selectie van het Kleurrijk Nederlands Elftal. Door laaghangende mist moeten de eerste twee landingspogingen worden afgebroken. In de derde aanloop vertrouwt de bedaagde Amerikaanse gezagvoerder op de automatische piloot. Het landingssysteem, door de Surinaamse autoriteiten al vaker als ondeugdelijk aangemerkt, faalt. Enkele honderden meters voor de landingsbaan raakt een van de vleugels de boomtoppen, waarop het toestel zich als een speer de grond in boort. Het gevaarte breekt in stukken en brandt gedeeltelijk uit. De tragische balans: 176 doden. Slechts zes personen overleven de Hel van Paramaribo. Sigi Lens van Fortuna Sittard is een van hen. Hij zat in het staartstuk. „Ik ben god dankbaar dat ik nog leef, maar eigenlijk is in dat vliegtuig een deel van mij gestorven".

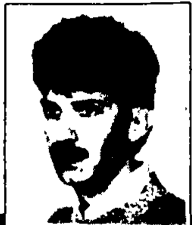
● *Sigi Lens begeleidt tegenwoordig jonge talentvolle spelers.* Foto's: SOENAR CHAMID

Amsterdam, december 1991. Op het Leidseplein heerst een gezellige drukte. Overal brandt de kerstverlichting, mensen doen nog snel de laatste inkopen en schaatsers krassen op de ijsbaan. Sigi Lens stapt uit de metro. Hij trekt een beetje met zijn been, loopt nog een tikkeltje scheef. Hij kijkt om zich heen en lacht verlegen. „Ik kan echt genieten als ik die mensen zie schaatsen. Sinds die ramp heb ik het leven meer leren waarderen".

Het leven van Sigi Lens heeft aan kwaliteit ingeboet. Hij is gehandicapt door de nasleep van een kapotte heup en een zwaar beschadigd rechterbeen. Hij heeft geen pijn meer, maar toch. „Door de verkalking rond het heupgewricht moet ik binnenkort opnieuw onder het mes. Weer twee weken ziekenhuis. Weer revalideren. Gelukkig heb ik bijna geen last meer van mijn rechterbeen".

Sigi Lens. Gevierd en verguisd in Sittard. Hij scoorde op belangrijke momenten, doch op cruciale ogenblikken liet zijn trefzekerheid ook wel eens

DOOR **FRANS DREISSEN**

te wensen over. Het voetbalhoofdstuk is nu voltooid verleden tijd. „Een balletje hooghouden lukt me nog wel, maar voetballen beslist niet meer. Het is afgelopen. Voorbij".

Heel even heeft hij nog hoop mogen koesteren. „Er waren van die momenten waarop je dacht: het komt toch nog goed". De doktoren waren aanvankelijk gematigd optimistisch. „Misschien sta je binnen zes maanden weer op het veld", luidde de aanmoediging. Lens putte er vooral energie en inspiratie uit. „Als je weet dat er ook maar een hele kleine kans is, dan doe je er alles voor om dat doel te bereiken. Krachttraining, fietsen. Ja, zelfs zwemmen, waar ik vroeger zo'n hekel aan had. Ik ging fysiek vooruit. Maar op een gegeven moment kwam dan toch een streep. Dan is het moeilijk om te moeten constateren dat het toch niets meer wordt. Voetbal was op een bepaald ogenblik ook niet meer belangrijk. Ik ging me steeds meer realiseren dat ik blij en dankbaar moest zijn dat ik nog leefde".

Sigi Lens is geketend en gekneveld door de wao. Hij wil nog wel, maar kan niet meer. „Dat is frustrerend. Zeker in het begin. Ik heb ik ermee leren leven. Ik mag niet te lang stil blijven staan bij die onvoltooide voetbalcarrière. Ik moet vooruit blijven kijken. Wat gebeurd is, is gebeurd. Je moet er niet te veel over nadenken, want dan ga je jezelf zielig vinden".

Littekens

De ex-Fortunees wil absoluut niet worden afgeschilderd als een zielige figuur. Als iemand die treurt of rouwt. Toch herinneren fysieke en psychische littekens hem nog dagelijks aan die fatale ogenblikken in Paramaribo. „Er zijn van die momenten waarop ik me stilletjes afvraag: waarom ben ik er nog? Waarom ik juist? Dan ga je troost zoeken. Bij de jongens die de ramp ook hebben overleefd. Edu Nandlal en Radji de Haan. Mensen met dezelfde problemen. Met Edu Nandlal, die aan het ongeluk een dwarslaesie heeft overgehouden, kan ik heel goed praten. Je hebt steun aan elkaar. In de eerste gesprekken haal je nog herinneringen aan de ramp op. Nu praten we over de toekomst en het leven".

Hij geeft zijn onderste zieleroerselen niet prijs. Sigi Lens wil wel kwijt dat hij vooral de eerste zes maanden na de ramp geestelijk in de knoei heeft gezeten. „Ik wist nauwelijks goed wat er allemaal gaande was. Je gaat alles herhalen. Beelden terugdraaien. Daarna ga je pas logisch nadenken. Je weet niet of je blij of teleurgesteld moet zijn". Lens werd heen en weer geworpen door tal van gevoelens. Blijdschap en verbitterdheid. „Je bent alleen maar met jezelf bezig".

Omdat de medische faciliteiten in Nederland beter zijn dan in Suriname werd Lens spoedig na het ongeluk overgevlogen naar Nederland. In Amsterdam werd de heup rechtgezet tijdens een vrij lange en gecompliceerde operatie. Het ziekenhuisverblijf duurde ruim twee maanden.

Eenmaal thuis kwamen de emoties pas goed los. „Ik lag 's nachts altijd wakker. Stond 's ochtends elke dag om half zes op. Waarom? Ik weet het ook niet. Ik heb me een half jaar teruggetrokken in Amsterdam. Ik wilde rust. Niet al die mensen om mij heen, die meenden wat goed en wat niet goed voor me was. De een zei: je moet met Ted Troost gaan praten. Een ander adviseerde een psycholoog. Iedereen probeerde me op te vangen.

● *Sigi Lens bij de schaatsbaan op het Leidseplein in Amsterdam. „Ik ben het leven meer gaan waarderen".*

Een hart onder de riem te steken. Goed bedoeld, maar ik stond er niet op te wachten. Ik had er geen behoefte aan. Echt niet. Ik kan mijn problemen zelf wel oplossen. Ik heb mijn hele leven lang alles zelf opgeknapt. Het heeft me gehard. Ik werd goed opgevangen door de familie, mijn vrienden en mijn vriendin. Voor de rest heb ik niemand nodig die mij zou vertellen wat ik moest doen".

Kluizenaar

Sigi Lens leefde een half jaar als een kluizenaar. Hij kwam niet buiten de deur. „Ik ben effe in de tijd terug gegaan. Ik heb de film van het ongeluk ettelijke keren teruggedraaid.

Na zes maanden durfde ik weer op straat. Niet dat ik weer gewoon was, ik was er wel weer een beetje overheen.

„De mensen gingen twijfelen. Is hij er overheen, is het stoerheid. Ze dachten dat ik nog steeds down was. Maar dat was niet zo. Mijn moeder heeft het daarna echter nog moeilijk gehad. Ik ben de jongste in de familie. De benjamin. Een dag voor de ramp was ik nog bij mijn moeder. Enkele uren later hoorde ze eerst dat ik dood was. Dat moeten verschrikkelijke momenten voor haar zijn geweest".

Het kost hem moeite om het verhaal over de ramp en de periode daaropvolgend te vertellen. Talloze keren heeft hij flarden van zijn ervaring aan vrienden moeten prijsgeven. „Iedereen is natuurlijk nieuwsgierig". De media heeft hij zoveel mogelijk buiten de deur weten te houden. Kranten, tijdschriften en tv-programma's. „Iedereen wilde horen wat ik heb meegemaakt". Slechts een enkeling gunt hij een interview. „Laat mij maar lekker rustig leven. Ik voel me happy zo. Veel mensen zijn uit op een dramatisch verhaal. Willen alles uit mij halen. Ze vragen wat je hebt gegeten op de dag van het ongeluk. Wat je hebt gedaan. In het begin stonden ze gewoon voor de deur. Dan riepen ze hei Sigi. Dan dacht ik: shit!"

Boze droom

De nachtmerrie is inmiddels een boze droom geworden. Maar nog altijd wordt Sigi Lens op straat herkend. „Nog steeds leven de mensen mee en vragen ze hoe het was. Dan moet ik ze teleurstellen. Hoe het echt was in dat vliegtuig houd ik voor mezelf. Zo ben ik nou eenmaal. Het is iets persoonlijks. Misschien dat ik er ooit een boek over schrijf.

Tot nog toe heb ik het hele verhaal alleen aan mijn vriendin verteld. Dat moest ik op een gegeven moment kwijt. Ze heeft me grandioos opgevangen. Die beelden verwerken, dat was toch een moeizaam proces".

Innerlijk sluimert nog de agressie, de woede jegens de piloten. Amerikanen, gepensioneerd, maar op parttime basis ingehuurd door de Surinaamse Luchtvaart Maatschappij. „Ik ben nog steeds kwaad. Hoe heeft die man in godsnaam ooit zo'n risico durven nemen? Het is een stomme fout geweest. Je blijft constant zoeken waarom dat ongeluk gebeurd is. Voor het vertrek heb ik nog met veel jongens gesproken. Je hoorde waar ze mee bezig waren. Ze dagdroomden. Wilden prof worden. Een paar uur later waren ze dood. Iedereen had grootse plannen. Ik ook. Ik was bezig met Twente en Feyenoord in die tijd. En opeens is het afgelopen. Het viel niet mee om me daar bij neer te leggen."

Sigi Lens zegt nu meer van het leven te genieten. „Omdat ik weet hoe betrekkelijk alles is. Daar stond je vroeger nooit bij stil. Je was voetballer en dacht: niks kan me gebeuren. En zo kan het omslaan. Kijk naar Henk Duut. Het maakt niet uit hoe en in wat voor vorm, maar je moet gewoon genieten van het leven en er het beste van maken".

Fortuna

Af en toe kriebelt het wel eens. Dan gaat hij naar het stadion om een wedstrijd te bekijken. Fortuna Sittard heeft hij meerdere malen in actie gezien. De contacten met de spelers zijn echter verwaterd.

„Alleen Randy Samuel spreek ik eigenlijk nog regelmatig. De andere spelers zie ik nauwelijks meer. Dat is begrijpelijk. Zij voetballen. Staan onderaan de ladder en hebben hun eigen problemen. Ik ken dat gevoel. Ik heb het het laatste jaar bij Fortuna ook niet makkelijk gehad. Ik voelde me er niet meer zo happy. Ik stond soms wedstrijden helemaal alleen in de spits en kreeg toch kritiek. Van de trainer en van het publiek. Ze eisten van mij dat ik zou meeverdedigen, de ballen zou voorzetten en bovendien nog zou scoren. De voetbalwereld is keihard. Zolang het goed gaat wil iedereen je kennen. Als je uit vorm bent of je bent helemaal weg, dan is iedereen je snel vergeten".

Rob Janssen van de spelersvakbond VVCS haalde Lens terug in de voetballerij. De Amsterdammer werkt momenteel op pro-deobasis en steekt een ander deel van zijn tijd in het jeugdplan van de voetbalvereniging DCG (Door Combinatie Groot). „Ik kon bij de VVCS aan de slag als bestuurslid en begeleider. Dat leek me wel wat. Een leuke uitdaging".

Lens begeleidt jonge talentvolle spelers. „Ik bereid ze als het ware voor op het profleven. Veel jongens staan onder contract bij makelaars. Meestal duistere figuren. Dat vinden wij een slechte zaak. De VVCS kan ze een goede begeleiding bieden. Mijn taak is het om met de jongens en soms ook de ouders te gaan praten. Het is leuk werk. Ik kan mijn tijd zelf indelen".

Sigi Lens voelt zich gelukkig. Hij heeft ook financieel geen klagen. De medische kosten worden allemaal vergoed door de verzekering. En in de wao is het ook niet slecht toeven. „Ofschoon ik meende dat mijn beste jaren nog moesten komen, heb ik toch lekker verdiend. Als ik 33, 34 jaar ben krijg ik bovendien mijn spaarcentjes van de VVCS. Geld dat ik in mijn actieve loopbaan bij elkaar heb gespaard".

Plezier

Belangrijker vindt Lens echter dat hij weer plezier in het leven heeft. „Ik heb nog zoveel ambities. Het lijkt me wel leuk om een kleurrijk amateurteam te trainen. Ze zijn bezig om een ploeg samen te stellen. Als ze mij ervoor zouden vragen, zou ik meteen toestemmen. Het moeten wel amateurs zijn. Geen profs. Want dan moet je spelers die nationaal en wellicht ook internationaal aan de weg timmeren vertellen hoe het moet. En dan denken: wat heb jezelf bereikt? Nee, mijn voorkeur gaat duidelijk uit naar amateurs".

Suriname. Een land waar Sigi Lens nog eens graag naar toe zou willen. „Misschien over een jaar of drie. Als ik nu zou gaan, zou ik vermoedelijk overvallen worden door de pers. Hier in Nederland is bijna iedereen die ramp weer vergeten. Maar in Suriname ligt dat gevoeliger. Bovendien zou ik dan moeten vliegen. En daar heb ik op dit moment nog geen behoefte aan".

Lens zou graag nog eens terugkeren naar de plek des onheils. Om definitief af te rekenen met het verleden. „In dat vliegtuig is een deel van mij gestorven. Maar wat belangrijker is: een ander deel is juist tot leven gekomen", besluit een opgeluchte Sigi Lens met een glimlach.

Onze ogen turend langs velden, langs wegen nergens meer een glimp van jou ogen gevuld met tranen voorgoed, weg uit het heden, maar voor altijd in ons verleden.

Wij willen iedereen bedanken die op welke wijze dan ook zijn medeleven heeft betoond tijdens de ziekte, na het overlijden en bij de begrafenis van

René

Marianne Wouters-Mommerts
Bram en Pim

Kerkrade, december 1991

De zeswekendienst zal worden gehouden op zaterdag 28 december a.s. om 19.00 uur in de parochiekerk van St. Joseph te Heerlerbaan.

Tweede kerstdag is het één jaar geleden dat wij plotseling afscheid moesten nemen van mijn lieve man, onze vader en opa

Ab Ponsen

De eerste jaardienst zal worden gehouden op zondag 29 december a.s. om 10.30 uur in de Gerardus Majella-kerk te Heksenberg-Heerlen.

Annie Ponsen-Bogaars
kinderen en kleinkinderen

De eerste jaardienst voor onze lieve moeder, schoonmoeder, groot- en overgrootmoeder, tante en nicht

Catharina Silln-van Geenen

zal plaatshebben op 26 december a.s. om 10.00 uur in de St. Vincentius à Paulo te Brunssum-Rumpen.

Familie van Geenen
Kinderen, klein- en achterkleinkinderen

December 1991

Daar het ons onmogelijk is eenieder persoonlijk te bedanken voor het medeleven, ons betoond bij het overlijden en de crematie van onze vader, schoonvader en opa,

Jozef Maassen

weduwnaar van

Johanna Petronella v/d Eijnden

willen wij u langs deze weg hartelijk danken.

Kinderen en kleinkinderen Maassen

Kerkrade, december 1991

De plechtige zeswekendienst zal plaatsvinden op 28 december a.s. om 19.00 uur in de parochiekerk van O.L. Vrouw Onbevlekt Ontvangen te Terwinselen-Kerkrade.

Daar het ons onmogelijk is eenieder persoonlijk te bedanken voor de vele blijken van medeleven die wij mochten ontvangen bij de crematie van onze lieve vader, opa en overgrootvader

Arnold Heijltjes

betuigen wij hierbij onze hartelijke dank.

Kinderen, klein- en achterkleinkinderen

De plechtige zeswekendienst zal plaatsvinden op zaterdag 28 december a.s. om 19.00 uur in de parochiekerk van St. Petrus/Maria ten Hemelopneming te Chèvremont, Kerkrade.

Wie in de harten van zijn dierbaren leeft is niet dood. Alleen ver weg.

Dank aan allen die ons door woord en gebaar in deze bitter moeilijke tijd tot steun bent geweest bij al ons verdriet na het overlijden en bij de crematie van mijn lieve vrouw, onze moeder, schoonmoeder en oma

May Linckens

echtgenote van

Arnold Outjers

Kinderen en kleinkinderen

Brunssum, december 1991

De zeswekendienst zal worden gehouden op zaterdag 28 december om 19.00 uur in de St. Barbarakerk te Treebeek-Brunssum.

Dankbetuiging

Voor de vele blijken van medeleven bij het overlijden van onze lieve vader, schoonvader en opa

Antoon van der Muuren

betuigen wij onze dank.

Kinderen en kleinkinderen

De plechtige zeswekendienst is a.s. zaterdag 28 december om 18.00 uur in de parochiekerk van Christus Koning te Hoensbroek-Zuid.

Rectificatie

In de dankbetuiging van

Zef Kuijpers

stond abusievelijk vermeld dat de zeswekendienst 26 december zal worden gehouden.
Dit moet zijn 28 december.

† **Anna Smolenaars**, weduwe van Christiaan Driessen, corr.adres: Strateris 35, 6031 PB Nederweert. De plechtige uitvaartdienst zal worden gehouden heden dinsdag 24 december om 10.30 uur in de parochiekerk van de H. Lambertus te Nederweert.

† **Eugène Jansen**, echtgenoot van Toos Walenbergh, Crasbornplein 16, 6071 JZ Swalmen. De plechtige uitvaartdienst zal worden gehouden heden dinsdag 24 december om 11.30 uur in de kerk van de H. Lambertus te Swalmen.

† **Adriana De Bode**, 93 jaar, weduwe van Lucas van Battum, Roermondseweg 48, 6081 NW Haelen. Het afscheid vindt plaats heden dinsdag 24 december om 13.30 uur in het crematorium te Venlo/Blerick.

† **Vincent Widdershoven**, 53 jaar, echtgenoot van Mariëtte Coonen, Molenweg 35, 6104 AH Koningsbosch. De plechtige eucharistieviering zal worden gehouden heden dinsdag 24 december om 14.00 uur in de parochiekerk van O.L.V. Onbevlekt Ontvangen te Koningsbosch.

† **Jo Reinartz**, 25 jaar, verloofde van Angelique Verhoeven, Oranjelaan 6, 6077 CA St. Odiliënberg. De plechtige uitvaartdienst zal worden gehouden heden dinsdag 24 december om 14.00 uur in de Basiliek te St. Odiliënberg.

† **Theo van Melik**, 57 jaar, echtgenoot van Miranca Hoffman, Burg. Th. Wackersstr. 16, 6041 AL Roermond. De plechtige uitvaartdienst zal worden gehouden heden dinsdag 24 december om 11.00 uur in de parochiekerk van de H. Jozef te Leeuwen.

† **Jacques van Ass**, 88 jaar, echtgenoot van Maria Verstappen, Dorpstraat 86, 6097 AR Heel. De plechtige eucharistieviering zal worden gehouden vrijdag 27 december om 10.30 uur in de parochiekerk van St. Stephanus te Heel.

† **Gertrudis Hodzelmans**, 90 jaar, weduwe van Arthur Vonck, eerder weduwe van Gerardus Berghs, Kast. Hillenraedtstraat 489, Roermond. Overeenkomstig de wens van de overledene hebben de eucharistieviering en de begrafenis op zaterdag 21 december in besloten familiekring plaatsgevonden.

† **Catharina Ridderbeks**, 68 jaar weduwe van Gerardus Verstappen, Dorpsstraat 46, 6042 LC Asenray-Roermond. De plechtige eucharistieviering zal worden gehouden vrijdag 27 december om 11.00 uur in de parochiekerk van O.L.V. van goede Raad en H. Jozef te Asenray.

† **Mathieu Vrijens**, oud 90 jaar, weduwnaar van Wilhelmina de Swart, echtgenoot van Angelina Meys, Maastricht, Albertiplein 22. Corr.adres: Schellingruwe 71, 6218 BK Maastricht. De crematieplechtigheid is heden dinsdag 24 december om 14.00 uur in het crematorium Nedermaas, Vouershof 1 te Geleen. Er is geen condoleren.

† **Hendrikus Driessen**, oud 60 jaar. 6219 NE Maastricht, Sandersweg 95. De uitvaartdienst is heden dinsdag 24 december om 10.30 uur in de parochiekerk van St. Hubertus, Bosscherveld-Maastricht. Gelegenheid tot condoleren in de kerk vanaf 10.15 uur.

† **Annet Coenen**, oud 75 jaar, echtgenote van Arnold Lenaerts. Maastricht, A. Severinweg 27. Corr.adres: Volkbondweg 30, 6214 AR Maastricht. De uitvaartdienst is heden dinsdag 24 december om 11.00 uur in de parochiekerk van St.-Jozef te Belfort-Maastricht. Schriftelijk condoleren achter in de kerk.

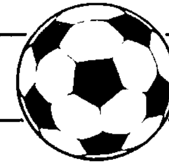
† **Jac Kerkhofs**, oud 53 jaar, echtgenoot van Jetty Vriezelaar. 6216 TG Maastricht, Voldersdreef 96. De uitvaartdienst is heden dinsdag 24 december om 11.00 uur in de parochiekerk van St.-Jozef te Belfort-Maastricht. Schriftelijk condoleren achter in de kerk.

† **Ralph Lambriex**, oud 26 jaar. Corr.adres: Hulserstraat 11, 6243 BK Geulle. De uitvaartdienst is heden dinsdag 24 december om 9.30 uur in de parochiekerk van St.-Christoffel te Caberg-Maastricht. Geen condoleren.

† **Vic Lahaye**, oud 88 jaar, weduwe van Bèr Vonken. Meerssen, Burg. Murisstraat 119. Corr. adres: P.J. Aussemsstraat 10, 6231 JM Meerssen. De uitvaartdienst is heden dinsdag 24 december om 10.30 uur in de parochiekerk van St.-Jozef Arbeider te Meerssen-West. Er is geen condoleren.

† **Harie Janssen**, oud 61 jaar, weduwnaar van Corrie Delfant. Maastricht, Opalinestraat 61. Corr. adres: Kasteel Hillenraadweg 71A, 6222 XR Maastricht. De uitvaartdienst is heden dinsdag 24 december om 10.00 uur in de parochiekerk van Christus Hemelvaart te Pottenberg-Maastricht. Er is geen condoleren.

† **Mariek Baltus**, oud 85 jaar, echtgenote van wijlen A. Schreuers. Meerssen, Gasthuisplantsoen 1. Corr.adres: St.Teunisstraat 78d, 6211 BC Maastricht. De uitvaartdienst zal plaatshebben op vrijdag 27 december om 10.30 uur in de basiliek van het H. Sacrament te Meerssen. Er is geen condoleren.

De vergeten kampioene

In de sterke-vrouwenbuurt woont ze. Anne Franklaan, Hannie Schaftstraat. Grijze satellietwijk bezijden Hoofddorp, van de tekentafel zó in de polder gedropt. Een naargeestig labyrint, druilerig droef in de donkere dagen voor kerst. Het fiezelt. Huisje-boompje-beestje. En mensen, gevangen in de doolhof der dingen. Alleen de besten ontsnappen. De onverzettelijken van geest en de warmbloedigen van lijf. Half augustus werd ze op één been twee keer wereldkampioen. Misschien wordt er later in het uitbreidingsplan ook een straat naar haar genoemd. Ingrid Haringabaan, in witte reliëfletters op een blauw bordje. Al is dat onwaarschijnlijk, want van 's werelds snelst fietsende vrouw heeft nog nooit iemand gehoord.

● *Ingrid Haringa, sportvrouw van het jaar.*

Foto: CHRISTA HALBESMA

or
RRY MURÉ

het niets naar het goud op de sprint en puntenkoers. 'Vergeefs vocht ze tegen tranen' stond de volgende dag in de ant. „Het staat zo stom als je eerste ordt en begint te huilen." Maanden later ng Nederland opnieuw bij toeval een mp van haar op. Samen met Arnold nderlijde en Edwin Jongejans voor de nera. Ingrid Haringa, sportvrouw van t jaar. Benepen intermezzo, eggemoffeld tussen journaal en asperina de Jong. Voortdat je het wist, as het voorbij. Alweer zo'n kampioene nder toeters en bellen. Gelaten liet ze t over zich heen gaan, maar het was op t moment de enig juiste houding.

espannen

De collega's bij de politie zeiden: 'Wat as jij gespannen op de televisie'. Mijn hoonvader was van vrijdag op zaterdag erleden. Ik ging naar de uitzending met t idee van: vreemd, straks word ik ogelijk eerste, is er feest, maar van de dere kant zit Robert nu thuis. Op het erk zagen ze dat er wat aan de hand as."

oofdagente Haringa, post Heemstede. en vrouw van zevenentwintig met twee zichten. Bijzonder kenmerk: itsloofster. Lachen, gieren, brullen, maar ls het moet strak in de plooi. Die van Heemstede vinden het een eer op de bon e worden geslingerd. Hebben ze meteen n handtekening van de ereldkampioene.

Merkwaardig

Hoog ter been is ze. Lange, gladde quadriceps die de pijpen van haar jeans net niet doen opbollen. Gegoten ten oosten van de schoorstenen van de Hoogovens. Velsen. Ze komt van vlak boven het Noordzeekanaal en is een dijk van een meid. Met een merkwaardige loopbaan. Tot voor drie jaar een van de beste schaatssters en sinds vier maanden de rapste op de wielerpiste. Een soort ngekeerde Dries van Wijhe, maar even ol. Van de Olympische Winterspelen '88 in Calgary naar de Zomerspelen '92 in Barcelona. Een sportief curiosum. Schaatsen is zilver, fietsen is goud.

Aan Calgary hield ze slechts een beeldje over, omdat ze in dat seizoen te vroeg piekte. Toen het moest gebeuren, de vijfhonderd en de duizend meter, was de vorm gesmolten. Daar heeft ze van geleerd. In Spanje start ze op de sprint. De puntenkoers is niet Olympisch. „Ik kan me volledig op de snelheid concentreren."

Amper een beetje bekend, verdween ze geruisloos van het ijs. Haringa, de schaatsenrijdster, ja toch? Duikt plotseling iemand op met dezelfde naam. In een regenboogtrui. Een paar dagen later nog eens. Geen touw aan vast te knopen. Onze wielrensters zijn toch Monique Knol en Leontien van Moorsel?

Ze trekt de toeclips aan, vliegt er vol in. „Veel mensen weten niet dat ik wielren onderhand. Ze denken nog steeds dat ik een schaatsster ben."

Record

Van haar zestiende tot haar vierentwintigste in de kernploegen gezeten, allround, maar vooral supersprintster uit de selectie van Eppie Bleeker. Nationale titels op de korte afstanden, tweede in het NK sprint achter Christine Aaftink. Kristalhelder Nederlands record op de 500 meter in 40.61. Haringa, goed om achter de hand te hebben. Totdat de bom barstte. „Onder Bleeker ben ik gestopt. Ook dóór hem."

De coach had andere gedachten over de seizoenopbouw, vond dat ze op alle trainingen en wedstrijden aanwezig moest zijn. „Dat kon niet door mijn werk. Moeilijk verhaal, ik zou niet meer alle sponsorbedragen krijgen, maar uiteindelijk had het anders kunnen gaan als hij zich soepeler had opgesteld."

De politieagente stond op haar strepen. „Ik wil graag zelf bepalen hoe ik mijn sport doe, laat me de wet niet voorschrijven. Kan zelf ook goed nadenken." Schaatsen was best te combineren geweest met haar onregelmatige dienst. Deed ze al jaren zo. „Nu werk ik ook tachtig procent en ben er toch wereldkampioen mee geworden." Ze glundert.

Waarde

De bittere pil, schaatstalent naar de knoppen, is allang verguld. Toch komt het nare gevoel af en toe nog bovendrijven. Verguisd en vergeten. „Het topsportbeleid in Nederland is wel goed, maar ze moeten ook de mensen die wensen te werken en de sport op een andere manier bedrijven, in hun waarde laten." Naar het resultaat kijken, niet hoe vaak je op een training bent. „Als je vierde bent geworden op het wereldkampioenschap, ik denk niet dat dat slecht is."

Schaatsen tabee, en daarmee het wereldje van vrienden en supporters. „Er valt een deel van je leven weg. Gedwongen, maar feitelijk heb ik zelf bedankt, de eer aan mezelf gehouden. Ik kan dus nooit zeggen dat ik eruit gegooid ben." Altijd één slag vooruit.

Ze rebbelt sneller dan ze spurt. Niet bij te benen. „Toen ik stopte, was ik niet klaar met de topsport. Marathonschaatsen, sporten voor de lol kan ik niet. Ik wielrende al een paar jaren." Op de weg, criteriums en klassiekers. „Monique verslagen en Leontien kent mij ook. Wielrennen en schaatsen liggen heel dicht bij elkaar. Je gebruikt dezelfde spieren."

Voldoening

Van het 'befaamde zwarte gat' had ze geen last. „Dat was het niet. Gewoon lekker verder met fietsen. Geeft een ander stuk voldoening. Ik heb, toen het steeds beter ging, ook geen moment gedacht: ik ga de top halen in het wielrennen, ik zal het ze laten zien." Was helemaal de bedoeling niet, zegt ze. Maak dat de kat wijs. Ingrid moest en zou er Haringa of kuit van hebben. Piet Hoekstra, de wielercoach met de fijne neus, rook het.

Hij vroeg of ze interesse had voor de baan. Uurtje fietsen in Alkmaar. Stelde niet veel voor, maar ze vond het 'wel grappig'. Hoekstra zeurde ook niet over werktijden. „Hij laat me daar vrij in." Een zware job is voor 'tante agent' crimineel genoeg de beste stimulans. Stuttgart, tweewerf hoera. En tranen. „Viel mee, hoor. De mensen willen graag dat je ofwel een gat in de lucht springt ofwel van ellende over de grond kruipt. Ik had een tevreden glimlach. Blijkbaar moet je nog meer emoties tonen. Raar."

Onzinnig

In uniform wordt ze voor vol aangezien, maar op de fiets, met draaiende kont, poeh... „Het lijkt of ik van een driewieler húp op de baan ben gemikt. Dat is onzinnig." Over het baanwielrennen doet iedereen heel negatief. „Het niveau zal wel niets zijn, anders wordt Haringa niet zomaar wereldkampioen. Als je bovendien nog een keer valt, dan móét het peil wel laag zijn. Nederlanders hebben hun commentaar gauw klaar." Gepikeerd: „Ze hebben niet gezien hoe de wedstrijden verliepen. Rusland, Amerika, Duitsland, China. Elk land had een meisje dat behoorlijk goed kon wielrennen."

Het belangrijkste is dat de waardering komt van mensen 'die verstand hebben van sport', van familieleden en haar vriend Robert. Staan altijd achter haar. Vooral Robert 'die ook wel bij de politie zal zijn'. Is hij inderdaad. „Fijn om een beetje bekend te zijn, maar" - met volume - „ik doe het voor mezelf. Een goede koers rijden, diep gaan, en daarna lekker naar huis. Met zijn tweetjes als een bejaard stelletje op de bank. Heb ik een heerlijke dag gehad."

Beroemd worden hoeft niet. „Ik heb alles zoals ik het wil hebben." Voorzichtig het goud verzilveren, niet lopen leuren. „Maar als er een sponsor komt, alsjeblieft, hier heb je een mooie auto, dan zeg ik niet: ik heb er zelf een." Het wielrennen heeft haar financieel en qua tijd veel gekost. „Als ik er wat voor terug kan krijgen, zal ik het niet nalaten. Logisch, mijn naam zegt toch iets meer nu. Ofschoon je de gemiddelde Nederlander niet moet vragen: wie is Ingrid Haringa?"

Anders

Zelfs Arnold Vanderlijde zat er mee in zijn maag. „Hij begon met 'u' tegen me. Geinig. Nou, reageerde ik, zeg maar 'jij'. Toen deed hij heel verbaasd. Limburgers zijn daar heel netjes in, erg terughoudend." Dat spreekt haar aan. „Nuchter en rustig. Door mijn beroep ga ik met sommige dingen anders om. Je wordt op bepaalde karaktereigenschappen geselecteerd. Zelfstandig en snel een beslissing nemen." Surveillance, dag en nacht op afroep beschikbaar, een hazeslaapje, vervolgens subiet op de fiets. Een modelvrouw zonder deukje of krasje. Haringa, Hollandse nieuwe.

Luid protest vanaf het leren zitmeubel. „Het is echt niet zo dat alles me gemakkelijk af gaat, dat ik het wel even aankan. Als het wat minder gaat met wielrennen, of er is wat anders aan de hand, weet ik het vaak ook niet. Kan ik evengoed verward zijn. Alleen, ik probeer het in de greep te houden. Anderen hollen in paniek naar de vertrouwenspersoon."

Flapuit

De wisselvalligheden van sport en job hebben haar veranderd. In gunstige zin, hoopt ze. „Vroeger was ik een flapuit. Vandaag tel ik eerst tot tien, maar ik blijf eerlijk. Heerenveen is een klote baan. Nu zeg ik dat ik Heerenveen niet zo'n leuke baan vind. Precies hetzelfde, maar het klinkt iets anders." Voor de rest blijft ze Ingrid, spontaan en een tikje sneller volwassen. Ondanks de droeve omstandigheden komt ze haar eerdere afspraken met krant of televisie na. Het is de agenda van het leven.

De spanning van het werk heeft een heilzame invloed op haar wedstrijdmentaliteit. „Helemaal vergelijken mag je het niet. Als iemand zich voor de trein werpt, en je moet daar naar toe" - ze zoekt naar de juiste woorden - „nou, dat is toch anders dan de zenuwachtigheid voor een start. Een wedstrijd geeft een prettige spanning. Een aanrijding met letsel blijft vervelend. Een stilstaande trein. De machinist heeft een klap gehoord. Dan weten wij al dat zich iemand opzettelijk van het leven heeft beroofd. Ga je ook door een spanning heen die veel vergt." Een hel, bedoelt ze. Ze oogt wat verdrietig, stuurt met lichte pedaaltred kordaat bij.

Leuk

„Je hebt ook leuke dingen. Heb een keer een naakte vent door Heemstede zien lopen. Voelde zich niet lekker. Hij vroeg of wij ook onze kleding wilden uitdoen. Gezellige man, heel vrolijk, maar ik moest hem meenemen naar het bureau." De lollige kanten van het vak. „Een uur later naar een oud vrouwtje dat de kachel niet uit krijgt. Volgende opdracht, een burenruzie. Of een bekeuring uitdelen. Dan zij de mensen in het begin heel boos op je."

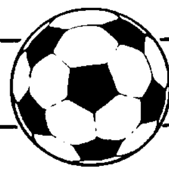
Piepkleine oorringetjes draagt ze. In januari hervat ze de training. „Voor Barcelona nog een keer vormbehoud tonen. Ben ik niet bang voor." Omdat ze een duidelijke keuze heeft gemaakt. „Een Olympische titel spreekt meer aan dan een wereldkampioenschap. Geeft een extra dimensie." Haar mentale conditie is nu al om door een Olympisch ringetje te halen.

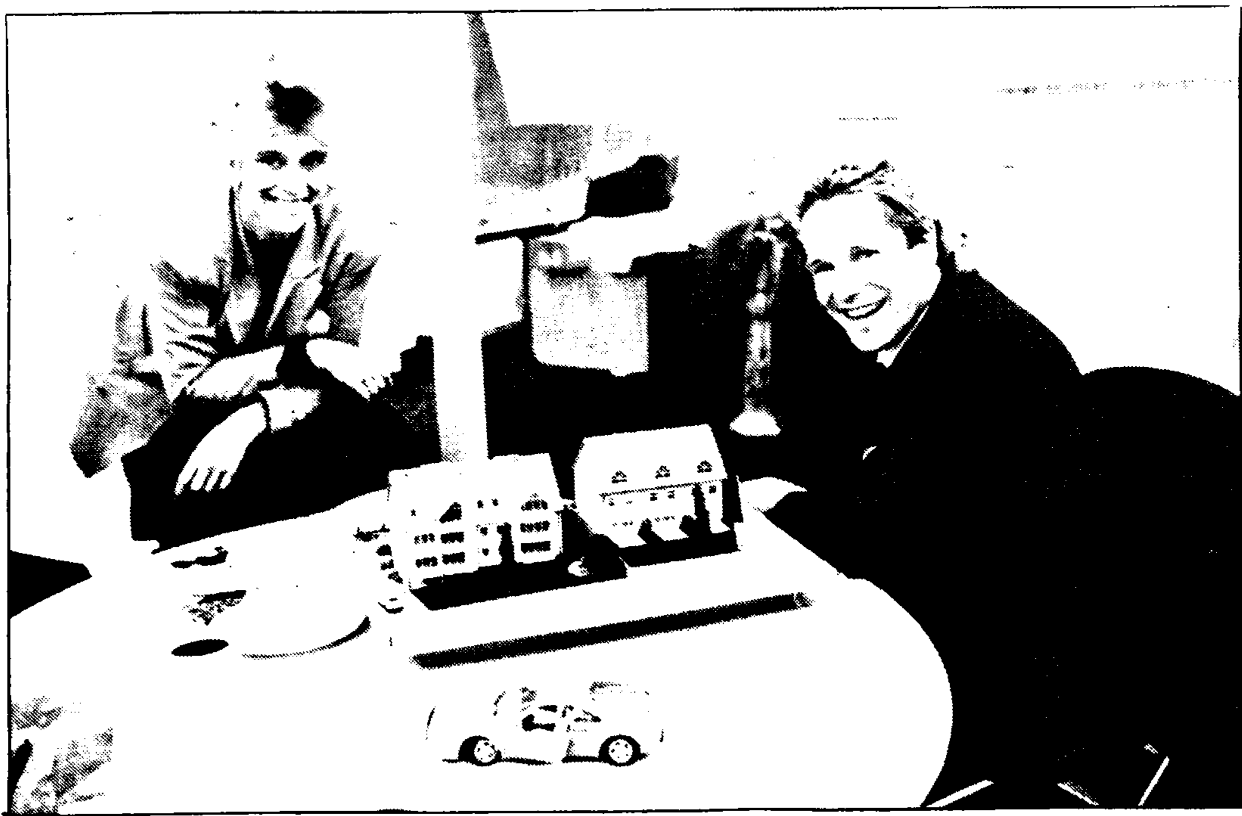
Jammer

Dubbel fietsgoud, opvolgster van haar grote rivale Leontien van Moorsel, althans als sportvrouw nummer één. „Die onderscheiding is iedereen over een paar weken weer vergeten." Bij het ingaan van de laatste bocht komt het er toch nog uit. „Als schaatsster was ik redelijk goed. Kan zijn dat er meer in had gezeten. Dat is nog steeds de vraag. Jammer dat ik die nooit heb kunnen beantwoorden." Maar kom, sans rancune, ze staat voorgesorteerd voor de Spelen. Winter of zomer, maakt niet uit.

„Toen ik stopte, zeiden ze op het werk: 'Ziezo, Haringa, kun je eindelijk hier wat gaan doen'. Nu zeggen ze: 'Ze heeft weer wat gevonden, hoor! Ze kan er weer onderuit komen'. De sporter is egoïstisch. Moet je zijn."

In de schuur achter het huis aan de Joke Smitsstraat staat een glimmende motor. Tip voor de collega's: ze pleegt er zo hard mogelijk op te scheuren.

● *Didi Thurau is nu een geslaagd projectontwikkelaar. De lieftallige Birgit is zijn steun en toeverlaat in zijn bedrijf.*

Foto: DRIES LINSSEN

Duits wieleridool van weleer nu geslaagd zakenman

De memoires van Didi Thurau

FRANKFURT - Een onbetwist begaafde wielrenner was Dietrich Thurau. Met zijn onnavolgbare stijl en charisma deed 'der Didi' vaak denken aan de legendarische en later onder dramatische omstandigheden om het leven gekomen Hugo Koblet. Ook al kon de Duitse wonderboy de erelijst van 'mooie Hugo' niet bij elkaar fietsen; toch werd ook hij een mythe. Zeventien dagen gele trui en vijf etappeoverwinningen in de Tour, een handvol ritzeges in de Vuelta, tijdritsuccessen her en der en klassieke triomfen in het Kampioenschap van Zürich en Luik-Bastenaken-Luik zijn de belangrijkste wapenfeiten van zijn bijna vijftienjarige profloopbaan, waarin hij ook op de winterbanen zijn graantje meepikte. Maar meer dan met zijn prestaties stond grillige Didi vanwege zijn nukken in de actualiteit. Vandaar ook dat hij vaak omstreden was en meer dan eens door boulevardbladen door het slijk werd gehaald. Helaas herbergt het peloton niet meer een kleurrijke renner van zijn kaliber. Bijna drie jaar geleden nam Thurau afscheid van de sport, waarin hij schatten geld verdiende. Sindsdien leeft hij in zijn geboorteplaats Frankfurt in de sport-anonimiteit. Wij zochten hem op en zagen dat Didi niet op zijn lauweren rust. Het verhaal van de voormalige sportster, die als zakenman met nog meer succes aan de weg timmert.

Die dag heeft de winter een poging gewaagd de streek rondom Frankfurt te overvallen. Vrieskou, dichte mist en de eerste sneeuwvlokjes maken het niet gemakkelijk om de sjieke buitenwijk Bergen Enkheim te bereiken. In het winkelstraatje is opvallend weinig bedrijvigheid. Een enkeling loopt op straat en wijst ons de weg naar de Frits Schubertring, daar waar alleen de allerrijksten zich een 'optrekje' blijken te kunnen permitteren. Didi Thurau woont er in een stijlrijk appartementengebouw, dat door middel van een hoog smeedijzeren hekwerk van de straat wordt gescheiden. Op de oprit de onafscheidelijke Mercedes. Via een druk op de intercom zwaait de toegangspoort automatisch open. Frau Birgit Thurau verwelkomt het Nederlandse bezoek en leidt ons via de sjieke ontvangsthal naar het kantoor van B & D Thurau Immobilien GMBH, waar het wieleridool van weleer nu als projectontwikkelaar aan de weg timmert. Binnenshuis herleeft even zijn fietscarrière. De witte muren zijn opgesmukt met ingelijste shirts - de gele van de Tour en de regenboogtrui van het WK ploegenachtervolging bij de amateurs - en wielerfoto's van de heer des huizes. Opvallend is ook het schilderij waarop Didi Thurau in het geel op de Tourwegen Eddy Merckx, Bernard Thevenet en Bertje Pronk naar de top van een of andere col voert. „Een cadeau van mijn vroegere verzorger Ruud Bakker. En die gele trui is nog voor geen miljoen te koop, want ik heb er alles aan te danken," vertelt hij even later.

Qua uitstraling heeft de grote en atletisch gebouwde Didi Thurau (37)weinig van zijn glans verloren. De jaren en een slopende wielerloopbaan hebben blijkbaar weinig vat op hem gehad. Zijn krullende haren zijn nog steeds geblondeerd en het gezicht gebruind. Alleen de wielerkleding heeft plaats gemaakt voor een sjiek maatpak. Aan de linkerpols draagt hij een peperduur, met kleine diamantjes bezet uurwerk. De welstand druipt er af. Het gaat Didi Thurau voor de wind. En dat geeft de flitsende zakenman, die zich als vanouds in uiterst blitse auto's verplaatst, volmondig toe.

Birgit, een knappe blondine en tweede echtgenote van de ex-renner, serveert koffie met kerststol. Er hangt een gezellige sfeer in huize Thurau. „Vind je echt, dat ik weinig veranderd ben?" vraagt hij. „Toch weeg ik tweeënnegentig kilo. In mijn goede tijd waren er dat zesenzeventig. Ik ben dus flink bijgekomen. En dan moet ik erbij vertellen, dat ik een paar weken geleden een zestal kilo ben kwijtgeraakt door een voedselvergiftiging."

Tijdens de zomer had Thurau al problemen met zijn gezondheid. „Mijn bloeddruk was te laag. Ik liet me goed onderzoeken. Alles was oké, maar volgens de specialist had ik een terugslag van mijn activiteiten als topsporter. Sinds ik gestopt ben, heb ik amper gesport. Ik had me met volle overgave op mijn nieuwe bedrijf gestort. Ik hoef mu niet meer met de benen te werken, maar wel met mijn hoofd. Als je dan om zeven, acht uur 's avonds thuiskomt, ben je te moe om nog op de fiets te stappen."

Het klinkt wellicht raar, dat iemand die zoveel van zijn sport heeft gehouden, na zijn loopbaan geen enkele binding met zijn vroegere beroep heeft. „Je kuntn maar met een ding goed bezig zijn," haakt Birgit, die op het eerste oog een gewiekst zakenvrouwtje is, in. „Didi heeft gewoon geen tijd meer voor het wielrennen."

Didi Thurau, vriendelijk en openhartig als altijd, knikt instemmend. „In februari 1989 nam ik officieel afscheid in de Zesdaagse van Stuttgart. Ik was vierendertig jaar. Tijd om ermee te kappen. Ik besefte goed, dat het anders te laat kon zijn. Zolang ik koerste ben ik er altijd met mijn hoofd bij gebleven. Vanaf 1975 koerste ik onafgebroken winter en zomer. Bijna vijftien jaar lang. Dat kunnen maar weinig renners zeggen. Het vergt veel van je lichaam. Ik stopte op het goede moment. Zeker als je ook op de winterbanen actief bent. Zesdaagsen zijn zo slopend, dat je verplicht bent iets te pakken. Voordat het te gek wordt, moet je ophouden. Dat heb ik dus gedaan."

Sindsdien verdween Didi Thurau helemaal uit de actualiteit. „Toch heb ik nadien nog gekoerst in Zuid-Afrika," vertelt hij. „Ik accepteerde de uitnodiging voor enkele baankoersjes in Kaapstad en Johannesburg, ook al was dat verboden. Alle Europese renners reden onder valse naam, behalve ik. In Johannesburg moest ik een koppelkoers rijden met Werner Betz. Voor de start waarschuwde ik Betz nog. 'Ik heb in vijftien jaar nooit met jou een koppel gevormd,' zei ik, 'en uitgesproken in mijn allerlaatste wedstrijd is dat wel het geval. Het is te hopen dat we niet op onze kop komen te staan'. En jawel hoor. Komt me plots bij de aflossing in zo'n steile bocht een neger naar beneden getuimeld. Lagen we alledrie op ons gezicht. Alles lag open. Gezicht, benen, rug. We moesten in het ziekenhuis verzorgd worden. Ik was zo woedend, dat ik ter plaatse mijn fietsen heb verkocht. Koerskledij, schoenen, valhelm en de rest smeet ik in de vuilnisemmer. Dat was mijn echte afscheid van de wielersport."

Didi Thurau benadrukt meteen, dat hij alles aan het cyclisme te danken heeft. „Een geweldige tijd was het. Als ik de balans opmaak, vind ik dat ik het niet slecht gedaan heb. Natuurlijk heb ik fouten gemaakt, maar dat hoort erbij. Het succes kwam wellicht te snel. Ik was amper twintig toen ik in 1975 in de Raleighploeg van Peter Post debuteerde. Meteen reed ik met de besten mee."

Didi Thurau maakte furore in de Tour de France van 1977. „Een geweldig Tourdebuut. Ik had op dat moment een goede manager, zoals Boris Becker in Ion Tiriac heeft, tegen het lijf moeten lopen. Nu liep alles via mijn ouders en ging ik op alle uitnodigingen in. Met een goede manager had ik geselecteerd, weiniger criteria en zesdaagsen gereden. Ik kreeg acht- tot tienduizend Mark per dag. Ik wilde alles. Dat was verkeerd, anders had ik beslist een andere carrière gemaakt. Wellicht had ik dan ook een keer de Tour gewonnen. Bij de eerste drie was ik zeker een keertje geëindigd."

Zijn breuk met Peter Post noemt Thurau zijn grootste fout uit zijn wielerloopbaan. „In 1977 had ik mijn zinnen gezet op de Henninger Turm. Peter Post had me beloofd dat de hele ploeg in mijn dienst zou rijden. Ik reed als een trein, maar kon me niet van de concurrentie losmaken. Alle goeie coureurs reden op mijn wiel. En wat gebeurt in de finale? Knetemann gaat aan de haal. Mijn eigen ploegmakker. Tegen alle afspraken in. In de slotkilometers kwam ik toch nog weg. Maar Knetemann bleef vol gas geven. Ik kon hem niet inhalen. Gerrie won en ik moest genoegen nemen met de tweede plaats. Ik was laaiend en besloot aan het einde van het jaar naar een andere ploeg te gaan. Ik had nooit zo stom moeten zijn. Maar als je jong en kwaad bent, bega je vaker domme dingen, waarvan je later spijt krijgt."

Thurau werd aan de zijde van Daniel Willems kopman bij IJsboerke. „Ik had er mijn beste contract. Driehonderdtachtigduizend Mark. Heel veel geld voor die tijd. Ook bij die ploeg verdween ik na een conflict in de Ronde van België. Mijn eigen ploegmakkers waren me in een etappe gewoon voorbij gereden zonder me te helpen toen ik met pech langs de kant stond. Dat vergaf ik hen niet."

door **BENNIE CEULEN**

Na twee jaar IJsboerke kwam aldus een einde aan dat huwelijk. „Ik werd achtereenvolgens een jaar kopman bij respectievelijk Puch en Kotter. Twee jaren vol problemen. Bij Puch kreeg ik slechts honderdvijftigduizend van de afgesproken driehonderdvijftigduizend Mark; van Kotter heb ik nog tachtigduizend Mark tegoed. Het heeft me enkele verloren jaren gekost. Toen ik later in Italië ging koersen, kon ik wel weer presteren."

Didi zegt veel prettige herinneringen aan zijn loopbaan te bewaren. „Vooral na de criteria was het altijd heel gezellig. In de koers waren we concurrenten, maar daarbuiten trokken me met elkaar op. Het lijkt me tegenwoordig lang niet meer zo gezellig in het peloton."

De charmante Frankfurter geeft volmondig toe, dat hij te weinig uit zijn atletische mogelijkheden heeft gehaald. „Maar spijt heb ik nergens van. Wel vind ik het jammer, dat ik als prof nooit wereldkampioen ben geworden. Die regenboogtrui ontbreekt op mijn erelijst. In 1977 werd ik in San Cristobal door Francesco Moser verslagen, twee jaar later in Valkenburg door Jan Raas. En ik heb die wedstrijden zeker niet verkocht, zoals vaak beweerd wordt. Als sportman verkoop je nooit van zijn leven een topkoers. Dat gebeurt alleen in onbelangrijke koersen. Ik heb wel eens een etappe in de Ronde van Andalusië verkocht. Maar toch geen wereldkampioenschap. In San Cristobal werd beweerd, dat ik Moser had opgewacht, toen hij lek had gereden. Dat was niet waar. Wel hadden we afgesproken dat we zouden sprinten voor de wereldtitel en dat de winnaar vijftigduizend Mark aan de verliezer zou betalen. Zo is het ook gebeurd. En in Valkenburg heeft Jan Raas geen gulden aan mij hoeven te betalen. Vraag hem dat maar. Ik kon mijn zenuwen echter niet meer de baas toen André Chalmel in de laatste kilometers aan de haal ging. Raas wel. Hij wachtte rustig af. Ik niet, want ik wilde dolgraag die regenboogtrui. Daarom knalde ik het gat naar Chalmel op het laatste moment dicht, anders had die Fransman de wereldtitel veroverd. Jammergenoeg werd ik daarna door Raas geklopt. Echt, die trui was me veel waard geweest. Zeker als Duitser. In mijn land tellen alleen de Olympische Spelen, de Tour en het wereldkampioenschap."

Birgit schenkt opnieuw koffie in, terwijl Didi Thurau benadrukt dat hij het cyclisme niet wil bekladden. Toch plaatst hij enkele kritische kanttekeningen, ook al waarschuwt de regelmatig inhakende Birgit hem geen verkeerde dingen te zeggen.

„In de laatste fase van mijn loopbaan vond ik het eigenlijk niet meer leuk. Er heerste te veel haat en nijd onder de renners. In de zesdaagsen durfde je je niet eens meer om te draaien, omdat je bang was dat iemand je het mes in de rug zou steken. Zo erg was het. Nog vreselijker vond ik dat zelfs de jonge renners zoveel doping namen, dat ik dacht dat ze elk moment gek zouden worden."

Didi Thurau windt er geen doekjes om, dat hij tijdens zijn wielerloopbaan geregeld naar verboden middelen greep. „Alle profs nemen doping. Zeker in die tijd. Zij die het tegendeel beweren, zijn leugenaars. Alle groten waren positief. Ik ook. Officieel slechts een keer. Een Tour kun je niet zonder rijden. Maar in de criteria werd je meer gepakt dan in de Tour. Vooral om na afloop de lange afstanden naar de volgende opdracht te overbruggen. En in de zesdaagsen zijn geen dopingcontroles. Ik heb nooit overdreven. Ik meen wel dat het de afgelopen jaren in de wielersport ten goede is veranderd."

De wielrennerij speelt sinds het voorjaar van 1989 geen enkele rol meer in het leven van glamourboy Dietrich Thurau. „Op het moment dat ik in Stuttgart afstapte, heb ik gehuild. Zo greep het afscheid me aan. Alleen die dag was pijnlijk, want daarna kreeg ik geen tijd meer om erbij stil te staan. Ik had meteen mijn bedrijf. Ik had geen enkele moeite om me aan mijn nieuwe leven aan te passen. Toen ik nog koerste, belegde ik mijn geld al in onroerend goed. Ik kocht oude huizen op en verhuurde ze."

Didi Thurau heeft geen opleiding voor de onroerendgoedhandel. „Ik heb een grafische studie achter de rug en werkte als jonge jongen als typograaf en lay-outer bij een krant. Maar zoals ik aanleg voor het wielrennen had, heb ik dat ook voor mijn nieuwe beroep. Een kwestie van feeling. Ik had heel snel gezien, dat je in de handel goud kunt verdienen."

Als projectontwikkelaar koopt Didi Thurau gronden op, bestudeert de mogelijkheden, regelt de financiering, zorgt voor de nodige vergunningen, neemt architecten in de arm en geeft de bouwopdrachten aan aannemers uit. „Birgit regelt de contracten en we hebben twee verkopers in dienst voor de verkoop van de appartementen. Fantastische business. Toen ik begon nam ik me voor per jaar twee projecten van elk tien appartementen voor mijn rekening te nemen. Het zijn er nu al elf. We pakken ook alles professineel aan. Dat gaat gepaard met veel stress, maar van de andere kant heb je ook veel plezier van het succes. Precies zoals in het wielrennen. Toen ik stopte had ik ook van het leven kunnen gaan genieten en zalig niets doen. Zo is mijn instelling echter niet, ook al had ik een miljoen aan het fietsen overgehouden. Ik was een bepaald levenspatroon gewend en wilde graag zo blijven leven. Dus moest ik wel iets gaan doen. Ik heb de goede keuze gemaakt."

B & D Thurau Immobilien GMBH heeft dit jaar een omzet van liefst negentig miljoen Mark bereikt. „Er gaat heel veel geld in deze wereld om. Een boeiend vak. Als je zo bezig bent als ik, wil je ook steeds meer. Birgit en ik weten waarvoor we het doen. Je moet altijd een doel in het leven hebben. Het onze is het verkrijgen van dertig miljoen Mark. Zoveel geld willen we ooit bezitten," zegt hij zonder schroom. „En daarna zien we wel verder."

Birgit en Didi Thurau steken niet onder stoelen of banken, dat zij verlekkerd zijn op een luxueus leven. „Door ons werk hebben we bijna geen tijd om andere dingen te doen," vertelt de vader van een drie- en een tien-jarig zoontje. „Vorig jaar heb ik tijdens een bezoek aan Milaan voor het eerst weer een racefiets gekocht. Vaak heb ik er niet op gereden."

Didi Thurau heeft een andere grote hobby. „Een Ferrari. Sinds vorig jaar heb ik mijn Testarossa. Ik heb er drie jaar op moeten wachten. Een goede belegging. Dat ding is zeker een half miljoen waard. Daarnaast heb ik nog een nieuwe Mercedes 600 en twee 190'ers in de garage staan. Birgit krijgt binnenkort haar eigen Ferrari. Zo'n kleiner type. Heeft ze wel van haar eigen geld betaald. Elke zondag poetsen we mijn Ferrari, waarna we lekker gaan toeren. Dat is onze onspanning. Heerlijk."

Het gaat de geslaagde zakenman Thurau derhalve naar wens. In wielerkringen vertoeft hij helemaal niet meer. „En als hij iets in de wielersport zou willen doen, ging ik meteen de barricaden op," roept echtgenote Birgit.

„Het wielrennen is voorbij. Echte vrienden heb ik er ook niet aan overgehouden. Ik leid nu een ander leven," valt Thurau haar bij. „Ik was tot dit jaar ook nooit meer naar een wedstrijd gaan kijken. Totdat ik een uitnodiging voor de Henninger Turm kreeg. Het was heel leuk om die koers een keertje te kunnen volgen, maar ik zou niet voor mijn beroep elke dag achter de renners willen aanrijden. En onlangs werd ik een avond in de Zesdaagse van Dortmund uitgenodigd. De meeste renners kende ik helemaal niet eens. Het niveau van de zesdaagsen is ook vervlakt. Er zijn geen kampioenen meer van het kaliber Sercu. Als toeschouwer had ik nog nooit een zesdaagse meegemaakt. Ik had snel in de gaten, dat het publiek helemaal niet voor de renners komt kijken. Heb ik me daarvoor altijd gek gemaakt, vroeg ik me af. Als coureur zie je dat niet. Natuurlijk was het leuk om een oude strijdmakker als Danny Clark te ontmoeten en met bekende soigneurs en mecaniciens een babbeltje te maken. Maar toen ik 's nachts naar huis reed, was ik toch wel blij."

Voor Didi Thurau hoeft het wielrennen niet meer zo nodig. „Ik heb er alles aan te danken," herhaalt hij voor ons afscheid. „Maar mijn zaak is toch mijn grootste succes in mijn leven..."

● *Didi Thurau is trots op zijn Ferrari Testarossa. De blitse bolide is zeker vijf ton waard. „Elke zondag ga ik ermee toeren," lacht hij.* Foto: DRIES LINSSEN

Dick Jaspers bezorgt Nederland eerste GP-zege driebanden

Droombal in Tokio

● *Dick Jaspers, op gelijke hoogte met Torbjörn Blomdahl en Raymond Ceulemans.*

TOKIO – Dick Jaspers is er net niet in geslaagd de wereldbeker driebanden te veroveren, maar hij is wel de eerste Nederlander die een GP-toernooi winnend afsloot. De Brabander zegevierde in Tokio in de vijfde en laatste wedstrijd van het profcircuit. Hij kwam daarmee met honderdvijftig punten op gelijke hoogte met Torbjörn Blomdahl en Raymond Ceulemans, maar finishte door een minder setgemiddelde op de derde plaats in het eindklassement om de wereldbeker. Daarin loste Blomdahl titelhouder Ceulemans af.

Dick Jaspers speelde in de eindstrijd een enerverende vijfsetter tegen Marco Zanetti: 3-2. De Italiaan won de eerste set (15-10). Daarna sloeg de Brabander tweemaal toe: 15-3 en 15-5. Zanetti herstelde zich in de vierde set (15-3), maar in de vijfde en beslissende set was het weer de beurt aan Jaspers: 15-11. In de halve finales had Jaspers de Belg Ludo Dielis met 3-1 geklopt. Voordien had hij Ceulemans uitgeschakeld.

Reglementen

Blomdahl verwierf de wereldbeker pas na uitvoerige bestudering van de reglementen. De eindrangschikking wordt gemaakt door optelling van de punten, behaald in de verschillende toernooien. Bij puntengelijkheid tellen de best behaalde plaatsen in de individuele toernooien.

Blomdahl verzamelde in de vijf toernooien in Gent, Berlijn, Palma de Mallorca, Seoel en Tokio een totaal van 150 punten. Van die vijf toernooien won Blomdahl er twee (in Gent en Palma) en dat feit bombardeerde hem tot de nieuwe kampioen. Ceulemans won eenmaal (in Seoel) en was bovendien verliezend finalist in Berlijn en Palma. De in het selecte gezelschap Worldcupbiljarters debuterende Jaspers won in Tokio, werd derde op Mallorca, vierde in Berlijn en zesde in zowel Gent als Seoel.

Sang Lee, de beste in Berlijn, eindigde met 138 punten op de vierde plaats. De door Jaspers in de halve finales uitgeschakelde Belg Ludo Dielis werd vijfde.

Omdat in eerste instantie niet duidelijk was wie nu precies van de 'grote drie' de eigenaar van de wereldbeker zou worden, raakte Dick Jaspers lichtelijk zenuwachtig. „Na de winst op Dielis in de halve eindstrijd werd me verteld dat ik wereldkampioen kon worden. Later hoorde ik weer dat ik toch niet in aanmerking kwam. Dat was even een domper."

De finale tegen Zanetti vond hij slopend. „We waren aan elkaar gewaagd." Voor de toernooizege incasseerde de Brabantse driebander 45.000 gulden. „Vergeleken met de verdiensten van tennissers is dat weinig, maar voor mij is het een schitterend bedrag."

Vaste waarde

Het eerste volledige jaar tussen de profs heeft Jaspers meer gebracht dan hij verwachtte. Hij nestelde zich als vaste waarde tussen de wereldtoppers. Vooral op mentaal vlak maakte de Nederlander een sterke progressie. „Ik ben zeer tevreden. Over mijn zege, spel en moyenne."

Volgend jaar behoort Jaspers in elk geval tot de geplaatste spelers, een gevolg van zijn positie in het eindklassement. „De derde plaats heb ik niet door gunstige lotingen bereikt. Ik heb tegen alle toppers gespeeld en ik heb er voor moeten knokken."

Albertville: geen reden tot paniek

ALBERTVILLE – De organisatoren van de Olympische Winterspelen hebben laten weten dat er geen reden is voor paniek en dat het evenement in Albertville en wijde omgeving ook bij extreme weersomstandigheden gewoon doorgaat. Hevige sneeuwval verlamde afgelopen weekeinde het openbare leven in de Franse Alpen.

Volgens het COJO 92, het organisatiecomité van de Spelen van Albertville, was de sneeuwval de zwaarste sinds 1945. Er werd meteen een vergadering belegd om de gevolgen te bestuderen van het barre weer, dat zorgde voor tal van wegversperringen en een verkeerschaos in het uitgestrekte Olympische gebied.

De organisatie haastte zich te verklaren, dat er in februari tijdens de Spelen twee keer zoveel manschappen kunnen worden ingezet om de wegen vrij te maken dan er afgelopen weekeinde beschikbaar waren. Het aantal dienstdoende politieagenten zou kunnen groeien van 300 tot 1000.

Springruitertop in Weert op jacht naar grote geld

WEERT – Konden de nationale dressuurruiters in Weert nog 90.000 gulden onder elkaar verdelen, voor de springruiters liggen er meteen na Kerstmis 110.000 gulden klaar. Voor een nationaal concours hippique veel geld. Dat betekent dan ook dat iedereen die in Nederland op nationaal niveau met zijn paarden springt, zich in het hippisch centrum van Dressuur en Springstal De IJzeren Man meldt in een poging zich aan de goed gevulde prijzenruif te laven.

Tussen Kerstmis en Nieuwjaar sluiten de springruiters hun hippisch jaar traditiegetrouw in Weert af. Behalve Emiel Hendrix, Rob Ehrens en Roelof Bril, die in het Belgische Mechelen starten, en Piet Raymakers die zijn paarden op rust heeft staan, komen alle nationale toppers en smaakmakers van de springsport naar Weert. Onder hen bevinden zich o.a. de Limburgers Toon Holtus en Henk v.d Broek. Natuurlijk ook thuisrijders Eric Willemsz Geeroms, momenteel best geklasseerde Nederlander op de wereldbekerranglijst en zijn stalgenoot Marcel Timmermans. Gezien de prestaties van Geeroms tijdens het Weerter springconcours van 1990, waar hij als beste ruiter werd gehuldigd, mag van hem weer wat verwacht worden.

De wedstrijden beginnen op vrijdag en zaterdag om 10.00 u en op zondag, de finaledag, om 11.00 u.

Tennisbestuurders willen opstappen

Van onze tenniscorrespondent

SITTARD – Secretaris Jan Rietjens en penningmeester Math Bertrand, twee van de drie leden van het district Limburg van de tennisbond, hebben tijdens de laatste bestuursvergadering meegedeeld dat zij tijdens de voorjaarsledenvergadering zullen opstappen.

Penningmeester Bertrand vindt het na twaalfeneenhalf jaar lang genoeg geweest. In de najaarsvergadering had hij zijn plaats in het bondsbestuur namens het district al overgedragen aan de voorzitter Rob Luyten. Nu verdwijnt hij helemaal. „Anderhalf jaar geleden wilde ik al vertrekken. Op dat moment was Olaf van Eijnthoven net vertrokken om in het bondsbestuur zitting te nemen. Ik heb me toen voorgenomen om bij mijn koperen jubileum op te stappen. Dit doe ik nu ook."

Het vertrek van secretaris Jan Rietjens is veel opvallender. Hij is pas twee jaar in functie. Voordien was hij lid van de commissie wedstrijdtennis, waarbij hij in de laatste periode ook nog circuitcoordinator was. Het secretariaat leverde hem niet de voldoening die hij ervan verwacht had. Hij wil zich voor het nieuwe seizoen uit deze functie terugtrekken.

● Tony Bokhorst, de favoriet voor de eindzege in het Cadac Consten Brey toernooi in het Sportpaleis Hendriks in Hoensbroek, heeft in de eerste ronde op het randje van de nederlaag gestaan. Elliot Arets had de gehele wedstrijd geen enkel probleem met zijn opslag. Steeds wist hij een voorsprong te pakken. Uiteindelijk wist Bokhorst nog net de winst te pakken: 8-7.
Opvallend was de ruime 11-2 zege die Theo Hoek behaalde op Bas Horsmans. Rogier Wassen plaatste zich voor de tweede ronde door Daniel Jongen met 10-5 te kloppen.
Bij de dames had geen van favorieten problemen.

● Bij Open Haarlemse Indoorkampioenschappen is Janou Savelkoul er net niet ingeslaagd zich voor het hoofdtoernooi te plaatsen. In de beslissende partij in de kwalificatie verloor zij van de Brabantse Yvette Basting met 6-0, 7-6.

KNVB wil EK voetbal in Den Haag

DEN HAAG – De gemeente Den Haag gaat de mogelijkheid onderzoeken het Zuiderpark-stadion uit te breiden tot een capaciteit van 30.000 zitplaatsen. Dat maakte wethouder Nico Dijkhuizen van sportzaken bekend.

Den Haag gaat aan de slag op verzoek van KNVB-voorzitter Martin van Rooijen. Wil Nederland een kans maken het Europees Kampioenschap in 1996 binnen de grenzen te halen, dan dient de voetbalbond eind maart volgend jaar aan te tonen dat er vier stadions ter beschikking zijn: twee met een capaciteit van 30.000 en twee die plaats bieden aan 40.000 toeschouwers.

Evenbeeld van Steffi Graf

MIAMI – Mocht Steffi Graf binnen afzienbare tijd besluiten haar tennisracket aan de wilgen te hangen, dan staat haar vervangster al klaar. De vijftienjarige Andrea Glass uit Darmstadt won in Miami de Orange Bowl en pakte daarmee de officiële wereldtitel tennis bij de jeugd. Glass speelt niet alleen hetzelfde als haar grote voorbeeld, ze lijkt ook nog sprekend op Graf. Een knappe prestatie van de Duitse die echter in het Nederlandse tenniskamp diepe wonden heeft geslagen, want Neerlands hoop in bange dagen, het jonge talent Lara Bitter, moest in de finale met 6-1, 7-5 buigen.

'Hij denkt alleen maar aan zijn eigen hachje'

Timman verklaart Kasparov de oorlog

Van onze correspondent
EDDY BUDÉ

HILVERSUM – Jan Timman heeft publiekelijk de oorlog verklaard aan wereldkampioen schaken Gary Kasparov. De veertigjarige grootmeester uit Amsterdam, die gisteren de slotpartij van de KRO-match tegen Ivanktsjoek winnend afsloot, stelt zijn Russische collega voor een belangrijk deel verantwoordelijk voor het mislukken van de World-Cup, een cyclus van grootmeestertoernooien. Timman, zelden scheutig met boude uitspraken, zegt in het decembernummer van 'Schakend Nederland': „Ik vind Kasparov een erg onsympathiek persoon met wie ik eigenlijk liever geen goede relatie heb".

● *Een beledigde Jan Timman. „Ik ben echt teleurgesteld in de mens Kasparov".*

De schaakwereld bevindt zich in een roerige fase. Nog onlangs tijdens het Interpolis-toernooi stond het bol van geruchten over onder meer machtsspelletjes, omkoping en zelfs een poging tot vergiftiging. Bij deze gebeurtenissen werden opvallend vaak de namen van de drie grote K's genoemd, Karpov, Kasparov en Kortsnoj, die elkaar naast het schaakbord met alle mogelijke middelen naar het leven staan.

Jan Timman, voorzitter van de Grandmasters Association (GMA), ziet de perikelen met lede ogen aan en slaat nu met de vuist op tafel.

„Door al deze onzinnige dingen wordt de aandacht van de schaaksport afgeleid", stelt Timman. „Als hoogste man van de GMA moet ik de belangen van de topspelers over de hele wereld behartigen. Sinds de GMA niet meer naar de pijpen van Kasparov danst, is hij een fel tegenstander van deze organisatie geworden. Zolang een wereldkampioen zich zo opstelt, is het voor mij als president erg moeilijk manoeuvreren. De enige oplossing is dat Kasparov zijn titel verliest", laat een ongemeen felle Timman weten.

Gary Kasparov legde eigenhandig een bom onder de Worldcup door buitensporig hoge financiële eisen te stellen. Toen zijn wensen niet door de GMA werden ingewilligd, kondigde Kasparov een boycot van de Worldcup af.

„Hij denkt alleen maar aan zijn eigen hachje. Als wereldkampioen moet hij het goede voorbeeld geven en het algemeen belang laten prevaleren. Ik ben echt teleurgesteld in de mens Kasparov. Dit geldt overigens niet voor mij, maar ook een speler als Seirawan is openlijk door hem geschoffeerd, terwijl Nigel Short zich eveneens in negatieve bewoordingen over hem uitliet".

De sterkste schaker van Nederland, die onlangs in Parijs in een snelschaaktoernooi de vloer aanveegde met de complete wereldtop en in de WK-cyclus binnenkort tegen Joesopov aantreedt, voelt zich sterker dan ooit tevoren. „In Parijs heb ik aangetoond nog lang niet versleten te zijn. Dat ik Karpov twee keer versloeg heeft me ontzettend goed gedaan. Ik heb tegen hem in de loop der jaren zo ontzettend veel gewonnen stellingen uit handen gegeven, zeker een stuk of tien, waarvan ik er zelfs nog een paar verloren heb".

Maar ook de beroemdste K, Gary Kasparov, bond Timman in Parijs aan zijn zegekar. „Ik was zeer gemotiveerd om van Kasparov te winnen. Hij had zich in Nederland op zeer beledigende wijze over mij uitgelaten door op te merken dat ik van de overgebleven kandidaten in de WK-cyclus de enige was die zeker geen kans zou hebben om hem uit te dagen. Een schandelijke belediging waar ik best op het schaakbord op kon reageren. Achteraf vond ik het dan ook jammer dat ik in onze tweede finalepartij remise gaf in gewonnen stelling".

Waardige afsluiting

HILVERSUM – Jan Timman heeft een voor zijn doen matig toernooi op een waardige manier afgesloten. De Nederlandse grootmeester won met zwart de zesde en laatste partij uit de KRO-tweekamp tegen Vassily Ivantsjoek. De Oekraïner gaf na 33 zetten op. De gastspeler won de tweekamp met 3 1/2 - 2 1/2.

Zettenverloop wit: Ivantsjoek, zwart: Timman: 1. e2-e4, c7-c5; 2. Pg1-f3, d7-d6; 3. d2-d4, c5xd4; 4. Pf3xd4, Pg8-f6; 5. Pb1-c3, e7-e6; 6. g2-g4, h7-h6; 7. h2-h4, Lf8-e7; 8. Th1-g1, d6-d5; 9. Lc1-f4, Le7-b4; 10. Pd4-b5, Pb8-c6; 11. Pb5-c7+, Ke8-f8; 12. Pc7xa8, Pf6xe4; 13. a2-a3, Dd8xh4; 14. Lf4-g3, Lb4xc3+; 15. b2xc3, Dh4-f6; 16. Dd1-d3, Pe4xc3; 17. Lf1-g2, Lc8-d7; 18. Pa8-c7, Kf8-e7; 19. Ke1-d2, d5-d4; 20. f2-f4, Th8-c8; 21. Pc7-b5, Pc6-a5; 22. Pb5xd4, Tc8-c4; 23. Lg3-f2, Df6xf4+; 24. Lf2-e3, Df4-h2; 25. Ta1-e1, Pc3-d5; 26. Kd2-c1, Tc4-c3; 27. Dd3-d2, Pa5-c4; 28. Lg2xd5, Pc4xd2; 29. Le3xd2, Dh2-c7; 30. Ld2xc3, Dc7xc3; 31. Pd4-b3, Ld7-a4; 32. Te1-e4, La4xb3; 33. Ld5xb3, Dc3-a1+, wit geeft op.

'Door clubs te boycotten los je niets op'

KNVB betreurt plannen Limburgse arbiters

Van onze correspondent
WILLY WINGEN

HEERLEN – „Ik kan het wel begrijpen, maar ik ondersteun de actie in die vorm niet", is de eerste reactie van Piet Willems, voorzitter van de KNVB afdeling Limburg op het voornemen van de Centrale Organisatie van Voetbalscheidsrechters (COVS) om in de toekomst hard te gaan optreden tegen het molesteren van scheidsrechters. „Ik denk, dat we alles moeten doen om de verenigingen zo ver te krijgen, dat zij via allerlei mogelijkheden, die wij aandragen, de scheidsrechter op een adequate manier begeleiden", aldus de KNVB-praeses.

Volgens arbiter Smits, lid van het districtsbestuur van de COVS, zouden de plannen van de COVS als een laatste waarschuwing moeten worden gezien; er zou derhalve een preventieve werking vanuit moeten gaan. „Laten we hopen, dat het inderdaad vanuit een oprechte zorg van het districtsbestuur door de verenigingen zo wordt opgevat. Ik weet echter niet of het uitvoeren van de plannen van de COVS de adequate maatregelen zullen zijn", meent Willems.

Willems onderkent de functie van het signaal dat hieraan gekoppeld wordt. „Dat heb ik ook zeer recentelijk op onze jaarvergadering heel breedvoerig de revue laten passeren. De agressie jegens scheidsrechters en wat wij als KNVB van de verenigingen verwachten, maar jammer genoeg loopt het soms toch uit de hand".

Willems beaamt dat het aantal molestaties vele malen groter is dan in de media bekend wordt. Herhaaldelijk komt het immers voor dat bijvoorbeeld de auto van een arbiter niet buiten schot blijft. Hij: „Dat zijn dingen die ons ook bekend zijn en waar we wat aan willen doen alleen schieten de maatregelen hier tekort. Door zo'n vereniging gaat boycotten los je niets op. Dat werkt volgens mij alleen maar tegen je zelf".

De KNVB afdeling Limburg helpt de COVS bij de mailing aan de verenigingen. Willems: „Dat gaat zelfs via ons alleen zullen wij de COVS-plannen niet ondersteunen. Samen zullen we die oplossingen moeten zoeken. We hebben ook geen pasklare oplossing voorhanden, anders hadden we die allang toegepast. We houden ons zelfs aanbevolen voor allerlei suggesties. Ook van de clubs, ook van individuen".

FAILLISSEMENTEN/SURSEANCE

Bij vonnis van de rechtbank te Maastricht d.d. 19 december 1991 zijn de volgende faillissementen:

A. UITGESPROKEN

1. **R.E. HOSEK,** Anjelierstraat 68, 6414 EW Heerlen, h.o.d.n. **R. HOSEK.**
Rechter-Commissaris: mr. J.J. Groen
Curator: mr. S.L.G.M. Roebroek, Ruys de Beerenbroucklaan 27, 6417 CC Heerlen, tel. 045-718962 (flnr. 13973).
2. **J.R.M. AMORY,** Rijksweg Centrum 71, 6161 ED Geleen, h.o.d.n. **AMORY JUWELIER.**
Rechter-Commissaris: mr. J.J. Groen
Curator: mr. P.J.H. Keulers, Elisabethstraat 14, 6161 GT Geleen, tel. 046-748455 (flnr. 13974).
De aan voormelde persooon verleende surséance van betaling is ingetrokken.
3. **WOONDECORATIE LIMBURG BV,** Oranje Nassaustraat 23A, 6411 LE Heerlen, tevens h.o.d.n. **TAPIJTLAND HEERLEN.**
Rechter-Commissaris: mr. J.J. Groen
Curator: mr. C.A.H. Lemmens, Tempsplein 21-22, 6411 ET Heerlen, tel. 045-719005 (flnr. 13975).

4.a. **GLASMY HOLDING BV** (flnr. 13976)
b. **DELTA GLAS BV** (flnr. 13977)
c. **DELTA PLASTICS BV** (flnr. 13978)
d. **G.M.L. BEHEER BV** (flnr. 13979) en
e. **GLASMY ONROEREND GOED BV** (flnr. 13980)
alle gevestigd te 6422 PC Heerlen, Sourethweg 1.
Rechter-Commissaris: mr. J.J. Groen
Curator: mr. F.W. Udo, Akerstraat 67, 6411 GX Heerlen, tel. 045-718220.
De aan voormelde vennootschappen voorlopig verleende surséances van betaling zijn ingetrokken.

B. OPGEHEVEN

5. **RADIO-TELEVISIE WILLEMS EN BRAUN BV,** Spilstraat 17, Maastricht (flnr. 13844).
6. **A.J. ELBERTSEN,** Wilhelminastraat 31, Hoensbroek, gem. Heerlen, h.o.d.n. **ELBERTSEN ISOLATIETECHNIEK** (flnr. 13922).

VERIFICATIEVERGADERING

In het faillissement van **J.J. PREVOO,** v/h wonende te 6141 AA Limbricht, gem. Sittard, Provincialeweg 9, thans verblijvende te 6373 NJ Landgraaf, Irenestraat 7, h.o.d.n. **J.J. PREVOO,** Ingberdorpstraat 13, 6273 NE Gulpen, is door de rechter-commissaris bepaald dat de verificatievergadering zal worden gehouden op maandag 10-02-1992 te 14.00 uur in voormelde rechtbank. De schuldvorderingen moeten worden ingediend uiterlijk op 24-01-1992 bij de curator mr. H.G.M. van Meel, Mauritslaan 41, 6161 HR Geleen (flnr. 13840).

In de **SURSÉANCE VAN BETALING** van **AANNEMERSBEDRIJF GEBRS. GORISSEN BV,** Einthovenstraat 2, Geleen, heeft de rechter-commissaris - op verzoek van de bewindvoerder mr. G.J.J. Nijsten, Wilhelminastraat 49, 6131 KM Sittard - de raadpleging en stemming over het aangeboden akkoord uitgesteld tot 10-02-1992 te 13.30 uur (rep.nr. 1649/88)

Sterke bezetting AVON-kerstcross

HEERLEN – Nico Hamers en Kimbriaan Mark Jaspers probeen de Nederlandse eer hoog te houden tegen de sterke Belgen Paumen, Saelmans, en Fourrier in de dertigste Graus/Kerstcross van Avon, donderder. Kandidaten voor de andere top-tien plaatsen zijn de Belg Maurice Swennen, de Caesar-atleten Wil Pepels en Huub Kurvers, de Kimbrianen Roger Jaspers en Robert Smits, en Swift-atleet Michel Franssen. De heren lopen 9.800 meter en vertrekken om 13.45 uur. Om 13.00 uur starten de dames op het terrein van de VV Heksenberg, met als favorieten Rita Delnoye en Marjan Freriks.

Programma 30-ste Graus Kerstcross: 10.30 uur: Jongens/meisjes t/m 11 1000 m; 10.45: jongens en meisjes t/m 15 1000 m; 11.00: B-meisjes 1900 m; 11.20: B-jongens 2900 m; 11.40: Volksloop 16-plussers, naar keuze 2900, 6300 of 9800 m; 13.00: A-meisjes 2900 m, dames 6300 m; 13.45: A-jongens 6300m, heren 9800 m.

Eaters oefenen

GELEEN – Op tweede kerstdag, aanvang 18.00 uur, speelt het ijshockeyteam Meetpoint/Eaters tegen een team uit Kroatië. Het team van Kroatië is samengesteld uit spelers van de drie clubs afkomstig uit Zagreb. De Eaters moeten het doen zonder hun internationals.

sportprijsvragen

HEERLEN – Winnende bedragen sportprijsvragen; **Lotto 51**, eerste prijs: geen winnaar; tweede prijs: 1 winnaar ƒ 300.000; derde prijs: 71 winnaars ƒ 2.927,90; vierde prijs: 3.828 winnaars ƒ 54,30; vijfde prijs: 58.907 winnaars ƒ 5. **Cijferspel 51** (vaste prijzen), 6 cijfers goed: 1 winnaar; 5 cijfers: 3 winnaars; 4 cijfers: 25; 3 cijfers: 258; 2 cijfers: 2.388. **Toto 51**, eerste prijs: 1 winnaar ƒ 16.839,90; tweede prijs: 10 winnaars ƒ 1.122,60; derde prijs: 82 winnaars ƒ 342,20. **Toto-gelijk 51**, eerste prijs: geen winnaar; tweede prijs: geen winnaar; derde prijs: 9 winnaars ƒ 156,30; vierde prijs: 210 winnaars ƒ 10,30.

trainerscarrousel

KERKRADE – Vierdeklasser FC Gracht heeft zich ook voor volgend seizoen verzekerd van de diensten van trainer Jules Verreck.

ROOSTEREN – Henk Ubachs zal ook volgend seizoen als trainer actief zijn voor de voetbalvereniging Roosteren. Ubachs verlengde zijn contract bij de vierde klasser met een jaar.

sport kort

● AUTOSPEEDWAY – Het sluitstuk van het raceseizoen in het Baarlose sportpark De Berckt belooft een daverende knaller te worden. Op Tweede Kerstdag gaat een internationaal veld van topcoureurs vanaf 13.00 uur voor vuurwerk zorgen op de ovale asfaltpiste.

● SITTARD – Een Nederlandse herenhandbalselectie heeft de oefeninterland tegen Israel met 24-20 gewonnen. De wedstrijd die vandaag in Sittard zou plaatsvinden gaat vanwege de terugreis van de Israelische ploeg niet door.

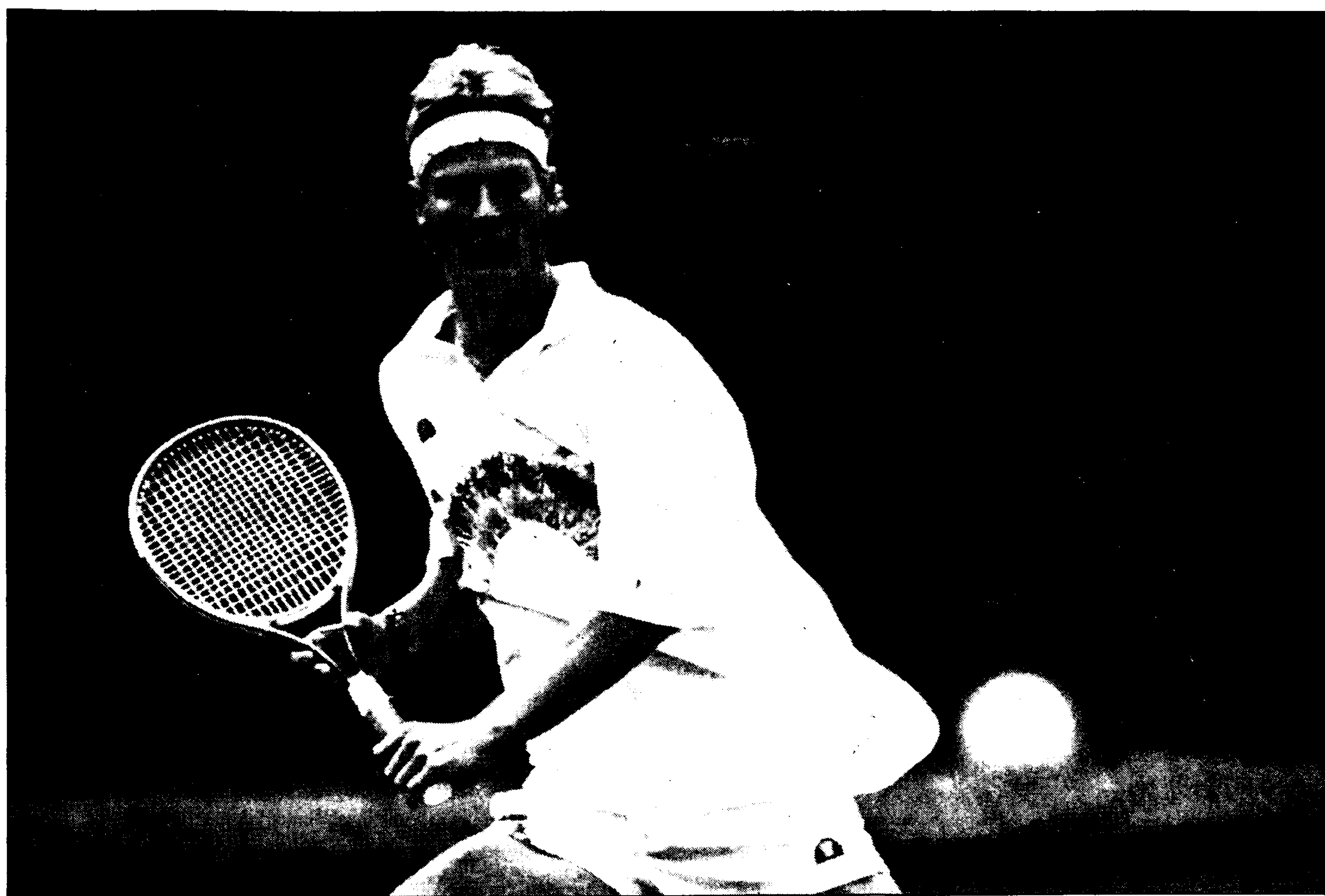
● GOLFBILJART – Het golfbiljartkoppeltoernooi van Die Bayern in Sittard is gewonnen door Rob van Rhee en Rudy Niekamp van BV Chevremont. De tweede plaats was voor Jos Daniëls en Tjeu Derks uit Weert. Tom Wagemans van 't Krietje (Urmond) en Lucien van der Linden (Chevremont) werden derde.

Jan Siemerink dwingt respect af bij Becker en McEnroe

Topper zonder heisa

● *Jan Siemerink steeg dit seizoen met stip naar de 26ste plaats op de wereldranglijst.*

Foto: ANP

RIJNSBURG – Van jongsaf aan is hij Ajax-fan. Als jongetje van zeven droomde hij van het Nederlands elftal. Linksbuiten. Net als Piet Keizer. Voetbal was zijn sport. Tennis werd zijn beroep. Maar waar Jan Siemerink op de wereld ook bivakkeert, elke zondag belt hij steevast naar huis. Om te horen wat Ajax heeft gedaan.

Jan Siemerink werd in 1991 Nederlands beste tennisser. Begon het jaar als nummer 135 van de wereld, eindigde als nummer 26, een stijging met stipnotering van 109 plaatsen. Een prestatie die in het tenniswereldje respect afdwong. „Ik word geaccepteerd. Ook door de grote jongens als Becker, McEnroe, Edberg. Dat vind ik leuk. Ik heb jaren tegen ze opgekeken. Nu hebben ze respect voor mij. Daar ben ik trots op, ja. Een teken dat ik niet zo slecht geboerd heb."

„Tennis is een zwaar beroep", vindt Siemerink, kort geknipt, 1 meter 82, 71 kilo. Maar geen hondeleven zoals Jimmy Connors ondanks een vrachtwagen vol dollars in alle ernst verkondigde. Evenmin heeft hij last van zelfmoordneigingen, zoals Becker en Noah in het verleden. „Dat zijn toppers. Die leven onder extreme druk. Ik kom net kijken, ben pas goed twee jaar prof. Connors, Becker, Noah zijn bezit van het publiek."

Het slopend bestaan waarvan Haarhuis en Koevermans melding maakten en die de twee ertoe bracht hun afscheid op termijn, een jaar of drie, aan te kondigen, leidt de 21-jarige Rijnsburger niet. „Tennis is mijn werk. Het was mijn hobby. Het is mijn beroep. Als Connors een showman en cheerleader is, ben ik een artiest, een entertainer. Het is zwaar. Fysiek en mentaal".

Opmars

Siemerinks opmars naar de wereldtop was niet gemakkelijk. „De satellites waren een hellepoort. Tien weken in tien verschillende landen. Vliegveld, wachten, hotel, spullen uitpakken, spelen, spullen inpakken, vliegveld, wachten. Het was 'do or die'. Je werd er soms gek van." Eenmaal onder de groten werd het een stuk aantrekkelijker. „Ik zat in de kleedkamer naast tegenstanders, die aan mij vroegen: 'Wie is die Siemerink?' Dan was het dollen natuurlijk. 'Nooit van gehoord', of "een linke jongen met een dodelijke rechter forehand", lacht de klassieke linkshander.

Een vrije dag had Siemerink in 1991 niet. Laat staan vakantie. Toch is hij niet zoals Lendl, die niet langer dan twee weken vrij af durft te nemen uit angst zijn balgevoel te verliezen. „Het kwam er gewoon niet van. Wat voor mijn moeder stofzuigen is, is voor mij vliegen. Ik ben ruim acht maanden weg geweest, de rest thuis. Maar elke dag was ik met tennis bezig. Trainen, PR, sponsors, interviews, andere verplichtingen. Er was altijd wel wat."

Geld vergoedt veel. Vindt Siemerink ook, maar hij geeft niet om geld. „Geld zegt mij niets. Ik verander er niet door. Ik ben en blijf een rustige jongen. Zonder veel heisa.

Geen Agassi, die niet zonder bodyguards over straat kan. Ik realiseer mij dat image belangrijk kan zijn. Maar niet ten koste van alles. Niet als Jan Siemerink zich daarvoor anders moet gaan gedragen dan de Jan Siemerink zoals hij is opgevoed. Daar pas ik voor".

Topvijftig

Voor Siemerink wordt 1992 het jaar van de consolidatie. "Ik ben tevreden als ik bij de top-50 blijf". Bovendien wil hij in 1992 spelen tegen John McEnroe. Zijn idool, wiens poster nog steeds boven zijn bed hangt.

Als jongen droomde Siemerink van het Nederlands elftal. Als volwassen kerel van de winst op Wimbledon. Hij werd geen Piet Keizer. Al had hij wel de dubbele schaarbeweging onder de knie. Door een doodschop op het voetbalveld werd Keizer in zijn droom vervangen door John McEnroe. International werd hij wel, net als Piet Keizer. Op de tennisbaan, als Davis Cup-speler.

Han Grijzenhout slaat met deuren

'Dubbelklapper' De Wolf

Van onze sportredactie

ROTTERDAM – Als Feyenoord-crack John de Wolf naar zijn zeggen niets doet of zegt, krijgt hij prompt een strafschop tégen en een gele kaart, zoals afgelopen zondag in het Olympisch Stadion in Amsterdam. Maar slaat hij werkelijk iemand tegen de vlakte, of zelfs twee mensen tegelijk, krijgt hij spontaan de handen op elkaar. Gisteren deelde de noeste verdediger zo'n dubbelklapper uit tijdens het Kerstcircus Ahoy', waar De Wolf als 'special guest' mocht opdraven. Twee clowns moesten deze keer wijken voor het geweld van de populaire Feyenoorder.

● De Nederlandse trainer in Belgische dienst Han Grijzenhout, was na het bekertreffen van zijn ploeg Aalst tegen Beerschot (2-0) bepaald niet te spreken over de pers. Nadat de oefenmeester had geprobeerd het negatieve, verdedigende voetbal van zijn ploeg goed te praten, beantwoordden de Belgische sportjournalisten die poging met wat meewarig gelach en voelde Grijzenhout zich in zijn eer aangetast. Het bekersucces bleek ineens vergeten en de verbolgen trainer vertrok met slaande deuren uit het perslokaal(?)

● Drie buitenlanders op het veld en één 'vreemde' voetballer in de dug-out. Dit compromis lijkt na vele discussies in Italië uit de bus te rollen. Vervolgens mogen de clubs van het schiereiland onbeperkt spelers uit EG-landen contracteren. Enkele verenigingen, waaronder AC Milan, maken daar gretig gebruik van. De buitenlandse reservespeler mag gedurende een wedstrijd alleen worden gewisseld voor een andere import-voetballer. Met die voorwaarde kunnen niet alleen de voetbalbonzen, maar ook de politici in Rome leven.

● Doelman Vitor Baia van FC Porto heeft al 1.079 minuten geen bal meer doorgelaten. Op één minuut na komt dat neer op twaalf wedstrijden in de Portugese competitie. Zondag hield hij ook in de derby tegen Boavista (0-0) de nul vast. Baia is op weg het Europese record te verbeteren van Abel (Atletico Madrid) die vorig seizoen 1274 minuten zijn doel schoon hield.

● De Belgische eersteklasser Racing Genk heeft opnieuw een buitenlandse versterking aangetrokken. De 22-jarige Joegoslaaf Borce Gjurev, overbodig geworden bij Homburg, zal het middenveld van de Genkenaren na de winterstop gaan aanvoeren. Om Gjurev te kunnen inzetten heeft Genk zich van de Hongaarse libero Gabor Marton ontdaan.

● Ton Cornelissen heeft een contract voor een half jaar getekend bij de Belgische voetbalclub Eendracht Aalst. De huidige hekkesluiter in de eerste klasse heeft bovendien een optie genomen voor nog een jaar. Cornelissen, vorig seizoen topscorer in de eerste divisie met 37 treffers, raakte deze competitie bij NAC op een zijspoor en kocht zich onlangs voor een bedrag tussen de tien en vijftien mille vrij in Breda.

● *John de Wolf, dit keer als circusbokser.*

sport in cijfers

TENNIS

Wereldranglijst mannen: 1. Edberg 3.515 punten, 2. Courier 3.205, 3. Becker 2822, 4. Stich 2.675, 5. Lendl 2.565, 6. Sampras 2.492, 7. Forget 2.392, 8. Novacek 1.599, 9. Korda 1.570, 10. Agassi 1.519, Nederlanders: 26. Siemerink 885, 37. Haarhuis 773, 45. Krajicek 702, 71. Koevermans 498, 85. Schapers 430.

Hoensbroek, Cadac Consten Brey toernooi: HEB1 Bokhorst - Arets 8-7; Kudlec - Swagers 8-5; te Nijenhuis - Niens 9-6; Wiertz - Merry 6-4; de Jong Zalpour 13-2; Pas - Timmers 7-6; Snippe - Schmidt 10-8; Wassen - Jongen 10-5; Savelkoul - Gronenschild 7-5; Hofman - Lamers 10-5; van Welsem - Wouters 8-5; Hos - Franssen 9-3; Bartsch - Snijders 10-5; Hoek - Horsmans 11-2; Schiller - Mol 8-7; van Oppen - D. Sistermans 9-4; DEB1 Snijders - Sangers 8-3; Kriescher - I.Mostard 9-2; Vingerhoeds - Leenen 7-5; L.Mostard - Salden 12-1; Houben - Zimmerman 12-2; Slangen - Elsen 8-5; HEB2 Franssen - Kemperink 9-6; Braat - Bos 6-4; Horegard - Coumans 7-6; Meuwissen - v.d.Hoek 8-5; Arets - Schuurhof 11-4; HEC1 Engels - Hambeukers 9-7; Knols - Meijers 8-4; Melchers - van Haaften 7-4; Schlenter - Munsterman 8-7; C.Sistermans - Schoenmakers 11-5; Snijders - Thomas 9-4; Verheijen - van Lier 9-3; 2e ronde van den Hoek - Engels 10-3; Coumans - Knols 7-4; Bastings - Melchers 8-4; Cox - Schlenter 12-3; Schuurhof - Rulands 8-7; Parent - Schaefer 11-5; Kemperink - C.Sistermans 7-4; Snijders - Meertens 7-6; Verheijen - van Welsem 11-4; DEC1 Bonnen - Bougie 10-5; Cluitmans - Mioch 10-6; Jacobs - Rouleaux 7-5; Ickenroth - Rohen 11-4; Nagelhout - D.Verhoeven 5-4; Feijen - Sambeth 8-5; Endlich - Thonebohn 10-2; Wetzels - Bingen 10-3;

Enschede, Jeugdranglijsttoernooi: JE12: 1e ronde Doppen - ter Braak 6-1, 6-0; Paas - Duapria 6-2, 6-0; 2e ronde Doppen - Korting 3-6, 6-4, 6-3; Paas - Wilberink 6-3, 6-4;

Rotterdam, Intra jeugdtoernooi; JE14 Lemmens - Hienstra 1-6, 6-5, 0-6; v.d. Plasse - van Aart 0-6, 1-6; ME14 de Koning - Delsasso 2-6, 1-6;

BILJARTEN

TOKIO, wereldbekertoernooi driebanden; halve finales: Jaspers-Dielis 3-1 (15-3 11-15 15-11 15-3), Zanetti-Bitalis 3-1 (15-10 15-7 10-15 15-1). Om derde plaats: Dielis-Bitalis 3-1 (15-13 15-8 13-15 15-5). Finale: Jaspers-Zanetti 3-2 (10-15 15-3 15-5 3-15 15-11). Eindstand Tokio: 1. Jaspers 60 (moyenne 1,712), 2. Zanetti 45 (1,587), 3. Dielis 30 (1,161), 4. Bitalis 24 (1,283), 5. Pilss 21 (1,267), 6. Blomdahl 18 (1,253), 7. Comori 15 (1,136), 8. Carlssen 12 (1,317). Eindstand WB: 1. Blomdahl 150 punten (totaal moyenne 1,504), 2. Ceulemans 150 (1,518), 3. Jaspers 150 (1,498), 4. Lee 138 (1,320), 5. Dielis 120 (1,162), 6. Zanetti 111 (1,372), 7. Bitalis 108 (1,266), 8. Mano 51 (1,032), 9. Pilss 45 (1,229), 10. Comori 30 (1,110); overige Nederlanders: 22. Arnouts 6 (1,148), 24. Habraken 6 (1,409), 31. Havermans 6 (0,906).

DAMMEN

Brussel. WK junioren, derde ronde: Paquot-Marini 2-0, Thijssen-Prosman 0-2, Vipulis-Merceron 1-1, Milanese-Feldman 0-2, Van Berkel-Foerman 1-1, Grzesia-Bubbi 1-1, Chmiel-Zelivinas Mardosa 2-0, Sharunas Mardosa-Glaude 2-0, Kartotaroeno-Paegle 1-1, Maxitsjoek-Orie 2-0, Delmotte-Lubarski 2-0. Stand aan kop: 1. Paquot, Feldman en Prosman 5 punten, 4. Merceron, Foerman, Vipulis, Chmiel en Sharunas Mardosa 4.

Schip in plaats van hotel

BARCELONA – In Barcelona is een chronisch tekort aan hotelbedden gedurende de Olympische Zomerspelen. Grote groepen gasten charteren daarom luxe-passagiersschepen en gaan in de haven van Barcelona voor anker. Een voorbeeld is het Belgisch Olympisch Comité. De zuiderburen hebben de viermaster Star Flyer afgehuurd. Het zeilschip pendelt met honderdtachtig gasten tussen Barcelona en Expo '92 in Sevilla. Aan boord zijn onder meer twee zwembaden, dans- en speelzalen.

Deur op kier voor bobsleeërs

ROTTERDAM – Voor de Nederlandse bobsleeërs staat de deur naar de Olympische Winterspelen in Albertville nog op een kier. Een goede prestatie tijdens het Europees kampioenschap in Konigssee (25-26 januari) kan kwalificatie afdwingen. „Mits het internationale deelnemersveld representatief en de wedstrijdaanpak van de buitenlanders serieus is", verklaarde chef de mission Ard Schenk in Rotterdam.

Konijnenberg mag niet naar Spelen

DEN HAAG – Gerrit-Jan Konijnenberg mag niet deelnemen aan de Olympische Winterspelen in Albertville. De door de Nederlandse Ski Vereniging gestelde kandidatuur van de skispringer werd na het Nederlands Olympisch Comité ook door het Internationaal Olympisch Comité afgewezen. Het IOC zegt bang te zijn met de toelating van Konijnenberg precedenten te scheppen. Konijnenberg wil zich nu richten op het passeren van de magische 100 meter-grens. „Dat zal nu de afsluiting van mijn carriere worden".

Boebka wil in team Oekraïne

STOCKHOLM – Polsstokhoogspringer Sergej Boebka wil tijdens de Olympische Spelen van Barcelona uitkomen voor de Oekraïne. Hij omschrijft die zet als „de beste oplossing". Vandaag vergadert de top van de Oekraïnse sportwereld in Kiev over de deelname van een delegatie aan de Olympische wedstrijden. „Daarna weet ook ik meer over het nieuwe team", laat de wereldrecordhouder weten. Boebka vraagt zich hardop af waarom elf landen nu één Sovjetploeg vormen.

Bokser in coma

SANTIAGO – De Chileense bokser David Ellis ligt sinds vrijdag in coma. Tijdens een gevecht om de nationale titel in het lichtvliegegewicht tegen Abdenago Jofre verloor Ellis in de elfde ronde het bewustzijn. Hij werd in een ziekenhuis in de stad Coybaique opgenomen. Profbokser Marian Rudy is buiten levensgevaar. De 23-jarige Pool raakte op 13 december na een gevecht in de Duitse stad Minden, zonder te zijn geraakt, bewusteloos. Woensdag ontwaakte Rudy uit zijn coma, zondag mocht hij de afdeling intensive care van het ziekenhuis verlaten.

Nog een ton voor het NOC

ROTTERDAM – Het Nederlandse Olympisch Comité heeft met Texaco een nieuwe sponsor ingeschreven. De benzinemaatschappij is in het Olympisch jaar goed voor een bijdrage van minimaal 100.000 gulden. De verkoop via zegekaarten van elk Olympisch boekje boven de 200.000 levert het NOC twee kwartjes extra op.

Basketballer in cel

MILWAUKEE – Basketbalprof Charles Barkley heeft enkele uren in een politiecel doorgebracht. De 27-jarige speler van de Philadelphia 76ers sloeg op straat een 25-jarige man een gebroken neus. Barkley kon na het betalen van een borgsom van circa 1000 gulden naar huis, maar moet vandaag voor een rechtbank in Milwaukee verschijnen. De basketballer wordt mishandeling ten laste gelegd.

Tuchtcollege schorst trainers

DEN HAAG – Het tuchtcollege van de Stichting Nederlandse Draf-en Rensport heeft de trainers Cees Kamminga en Hugo Langenweg drie maanden, waarvan een maand voorwaardelijk, uitgesloten als deelnemer aan koersen. Bij paarden van het tweetal werden sporen van ongeoorloofde middelen aangetroffen. Tjitse Smeding kreeg een forse boete van 7.500 gulden opgelegd, maar hoeft geen schorsing uit te zitten.

OPRUIMING

EUROPA'S GROOTSTE TAPIJTSPECIALIST HOUDT EUROPA'S GROOTSTE TAPIJTOPRUIMING

MAMA MAG IK DIE!
Vrolijk kindertapijt met leuke dieren figuren. Verkrijgbaar in 2 kleuren: grijs en rood. Fijn om op te spelen. Foamrug. Breedte 400 cm. Opruimprijs per str. m.
VAN ~~79~~ **55**

WAAROM DOEN ZE DIT NIET ELKE DAG?
Prachtig sterk woonkamer tapijt met fijne kleine lussen. Verkrijgbaar in 3 smaakvolle kleuren o.a. lila en grijs. Juterug. Breedte 400 cm. Opruimprijs per str. m.
GELEGD VAN ~~129~~ **89**

HAAST U, OP IS OP!
Ook dit fraaie vinyl is kamerbreed en geschikt voor huishoudelijk gebruik. Marmer-, tegel- en granitodessins. Diverse kleuren. Breedte 400 cm. Opruimprijs per str. m.
VAN ~~99~~ **59**

VOOR HETZELFDE GELD DUBBEL ZOVEEL TAPIJT!
Sterk naaldvilt tapijt van 100% synthetische garens. Antistatisch. Verkrijgbaar in vele kleuren. Foamrug. Breedte 366 cm. Opruimprijs per str. m.
VAN ~~49~~ **15.95**

JAMMER DAT HET MAAR 2 KEER PER JAAR IS!
Kwalitatief sterk zwart-wit vinyl met een solide rug. Mooi te combineren. Geschikt voor huishoudelijk gebruik. Breedte 200 cm. Opruimprijs per str. m.
VAN ~~39~~ **29**

DIT IS TE MOOI OM WAAR TE ZIJN!
Prachtig kamerbreed marmer vinyl geschikt voor zwaar huishoudelijk gebruik. Nog enkele pasteltinten verkrijgbaar. Breedte 400 cm. Opruimprijs per str. m.
VAN ~~149~~ **99**

DIE OPRUIMING LIJKT DE UITVERKOOP WEL!
Enorm voordelig bouclé tapijt geschikt voor licht gebruik. 100% antistatisch. In 3 tinten o.a. grijs en roze. Foamrug. Breedte 400 cm. Opruimprijs per str. m.
VAN ~~65~~ **45**

IK WIL DIE!
Smaakvol kortgezet velourstapijt voor huishoudelijk gebruik. Verkrijgbaar in 4 kleuren o.a. beige, roze en grijs. Foamrug. Breedte 400 cm. Opruimprijs per str. m.
GELEGD VAN ~~109~~ **79**

ZELFS DE TEGELS RUIMEN ZE OP!
Praktische en sterke naaldvilt-tegel geschikt voor woonkamergebruik. Antistatisch. Verkrijgbaar in vele kleuren. Maat 50 x 50 cm. Opruimprijs per stuk
VAN ~~5.95~~ **3.50**

RUIMEN ZE OP OF GEVEN ZE HET WEG?
Origineel gemêleerd woonkamertapijt met hoog-laag structuur. Zeer exclusief. Verkrijgbaar in blauw en beige. Jute rug. Breedte 400 cm. Opruimprijs per str. m.
GELEGD VAN ~~169~~ **115**

IK WOU DAT IK MEER VINYL NODIG HAD!
Design vinyl verkrijgbaar in diverse smaakvolle tinten. Geschikt voor huishoudelijk gebruik. Past door de grote keus in elk interieur. Breedte 200 cm. Opruimprijs per str. m.
VAN ~~45~~ **35**

DE KARPETTEN VLIEGEN DE DEUR UIT!
Sfeervol tijdloos karpet verkrijgbaar in 3 fraaie kleuren: beige, roze en bordeaux. Dit karpet is vuilwerend behandeld. Past in elk interieur. Afm. 160 x 230 cm. Opruimprijs
VAN ~~479~~ **359**

WAT EEN VOORDEEL!
Prachtig "super" shag tapijt extra sterk en geschikt voor zwaar gebruik. Ook op trappen! Twee kleuren beige en mauve. Juterug. Breedte 400 cm. Opruimprijs per str. m.
GELEGD VAN ~~195~~ **169**

DESKUNDIG ADVIES

VOLOP PARKEERGELEGENHEID

SNELLE LEVERING

HOEVEEL KORTING?

TOT 50%

UITSTEKENDE GARANTIES

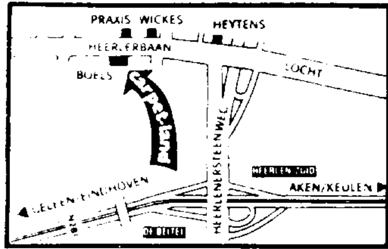
VAKKUNDIG GELEGD

ROLRESTENOPRUIMING
Ook de rolresten moeten we kwijt. De laatste meters zijn altijd extra goedkoop, maar tijdens de opruiming geven we ze praktisch weg. Want u ontvangt nu op alle rolresten tot 20% extra korting bij de kassa.
20% EXTRA KORTING BIJ DE KASSA

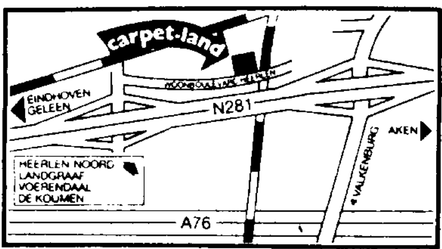
KARPETTENOPRUIMING
Praktisch alle karpetten gaan de deur uit tegen weggeefprijzen. Naast deze aanbiedingen liggen in de winkel nog honderden karpetten waarbij u tot 25% extra korting bij de kassa kunt ontvangen!
25% EXTRA KORTING BIJ DE KASSA

carpet-land

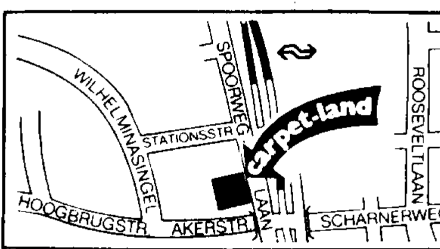
Geopend: Maandag t/m vrijdag 10.00-18.00 uur, zaterdag 9.00-17.00 uur. Koopavond tot 21.00 uur.

HEERLEN
Heerlerbaan 218a (tegenover Praxis). Tel. 045 - 42 83 10

HEERLEN
In den Cramer 152 (woonboulevard). Tel. 045 - 75 41 74

MAASTRICHT
Spoorweglaan 20 (hoek Akerstraat). Tel. 043 - 25 69 26

OOK IN: Almelo, Amersfoort, Amsterdam (5), Apeldoorn, Arnhem, Assen, Beverwijk, Capelle a/d IJssel, Den Bosch, Den Haag (2), Dordrecht, Eindhoven, Emmen, Enschede, Groningen, Haarlem, Hoofddorp, Hoogeveen, Hoorn, Leeuwarden, Muiden, Nijmegen, Purmerend, Rotterdam (2), Spijkenisse, Utrecht (2), Veenendaal.